

RASEBORG
RAASEPORI

RAASEPORI.FI

~
**TALOUSARVIO JA
TALOUSSUUNNITELMA
2020-2022**

VISIO

IHANA RAASEPORI
TOIMII
KESTÄVÄSTI

SISÄLLYSLUETTELO

Talouden tasapainottamiseksi tarvitaan nyt rakenteellisia muutoksia	1
Raaseporin strategia 2018-2021 ja sen sitouttaminen kaupungin toimintaan	7
Talusrakenne 2020	9
Talouden lähtökohdat, verot ja valtionosuudet	11
Kaupunki työnantajana	22
Investoinnit talousarviossa ja taloussuunnitelmassa	24
Liikelaitos ja konserniyhtiöt	28
Tuloslaskelmaosa 2020-2022	30
Rahoitusosa 2020-2022	31
Käyttötalous 2020-2022	
<i>Toimiala: Konsernihallinto</i>	32
Tilintarkastus	35
Kaupunginkanslia	37
Talous	40
Henkilösasto	43
Kaupunkikehitys	46
Joukkoliikenne	51
<i>Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	54
Hallinto ja tukipalvelut	57
Kotihoito ja tukipalvelut	59
Ympäri vuorokautinen asuminen	63
Terveyspalvelut	66
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto	70
Hammashoito	73
Lapsi- ja perhepalvelut	76
Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto	80
Työllisyyspalvelut	84
Erikoissairaanhoito / Maksuosuus	87
Erikoissairaanhoito / Muu erikoissairaanhoito	89
<i>Toimiala: Sivistys</i>	91
Muu sivistys	93
Varhaiskasvatus	96
Opetus	100
Lukiot	102
Museot	105
Kirjasto	108
Vapaa-aika	111
<i>Toimiala: Tekniikka</i>	114
Hallinto	118
Yhdyskuntatekniikka	121
Mittaus- ja kiinteistömuodostus	126
Tilahallinta	129
Toimitilahuolto ja ruokahuolto	134
Kaavoitus	140
Rakentaminen ja ympäristö / Ympäristöyksikkö	144
Jätelautakunta	148
<i>Raaseporin Vesi</i>	151
Investoinnit 2020-2022	154
Ulkoinen Tuloslaskelma	160
Kunnan ja liikelaitoksen tuloslaskelma	161
Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot	162

TALouden TASAPAINOTTAMISEKSI TARVITAAN NYT RAKENTEELLISIA MUUTOKSIA

Kun vuoden 2017 tilinpäätös oli 9,4 miljoonaa euroa plussalla, tuudittauduimme siihen uskoon, että talous rupeaa tasapainottumaan ja kertynyt alijäämä on pian katettu. Vuoden 2018 tulos oli valitettavasti 2,7 miljoonaa euroa alijäämäinen, mikä oli takaisku, kun laadittu talousarvio oli 1,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Vuoden 2019 talousarvio oli ilmoitettu 1,4 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Tulosennusteesta tulee kuitenkin huomattavasti heikompi. Tämänhetkinen ennuste antaa 7 miljoonaa euroa alijäämäisen tuloksen, mikä on 8,3 miljoonaa euroa budjetoitua heikompi. Suurimpina syinä tähän ovat verokortt uudistuksen ja tulojen rekisteröinnin aiheuttamat alentuneet kunnallisverotulot ja erikoissairaanhoidon ylitykset. Negatiiviseen toteutumaan ovat vaikuttaneet myös muut syyt, kuten palkan tasaus erät. Vuoden 2020 talousarvio on laadittu 0,2 miljoonaa ylijäämäiseksi, mikä tarkoittaa, että talous on erittäin herkkä kustannusten heilahteluille koskien erityisesti erikoissairaanhoidoa. Vuoden 2019 saamatta jääneiden verotulojen pitäisi tulla maksuun vuonna 2020, mutta tähänkin liittyy epävarmuutta. Valtionosuuksia on kuitenkin nostettu huomattavasti.

Maailmanlaajuinen ja kansallinen kasvu osoittavat hiipumisen merkkejä, mikä aiheuttaa myös epävarmuutta.

Vuoden 2019 ennustettu tulos tarkoittaisi 12,0 miljoonan euron alijäämää. Kuntalain mukaan kunnan tulee muuttaa negatiivinen tulos ylijäämäiseksi neljän vuoden jälkeen välttääkseen kriisikuntastatuksen. Raaseporin osalta tämä tarkoittaa aiemman alijäämän vuoksi, että vuoden 2021 tilinpäätöksen tulee olla ylijäämäinen. Nykyisen 12,0 miljoonan ennustetun alijäämän ja vuodelle 2020 budjetoidun 0,2 miljoonan euron ylijäämän johdosta on vuoden 2021 ylijäämäinen tilinpäätös tekemätön paikka. Tätä voidaan kuitenkin kompensoida ryhtymällä riittäviin rakenteellisiin muutoksiin, jotka osoittavat, että talouden tasapainottamiseksi tehdään riittäviä toimenpiteitä. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että ensin selvitetään eri vaihtoehdot, minkä jälkeen laaditaan pitkäjänteiset rakennemuutos suunnitelmat ja tehdään päätöksiä, jotka toimivat pitkällä aikavälillä.

Onkin selvää, että Raasepori 2020 -toimenpideohjelmalle pitää saada jatkoa. Alkuperäinen prosessi toteutui vain osittain, ja nyt meidän tulee hakea uutta vauhtia. Sisäisillä prosesseilla tulee saada tehokkuutta ja kustannussäästöjä. Jokainen eläköityminen tulee tarkistaa, ja samalla selvitetään, voiko työtä jakaa uudelleen. Tämä edellyttää, että prosessit toimivat ja että käytössä on myös digitaalisia työkaluja. Palveluverkkoselvityksessä on selvitetty kiinteistöjen toiminnallisuutta, tehokkuutta ja teknistä kuntoa, ja sen pohjalta jatketaan toiminnan ja sen kustannusten selvittämistä. Jatkoselvityksen pohjalta tulee laatia kokonaisvaltainen ratkaisu, joka tasapainottaa taloutta pitkälle tulevaisuuteen. Ratkaisujen toteuttaminen tulee kuitenkin aloittaa jo ensi vuoden ja taloussuunnitelman aikana.

Maakuntauudistus koskee nyt vain sosiaali- ja terveydenhuoltoa, ja se tulee voimaan aikaisintaan vuonna 2022. Uudenmaan osalta tutkitaan mahdollista erityisratkaisua, joka selkiytyy syksyn 2019 ja talven 2020 aikana. Uudistuksen taloudellinen vaikutus vuodelle 2020 on marginaalinen, mutta se tulee työllistämään virkamiehiä vuosina 2020 ja 2021. Osallistuminen ja kaupungin intressien valvominen ovat tärkeitä. Palvelun varmistamiseksi on tärkeää, että määritellään rahoitusmalli ja kiinteistöjen hyödyntäminen. Tämä tarkoittaa joka tapauksessa, että

kaupungin pitää hoitaa ja tehostaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa tulevina vuosina.

Käyttötalous 2020 ja taloussuunnitelma 2020–2022

Vuoden 2020 budjetoinnin lähtökohtana on 0,2 miljoonan euron ylijäämä, mikä jää kauas kehyksestä, jossa alun perin oli 2 miljoonan euron ylijäämä. Myös tämän tuloksen saavuttaminen on haasteellista, ja organisaation kaikilla tasoilla tulee seurata tarkasti taloudellista kehitystä. Koska vuoden 2019 jälkeen kertyneeksi alijäämäksi on arvioitu 12,0 miljoonaa euroa, tulee vuosina 2021 ja 2022 kumulatiivisesti saavuttaa positiiviset tulokset. Ylijäämän saavuttaminen näiden vuosien jälkeen ei todennäköisesti ole mahdollista, mutta meidän on silti ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotka osoittavat vahvasti, että olemme matkalla kohti positiivista tulosta.

Vuoden 2020 toimintakatteeksi budjetoidaan 173,0 miljoonaa euroa, mikä on 8,2 miljoonaa euroa alempi kuin vuoden 2019 talousarvio. Katteen heikkenemisestä vastaa lähinnä sosiaali- ja terveydenhuolto sekä sivistys, ja yli puolet tästä tulee erikoissairaanhoitosta. Toimintakatteen odotetaan vuosina 2021 ja 2022 tasautuvan vuoden 2020 tasolle.

Tulojen kehitys ja riskit

Vuoden 2019 verotulot ovat olleet budjetoitua pienemmät verokorttiuudistuksesta ja jälkeen jääneestä tulojen rekisteröinnistä johtuen. Tämä koskee koko kuntakenttää. Tämän poisjäämisen pitäisi korjautua vuonna 2020, mutta vaarana on, että korjautuminen jatkuu vielä vuonna 2021. Ensi vuoden valtionosuudet nousevat, mutta näitä osuuksia saatetaan osittain hyödyntää jo tänä vuonna menetettävien verotulojen kompensoimiseen. Tästä syystä verotulotasossa ja valtionosuuksissa on riskejä, jotka luonnollisesti voivat vaikuttaa vuoden 2020 tulokseen, mutta myös vuoden 2021 tulokseen.

Käyttötulojen odotetaan nousevan 0,9 miljoonalla eurolla, joista kaksi kolmasosaa tulee tekniseltä toimialalta. Tietyille alueille on suunniteltu liiketoimintaa, mutta niiden myynti on viivästynyt. Myynti toteutuu kuitenkin vuonna 2020 tai viimeistään 2021 myyntiin liitetystä liikennetarkkaisuista riippuen. Kotimaan talouden ja maailmantalouden kehitys on epävarmaa globaaleista seikoista johtuen, ja kasvun odotetaan heikentyvän. Tämä saattaa vaikuttaa tuloihin ja suunniteltuihin liiketoimintoihin, mikä osaltaan saattaa aiheuttaa tulojen pientymistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset, ja erityisesti erikoissairaanhoidon kustannukset, muodostavat jälleen uhkan kaupungille. Talousarvion kehystä on korotettu 4 miljoonalla eurolla vuoden 2019 talousarvioon verrattuna. Tästä huolimatta kustannukset saattavat ylittyä, ja kaupungin vaikutusmahdollisuudet tähän ovat pienet. Raaseporin sairaalan profiiliin ja sairaalan toiminnan tulevaisuuden selvitykset jatkuvat yhdessä sairaanhoitoalueen kanssa. Tämän pitäisi johtaa siihen, että kaupunki pystyy hallitsemaan paremmin kustannuksia ja että yhteistyötä sairaalan kanssa kehitetään. Kustannuskuvassa on tapahtunut askel parempaan; esim. sakkopäivien määrä on laskenut ja vuodeosaston keskimääräinen hoitoaika on lyhentynyt huomattavasti. Tämä antaa merkkejä siitä, että hoitoketjujen tarkastaminen ja jatkuva rakentava dialogi HUSin ja HYKSin kanssa sekä yhteistyön lisääminen voisi hillitä kustannusnousua ja epävarmuutta. Vanhusten tehostettua asumista Tammisaarella tarvitaan myös vähentämään kuormitusta sairaalassa ja kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kustannukset eivät saa karata

Kaupungin tulee tehostaa prosessejaan, jotta menot pienenevät ja tulot kasvavat. Päällekkäisyyksien ja turhien työmomenttien välttämiseksi työprosessit tulee kuvata paremmin. Oppilas- ja asukasmäärän pienentyessä myös kaupunkien työntekijöiden määrän tulee pysyä samana tai jopa pienentyä. Kaupungin organisaation henkilöstörakennetta ja rekrytointien tarvetta tulee tarkastella aktiivisesti ja tietoisesti eläköitymisten yhteydessä. Myös ulkoistuksia tulee selvittää tarkasti, jos siihen on hyviä syitä. Tässä vaaditaan, että uskalletaan tehdä päätöksiä. Tulee myös ottaa huomioon kunnille tulevat uudet lakisääteiset tehtävät, jotka aiheuttavat lisää työtä ja näin ollen vaikeuttavat työn resursointia.

Koska kansallinen kilpailukyky sopimus ei koske vuotta 2020, palkkakustannukset nousevat. Tämä on huomioitu talousarviossa. Uusien työehtosopimusten neuvottelut ovat käynnissä, ja sopimusten pitäisi astua voimaan huhtikuussa. Palkoissa on korotuspainetta erityisesti matalapalkkaisten työntekijöiden kohdalla. Koska kasvun odotetaan heikentyvän, palkankorotuksista tullee kohtuullisia. Kahden prosentin korotus on huomioitu kuitenkin niin, että se astuu voimaan vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen jälkeen, ja se tarkoittaa, että koko vuoden vaikutukseksi tulee 1,5 %. Henkilöstömäärän jatkuva seuranta on välttämätöntä.

Investointien tulee olla kohtuullisella tasolla

Kaupungin investointitaso vuonna 2019 on ollut 13,3 miljoonaa euroa, josta Raaseporin Vesi -liikelaitoksen osuus on 2,2 miljoonaa euroa. Investoinnit ovat pysyneet aikataulussa melko hyvin viime vuoteen verrattuna. Suurista projekteista Karjaan uusi päiväkotikoti, Karjaan rautatiesilta Länsi-Uudenmaan keskusasemalla sekä Mustionjoen kalaportaat valmistuvat vuonna 2019. Vuoden 2020 investointitalousarvio, 10,8 miljoonaa euroa, on hieman alempi kuin vuonna 2019. Suurimmat hankkeet ovat yhdessä Kultur- och utbildningsinvesteringar -säätiön kanssa toteutettava Fokus-talo Karjaalla sekä Mustion koulukeskus. Nämä hankkeet jatkuvat vielä vuonna 2021, ja ne ovat yhteensä 10 miljoonan euron suuruusluokassa. Raaseporin Vesi investoi olemassa olevien vesi- ja viemäriputkien saneeraukseen 1,0 miljoonaa euroa tulevina vuosina.

Kahdesta suuresta rakennushankkeesta ja valtatie 25:n liikennejärjestelyistä Lepin alueella johtuen vuoden 2021 investointitaso ylittää edellisen vuoden ollen yli 13 miljoonaa euroa. Viimeksi mainittu on välttämätön alueen liiketoiminnan kehittämiseksi, ja se on välttämätön myös liikenneturvallisuuden kannalta. Kaupungilla ei ole varaa kaikkeen, ja meidän tulee tarkastella kriittisesti kaikki investointihankkeet, jotta uusia isompia lainoja ei tarvitse ottaa suuremmissa määrin. Lainataakka on jo raskas, eikä sitä ole varaa kasvattaa paljon. Vuoden 2022 investointitarve laskee 10 miljoonaan euroon.

Korkokustannuksia on pystytty laskemaan, koska korkotaso on ennätysalhainen ja koska olemme käyttäneet lyhytaikaista kuntatodistusmuotoista rahoitusta, joka on pitkäaikaisia talousarviolainoja edullisempi rahoitusmuoto. Lainakannan lyhyempään maturiteettiin liittyy kuitenkin riskejä, joita voidaan neutralisoida suojaamalla ne lähinnä korkosuojasopimuksilla. Viimeisimmät taloudelliset analyysit ennustavat, että korkotaso pysyy alhaisena, mutta siitä huolimatta investointitahdin nopea kasvattaminen ei ole motivoitua kohoavan korkotason aiheuttamien riskien vuoksi. Palveluverkkoselvitys osoittaa, että investoinneille on tarvetta, mutta ne tulee toteuttaa pitkäjänteisesti.

Raaseporin kaupungin strategian 2018–2021 toimintasuunnitelma tulee jalkauttaa

Kaupunginvaltuusto vahvisti kesäkuussa 2018 kaupungin strategian vuosille 2018–2021. Strategian visio on selkeä: ”Ihana Raasepori toimii kestävästi”. Strategian ydin on selkeä, lyhyt ja ytimekäs, ja se toimii ohjenuorana tulevissa päätöksissä ja toimissa. Strategian toteuttamiseksi on laadittu myös toimintasuunnitelma, joka koskee koko henkilökuntaa. Se on myös kaupunginhallituksen hyväksymä.

Toimintasuunnitelma sisältää toimialat ylittävät ja toimialakohtaiset toimet. Tiukka taloudellinen tilanne estää strategian toteuttamisen siinä määrin, kun se on tunnistettu, minkä vuoksi panostukset ovat maltillisia. Panostuksia on tehty niin, että tärkeimmät toimenpiteet aloitetaan vuonna 2020, ja ne jatkuvat vuonna 2021 ja myös sen jälkeen. Strategian tulee myös jatkossa olla päätöksenteon pohjana. Kaupungin prosesseissa, asenteissa ja päätöksenteossa on selkeä nykyaikaistamistarve.

Toimialat ylittävien toimenpiteiden painopisteet strategian osalta ovat

- Asiakaspalvelun jatkokoulutuksen järjestäminen
- Sisäinen viestintä
- Asukasviestintä
- Virkamiesten ja poliitikoiden välinen yhteistyö
- Henkilöstön hyvinvointi
- Työn/toiminnan kehittäminen
- Markkinointi
- Digitalisointi
- Ympäristö

Nämä ovat välttämättömiä toiminnan kehittämiseksi ja kaupungin nykyaikaistamiseksi. Kaikilta osapuolilta edellytetään uudenlaista ajattelua. Tämä voidaan toteuttaa keskustelemalla ja suunnittelemalla niin, että viranhaltijat, luottamushenkilöt ja asukkaat saavat osallistua. Strategian kannalta merkittäviin asioihin panostaminen edellyttää rohkeita päätöksiä, joiden avulla saadaan luotua resursseja. Rajalliset resurssit tarkoittavat myös, että jostain täytyy olla valmis luopumaan. Tämä tarkoittaa käytännössä, että tehostamista ja palvelurakenteen uudistamista tulee jatkaa varojen vapauttamiseksi.

Me emme voi jatkaa niin kuin aiemmin

Koko kuntakenttä elää muutoksen aikaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulee toteutumaan uuden hallitusohjelman mukaan. Muutoksen toteuttaminen muuttaa kaupungin tehtäviä huomattavasti, koska silloin puolet toiminnasta hoidetaan muualta käsin. Yksi kaupungille jäävistä tehtävistä on ehkäisevän ja terveyttä edistävän toiminnan tarjoaminen asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupungin asukkaiden hyvinvointi houkuttelee myös muuttajia, jos meillä on

maine, jonka mukaan pidämme huolta kaupungistamme ja sen asukkaista. Tämä tarkoittaa kuitenkin, että kaupungin ja kaikkien asukkaiden tulee antaa positiivinen kuva ulkopuolisille.

Kaupungin toiminta ja prosessit ovat jossakin määrin pysähtyneet, eivätkä ne ole seuranneet aikaansa. Kyse on palveluista ja palveluhalukkuudesta, palveluista, joita voitaisiin teettää ulkopuolisilla, digitalisaatiosta jne. Kaupungin tulee muuttaa prosessejaan ja omaksua uudenlaista ajattelua ja toimintaa. Kaupungin toiminnassa onkin jo aistittavissa, että olemme menossa oikeaan suuntaan. Tätä suuntausta täytyy jatkaa.

Uudistetut prosessit, päätökset ja päättäväisyys ovat välttämättömiä kaupungin talouden tasapainottamiseksi ja uuden elinvoiman luomiseksi. Tahdon ja poliittisen rohkeuden avulla tämä on toteutettavissa tulevien vuosien toimenpiteillä.

Ragnar Lundqvist
Kaupunginjohtaja

RAASEPORIN STRATEGIA 2018–2021 JA SEN SITOUTTAMINEN KAUPUNGIN TOIMINTAAN

Kuntalain 37 pykälän mukaan valtuusto päättää kuntastrategiassa kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista siten, että talousarviotyössä otetaan huomioon kunnan nykytilanne ja tulevat muutokset. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2018 Raaseporin kaupungin strategian 2018–2021, minkä jälkeen ruvettiin työstämään toimenpiteitä koskevaa toimintasuunnitelmaa. Koko henkilöstö osallistui tähän työhön. Tavoitteena oli saada henkilöstön näkökanta siihen, mitä pitää tehdä, sekä varmistaa, että strategia saa merkityksen koko organisaatiossa. Tuotettu aineisto oli tämän johdosta erittäin laajaa, ja sitä täytyi tiivistää hallittavalle tasolle, mikä viivästytti suunnitelman hyväksymistä. Kaupunginhallitus hyväksyi toimintasuunnitelman 27.5.2019 § 212. Strategian toimeenpano on sitä vastoin alkanut jo aikaisemmin. Esimerkiksi seuraavat toimenpiteet on käynnistetty:

- sisäisen viestinnän vahvistaminen nimeämällä kullekin toimialalle vastuuhenkilöt intranetin ja kaupungin internetsivujen viestejä varten

- yritystapaamisten ja kylätapaamisten järjestäminen sekä kaupungin yritysrekisterin liittäminen Novagon alueelliseen rekisteriin
- kehityskeskustelujen tärkeyden korostaminen sekä tilaston parantaminen käydyistä keskusteluista
- liikuntakampanjat, e-passi ja Muuvit henkilöstölle
- eri ohjelmajärjestelmien käytön lisääminen ja digitalisaation kehittäminen TWEB-sovelluksen avulla
- palveluverkkoselvityksen tekeminen
- sähköautojen hankkiminen henkilöstölle, aurinkopaneelipuistoa ja rakennusten paneeleja koskevan päätöksen tekeminen sekä Raaseporin joki -hanke
- hallintosäännön päivittäminen
- kaupungin eri toimintojen prosessikuvausten käynnistäminen

Talousarviovuotta 2020 ja taloussuunnitelmaa 2021–2022 varten on tunnistettu useita toimintasuunnitelman edellyttämiä toimialat ylittäviä asiakirjoja. Toimialakohtaiset toimenpiteet esitetään tekstissä toimialoittain.

Strategian sitouttaminen kaupungin tavoitteisiin (toimialat ylittävästi)

Asiakaspalvelua koskevan jatkokoulutuksen järjestäminen	Koulutusta henkilöstölle, joka on suoraan yhteydessä ulkoisiin asiakkaisiin ja kaupungin asukkaisiin. Ensimmäiseen vaiheeseen osallistuu seitsemisenkymmentä henkilöä.
Sisäinen viestintä	Prosessikuvaukset laaditaan toimialat ylittävälle prosesseille. Viestintää parannetaan nimeämällä jokaiselle toimialalle intra-vastaavat, jotka tiedottavat intranetissä ja kaupungin verkkosivuilla kaupungin toiminnasta ja tapahtumista.
Asukasviestintä	Asukkaille tarkoitetun sellaisen sovelluksen hankkiminen, jolla asukkaat voivat ilmaista mielipiteensä kaupungin toiminnan ajankohtaisista asioista sekä antaa ideoita kaupungin kehittämisestä Asukkaiden tapaamiset sekä tiiviimpää viestintää vanhusneuvoston, maahanmuuttajaneuvoston, vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston kanssa Lapsivaikutusten arvioinnin sisällyttäminen päätöksentekoon
Virkamiesten ja poliitikoiden välinen yhteistyö	Virkamiesten ja luottamushenkilöiden täydennyskoulutus uudesta hallintosäännöstä Luottamushenkilöiden ja henkilöstön hallinto-, talous- ja henkilöstöasioita koskevat kurssit
Henkilöstön hyvinvointi	Kehityskeskusteluihin osallistumista tulisi lisätä Liikuntakampanjat Esimieskoulutuksen jatkaminen Työntekijöiden työympäristön parantaminen prosessikuvauksilla, työnkuvauksilla ja työnjaolla Tasa-arvo- ja hyvinvointisuunnitelman päivittäminen Työterveyshuollosta tiedottaminen Lapsivaikutusten arvioinnin sisällyttäminen päätöksentekoon
Markkinointi	Raaseporin brändääminen sekä markkinointistrategian laatiminen Kauppakamarin yhteistyön kehittäminen Tervetuliaispakettien kehittäminen kaupunkiin muuttaneille Kaupungin kotisivujen elinkeinoasioita koskevan sivun kehittäminen Pendelöintimahdollisuuksien markkinointi
Digitalisointi	Digitalisointisuunnitelman vahvistaminen Digitaalisten sovellusten käytön lisääminen Sähköisten lomakkeiden ja sähköisen hakemusmenettelyn käytön lisääminen Paperittomat kokoukset ja hallinnointi sekä TWEBin pakollinen käyttö asioiden valmisteluissa Asukkaiden näkökannan digitaalisen kuulemisen mahdollistavan sovelluksen käyttöönotto
Ympäristönäkökohdat	Energia- ja ympäristöohjelman päivittäminen Raaseporin joki -hankkeen toteuttaminen Määrärahaa osa-aikaiselle Hinku-koordinaattorille Aurinkopaneelien rakentamisen jatkaminen Muovinkeräys

TALOUSARVIORAKENNE 2020

Talousarvion sitovuustasot valtuusto- ja lautakuntatasolla hallintosäännön mukaisesti.

TOIMIALA/elin valtuusto	TOIMIALUE (32 määrärahaa) sitovuustaso: valtuusto*	YKSIKKÖ 1 (63 määrärahaa) sitovuustaso: lautakunta^
Konsernihallinto	Tilintarkastus	Tilintarkastus
	Kaupunginkanslia	Kaupunginkanslia, IKT
	Taloussosasto	Taloussosasto
	Henkilöstösosasto	Henkilöstösosasto
	Kaupunkikehitys	Elinkeinoelämä, Matkailu, Kulttuuri, Tiedotus
	Joukkoliikenne	Joukkoliikenne
Sosiaali- ja terv.huolt.	Hallinto ja tukipalvelut	Hallinto ja tukipalvelut
	Kotihoito ja tukipalvelut	Kotihoito ja tukipalvelut
	Ympäri vuorokautinen asuminen	Ympäri vuorokautinen asuminen/oma tuotanto, Ympäri vuorokautinen asuminen/ulkoiset sopimukset
	Terveystoimintapalvelut	Terveystoimintapalvelut /oma tuotanto Terveystoimintapalvelut /ulk. sopimukset
	Mielenterveyshoito ja päihdehoito	Mielenterveyshoito ja päihdehoito
	Hammashoito	Hammashoito
	Lapsi- ja perhepalvelut	Lapsi- ja perhepalvelut
	Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto	Aikuissosiaalityö, Vammaispalvelut / oma tuotanto, Vammaispalvelut /ulk.sopimukset
	Työllisyyspalvelut	Työllisyyspalvelut, Työmarkkinatuki
	Erikoissairaanhoito /Maksuosuus	Erikoissairaanhoito /Maksuosuus
	Erikoissairaanhoito /muu erikoissairaanhoito	Erikoissairaanhoito /muu erikoissairaanhoito

TOIMIALA/elin valtuusto	TOIMIALUE (32 määrärahaa) sitovuustaso: valtuusto*	YKSIKKÖ 1 (63 määrärahaa) sitovuustaso: lautakunta^
Sivistys	Muu sivistys	Hallinto, Oppilaskuljetukset, Kuraattoritoiminta, Aamu- ja iltapäivätoiminta, Kansalaisopisto ja musiikkiopisto
	Varhaiskasvatus	Hallinto, Perhepäivähoito, Päiväkoti
	Opetus	Perusopetus, ruotsinkielinen, Perusopetus, suomenkielinen
	Lukiot	Lukiot, ruotsinkieliset, Lukiot, suomenkieliset
	Museot	Maakuntamuseo, EKTA & muut
	Kirjasto	Kirjasto
	Vapaa-aika	Nuoriso, Kuntoilu & liikunta
Tekniikka	Hallinto	Yleis hallinto, Muu hallinto toiminta, Pienvenesatamat
	Yhdyskuntatekniikka	Yhdyskuntatekniset johtotoiminnot, Metsänhoito , Yksityistiet, Liikenneverkosto - kadut, Ulkoalueet rakennusten vieressä, Puistot, Satamat, Muu yhdyskuntatekn. toiminta
	Mittaus- ja kiinteistömuodostus	Kiinteistökehitys
	Tilahallinto	Tilahallinto
	Toimitilahuolto ja ruokahuolto	Toimitilahuolto, Ruokahuolto
	Kaavoitus	Kaavoitus
	Rakentaminen ja ympäristö	Rakennusvalvonta, Ympäristönsuojelu, Ympäristöterveydenhuolto
	Jätelautakunta	Jätelautakunta

*Valtuusto hyväksyy nettomäärärahat tällä tasolla. Talousarviomuutokset toimialan sisällä osastojen toimintalaueiden välillä vaativat valtuuston hyväksynnän.

^Lautakunta hyväksyy nettomäärärahat tällä tasolla. Ta-muutokset toimintalueen sisällä yksiköiden välillä vaatii lautakunnan hyväksynnän.

TALOUDEN LÄHTÖKOHDAT, VEROT JA VALTIONOSUJEDT

Yleinen taloustilanne ja tulevaisuuden näkymät

Tulevina vuosina talouskasvu on viime vuosia heikompaa. Maailmankaupan hitaampi kasvu heijastuu Suomen viennin kasvuun. Julkisen talouden saldon odotetaan vahvistuvan vielä vuonna 2020, mutta se alkaa heikentyä asteittain tämän jälkeen. Myös julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen alkaa uudelleen kasvaa 2020-luvun alkuvuosina.

Vuonna 2019 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 1,5 prosenttia. Vientiteollisuuden näkymät eivät aluksi merkittävästi heikkene, mutta vientimarkkinoiden näkymät ovat heikentyneet, millä on vaikutusta pidemmällä aikavälillä. Yksityisten investointien kasvun odotetaan hidastuvan, kun taas julkiset investoinnit kasvavat nopeasti. Ansiotason nousu ja työllisyyden paraneminen ovat tukeneet yksityisen kulutuksen kasvua, mutta työllisyyden paraneminen näyttää nyt pysähtyneen ainakin väliaikaisesti.

Vuonna 2020 BKT:n kasvun ennustetaan hidastuvan noin prosenttiin. Vaatimaton kasvu ei riitä työllisyysasteen nostamiseen 75 prosentin tavoitteeseen ilman laajoja toimenpiteitä. Vuonna 2021

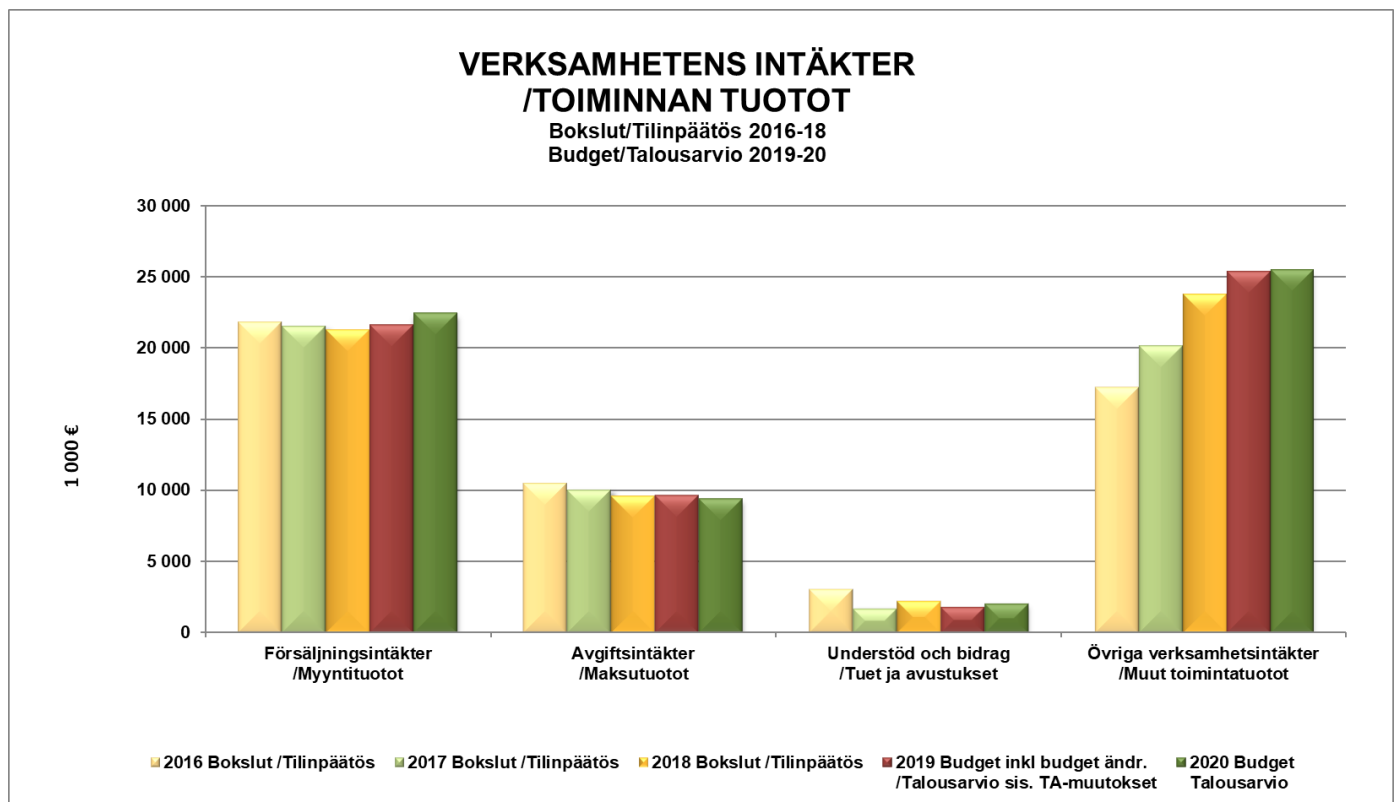
kasvun odotetaan hidastuvan edelleen. – Tilanne on haastava ja heijastuu luonnollisesti kuntatalouteen.

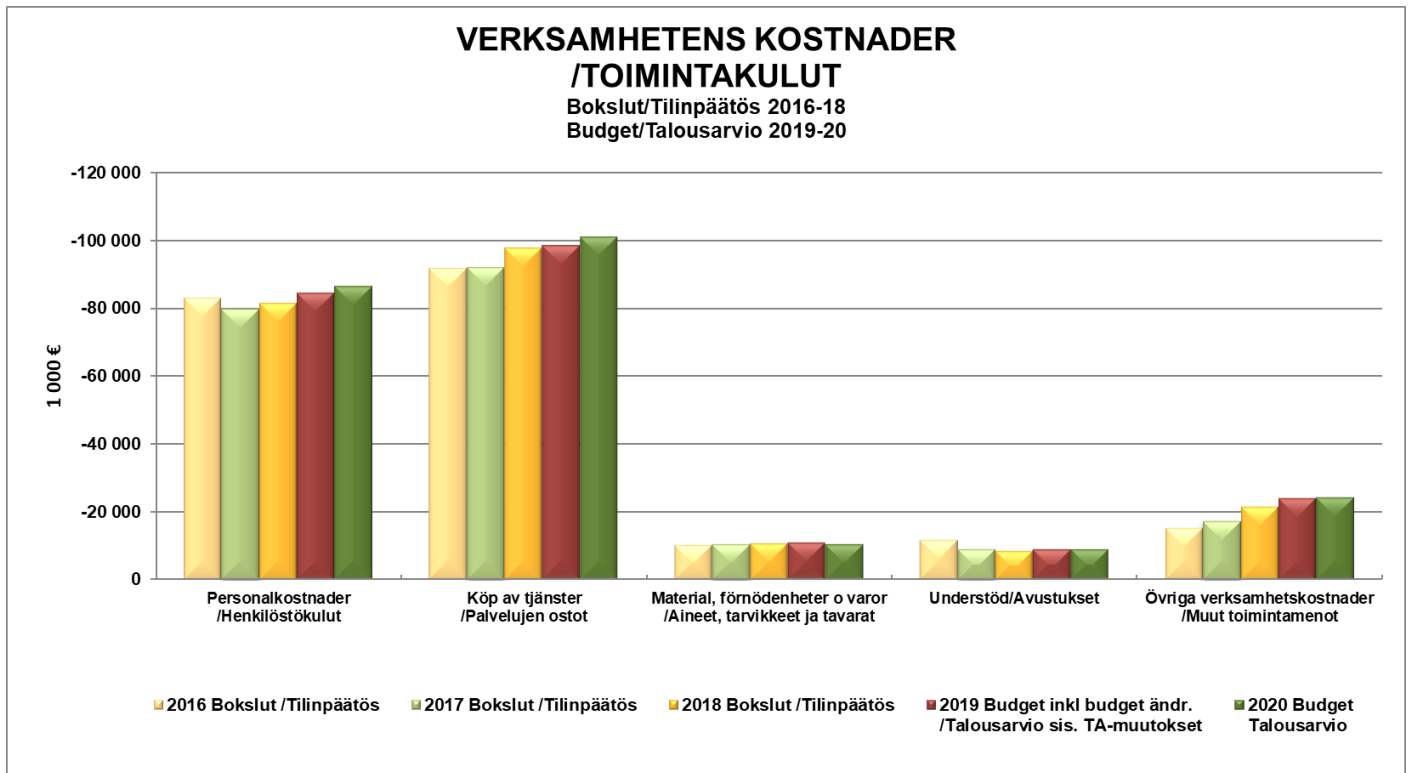
Valtiovarainministeriö on käynnistänyt kuntien tilannekuvan valmistelun ja 1.10.2019 on asetettu hanke- ja seurantaryhmä, johon kuuluu valtiovarainministeriön ja kuntakentän edustajia. Kunnissa on suuria eroja niin koon, olosuhteiden kuin taloudellisen kantokyvyn suhteen, ja kuntakohtaiset erot ovat viime vuosina kasvaneet. Väestönkehityksellä on suuri vaikutus niin kuntien kantokykyyn ja elinvoimaisuuteen kuin palvelujen järjestämisen ja rahoitusmahdollisuuksiin.

Hankkeen tavoitteena on luoda kokonais käsitys kuntien tilanteesta ja kehityksestä lähivuosina hallituksen päätöksenteon pohjaksi sekä saada ajantasainen ja riittävä tietopohja kaikkien käyttöön.

Sote-uudistuksen muotoilulla tulee olemaan myös ratkaiseva merkitys kuntataloudelle tulevaisuudessa.

Kuntatalouden arvioitu kehitys on edelleen tiukkaa valtionosuuksien kasvusta ja verotulojen ennustetusta kasvusta huolimatta. Kuntatalouden menot kasvavat runsaat 3 prosenttia vuodessa, mikä johtuu ennen kaikkea väestön ikärakenteen muutoksesta.

Arvioituun kehitykseen sisältyy oletus, että syntyvyys laskee ja siten paine koulutuspalvelujen menojen kasvuun vähenee. Näin ollen sekä suurten että pienten kuntien odotetaan melko nopeasti mitoittavan päiväkotien ja koulujen henkilöstömäärää pienemmän lapsimäärän mukaan. Tästä huolimatta menot ja investoinnit kasvavat tuloja enemmän ja kuntatalouden velan arvioidaan kasvavan kehyskaudella noin 8 mrd. eurolla. Ilman rakenteellisia uudistuksia ja menoja hillitseviä toimenpiteitä sekä kunnallisveroprosentin että kiinteistöveroprosenttien korottamiseen kohdistuu siten lähivuosina suurta painetta.

Raaseporin talous, verot ja valtionosuudet

Yleistä

Vuoden 2020 talousarvio osoittaa tilikaudelta ylijäämää, joka on 0,2 miljoonaa euroa.

Kaupungin omalla toiminnalla on 0,2 miljoonan euron alijäämä, ja Raaseporin Vesi -liikelaitoksen talousarvio perustuu 0,5 miljoonan euron ylijäämään.

Rahoituksellisesti, verotulojen, valtionosuuksien ja korkoneton osalta, osoittaa kausi 2020–2022 eroja voimassa olevaan taloussuunnitelmaan verrattuna siltä osin, että verotulokehityksen arvioidaan olevan

alhaisempi, kun taas valtionosuudet ovat korkeammat johtuen aiempien vuosien leikkausten kompensaaion merkittävästä vaikutuksesta vuonna 2020. Korkonetto paranee myös siitä huolimatta, että lainanotto nousee edelleen alhaisen korkotason vuoksi.

Vuonna 2019 tulos on suunniteltuun verrattuna huono johtuen todennäköisesti tilapäisistä verotulojen vähennyksistä ja reilusti budjetin ylittävistä erikoissairaanhoidon kustannuksista. Tämä tarkoittaa myös sitä, että vuoden 2020 talousarvio sisältää tiettyjä riskejä erityisesti erikoissairaanhoidon osalta, vaikka vuoden 2020 talousarvion perusteisiin on lisätty menoja 4 milj. eurolla.

Henkilöstömenoihin on laskettu 1,5 prosentin korotus. Alun perin korotukseksi laskettiin 2,0 %. Kokonaisvaikutus vuosille 2019–2020 on 2,5 % lisääntyneiden henkilöstömenojen muodossa.

Taloussuunnitelmassa ei ole toistaiseksi huomioitu sote-uudistuksen vaikutuksia.

Vuosien 2021 ja 2022 käyttömenosuunnitelmaan ei ole ollut tilaa indeksikorotuksille. Taloussuunnitelma on ylijäämäinen vuonna 2021, 2,1 milj. euroa ja vuonna 2022 4,4 milj. euroa. Tämä tarkoittaa kolmannen vuosineljänneksen ennusteen perusteella, että vuonna 2019 syntyy 6,9 milj. euron alijäämä ja että kumulatiivinen taseen alijäämä, joka 31.12.2018 oli 5,0 milj. euroa, olisi 5,0 milj. euroa 31.12.2022.

Vuonna 2020 investointien ennakoitaan olevan 12,5 milj. euroa, 1 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2019. Menot ylittävät vuoteen 2032 ulottuvassa pitkän aikavälin investointisuunnitelmassa lasketun keskimääräisen tason. Suunnitelma on osa tehtyä salkkujakoa, joka sisältää kuvaukset tulevista tila- ja luovutustarpeista. Korkea investointivauhti merkitsee kaupungin ulkoisen velkataakan kasvua vuonna 2020.

Kaupungin velkataakan, liikelaitokset mukaan luettuna, arvioidaan olevan 117,8 milj. euroa tai 4 317 euroa/asukas vuodenvaihteessa 2019–2020, mikä on 11 milj. euroa enemmän kuin 31.12.2018. Vuoden 2019 talousarviossa arvioitiin asukaskohtaiseksi velkataakaksi 4 161 euroa asukasta kohden. Vuonna 2020 lasketaan lainataakan kasvavan 3,4 milj. euroa ja olevan 121 milj. euroa vuodenvaihteessa 2020–2021.

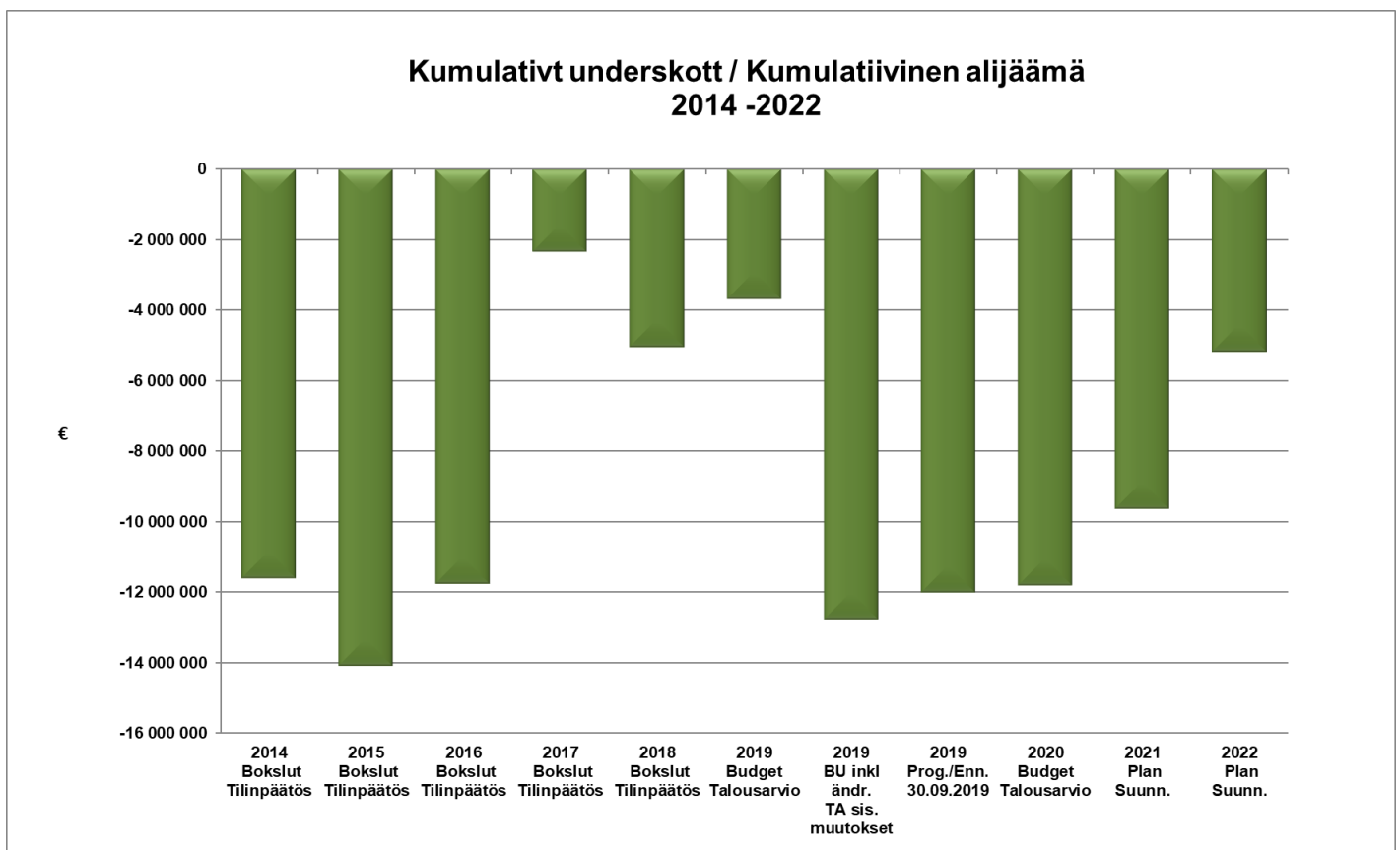
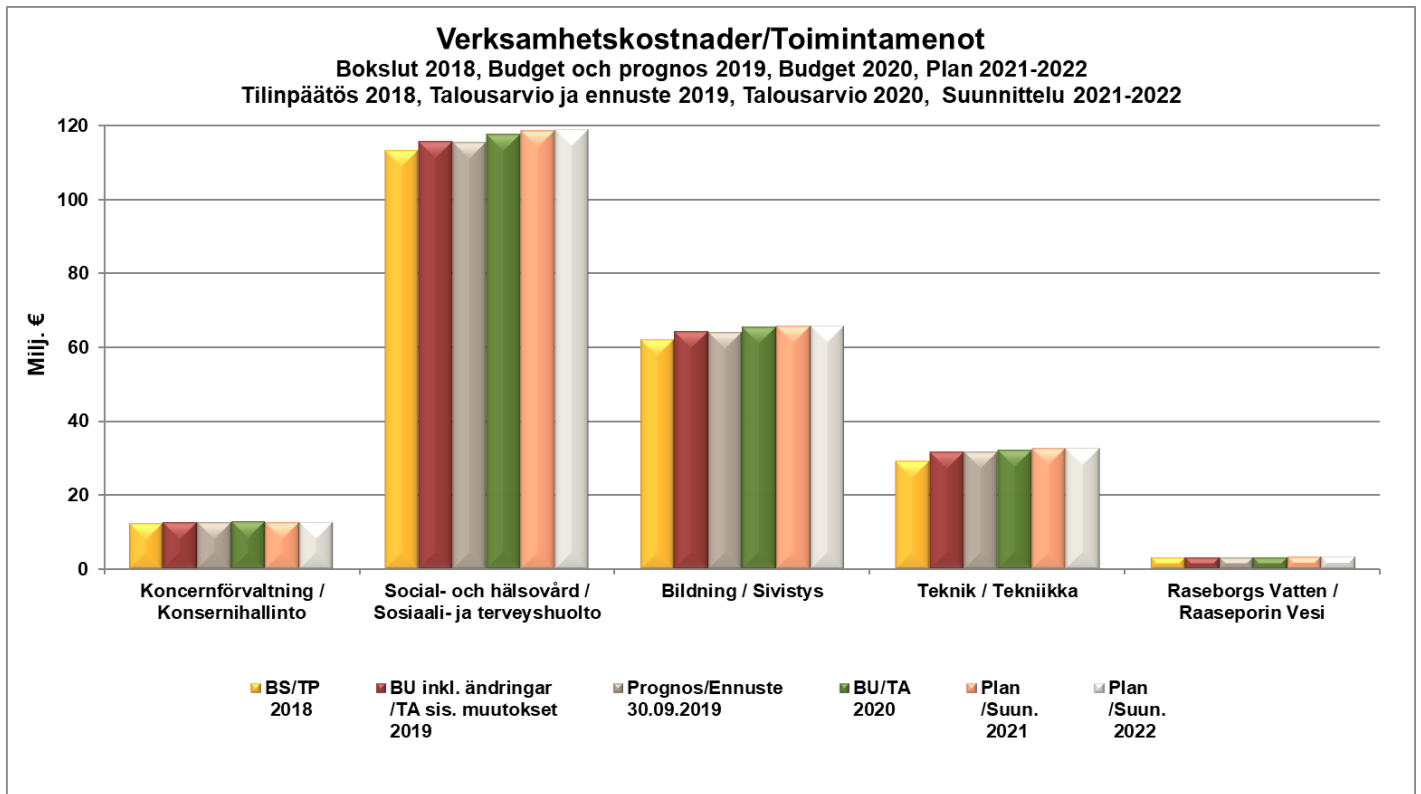
Vuoden 2020 kokonaiskorkokustannuksiksi arvioidaan 1,1 milj. euroa, josta omaa toimintaa rasietaan 1,0 milj. eurolla ja Raaseporin vettä 0,1 milj. eurolla. Vuonna 2019 nämä menot ovat 1,4 miljoonaa euroa.

Verot

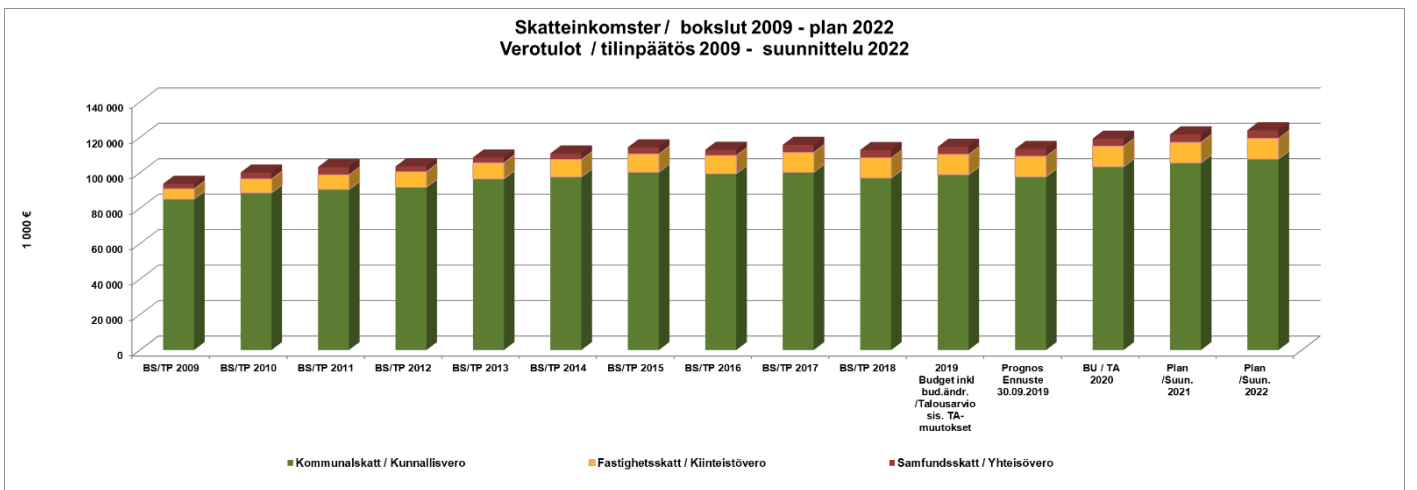
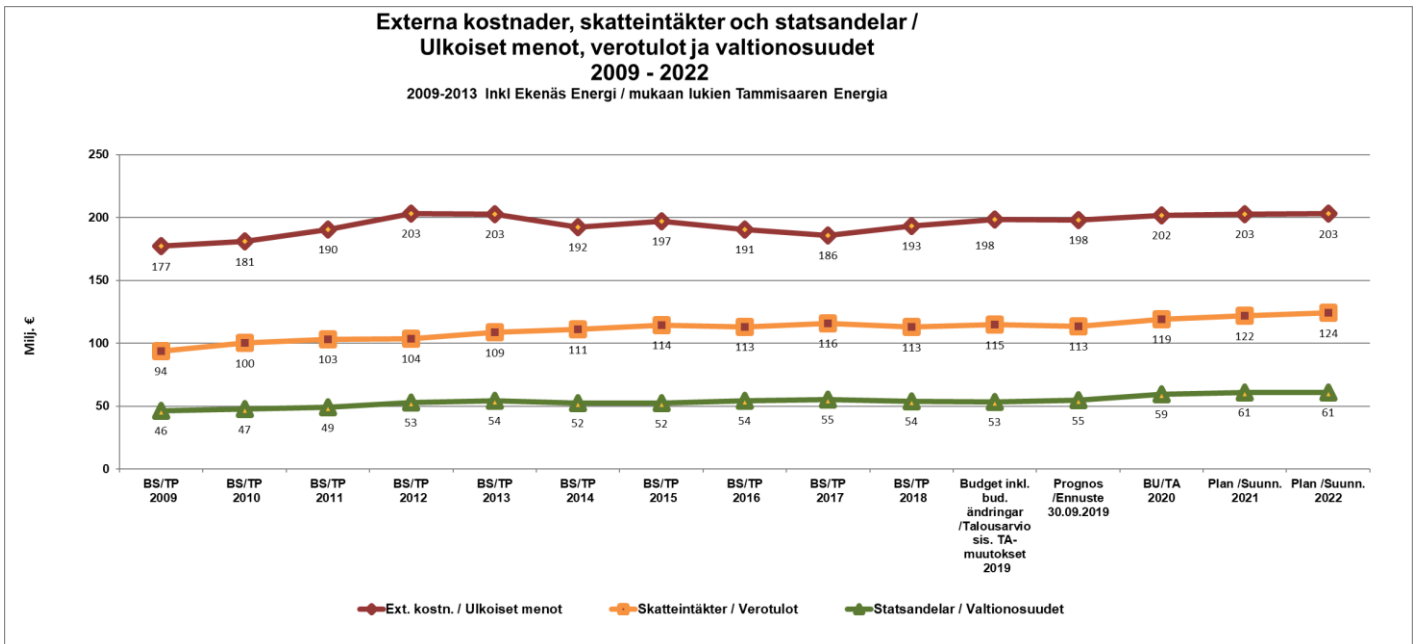
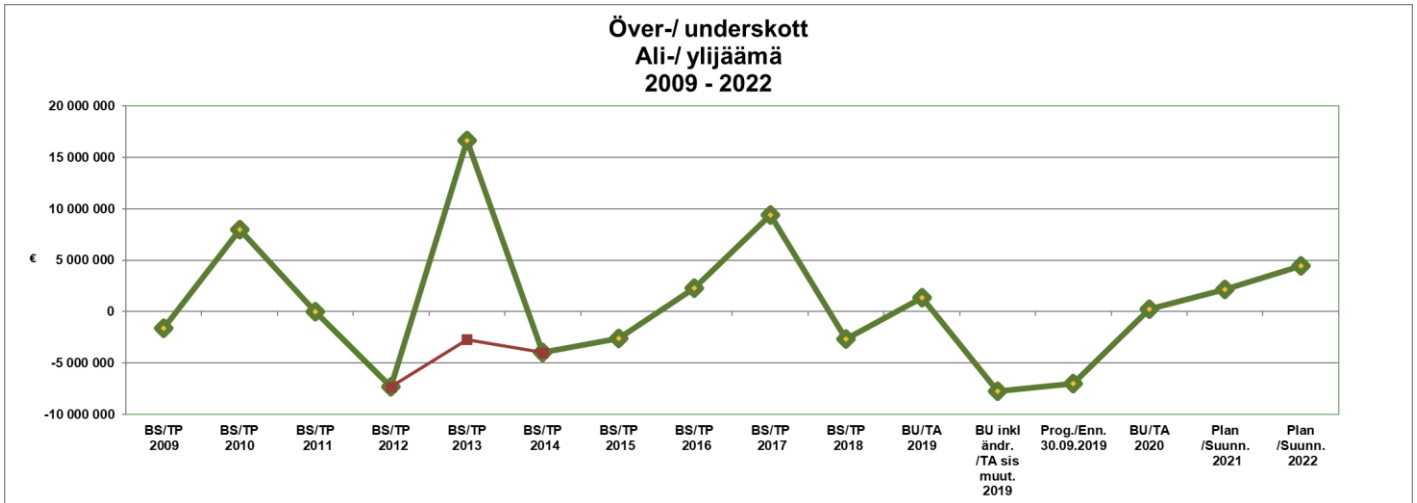
Vuonna 2019 kunnallisverotulojen arvioidaan nousevan 0,5 % vuoden 2018 tilinpäätökseen verrattuna. Ennuste on heikentynyt merkittävästi vuoden aikana ja verotulot näyttävät jäävän 5,6 milj. euroa alle alun perin budjetoidun määrän.

Ennakonpidätykset eivät ole kasvaneet odotetusti vuoden 2019 aikana. Kuntaliiton arvion mukaan kunnille olisi pitänyt kertyä elokuun loppuun mennessä ennakkoa yli 450 miljoonaa euroa enemmän kuin nyt on kertynyt. Alijäämä johtuu verokorttiuudistuksesta ja tulorekisterin ilmoituksiin liittyvistä ongelmista.

Verohallinnon viimeisimpien selvitysten mukaan alijäämä johtuu aiemmista selvityksistä poiketen pääosin verokorttiuudistuksesta, kun taas tulorekisteriongelmat muodostavat vain murto-osan (13 %) alijäämästä. Verokorttiuudistus merkitsee sitä, että uudessa ennakonpidätysjärjestelmässä on luovuttu palkkakausten ja sivutoimisten verokorttien mukaisista tulorajoista, minkä vuoksi ennakonpidätys on vuoden alussa toteutettu huomattavasti aiempaa pienempänä.

Vuonna 2019 ennakonpidätysten alijäämäksi arvioidaan 600 milj. euroa johtuen verokortti uudistuksesta. Uudistus on pysyvä muutos. Vaikka vuoden 2019 kunnallisveroilmoitusten alijäämä korjataan vuonna 2020, verovuoden 2020 ennakkoerot jäävät samalla tavalla jälkeen ja etukäteismaksut jäävät alemmalle tasolle myös vuonna 2020.

Vuoden 2020 kunnallisvero, joka on budjetoitu 103,5 milj. euroksi, on laskettu edellä esitettyjen lähtökohtien pohjalta, mutta ilmassa on epävarmuustekijöitä.

Vuosina 2021 ja 2022 lasketaan 2,2 %:n ja 2,0 %:n lisäykset, jotka voivat toteutua, jos edellä esitetyt

oletukset pysyvät linjassa eivätkä suhdannenäkymät heikkene. Laskelmat perustuvat muuttumattomaan kunnallisveroprosenttiin.

Yhteisöverotulon arvioidaan vähenevän 0,2 milj. euroa vuonna 2019 vuoteen 2018 verrattuna ja olevan 4,1 milj. euroa. Yhteisöveron osuus kaupungin kokonaisverotuloista on vajaat 4 %. Vuonna 2020 yhteisöveron odotetaan tuovan 0,02 miljoonaa euroa enemmän ja kasvavan hieman seuraavan kahden vuoden aikana. Yhteisöveron osuus on vuonna 2019 tarkentunut 31,35 %:iin ja sen arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuosina 2020–2022.

Kiinteistöverolain 11, 12 ja 13 §:n mukaan kunnanvaltuusto päättää seuraavista asioista:

- yleinen kiinteistöveroprosentti 0,93–2,00
- vakituisten asuinrakennusten veroprosentti 0,41–1,00
- Muiden asuinrakennusten veroprosentti 0,93–2,00

Raaseporissa vuoden 2019 veroprosentit ovat seuraavat:

- Yleinen kiinteistövero 1,35 %.
- Vakituisten asuinrakennusten kiinteistövero 0,41 %.
- Muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,80 %.
- Voimalaitosten kiinteistövero 3,10 %.
- Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero 0,00 %.

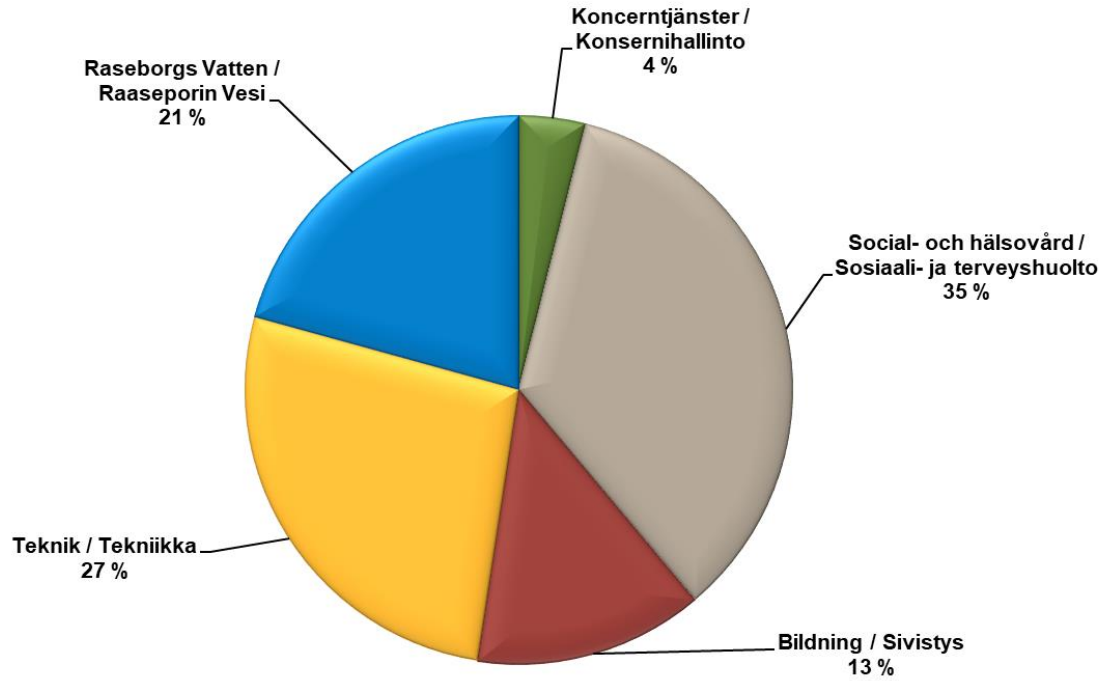
Kiinteistöveron arvioidaan tuovan 11,4 miljoonaa euroa vuonna 2019. Vuoden 2020 talousarvioperusteissa on lähtökohtana ollut muuttumattomat kiinteistöveroasteet,

ja kiinteistöverotulojen lasketaan olevan 11,5 miljoonaa euroa.

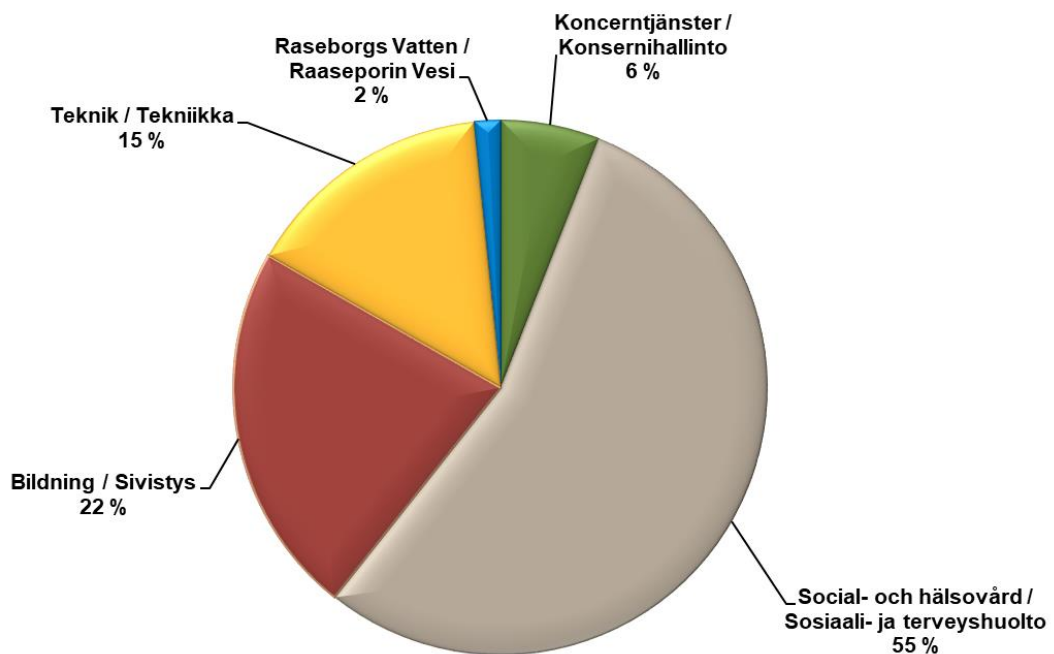

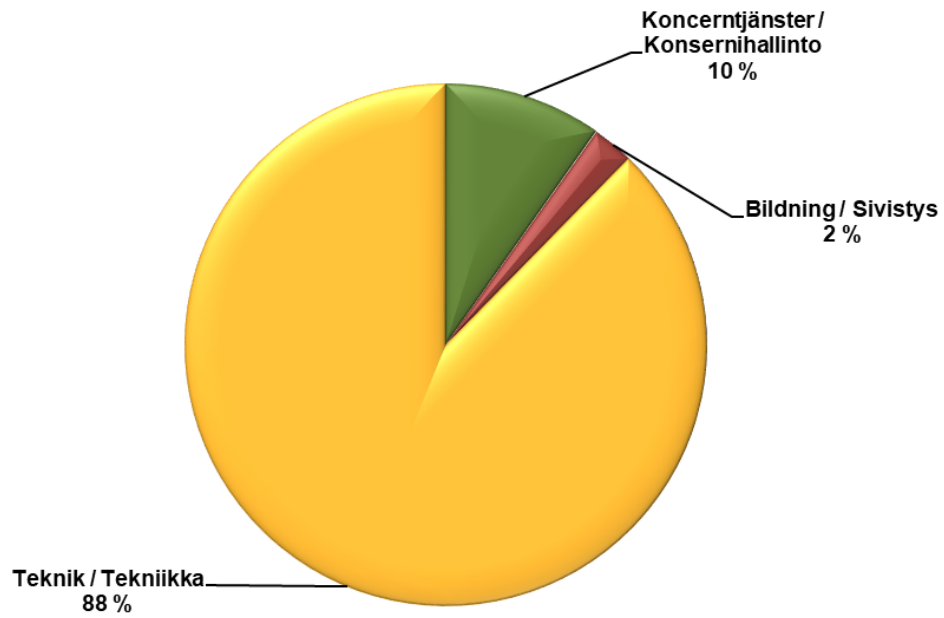
**Externa intäkter / Ulkoiset tulot
Budget 2020 / Talousarvio 2020**

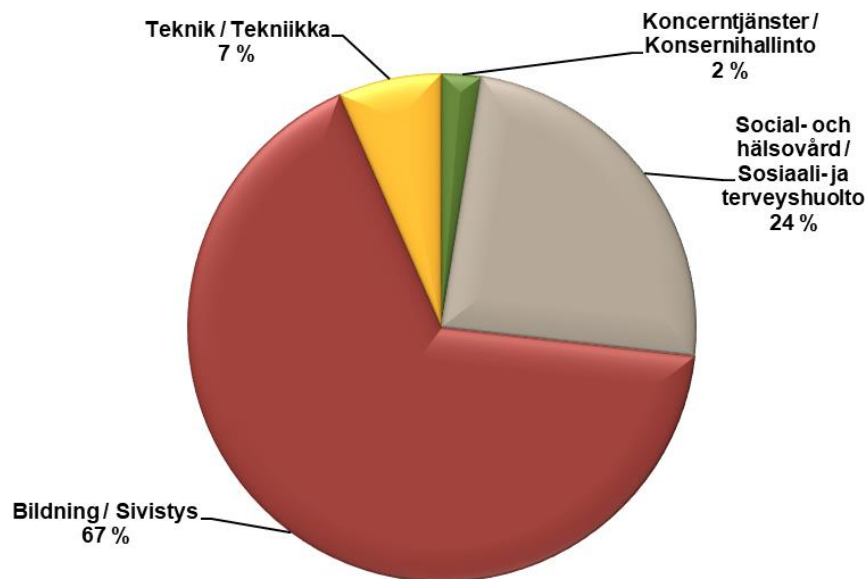
**Externa kostnader / Ulkoiset menot
Budget 2020 / Talousarvio 2020**

Interna intäkter / Sisäiset tulot Budget 2020 / Talousarvio 2020

Interna kostnader / Sisäiset menot Budget 2020 / Talousarvio 2020

Ehdotus taloussuunnitelmaksi 2020–2022 lähtee siitä, että kunnallisveroprosentti pysyy kauden aikana muuttumattomana ollen 22,00 prosenttia.

Kaupunginvaltuusto vahvisti 18.11.2019 Raaseporin veroprosentit vuodelle 2020 seuraavasti:

Tuloveroprosentti	22,00 %
Yleinen kiinteistövero	1,35 %
Vakituisten asuntojen kiinteistövero	0,41 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistövero	1,80 %
Voimalaitosten kiinteistövero	3,10 %
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero	0,00 %

Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti on vuonna 2019 19,88 % (vuonna 2018 19,84 %). Tuloveroprosentin aritmeettinen keskiarvo on 20,84 % (20,76 %), ylin veroprosentti on 22,50 % ja alin 16,50 %. 21,50 on yleisin veroprosentti ja sitä sovelletaan 52 kunnassa.

Erilaisista vähennyksistä johtuen kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa kuntien todellista veroastetta, Raaseporin ns. efektiivinen veroaste vuonna 2019 on 15,48 % ja maan keskiarvo 14,32 %.

Veroprosentit ovat pysyneet ennallaan viimeisen neljän vuoden aikana:

%	2020	2019	2018	2017
Tuloveroprosentti	22,00	22,00	22,00	22,00
Kiinteistöveroprosentit				
Yleinen	1,35	1,35	1,35	1,35
Vakituinen asuminen	0,41	0,41	0,41	0,41
Muu asuminen	1,80	1,80	1,35	1,35
Voimalaitokset	3,10	3,10	3,10	3,10
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00

Alla taulukko verotulokehityksestä taloussuunnitelmakaudella.

1 milj. €	2018 TP	2019 Ennuste	2020 TA	2021 Suunnit.	2022 Suunnit.
Kunnallisvero	97,09	97,81	103,46	105,64	107,79
Yhteisövero	4,44	4,24	4,26	4,48	4,62
Kiinteistövero	11,34	11,43	11,54	11,55	11,63
Yhteensä	112,87	113,47	119,26	121,71	124,04

Valtionosuudet

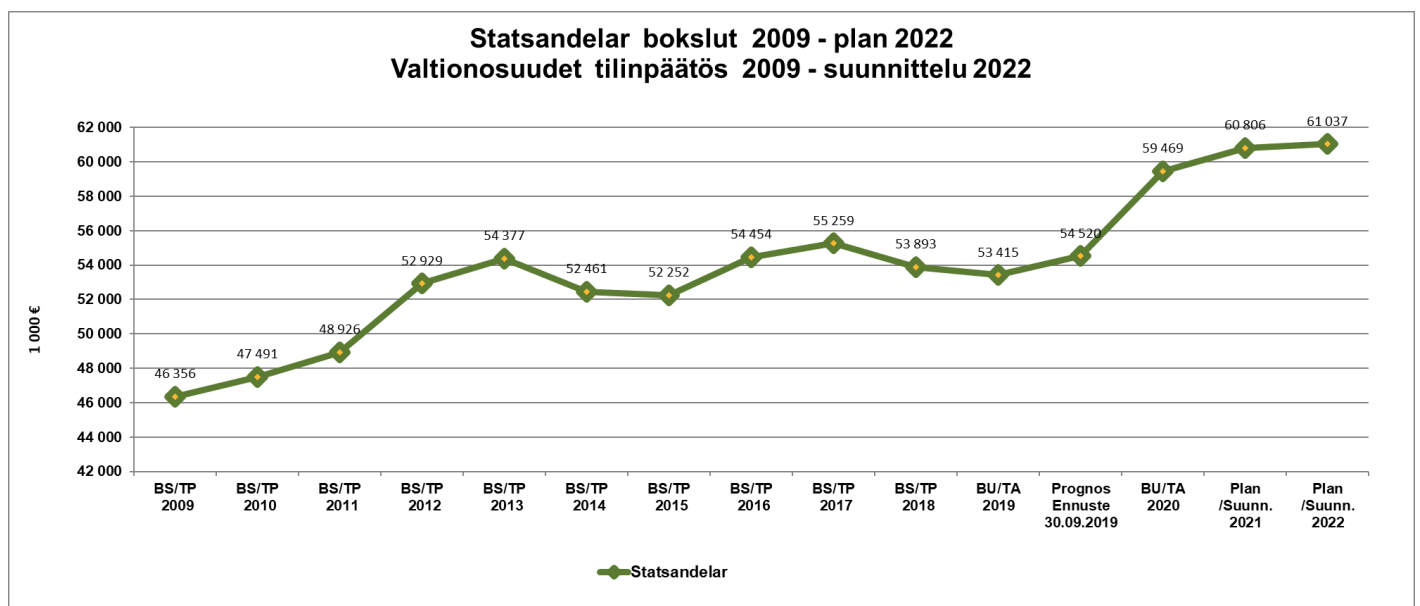
Kuntaliiton laskelmien mukaan kuntien valtionosuudet kasvavat 1 124 milj. eurolla (+13 %, 205 €/as) vuodesta 2019 vuoteen 2020. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousee 0,10 prosenttiyksiköllä 25,47 prosenttiin vuonna 2020 (25,37 vuonna 2019). Kuntien peruspalvelujen valtionosuuden kasvu vuodesta 2019 vuoteen 2020 johtuu pitkälti kilpailukykykysymyksen päättymisestä vuonna 2019, mutta taustalla on myös muita muutoksia. - Kilpailukykykysymyksen johdosta valtionosuuksia leikataan kustannustenjaon tarkistuksessa jonkin verran kahteen kertaan. Tämä kaksinkertainen leikkaus oli tarkoitus kompensoida kunnille kertakorvauksena vuonna 2020, 237 milj. euroa. Valtiovarainministeriö on kuitenkin syyskuun lopussa päättänyt, että tämä kompensatio tehdään jo vuonna 2019 verotulomenetysten kompensointitekijänä, mikä parantaa kuntien tulosta tänä vuonna, mutta vaikeuttaa

vuoden 2020 talousarvion laatimista. Raaseporin osalta kyse on runsaasta 1 miljoonasta eurosta, joka kertyy valtionosuuksina vuoden 2020 sijaan vuonna 2019.

Toinen vaikuttava tekijä on edellisen hallituksen vuosille 2016–2019 päättämä määräaikainen indeksikorotusten jäädyttäminen, joka päättyy vuonna 2019. Indeksijäädytyksiä ei kompensoida, mutta kustannustason muutos vuonna 2020 (+2,7%) lisää valtionosuutta 187 milj. eurolla.

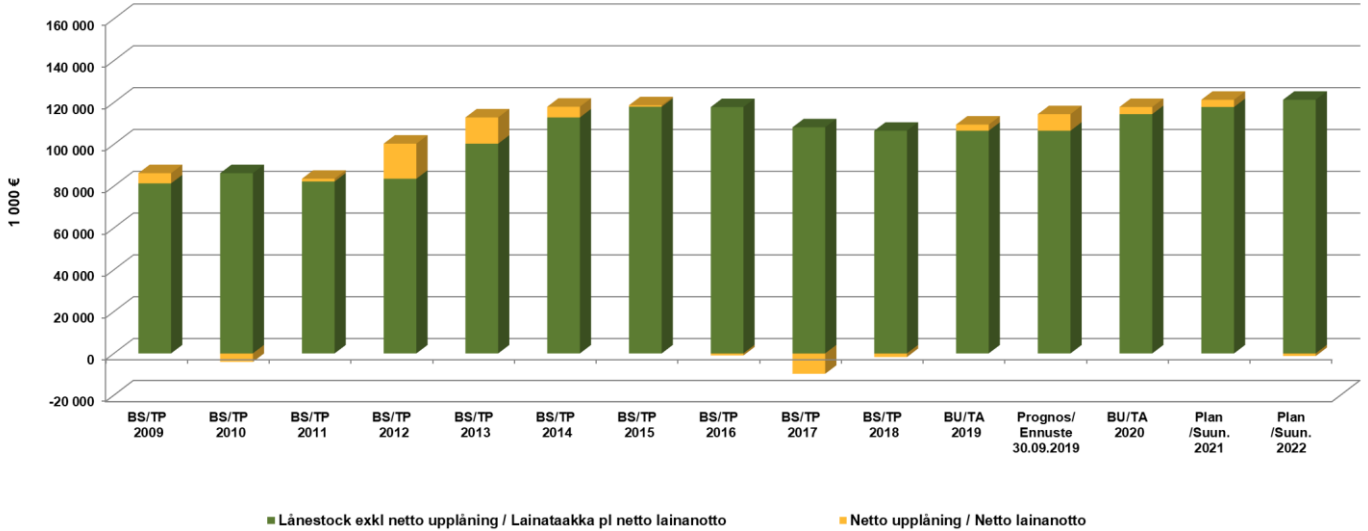
Edellä esitetyn johdosta Raaseporin valtionosuuksien arvioidaan kasvavan 5,0 milj. eurolla 59,6 milj. euroon vuoden 2019 ennusteen ja vuoden 2020 talousarvion välisenä aikana. Vuonna 2021 Raaseporin valtionosuuden arvioidaan kasvavan noin 2 %:lla 60,8 milj. euroon ja vuonna 2022 1 %:lla.

Statsandelar bokslut 2009 - plan 2022
Valtionosuudet tilinpäätös 2009 - suunnittelu 2022

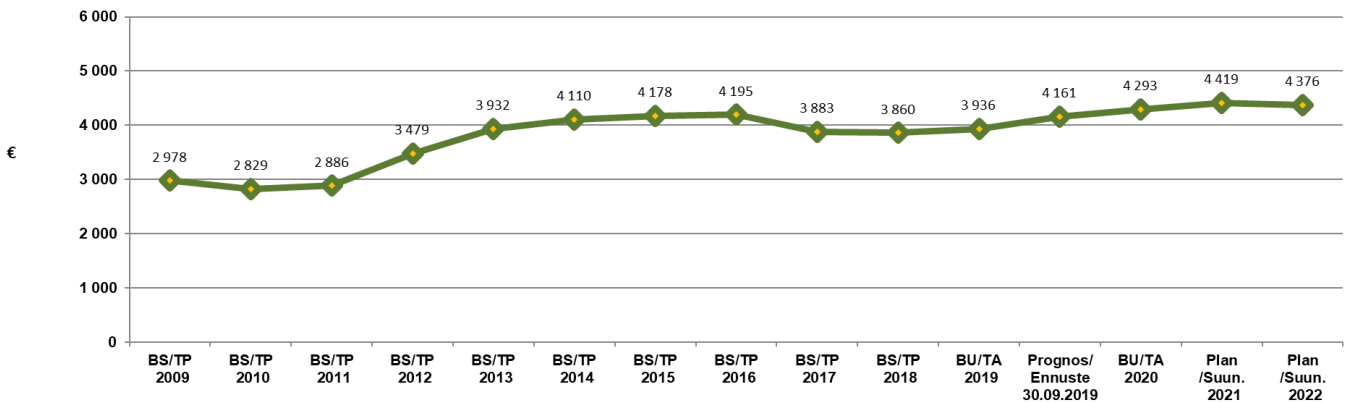

Lånestock och upplåning /Lainataakka ja lainanotto

Bokslut 2009 - plan 2022 / Tilinpäätös 2009 - suunnittelu 2022

Lån €/invånare / Lainat €/asukas 2009 - 2022

KAUPUNKI TYÖNANTAJANA (sis. kuvauksen henkilötyövuosien laskemisesta)

Työnantajavastuu

Poliittisilla elimillä on kunnassa työnantajan rooli. Henkilöstöpolitiikkaa toteutetaan kaikissa poliittisissa elimissä.

Työnantajan ja henkilökunnan yhteistyö määritetään laissa yhteistyöstä kunnallisen työnantajan ja työntekijän välillä. Yhteistyölain tarkoitusperä ja henkilöstöpolitiikan eri suuntaviivat ovat tärkeitä päätöksenteon rakenteita.

Kaupunki työnantajana ja työllistäjänä

Uuden organisaation luomisprosessissa mm. työhyvinvointi, esimiesten työskentely ja kyky käsitellä konflikteja ovat olleet muutokseen vaikuttavia kriittisiä tekijöitä.

Ajanjaksolle 2018–2021 on laadittu henkilöstöpoliittinen toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma laaditaan kaupungin strategiaa myötäillen.

Työterveys

Hyvinvoinnin edistämiseksi, työhyvinvoinnin vahvistamiseksi ja paremman työilmaston luomiseksi Raaseporin kaupunki on ajanjaksolla 2011–2013 yhteistyössä Kasnäsin Saariston työhyvinvointiakatemian kanssa toteuttanut FEELIT-työterveyshankkeen. Hankkeen osarahoittajana toimi työsuojelurahasto. Hankkeen tulokset arvioitiin vuonna 2014. Metal-Age menetelmän ja KIVA-kyselyn parissa tapahtuva työskentely jatkuu vuonna 2019 viidellä uudella ryhmällä.

Työsuojelu

Työsuojelun tavoitteena on turvallinen ja varma työpaikka. Työsuojelu muodostuu niistä tekijöistä, jotka saavat työntekijän tuntemaan työpaikkansa turvalliseksi ja voimaan siellä hyvin. Hyvän työsuojelutyön tuloksena voi olla parempi työkyky, parantunut viihtyminen työssä ja työmotivaatio, pienentynyt työtaturmariski, vähentyneet sairauspoissaolot, vähentyneet työkyvyttömyyseläkekustannukset, työn laatu ja siten asiakkaan saama parempi palvelu.

Oppisopimukset

Kaupunki tekee joka vuosi oppisopimuksia varmistaakseen pätevän henkilökunnan saannin. Oppisopimukset ovat yleensä 1–3-vuotisia, ja useimmat oppisopimusopiskelijat palkataan koulutuksen päätyttyä. Kaupungilla on jatkuvasti 10–15 oppisopimusopiskelijaa, ja tavoitteena on solmia vähintään noin 10 uutta oppisopimusta vuosittain.

Kesätyöt

Osana pyrkimystä luoda mielekästä työllistymistä nuorille ja markkinoida kaupunkia työnantajana kaupunki palkkaa 100 nuorta kesällä 2020. Näistä 40:n on oltava alle 18-vuotiata.

Kesätyöseteli

Auttaakseen nuorisoa saamaan kesätöitä ja estääkseen nuoria syrjäytymästä kaupunki antaa vuonna 2020 kesätyösetelin kaikille raaseporilaisille nuorille, jotka täyttävät 16 vuotta vuoden 2020 aikana. Seteli on arvoltaan 400 euroa. Nuoret voivat kesätyösetelin avulla hakea töitä yrityksissä, yhdistyksissä, organisaatioissa, kerhoissa, säätiöissä ja seurakunnissa (työnantajalla täytyy olla Y-tunnus).

Henkilötyövuodet

Talousarvion toimialalomakkeissa käydään läpi henkilötyövuosien määrä. Ne on laskettu seuraavasti:

– Konsernipalveluiden toimialalla ja teknisellä toimialalla henkilötyövuosien määrä on laskettu henkilöstökuluihin budjetoitujen määrärahojen pohjalta. Lähtökohtana on käytetty palkkaliitteitä.

– Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla henkilötyövuosien määrä on laskettu henkilöstökuluihin budjetoitujen määrärahojen pohjalta. Laskelman pohjana ovat kyseisen ammattiryhmän ja työehtosopimuksen keskipalkat. Taulukosta ilmenevät erikseen ne henkilötyövuodet, jotka ovat syntyneet toiminnan ottamisesta tai uudelleen järjestämisestä.

– Sivistystoimialalla henkilötyövuosien määrä on laskettu henkilöstökuluihin budjetoitujen määrärahojen pohjalta. Lähtökohtana on käytetty palkkaliitteitä. Poikkeuksen muodostavat perusopetus ja lukio, joissa nk. ylituntien laskeminen tehdään erikseen ja muunnetaan lasketuiksi henkilötyövuosiksi. Ylitunnit kompensoivat ensi sijassa osaikaisia virkoja. Loput ylitunnit muunnetaan henkilötyövuosiksi seuraavasti:

- a. vk 1–6 24 ylituntia = 1 henkilötyövuosi
- b. vk 7–9 ja lukio: 21 ylituntia = 1 henkilötyövuosi

INVESTOINNIT TALOUSARVIOSSA JA TALOUSSUUNNITELMASSA

Kaupungin investointiryhmä on laatinut investointiohjelman vuosille 2020–2022. Lisäksi on laadittu hankelista vuosille 2023–2034. Investointiohjelma on laadittu yhdessä eri toimialojen edustajien kanssa.

Kaupungin vuoden 2020 investointitalousarvio on kokonaisuudessaan 10,81 miljoonaa euroa, joista 4,20 miljoonaa euroa on osoitettu rakennuksille ja 3,81 miljoonaa euroa on osoitettu infrastruktuurille. Lisäksi Raaseporin Vesi investoi 1,7 miljoonan euron edestä.

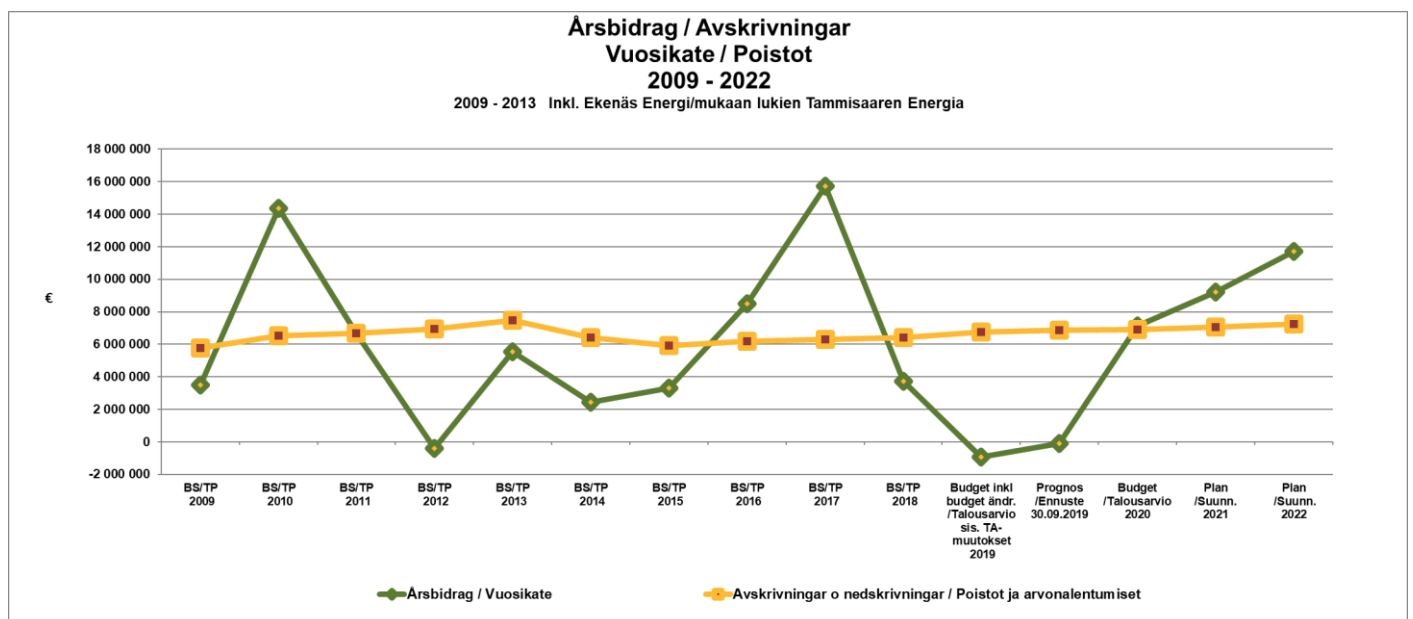
Vuoden 2020 investointiohjelmassa on mukana seuraavat isommat investointimäärärahat: Fokustalon uudistaminen ja Mustion koulukeskuksen rakentaminen.

Kaupunginhallitus on 17.6.2019 § 248 hyväksynyt nk. uuden Fokustalon hankesuunnitelman. Karjaan keskustakiinteistöille on laadittu selvitys ja Fokustalo on kuntokartoitettu ja sille on tehty hankesuunnitelma. Kuntokartoitus osoittaa, että rakennus on huonossa kunnossa ja hankesuunnitelmasta käy ilmi, että rakennus esitetään korvattavan uudisrakennuksella. Hankemääräraha sisältää uudisrakennuksen sekä Fokuksen purkamisen. Investointimääräraha käytetään yhteisen (keskinäisen) kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden ostamiseen. Kaupungin maksuosuus kiinteistöosakeyhtiölle tapahtuu osapuolten välisen sopimuksen mukaan. Kaupunginhallitus hyväksyy nk. yhteistyösopimuksen erikseen. Uusi kiinteistöosakeyhtiö toimii rakennuttajana. Vuodelle 2020 varataan sijoitusten, muiden osakkeiden ja osuuksien alle 2,8 miljoonan euron määräraha, ja

kaupungin osuus hankkeen kokonaiskustannuksesta on 5,0 miljoonaa euroa.

Kaupunginhallitus on 29.4.2019 § 172 hyväksynyt Mustion koulukeskuksen hankesuunnitelman. Molemmille kieliryhmille tarkoitetun kunnallisen palvelun uudisrakennuksen toteuttamiseen osoitetaan 5,1 miljoonan euron määräraha vuosille 2020–2021. Määrärahasta 1,7 miljoonaa jaetaan vuonna 2020 ja 3,4 miljoonaa euroa vuonna 2021. Rakennukseen tulee kaksikielinen päivähoito, esikoulu, koulu vuosiluokille 1–6, kirjasto, neuvola ja liikuntasali. Rakentamisen on esitetty alkavan keväällä 2020 ja päättyvän joulukuussa 2021. Hanke edellyttää Askersgårdenin purkamista, mikä on suunniteltu toteutettavan marras-/joulukuussa 2019. Sivistystoimi hakee taloudellista tukea liikuntasalille.

Aluehallintovirasto on päätöksellään 18.3.2019 100/2019 myöntänyt luvan Södra vikenin kunnostamiseen ja ruoppaukseen. Ympäristöluvan mukaan hanke tulee aloittaa viimeistään 2022 ja sen tulee valmistua viimeistään 2025. Ruoppauksen ja olemassa olevien satamareunusten kunnostamisen ehdotetaan olevan kolmevuotinen hanke. Ensimmäisenä vuonna vahvistetaan satamareunuksia, toisena vuonna vahvistetaan satamareunuksia ja ruopataan ja kolmantena vuonna jatketaan satamareunusten vahvistamista ja ruoppausta. Hankkeen kokonaiskustannukseksi on arvioitu 3,5 miljoonaa euroa, mikä jaetaan seuraavasti: Vuonna 2022 1,0 miljoonaa, vuonna 2023 1,0 miljoonaa ja vuonna 2024 1,5 miljoonaa euroa.

Södra vikenin kunnostuksen yhteydessä tehdään vuoden 2020 aikana pienvesematamien kehittämisen kokonaisarvio/selvitys. Södra vikenin ruoppaus ja kunnostaminen mahdollistavat pienvesematamien venepaikkojen lisäämisen. Hanke käsittää uusien kelluvien laitureiden hankkimisen ja kelluville laitureille varataan 0,5 miljoonan euron määräraha. Määräraha on sidottu Södra vikenin hankkeeseen.

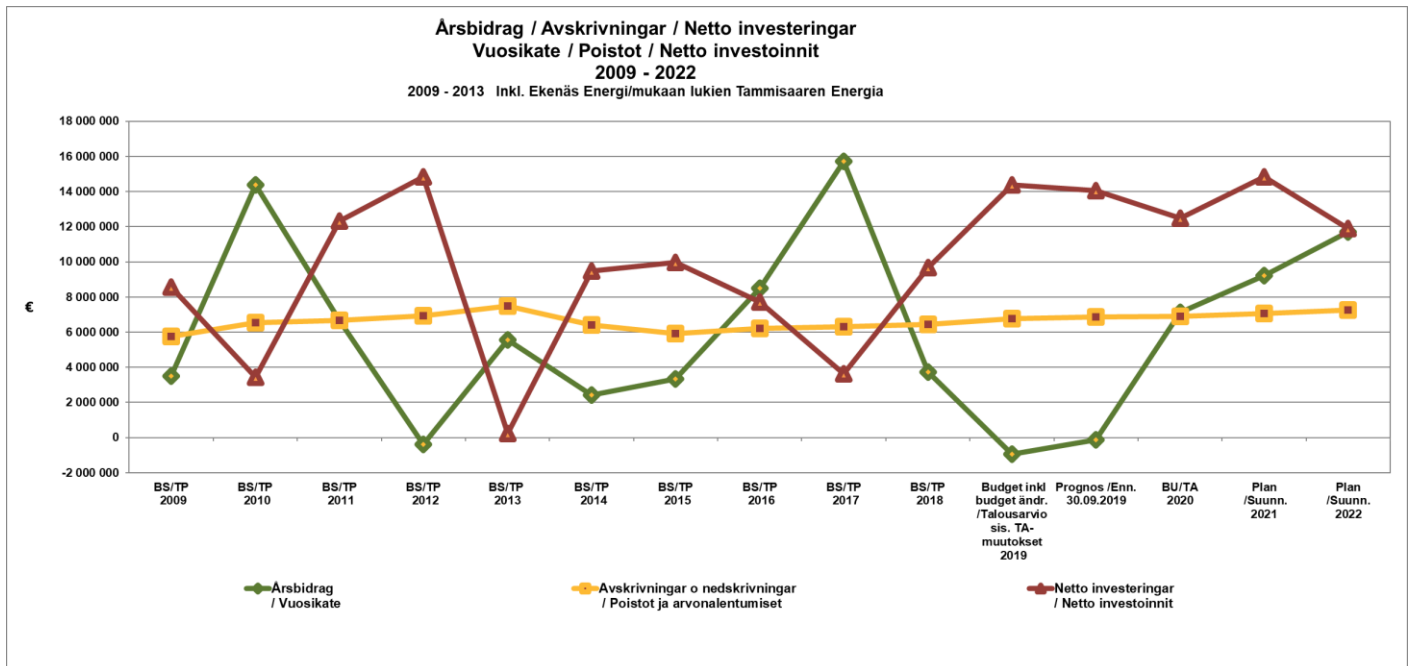
Katarinaskolan-koulun tarveselvitys sekä koulun saneerauksen ja lisärakennuksen jatkosuunnittelu on aloitettu 2019. Määräraha käytetään itse kouluhankkeen esisuunnitteluun sekä myös saneerausajan korvaavien tilojen suunnitteluun. Vuotuisen investointipaineen helpottamiseksi lähivuosina hanke on suunniteltu toteutettavan vuosina 2022–2023. Saneerauksen laajuus päätetään palveluverkkoselvityksen ja jatkosuunnittelun yhteydessä.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen johtokunta esittää kunnille suunnatussa päätösehdotuksessa 24.4.2019 § 14, että Tenholan paloasema peruskorjataan vuonna 2020. Suunnittelu tapahtuu 2019 ja peruskorjausta

esitetään vuodelle 2020. Saneerauksen yhteydessä kaupunki solmii pitkäaikaisen vuokasopimuksen Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa, ja investointikustannus huomioidaan ulkoisessa vuokrassa. Saneerauksen kustannukseksi on arvioitu 0,5 miljoonaa euroa.

Kaupunginhallitus päätti 20.8.2018 § 315, että Tammisaaren alueen nykyiset valmistus- ja jakelukeittiöt saneerataan ja uudistetaan tulevan 10 vuoden aikana. Tämän kohdan alle on varattu 4,7 miljoonan euron kokonaismääräraha, josta 2,8 miljoonaa euroa jakautuu vuosille 2020–2025. Nykyisten valmistuskeittiöiden saneerauksen ja uudistamisen arvioitu aikataulu on seuraava: Österby skola ja Österbo daghem 2019. Tämän jälkeen alustavasti Ekenäs högstadieskola 2021, Höjdens skola 2023 ja Seminarieskolan 2025. Lisäksi jakelukeittiöiden saneeraukset toteutetaan rinnakkain valmistuskeittiöiden kanssa niin, että jakelulogistiikka on huomioitu uusittavien valmistuskeittiöiden mitoituksessa. Vuodelle 2020 varataan 0,1 miljoonan euron suunnittelumääräraha Ekenäs högstadieskola -koulun keittiön saneeraukseen.

Uimahallin kuntokartoitusta aloitetaan vapaa-aikalautakunnan ehdotuksen mukaisesti 2019, ja kartoitusta jatketaan 2021. Tarkoitusta varten varataan 0,04 miljoonan euron määräraha vuodelle 2021. Varsinainen saneeraus on tarkoitus tehdä 2022 tai 2023. Saneerauksen kustannus selviää esisuunnittelun aikana.

Investointitalousarvioon on otettu uusi määräraha energiatehostamistoimenpiteille. Toimenpiteet voivat olla esim. aurinkopaneelien asentamista olemassa oleviin rakennuksiin ja hake- tai maalämpöhankkeita, joiden tarkoituksena on parantaa kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuutta. Rakennukset, joihin asennetaan aurinkopaneelit tai joihin tehdään muita energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä, valitaan erillisten selvitysten perusteella. Päätöksen asiassa tekee tekninen lautakunta. Vuodelle 2020 varataan 0,2 miljoonan euron määräraha.

Koulujen pihaympäristöjen parantamiseen varataan 0,1 miljoonan euron määräraha.

Eri rakennusten korjaukseen varataan vuodelle 2020 1,5 miljoonan euron korjausmääräraha, joka jaetaan teknisen lautakunnan tekemän erillisen päätöksen mukaan. Yksittäiset yli 200 000 euron hankkeet hyväksyy kaupunginhallitus. Määräraha sisältää mm. Seminarieskolan-koulun katon korjauksen sekä Tammiharjun alueen eri rakennusten investointitoimenpiteitä. Vuonna 2021 määrärahan ehdotetaan olevan 1,2 miljoonaa ja vuonna 2022 1,5 miljoonaa euroa.

Puistolaitoksille ja leikkipaikoille on varattu 0,1 miljoonan euron määräraha. Määräraha sisältää mm.

puistolaitosten ja simmiksen parantamisen.

Vapaa-ajan laitoksille varataan 0,25 miljoonan euron määräraha. Ajankohtaisia hankkeita vuonna 2020 ovat Tammisaaren ulkokuntosali ja Karjaan keskusurheilukentän ulkovaraston ympäristön asfaltointi. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisen päätöksen mukaan.

Pienvenesatamille osoitetaan 0,20 miljoonan euron määräraha. Määräraha käsittää Ormnäsin laiturin saneerauksen sekä nykyisen satamainfran pienehköt parannukset.

Mustionjoen kalateiden rakentamiseen varataan yhteensä 1,3 miljoonan euron määräraha vuosille 2016–2021. Kalatiehanke on ELY-keskuksen ja Raaseporin, Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Lopen kuntien yhteishanke. Hanketta rahoittavat myös valtio ja EU. Raaseporin kaupunki toimii hankkeen rakennuttajana. Rakentaminen aloitettiin 2018. Vuodelle 2020 esitetään 0,265 miljoonan euron määrärahaa Äminneforsin kalatien loppuunsaattamiseen sekä varausta Peltokosken kalatien yleistä suunnittelua ja rakennesuunnittelua varten. Uusi hallitusohjelma (2019) osoittaa merkkejä, että kalatiehankkeen jatkolle voi saada rahoitusta.

Liikenneväylille varataan vuosittainen määräraha. Vuodelle 2020 varataan 2,0 miljoonan euron määräraha. Määräraha käytetään perusparannuksiin, uudisrakentamiseen ja asfaltointiin. Painopiste on saneerausvelan pienentämisessä. Laaditaan erillinen työohjelma määrärahan jakamiseksi ja tekninen lautakunta tekee erillisen päätöksen jakamisesta

Valtatie 25:n nk. kehityskäytävään liittyville liikennejärjestelyille varataan vuotuinen määräraha. Määräraha varataan Lepin liikennejärjestelyille. Ohitustien ja vt 25:n risteysjärjestelyt nähdään kokonaisuutena ja toteutetaan etappeina. Suunnitelmat poistaa Hanko–Hyvinkää-radan tasoristeykset saattavat aiheuttaa kustannuksia kaupungille. Määräraha aktivoidaan erillisellä kaupunginhallituksen päätöksellä, kun kustannusvaikutus on tiedossa. Kaupunginhallitus on 17.6.2019 § 247 tehnyt talousarviovarauksen 100 000 euron tiesuunnittelumäärärahalle vuodelle 2020. Vt 25:n ja st 111:n risteysjärjestelyiden esisuunnittelu valmistui kesäkuussa. Itse tiesuunnitteluprosessi aloitetaan välittömästi, ja tiesuunnitelman odotetaan valmistuvan vuonna 2020. Väyläviraston kanssa aloitetaan neuvottelut rakennustöistä vuonna 2020. Tavoitteena on, että rakennustyöt aloitetaan tulevina toimintavuosina, kun tiesuunnitelma on vahvistunut. Rakennusmääräraha käsitellään erillisellä päätöksellä.

Asuin- ja teollisuusalueiden rakentamiseen varataan 0,24 miljoonan euron määräraha. Rakentaminen tapahtuu tonttien tarpeen ja kysynnän mukaan. Ajankohtaisia hankkeita ovat mm. Gammelbodan satama-alue, Rödmosse ja Ollabrinken Mustiolla. Mustion keskustan rautatiealikulun toteuttamisen yhteydessä (toteuttaminen vielä epävarmaa) laaditaan

kokonaisarvio Mustion keskustan yleisistä alueista. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisen päätöksen mukaan.

Hankkeisiin, joissa kaupunki on tehnyt maankäyttösopimuksen, varataan 0,4 miljoonan euron määräraha vuodelle 2020. Ajankohtaisia hankkeita vuonna 2020 ovat Pinjainen, Fiskari ja Rautatienkatu. Rakentaminen tapahtuu maankäyttösopimuksen mukaisesti. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisen päätöksen mukaan.

Muille hankkeille vuonna 2020 otetaan 0,25 miljoonan euron määräraha, joka kattaa Pohjan keskustan, Ormnäsin ja Tammiharjun välisen ulkoilureitin jatkamisen, Pinjaisten ja Pumpplahden välisen ulkoilureitin sekä liikenneturvallisuustoimenpiteitä. Liikenneturvallisuustoimenpiteet tarkoittavat liikennenympäristön parannuksia liikenneturvasuunnitelman tavoitteiden mukaan lautakunnan priorisoimalla tavalla. Ramsholmenin ja Gåsörenin välisen luontopolun ja sillan määrärahaa esitetään vuodelle 2022. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisen päätöksen mukaan.

Maakauppoja varten varataan vuosittain 0,5 miljoonaa euroa ja kiinteistöjen myynnin tulojen odotetaan tuovan vuosittain 0,5 miljoonan euron tasearvon.

LIKELAITOS JA KONSERNIYHTIÖT

Raaseporin Vesi -liikelaitos

Raaseporin Vesi tuottaa vesihuoltopalveluja Raaseporin asukkaille, yleisille laitoksille ja yrityksille. Toiminta-alueella palvellaan yli 6 750 vesihuoltoon liittyntä kiinteistöä. Toiminta rahoitetaan kokonaan asiakkailta perittävillä maksuilla.

Tavoitteena on pitää kustannustehokkaasti korkea taso jaetussa vedessä, jäteveden käsittelyssä ja palvelussa. Käytössä ja investoinneissa pyritään pitkäaikaisiin ja innovatiivisiin ratkaisuihin.

Vuonna 2020 suurin investointi tulee olemaan Tammisaaren ja Karjaan välisen yhdysjohdon loppuun saattaminen. Vuosina 2020–2022 investoidaan myös Skeppsholmenin puhdistamon prosessialtaisiin sekä Finnäsin uuteen yhdysjohtoon.

Tulevina vuosina työskennellään aktiivisesti vuotomäärän ja sähkönkulutuksen pienentämiseksi. Investoinnit olemassa olevan verkon kunnostamiseen kasvavat selvästi vuosina 2021–2022.

Vuonna 2020 laaditaan riskinhallinnalle talousveden riskinhallintajärjestelmä WSP (Waters Safety Plan) sekä

jatketaan sitä seuraavina vuosina taajama-alueelta tulevan jäteveden riskinhallintajärjestelmällä SSP (Sanitation Safety Plan).

Sijoitetun pääoman tuottovaatimus on 6 %, ja tämän kriteerin perusteella korvaus kaupungille on 600 000 euroa vuonna 2020. Raaseporin Veden odotetaan tuottavan 549 250 euron tuloksen tilikaudelta 2020.

Tammisaaren Energia Oy

Tammisaaren Energia -liikelaitoksen toiminta myytiin Tammisaaren Energia Oy:lle 31.12.2013. Kaupasta saatiin 18,8 miljoonan euron myyntivoitto.

Kaupunki omistaa Tammisaaren Energia Oy:n 100-prosenttisesti. Yhtiöllä on oma sähköverkko Tammisaaren keskustassa sekä kaukolämpöverkko Tammisaarella, Karjaalla ja Pohjassa. Tammisaaren Energia Oy myy sähköä koko maassa, ja se toimii urakkapalveluna koko Länsi-Uudellamaalla. Lisäksi Tammisaaren Energia Oy omistaa oman sähköntuotannon Tammisaarella sekä osuuksia voimaloista (lähinnä tuulivoima) muualla Suomessa.

Tammisaaren Energia Oy on kannattava yhtiö, joka maksaa kaupungille 1,6 miljoonaa euroa korkoa vuonna 2020 sekä lyhentää vuosittain 1 miljoonaa euroa yhtiön kaupungilta yhtiöittämisen yhteydessä nostamasta 33 miljoonan euron lainasta. Lainan saldo on 27 miljoonaa euroa vuodenvaihteessa 2019–2020. Yhtiö investoi myös 2–3 miljoonaa euroa vuosittain toiminnan kehittämiseen Länsi-Uudellamaalla. Lisäksi se tekee positiivista tulosta ja on viime vuosina voinut alentaa energiamaksujaan.

Tammisaaren Energia Oy on kehittänyt strategiansa mukaisesti innovatiivisia energia-alan kokonaispalveluita, kuten sähköautojen latauspalveluita, aurinkoenergiaa ja led-valaistusta. Yhtiö pyrkii kehittämään tulevia palvelujaan yhä palvelulähtoisemmiksi, automatisoidummiksi ja joustavammiksi samalla kun asiakkaat omavaraistuvat. Toiminnallaan yhtiö pyrkii siihen, että alueen asukkaat voivat pitää yhtiötä ”omana energiayhtiönään”.

Vuokrayhtiöt, Fastighets Ab Knipnäs ja Raaseporin Kehitys Oy

Kaupunki omistaa tällä hetkellä 4 osakeyhtiötä, 1 asunto-osakeyhtiön ja 5 kiinteistöosakeyhtiötä, joissa kaupungin omistusosuus on 51–100 %.

Suoritettujen fuusioiden jälkeen kaupungilla on tällä hetkellä 4 vuokraloyhtiötä. Suunnitelmissa on vähentää tätä määrää pitkällä aikavälillä 2:een tai 3:een. Koy Pohjantie jää toistaiseksi erilliseksi yhtiöksi, mutta yhtiön talous on erittäin kireä, minkä johdosta yhtiön tulevia toimintamahdollisuuksia selvitetään. Kaupunki omistaa 86,2 % Koy Bäljarsin-puistosta. Raaseporin

vuokra-asunnot Oy toimii isännöintiyhtiönä ja myy isännöinti- ja kiinteistöhoitopalveluja muille vuokratoyhtiöille.

Bostads Ab Karis Panorama Asunto Oy likvidoidaan ennen vuodenvaihdetta 2019–2020.

Kaupunginhallitus on päättänyt antaa kiinteistöosakeyhtiön Fastighets Ab Knipnäs osakkeet myytäviksi yhdessä toisen omistajan, Axxell Ab:n, kanssa. Myyntiprosessi on ollut käynnissä koko vuoden 2019.

Tammisaareissa kiinteistöosakeyhtiö Fastighets Ab Jägarbacken, josta kaupunki omistaa 30 % osakekannasta ja HUS osake-enemmistön, on laitettu myyntiin.

Kaupunki on vuonna 2016 hankkinut Tammisaaren Energia Oy:n kokonaan omistaman tytäryhtiön EE Energi Utveckling Ab:n. Yhtiö on muuttanut nimensä Raaseporin Kehitys Oy:ksi, ja se hallinnoi kaupungin osalta osakeomistusta C-Fiber Hanko Oy:ssä, joka osallistuu Hankoon haarautuvan optisen korkeanopeuksisen kuitukaapelin toteuttamiseen Saksaan ja Ruotsiin.

Konserniohje

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Raaseporin kaupungin uuden konserniohjeen vuonna 2014. Hallintosääntöä päivitettiin vuonna 2017, ja vuonna 2018 uusittiin kaupungin sisäisen valvonnan ohjetta. Seuraavana kohteena on konserniohjeen päivitys vuonna 2020 sen jälkeen, kun hallintosääntö on päivitetty.

Tuloslaskelmaosa

TULOSLASKELMA	Tilinpäätös	TA 2019	Ennuste	Ehdotus	Talousarvio	Suunn.	Suunn.
sis. liikelait. Raaseporin Vesi	2018	sis. TA- muutokset	30.09.2019	TA 2020	2020	2021	2022
Toimintatulot							
Myytitulot	21 279 540	21 645 240		22 384 050	22 446 050		
Maksutulot	9 628 537	9 669 830		9 458 890	9 458 890		
Tuet ja avustukset	2 256 808	1 844 530		2 063 650	2 063 650		
Muut toimintatulot	23 471 662	25 011 880		25 290 750	25 111 470		
Toimintatulot	56 636 547	58 171 480	58 369 646	59 197 340	59 080 060	59 246 180	59 265 180
Valmistus omaan käyttöön	267 439	325 000	278 521	345 500	345 500		
Toimintamenot							
Henkilöstömenot	-81 553 849	-84 698 350		-86 811 050	-86 684 420		
Palvelujen ostot	-97 833 618	-98 741 370		-101 293 170	-101 105 910		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 858 480	-11 199 620		-11 177 840	-10 776 670		
Avustukset	-8 694 684	-9 068 520		-9 007 790	-9 037 790		
Muut toimintamenot	-21 630 247	-24 253 930		-24 772 630	-24 440 010		
Toimintamenot	-220 570 878	-227 961 790	-227 495 956	-233 062 480	-232 044 800	-233 586 440	-233 755 440
TOIMINTAKATE	-163 666 892	-169 465 310	-168 847 789	-173 519 640	-172 619 240	-174 340 260	-174 490 260
Verotulot	112 870 601	114 625 000	113 484 000	119 262 000	119 262 000	121 705 000	124 035 000
Kunnallisvero	97 092 137	98 946 000	97 826 000	103 455 000	103 455 000	105 642 000	107 778 000
Kiinteistövero	11 343 494	11 470 000	11 485 000	11 544 000	11 544 000	11 587 000	11 632 000
Yhteisövero	4 434 969	4 209 000	4 173 000	4 263 000	4 263 000	4 476 000	4 625 000
Valtionosuudet	53 892 643	53 415 000	54 520 000	59 559 020	59 496 020	60 806 000	61 037 000
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot, ulkoiset	1 738 512	1 665 000	1 675 000	1 610 300	1 610 300	1 571 000	1 520 000
Korkotulot, sisäiset	52 763	46 000	42 000	27 000	27 000	13 000	13 000
Muut rahoitustulot	1 043 159	975 000	1 048 000	1 021 000	1 021 000	1 024 000	1 024 000
Korkomenot, ulkoiset	-1 533 649	-1 560 500	-1 396 000	-1 051 600	-1 051 600	-936 000	-807 000
Korkomenot, sisäiset	-52 763	-46 000	-40 000	-27 000	-27 000	-13 000	-13 000
Muut rahoitusmenot	-7 400	-6 000	-3 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000
VUOSIKATE	3 738 441	-950 810	-116 789	6 276 080	7 113 480	9 224 740	11 713 740
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 414 502	-6 762 300	-6 852 000	-6 901 200	-6 901 200	-7 050 000	-7 250 000
Arvonalentumiset	-14 034	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset erät							
TILIKAUDEN TULOS	-2 690 095	-7 713 110	-6 968 789	-625 120	212 280	2 174 740	4 463 740
Varausten lisäys/vähennys							
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-2 690 095	-7 713 110	-6 968 789	-625 120	212 280	2 174 740	4 463 740
TUNNUSLUVUT							
Toimintatulot / -menot, %	-25,7	-25,5	-25,7	-25,4	-25,5	-25,4	-25,4
Verotulot, euro/asukas	4 091	4 123	4 127	4 345	4 345	4 434	4 519
Valtionosuudet, euro/asukas	1 953	1 921	1 983	2 170	2 167	2 215	2 224
Vuosikate, euro/asukas	135	-34	-4	229	259	336	427
Vuosikate / Poistot, %	58,2	-14,1	-1,7	90,9	103,1	130,8	161,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	-5 033	-12 746	-12 002	-12 627	-11 790	-9 615	-5 151
Asukasmäärä vuoden lopussa	27 592	27 800	27 500	27 450	27 450	27 450	27 450

Rahoitusosa

sis. liikelait. Raaseporin Vesi

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis. TA-muut.	Ennuste 30.09.2019	Ehdotus TA 2020	Talousarvio 2020	Suunn. 2021	Suunn. 2022
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	3 738 441	-950 810	-116 789	6 276 080	7 113 480	9 224 740	11 713 740
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 267 588	-1 370 000	-1 750 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 000 000	-1 000 000
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-11 010 753	-14 880 000	-14 540 000	-13 925 000	-12 985 000	-15 325 000	-12 405 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	962 768	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 603 258	1 870 000	2 250 000	1 700 000	1 700 000	1 500 000	1 500 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 973 874	-15 330 810	-14 156 789	-7 148 920	-5 371 520	-5 600 260	-191 260
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-4 440	0	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	17 940	1 327 250	1 327 250	1 327 250	1 327 250	1 327 250	1 017 250
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 000 000	14 885 260	14 885 260	17 000 000	15 360 000	15 340 000	9 755 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-11 641 339	-11 958 700	-11 958 700	-11 940 250	-11 940 250	-11 892 610	-10 919 760
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 928 301	5 000 000	5 000 000	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset							
Vaikutus maksuvalmiuteen	-7 530 014	-6 077 000	-4 902 979	-761 920	-624 520	-825 620	-338 770
TUNNUSLUVUT							
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 1000€		-21 305	-20 131	-27 280	-25 502	-31 102	-31 294
Lainakanta 1 000€	106 499	114 426	114 426	119 485	117 845	121 293	120 128
Lainaa €/asukas	3 860	4 116	4 161	4 353	4 293	4 419	4 376
Investointien sisäinen rahoitus, %	-29,3	17,8	15,2	-41,5	-52,4	-59,5	-98,2
Asukasmäärä	27 592	27 800	27 500	27 450	27 450	27 450	27 450

Selitykset:

Investointien tulorahoitus % = 100 * Vuosikate/Investointien hankintameno

Toimiala: Konsernihallinto

Vastuuhenkilö: Kaupunginsihteerin Thomas Flemmich

Toimialan perustiedot

Toimiala vastaa hallintojen toimialarajat ylittävistä tukitoiminnoista. Toimialaan kuuluvat seuraavat osastot: kaupunginkanslia, talousosasto, henkilöstöosasto ja kaupunkikehitysosasto. Jokaista osastoa johtaa osastopäällikkö.

Kaupunginkanslia on kaupunginhallituksen valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Osasto toimii kaupunginjohtajan kansliana ja avustaa kaupunginjohtajaa tämän tehtävissä. Toiminta-alue on yleishallinto ja kaupunginkanslia hoitaa yleisiin vaaleihin, juridisiin palveluihin, käännöspalveluihin, tiedottamiseen, sisäiseen posttiin ja arkistointiin liittyvät tehtävät. Osastoon kuuluu ICT-yksikkö, joka hoitaa IT-toiminnot, IT-tuen, kaupungin puhelinvaihteen ja front office -toiminnan.

Kaupunki on Länsi-Uudenmaan sosiaaliamiehen isäntäkunta ja myy potilasiamiespalveluita Hangon kaupungille sekä Inkoon ja Kirkkonummen kunnille.

Talousosastolla on kokonaisvastuu taloushallinnosta ja -suunnittelusta, talousarviosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, ennusteista ja tilastoista, raportoinnista, hankinnoista ja riskienhallinnasta.

Henkilöstöosaston vastuulla on kaupungin henkilöstökehitys, sopimusneuvottelut, palkanlaskenta, eläkeasiat, työsuojelu, oppisopimukset, kesätyöt, henkilöstökyselyt, henkilöstötilastot, johtajakoulutus, henkilökunnan etuudet ja virkistäytyminen, henkilökunnan työterveyshuolto sekä muiden toimialojen tukeminen rekrytoinnissa. Osaston ostopalvelut koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista kunnalliselle työmarkkinalaitokselle, palkkalaskelmista, eri työterveyshankkeista, työterveyshuollosta, johtamisen, kielten ja ensiavun koulutuspalveluista, kulttuuriseteleistä ja lounaseteleistä.

Kaupunkikehitysosaston tehtävänä on edistää kaupungin elinkeinoelämäkysymyksiä yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Osasto vastaa markkinoinnista, tiedottamisesta, joukkoliikenteestä, kulttuuri- ja matkailupalveluista, saaristokysymyksistä ja hankkeiden käsittelystä. Kehitysosasto palvelee ensi sijassa kaupungin asukkaita varten, mutta strategisten linjausten mukaisesti osasto panostaa kaupungin imagon edistämiseen ja siihen, että kaupunki vetää puoleensa niin kaupunkiin muuttavia kuin vierailijoita ja matkailijoita.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020

- Strategian toimintaohjelman toteuttaminen.
- Hallintosäännön implementointi.
- Kaupungin digitaalisen vision ja digitaalisen strategian toteuttamisen aloittaminen.
- Tekniset toimenpiteet tietoturvan ja kaupungin palveluiden saatavuuden lisäämiseksi.
- Toimialojen tukeminen digitaalisten palveluiden kehittämisessä ja hallinnollisten järjestelmien uudistamisessa.
- Kaupungin sisäisten valvontaohjeiden implementointi ja seuranta jatkuvat.
- Asiakaspalvelukoulutuksen järjestäminen.
- Markkinointisuunnitelma ja prosessi toteutetaan hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti.
- Brändäys
- Future dialog tai vastaava asukassovellus asukkaiden aktivoimiseksi otetaan käyttöön.
- Näkyvyyttä mittaavien mittareiden kehittäminen
- Tietoa ja markkinointia Raaseporista vierailukohteena
- Matkailuelinkeinon verkostoyhteistyötä vahvistetaan
- Julkisten tilojen viihtyisyyttä parannetaan kulttuurisuunnittelun avulla
- Asukkaiden hyvinvointia lisätään vanhemmalle väestölle suunnatun kulttuurikasvatuksen ja kulttuuripalveluiden avulla.
- Kaupungin houkuttelevuus asuinpaikkana joukkoliikenteen kehittämisen myötä
- Kyläbussihankkeen arviointi
- Hallitus hyväksyy ulkoiset rekrytoinnit jos muuta ei ole päätetty.

Toimiala: Konsernihallinto

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteerit Thomas Flemmich

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021–2022

- Kunnallisvaalit 2021.
- Kaupungin digitaalisen vision ja digitaalisen strategian toteuttamisen jatkaminen.
- Hallinnollisten prosessien ja digitaalisten palveluiden uudistamisen ja tehostamisen jatkaminen.
- Henkilökunnan jatkuva kouluttaminen tietoturva-asioissa ja kaupungin digitaalisissa järjestelmissä.
- Kaupungin sisäisten valvontaohjeiden seuranta jatkuu.
- Budjetoitiohjelman kartoittaminen ja käyttöönotto.
- Viranomaisasema valmis ja jatkokehityksessä joukkoliikenteen optimoimiseksi.
- Joukkoliikenteen palvelutaso toteutetaan vahvistetun palvelutason mukaisesti.

Strategian jalkauttaminen konsernihallinnon tavoitteisiin

Paperittomat kokousmenettelyt	Uuden asianhallintajärjestelmän sekä teknisten ratkaisujen käyttöönotto mahdollistaa kaupungin luottamuselinten paperittoman toiminnan.
Neljännesvuosittaisen toiminnan ja talouden raportointi ja ennustaminen kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.	Poliittiset toimielimet ovat tietoisia talouden ja toiminnan toteuttamisesta talousarviovuoden aikana.
Työyhteisöllisyyden ja asiakaspalvelun vahvistaminen	Merkittävä osa kaupungin toiminnasta koskee asiakassuhteita ja työyhteisöllisyyttä. Näitä voidaan parantaa kouluttamalla henkilökuntaa.
Työpaikkojen ja yritysten lisääminen tekemällä yhteistyötä Novagon kanssa.	Työpaikkojen määrällä on merkitystä kaupungin väestönkehitykselle ja tekemällä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kaupunki saa lisää resursseja.
Kaupungin järjestämiä yritys-, matkailu- ja kulttuuritapaamisia	Vuorovaikutuksella kuntalaisten, palveluiden käyttäjien ja muiden toimijoiden kanssa vahvistamme Raasepori-kuvaa. Verkostoyhteistyö parantaa dialogia ja yhteistyötä kaikkien osapuolten välillä ja luo positiivisen kuvan kaupungista. Lisäksi tämä rikastuttaa eri yritysten ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä.
Informaation ja kommunikaation kehittäminen kaupungissa	Kommunikaation kehittäminen ja informaatioon panostaminen vahvistaa viestiä Raaseporista positiivisella ja monipuolisella tavalla. Lisäksi kuntalaisia kannustetaan ja aktivoidaan dialogiin ja positiiviseen ajatteluun.

Toimiala: Konsernihallinto

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteerri Thomas Flemmich

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	4 320 502	4 001 580	4 095 280	4 095 280	4 095 280	4 095 280
Henkilöstökulut	-4 306 315	-4 255 520	-4 282 230	-4 269 230		
Ostopalvelut	-5 254 956	-5 374 120	-5 547 940	-5 547 940		
Aineet ja tavarat	-136 396	-139 100	-120 700	-115 870		
Avustukset	-1 219 291	-1 284 500	-1 368 400	-1 398 400		
Muut kulut	-1 438 552	-1 575 760	-1 522 280	-1 522 280		
Toimintakulut	-12 355 510	-12 629 000	-12 841 550	-12 853 720	-12 828 550	-12 828 550
Toimintakate	-8 035 009	-8 627 420	-8 746 270	-8 758 440	-8 733 270	-8 733 270
Muutos TA 2020-TA 2019		7,4 %	1,4 %	1,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 789 879	2 830 160	2 958 360	2 958 360	2 958 360	2 958 360
Sisäiset kulut	-701 520	-767 830	-762 510	-762 510	-762 510	-762 510

Tilintarkastus

Luottamuselin: Tarkastuslautakunta

Vastuuhenkilö: Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Ann-Katrin Bender

Toimintakuvaus

Tarkistaa laillisuus (tillintarkasta) ja tarkoituksenmukaisuus (tarkastuslautakunta)

Kaupungin hallinto ja talous tarkistetaan kunnallislain, kaupungin tilintarkastussäännön ja hyväksytyt tilintarkastus- ja arviointiohjelman mukaisesti. Lakisääteisiä tilintarkastuspäiviä on 75 valtuuston hyväksymän tarjouksen mukaan. Tarkastuslautakunnassa on yhdeksän (9) jäsentä. Tarkastuslautakunta pitää vuosittain noin 9 kokousta. Tilintarkastaja toimii tarkastuslautakunnan sihteerinä kaupunginvaltuuston hyväksymän tilintarkastustarjouksen mukaan. Tämän arvioidaan vievän yhteensä 10 päivää. Kokouksiin kutsutaan hallintoyksiköiden johtavat virkamiehet hyväksytyt arviointiohjelman mukaan.

Kaupunginvaltuusto tutustuu tarkastuslautakunnan vahvistamaan arviointikertomukseen toukokuun aikana, minkä jälkeen toimialat ja kaupunginhallitus jättävät vastineet. Tilintarkastuskertomus käsitellään tilinpäätöksen yhteydessä toukokuun aikana, Tilintarkastaja raportoi kirjallisesti tarkastuslautakunnalle 2–3 kertaa toimintavuoden aikana. Tarkastuslautakunta antaa tiedoksi sidonnaisuuksien selvitykset kaupunginvaltuustolle vuosittain.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Vuoden aikana arvioidaan tarkastuslautakunnan työskentelytapa ja prosessikuvaukset saatetaan valmiiksi. Lautakunta toteuttaa toimeksiantonsa vahvistetun arviointisuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman lisäksi lautakunta keskittyy myös sisäiseen tilintarkastukseen, riskienhallintaan ja valvontaan. Lautakunnan osaamisen kehittämisen varmistamiseksi lautakunnan jäsenet pyrkivät osallistumaan jakson aikana vähintään yhteen kunnallisille tarkastuslautakunnan jäsenille tarkoitettuun koulutukseen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Valtuustokauden viimeisen toimintavuoden aikana päivitetään prosessikuvaukset ja laaditaan suunnitelma kokemuksellisen osaamisen siirtämisestä.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Tarkastuslautakunnan työskentelytavan ja lopputuotteen arviointi; kauden kahden ensimmäisen vuoden arviointikertomus. (luottamushenkilöiden ja virkamiesten välinen yhteistyö)	Sekä luottamushenkilöt että virkamiehet osallistuvat arviointiin.
	Selkeät (ja muuhun hallintoon sitoutetut) prosessikuvaukset hyväksytään (sujuvamat työskentelytavat)	Tarkastuslautakunnan työn prosessikuvaukset ovat selkeät ja niistä on tiedotettu kaupungin sisäisesti selkeällä tavalla.
	Tarkastuslautakunnan jäsenten osaamisen kehittäminen	Osa tarkastuslautakunnan jäsenistä osallistuu koulutuksiin.

Tilintarkastus

Luottamuselin: Tarkastuslautakunta

Vastuhenkilö: Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Ann-Katrin Bender

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Prosessikuvausten päivittäminen (sujuvammat työskentelytavat)	Tarkastuslautakunnan työn prosessikuvaukset ovat selkeät ja niistä on tiedotettu kaupungin sisäisesti selkeällä tavalla.
	Laaditaan suunnitelma kokemuksellisen osaamisen siirtämisestä (sujuvammat työskentelytavat)	Kokemuksellisen osaamisen siirtäminen seuraavalle tarkastuslautakunnalle on jäsennelty ja dokumentoitu.

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot						
Henkilöstökulut	-16 150	-15 620	-16 200	-16 200		
Ostopalvelut	-44 936	-41 870	-44 070	-44 070		
Aineet ja tavarat	0	-800	0	0		
Avustukset						
Muut kulut	-1 718	-3 190	-3 640	-3 640		
Toimintakulut	-62 804	-61 480	-63 910	-63 910	-63 910	-63 910
Toimintakate	-62 804	-61 480	-63 910	-63 910	-63 910	-63 910
Muutos TA 2019-TA 2018		-2,1 %	4,0 %	4,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-2 408	-3 760	-4 210	-4 210	-4 210	-4 210

Kaupunginkanslia

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Toimintakuvaus

Kaupunginkanslia on kaupunginhallituksen valmisteleva ja toimeenpaneva elin. Osasto toimii kaupunginjohtajan kansliana ja avustaa kaupunginjohtajaa tämän tehtävissä. Toiminta-alue on yleishallinto ja kaupunginkanslia hoitaa yleisiin vaaleihin, juridisiin palveluihin, käännöspalveluihin, sisäiseen postiin ja arkistointiin liittyvät tehtävät. Osastoon kuuluu ICT-yksikkö, joka hoitaa IT-toiminnot, IT-tuen, kaupungin puhelinvaihteen ja front office -toiminnan.

Kaupunki ostaa velkaneuvontapalvelua Kirkkonummen kunnalta ja toimii Länsi-Uudenmaan sosiaaliasiamiehen isäntäkuntana ja myy potilasasiamiespalveluita Hangon kaupungille ja Kirkkonummen kunnalle.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

- Strategian toimintaohjelman toteuttaminen.
- Hallintosäännön implementointi.
- Kaupunki osallistuu myös jatkossa Avoin hallinto -verkostoon.
- Kaksikielisyyden täytyy näkyä kaupungin toiminnassa. Kaupunki on mukana Kansalliskieliverkostossa.
- Paperittoman kokousmenettelyn kehittäminen jatkuu.
- Sopimuskäsittelyohjelman käyttöönotto.
- Kaupungin digitaalisen vision ja digitaalisen strategian toteuttamisen aloittaminen.
- Tekniset toimenpiteet tietoturvan ja kaupungin palveluiden saatavuuden lisäämiseksi.
- Varhaiskasvatuksen hallinnollisten järjestelmien uusiminen ja sivistyksen digitaalisten palveluiden lisääminen.
- Toimialojen tukeminen digitaalisten palveluiden kehittämisessä ja hallinnollisten järjestelmien uudistamisessa.
- Keskeisten järjestelmälisenssien päivittäminen ja uusiminen.
- Sujuvia ja laajennettuja digitaalisia palveluita asukkaille.
- Hallinnollisten prosessien uudistamisen ja tehostamisen jatkaminen.
- Henkilökunnan jatkuva kouluttaminen tietoturva-asioissa ja kaupungin digitaalisissa järjestelmissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

- Kunnallisvaalit 2021.
- Kaupunki osallistuu myös jatkossa Avoin hallinto -verkostoon.
- Kaksikielisyyden täytyy näkyä kaupungin toiminnassa. Kaupunki on mukana Kansalliskieliverkostossa.
- Kaupungin digitaalisen vision ja digitaalisen strategian toteuttamisen jatkaminen.
- Hallinnollisten prosessien ja digitaalisten palveluiden uudistamisen ja tehostamisen jatkaminen.
- Henkilökunnan jatkuva kouluttaminen tietoturva-asioissa ja kaupungin digitaalisissa järjestelmissä.

Kaupunginkanslia

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Sitovat tavoitteet 2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Hallintosäännön implementointi	Koulutusten määrä yhteensä 15, josta 10 vuoden 2020 aikana
	Strategian toteuttaminen Paperittomat kokousmenettelyt	Paperittomien kokousten osuus. Tavoiteltu taso: 100 % paperittomia kokouksia.
	Strategian toteuttaminen Koulutusten järjestäminen viranhaltijoille ja poliitikoille.	Koulutusten määrä
	Loppuunsaatettujen Helpdesk-tehtävien määrä.	2000/vuosi

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Kunnallisvaalit 2021	Nuhteeton vaaliprosessi
	Strategian toteuttaminen Koulutuksen järjestäminen viranhaltijoille ja poliitikoille	Koulutusten määrä
	Loppuunsaatettujen Helpdesk-tehtävien määrä.	2000/vuosi

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Kaupunginvaltuusto						
kokouksien määrä	8	8	8	8	8	8
käsiteltyjen pykälien määrä	123	125	125	125	125	125
Kaupunginhallitus						
kokouksien määrä	24	22	22	22	24	22
käsiteltyjen pykälien määrä	514	500	500	500	525	500
Palvelimia	93	105	100	100	100	100
Työasemia	1 269	1 100	1 200	1 200	1 200	1 200
Liikkuvat yksiköt, hallinto	64	80	100	100	100	100
Liikkuvat yksiköt, edu	3 122	3 000	3 200	3 200	3 200	3 200
Loppuunsaat. Helpdesk-tehtävää	2 311	0	2 400	2 400	2 400	2 400
Käyttäjiä	5 748	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Vastattuja puheluita vaihteessa	36 185	0	36 000	36 000	36 000	36 000

Kaupunginkanslia

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kaupunginsihteeri Thomas Flemmich

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kaupunginkanslia	12,4	12,8	13,0	11,7	11,7	11,7
IT-yksikkö	13,6	14,5	14,0	14,0	14,0	14,0
Yhteensä	26,0	27,3	27,0	25,7	25,7	25,7

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	TA-suunnitelma 2022
Toimintatuotot	3 233 561	3 018 080	3 051 780	3 051 780	3 051 780	3 051 780
Henkilöstökulut	-1 996 421	-1 882 900	-1 818 590	-1 818 590		
Ostopalvelut	-2 377 839	-2 385 290	-2 501 980	-2 501 980		
Aineet ja tavarat	-30 717	-43 900	-35 300	-33 880		
Avustukset	-311 548	-294 500	-122 000	-152 000		
Muut kulut	-1 246 501	-1 345 140	-1 300 850	-1 280 850		
Toimintakulut	-5 963 027	-5 951 730	-5 778 720	-5 787 300	-5 778 720	-5 778 720
Toimintakate	-2 729 466	-2 933 650	-2 726 940	-2 735 520	-2 726 940	-2 726 940
Muutos TA 2019-TA 2018		7,5 %	-7,0 %	-6,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 787 544	2 830 160	2 958 360	2 958 360	2 958 360	2 958 360
Sisäiset kulut	-335 582	-405 430	-387 400	-387 400	-387 400	-387 400

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Controller Jeanette Bäckström

Toimintakuvaus

Talousosasto vastaa kokonaisvaltaisesta taloushallinnosta ja -suunnittelusta, talousarviosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta, ennusteista ja tilastoinnista, raportoinnista, hankinnasta ja riskienhallinnasta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

- Kaupungin sisäisten valvonnan ohjeiden implementointi ja seuranta jatkuu.
- Prosessien tehostaminen ja digitalisointi.
- Ostolaskujen sähköisen kierrätysjärjestelmän päivittäminen.
- Uuden raportointi- ja seurantajärjestelmän käyttöönotto.
- Controlleritiimi jatkaa työtään rutiinien yhteen sovittamiseksi ja talousjärjestelmän kehittämiseksi.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

- Sisäisen valvonnan ohjeiden seuranta jatkuu.
- Budjetoitintyökalun kartoitus sekä käyttöönotto.
- Prosessien digitalisointi jatkuu.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toiminnan ja talouden raportointi ja ennustaminen neljännesvuosittain kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle	Kokonaisvaltainen raportti neljännesvuosittain + tilinpäätös. Kuukausittaiset seurantakriteerit kaupunginhallitukselle.
	Toimialojen välisten prosessien yhtenäistäminen järjestämällä koulutustilaisuuksia kaupungin työntekijöille kirjanpidossa, laskutuksessa, Rondon käytössä ja ProEconomicassa.	Vähintään 4 koulutustilaisuutta / vuosi
	Strategian toimeenpano Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys ostoissa nykyseiltä tasolta (06/2019 = 66%)	Sähköisten tapahtumien osuus = 70 %
	Strategian toimeenpano Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys myynnissä nykyseiltä tasolta (06/2019 = 16 %)	Sähköisten tapahtumien osuus = 30 %

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Controller Jeanette Bäckström

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Toimialojen välisten prosessien yhtenäistäminen järjestämällä koulutustilaisuuksia kaupungin työntekijöille kirjanpidossa, laskutuksessa, Rondon käytössä ja ProEconomicassa.	Vähintään 4 koulutustilaisuutta / vuosi
	Strategian toimeenpano Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys ostoissa	Sähköisten tapahtumien osuus = 85 %
	Strategian toimeenpano Sähköisten tapahtumien osuuden lisäys myynnissä	Sähköisten tapahtumien osuus = 50 %

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Ostosisiteita Rondo	46 355	48 000	49 000	49 000	49 000	49 000
Verotuskustannukset valtiolle	571 717	572 000	652 500	652 500	652 500	652 500

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Talososasto	8,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Yhteensä	8,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0

Talous

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Controller Jeanette Bäckström

Käyttötalous, euro

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	102 509	91 500	101 000	101 000	101 000	101 000
Henkilöstökulut	-503 559	-531 930	-549 440	-549 440		
Ostopalvelut	-682 581	-742 370	-778 980	-778 980		
Aineet ja tavarat	-4 815	-5 100	-3 700	-3 560		
Avustukset	-20					
Muut kulut	-34 647	-45 550	-51 310	-51 310		
Toimintakulut	-1 225 623	-1 324 950	-1 383 430	-1 383 290	-1 383 430	-1 383 430
Toimintakate	-1 123 114	-1 233 450	-1 282 430	-1 282 290	-1 282 430	-1 282 430
Muutos TA 2019-TA 2018		9,8 %	4,0 %	4,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	1 360	0	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-64 963	-80 420	-94 190	-94 190	-94 190	-94 190

Henkilöstösasto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Henkilöstöpäällikkö Johan Nylund

Toimintakuvaus

Henkilöstösaston vastuulla on kaupungin henkilöstökehitys, sopimusneuvottelut, palkanlaskenta, eläkeasiat, työsuojelu, oppisopimukset, kesätyöt, henkilöstökyselyt, henkilöstötilastot, johtajakoulutus, henkilökunnan etuudet ja virkistäytyminen, henkilökunnan työterveyshuolto sekä muiden toimialojen tukeminen rekrytoinnissa. Osaston ostopalvelut koostuvat pääasiassa jäsenmaksuista kunnalliselle työmarkkinalaitokselle, palkkalaskelmista, eri työterveyshankkeista, työterveyshuollosta, johtamisen, kielten ja ensiavun koulutuspalveluista, kulttuuriseteleistä ja lounaseteleistä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

- Asiakaspalvelukoulutuksen järjestäminen yhteistyössä toimialojen kanssa.
- Palveluiden digitalisoinnin jatkaminen, mm. sähköiset matkalaskut.
- Suunnatun liikuntakampanjan toteuttaminen.
- Työterveydenhuollon käytön tarkistaminen vuoden 2020 aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Painopisteinä ovat laadukas työterveyshuolto, henkilöstöedut, terve työympäristö, hyvä johtajuus sekä työterveyttä ja hyvinvointia lisäävät hankkeet.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Laadukas työterveyshuolto	600 terveystarkastusta
	Ensiapukurssit	100 henkilöä
	Kesätyöläiset	100 kuukaudeksi
	Oppisopimusopiskelijat	10 henkilöä
	Strategian toimeenpano Alaistaitojen ja asiakaspalvelun vahvistaminen	20 koulutustapahtumaa

Henkilöstösasto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Henkilöstöpäällikkö Johan Nylund

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Laadukas työterveyshuolto	600 terveystarkastusta per vuosi
	Ensiapukurssit	100 henkilöä per vuosi
	Kesätyöläiset	100 kuukaudeksi
	Oppisopimusopiskelijat	10 henkilöä per vuosi

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Maksett.palkkojen lkm per vuosi	41 391	35 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Henkilöstön terveystarkastukset	463	600	600	600	600	600
Työtapaturmat	136	0	0	0	0	0

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	16,0	15,5	15,5	15,5	15,5	15,5
Yhteensä	16,0	15,5	15,5	15,5	15,5	15,5

Henkilöstösasto

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Henkilöstöpäällikkö Johan Nylund

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	718 619	718 000	693 000	693 000	693 000	693 000
Henkilöstökulut	-1 227 431	-1 253 920	-1 257 190	-1 257 190		
Ostopalvelut	-1 616 675	-1 570 460	-1 529 250	-1 529 250		
Aineet ja tavarat	-92 112	-60 200	-64 200	-61 630		
Avustukset						
Muut kulut	-52 953	-67 370	-79 930	-79 930		
Toimintakulut	-2 989 172	-2 951 950	-2 930 570	-2 928 000	-2 930 570	-2 930 570
Toimintakate	-2 270 553	-2 233 950	-2 237 570	-2 235 000	-2 237 570	-2 237 570
Muutos TA 2019-TA 2018		-1,6 %	0,2 %	0,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	975					
Sisäiset kulut	-138 116	-124 830	-145 680	-145 680	-145 680	-145 680

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Toimintakuvaus

Kaupunkikehitysosaston tehtävänä on edistää kaupungin elinkeinoelämään liittyviä kysymyksiä yhdessä kaupunginjohtajan kanssa. Osasto vastaa markkinoinnista, tiedottamisesta, joukkoliikenteestä, kulttuuri- ja matkailupalveluista, saaristokysymyksistä ja hankkeiden käsittelystä. Kehitysosasto palvelee ensi sijassa kaupungin asukkaita, mutta strategisten linjausten mukaisesti osasto panostaa myös kaupungin imagon edistämiseen ja siihen, että kaupunki vetää puoleensa niin kaupunkiin muuttavia kuin vierailijoita ja matkailijoita.

Elinkeinokysymykset – osasto tekee yhteistyötä yrittäjähdistyksiä, Länsi-Uudenmaan kauppakamarin ja Novagon kanssa. Kaupunkia markkinoidaan menestyksellisesti monin tavoin eri kanavissa Raaseporissa, naapurikunnissa, pääkaupunkiseudulla ja kansallisesti.

Kaupunkikehitysosasto on aktiivinen mm. kahdessa ryhmässä kaupungissa, nimittäin elinkeinoelämän tiimissä ja markkinointiryhmässä, jotka ovat poikkihallinnollisia verkostoja. Ryhmissä työskennellään järjestelmällisesti yhteisten elinkeino- ja markkinointikysymysten parissa. Tavoitteina on yhtenäinen markkinointiyhteistyö ja näkyvyys kaupungin eri medioissa ja kanavissa sekä elinkeinokysymysten keskittäminen ja kanavoiminen yhden foorumin kautta, mikä kasvattaa luottamusta kaupunkia kohtaan ja parantaa yhteyksiä yrittäjiin.

Osasto vastaa myös sisäisestä ja ulkoisesta tiedottamisesta. Tiedottamisperiaatteista ja kaupungin viestinnän tavoitteista määrätään Raaseporin kaupungin viestintäsuunnitelmassa.

Kaupungin markkinoinnin, tiedottamisen ja viestinnän kehittämisestä vastaa kehityspäällikkö, tiedottaja yhdessä markkinointiryhmän kanssa, some-ryhmä sekä tiedotusvastaavat.

Kaupungin markkinointiryhmässä on edustajia kaikilta toimialoilta ja eri osastoilta. Tällä ryhmällä on päävastuu kaupungin markkinointisuunnitelman sisällöstä. Ryhmä päivittää ja seuraa vuosittain viestintäsuunnitelmaa ja markkinointisuunnitelmaa.

Kulttuuripalvelut on pitkän aikavälin investointi kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin hyväksi. Kulttuuritoiminnan tehtävänä on tarjota kaupungin asukkaille yhtäläiset kulttuuritoiminnan edellytykset sekä aktiivinen ja mielekäs vapaa-aika. Kulttuuritoiminta etsii aktiivisesti yhteistyömahdollisuuksia ja toimivia yhteistyöratkaisuja yhdistyksiä ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Avustustoiminnalla tuetaan myös yhdistysten ja asukkaiden omaa osallistumista.

Raaseporista tiedottaminen ja kunnan markkinointi käyntikohteena noudattaa matkailun uutta toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelmassa tunnistetaan neljä pääteemaa alueen matkailulle: luontoelämyksiä historiallisessa ympäristössä, Raasepori Suomen parhaana hääpaikkakuntana, ruokaelämyksiä ja paikallinen elämä. Informaation saatavuuden varmistamiseksi jatkamme 2019 alkanutta yhteistyötä satelliitti-infopisteiden kanssa. Matkailupalveluiden pääinfopiste jatkaa EKTA-museossa, jossa sitä myös kehitetään. Myös liikkuvia infopisteitä käytetään huippusesongin aikana. Suurin osa informaatiosta tapahtuu digitaalisesti visitraseborg.comin, Facebookin ja Instagramin kautta. Yhteistyötä median, bloggaajien, Retkipaikan ja muiden vastaavien kanavien kanssa syvennetään ja suunnitellaan pidemmälle aikavälille. Matkailupalvelut tuottaa myös karttoja ja luo alueelle näkyvyyttä messuilla, jotka sopivat matkailupalveluiden neljään teemaan.

Matkailupalvelujen verkostoyhteistyö vahvistuu pitämällä yhteyttä matkailuelinkeinon yrittäjiin, naapurikuntiin, Metsähallitukseen, Fiskarsiin, HelsinkiWest rf:ään ja VisitFinlandiin. Matkailupalvelut järjestää ja koordinoi kurseja yrityksille tukeakseen niiden tuotteistusta, digitalisaatiota, kansainvälistymistä ja yhteistyötä. Pääpaino on dynaamisissa ympärivuotisissa matkailupalveluissa.

Matkailupalvelut tekee yhteistyötä työllisyysosaston, teknisen osaston, Metsähallituksen, Uuvin ja paikallisten organisaatioiden kanssa tarkoituksena kehittää luontoalueiden saavutettavuutta kuntalaisille ja matkailijoille.

Julkisten tilojen viihtyisyyttä lisätään kulttuurisuunnittelua varten asetetun asiantuntijaryhmän kautta. Kulttuuripalvelut ylläpitää kaupungin taiderekisteriä ja ostaa taidetta kokoelmaan. Varhaiskasvatukseen ja koulutoimen kulttuurikasvatuksella luodaan tasa-arvoiset edellytykset lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Kulttuuripalvelut tekee yhteistyötä sivistystoimen kanssa, jotta kaikille Raaseporin koululaisille saadaan aikanaan yhtenäinen kulttuuriopetussuunnitelma. Hoidon terveyttä edistävällä toiminnalla kulttuuripalvelut tavoittaa myös vanhemman väestön. Kulttuuripalvelut järjestää tai auttaa järjestämään seuraavat suuremmat yleisötapahtumat: Kirjakekerit, Tammisaaren kesäkonsertit, Bokkalaset ja itsenäisyyspäivän juhla. Kävijämääriin on nyt laskettu mukaan myös kaupungin sponsoroimat tai tukemat tapahtumat, ja vielä tarkempi seuranta tehdään vuonna 2020. Kulttuuripalvelut tekee yhteistyötä yhdistyksiä ja kulttuuritoimijoiden kanssa ja ohjaa niitä tukeakseen mm. hankesuunnittelussa ja varainhankinnassa.

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kaupungin ja yrittäjien välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä kehitetään ja mahdollisuuksia uusien yritysten perustamiselle vahvistetaan uudella **Raaseporin ritarit** -työryhmällä, johon kuuluu edustajia työllisyydestä, yrittäjäyhdistyksistä, koulutuksen tarjoajista ja kaupungista. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti sekä suunnittelee yhteistä aktiviteettikalenteria ja keskustelee ajankohtaisista asioista. Yhteistyötä Novagon kanssa vahvistetaan ja kehitetään kaupungin tarpeiden pohjalta. Novagon, yrittäjäyhdistysten ja kaupungin kanssa järjestetään 2–3 yrittäjäyhteistyötilaisuutta, joiden yksi toistuvista teemoista on hankinta. Vuosittain järjestetään myös koko päivän kestävä kansallinen **yrittäjäpäivä 5.9.2020**. Rekrytointimessu järjestetään tammikuussa, Raaseporin palkintoseremonia helmikuussa, 3-päiväiset kansainväliset suurmarkkinat heinäkuussa, viikon pituinen European peoples festival Karjaalla heinäkuun viimeisellä viikolla ja 3-päiväiset Tammisaaren syysmarkkinat syyskuussa. European peoples festival ja Kansainväliset Suurmarkkinat ovat uusia tapahtumia.

Kaupungin markkinoinnin, tiedottamisen ja viestinnän kehittämisestä vastaa kehityspäällikkö, tiedottaja sekä tiedotus- ja markkinointiassistentti yhdessä markkinointiryhmän, **some-ryhmän** sekä tiedotusvastaavien kanssa. Kaupungin markkinointiryhmässä on edustajia kaikilta toimialoilta ja eri osastoilta. Tällä ryhmällä on päävastuu kaupungin markkinointisuunnitelman sisällöstä. Ryhmä päivittää ja seuraa vuosittain **viestintäsuunnitelmaa** ja markkinointisuunnitelmaa. **Kaupunkikehitysosastolle palkataan tiedotus- ja markkinointiassistentti toisesta vuosineljänneksestä lähtien. Kaupungin brändäystä** tehdään vuoden aikana, ja tämän pohjalta laaditaan **markkinointistrategia, joka antaa suuntaviivat markkinoinnin suunnittelulle** jatkossa. **Future dialog -asukassovellus** otetaan käyttöön. Sovelluksen avulla kuntalaiset voivat helpommin kommunikoida kaupungin kanssa, ja tämä on myös osa kaupungin digitalisointisuunnitelmaa.

Prosenttiperiaate implementoidaan kaupungin toimintaan.

Kaupunkikehitykseen palkataan henkilöresurssi (HINKU-koordinaattori) edistämään ilmastotyötä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toimenpidesuunnitelmaan 2021–2022 ei ole suunniteltu toimenpiteitä. Vuonna 2020 suunnitellaan uusia toimenpiteitä vuosille 2021–2022. Toiminta jatkuu aiemmin määrättyjen tavoitteiden ja vuonna 2020 esitettävien muutosten mukaisesti.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Kaupungin järjestämiä yritys-, matkailu- ja kulttuuritapaamisia	12 krt/vuosi
	Saaristofoorumi järjestetään saaristolaisten kuulemiseksi.	1 krt/vuosi
	Strategian toteuttaminen Työpaikkojen ja yritysten lisääminen tekemällä yhteistyötä Novagon kanssa.	Työttömyysprosentin lasku < 7,5% Useampia yrityksiä >2 468 kpl 90 kpl uusia yrityksiä
	Strategian toteuttaminen Tiedottamisen ja viestinnän kehittäminen kaupungissa	Uuden tiedotus- ja markkinointiassistentin palkkaaminen määräaikaaisesti kahdelle vuodelle. Uusien tiedotusprosessien ja työryhmien (some-ryhmä) luominen ja tämän koulutustarpeen kartoittaminen.

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Visuaalisen linjan jatkokehittäminen	Uusien mallien kehittäminen yhteiseen käyttöön ja mallien käytön implementointi.
	Kävijöiden/seuraajien määrän kasvattaminen: Kotisivut raasepori.fi, Facebook, Instagram ja Twitter Kotisivu visitraseborg.fi, Facebook ja Instagram Kulttuuripalveluiden Facebook-sivut (Raaseporin kaupungin kulttuuripalvelut, Kirjakekkerit, Tammisaaren kesäkonsertit ja Bokkalaset)	raasepori.fi, keskimäärin 90 000 ainutkertaista kävijää/neljännesvuosi Facebook, 7 000 seuraajaa Instagram, 2 000 seuraajaa Twitter, 1 000 seuraajaa visitraseborg.com: 184 000 ainutkertaista kävijää/vuosi Facebook, 6500 seuraajaa Instagram, 2600 seuraajaa Kulttuuripalveluiden Facebook-sivut, 3500 seuraajaa
	Mittareiden ja näkyvyysarvon määrittäminen	Raportin koostaminen näkyvyydelle ja sen arvolle.
	Varattujen yöpymisten kasvattaminen	20 % enemmän majoitusmahdollisuuksia mökeissä ja yksityisissä asunnoissa Yhteensä 7 % enemmän ulkomaalaisten yöpymisiä
	Kehitetään 3 uutta matkailutuotetta jaksolle syyskuu–toukokuu	3 uutta valmista matkailutuotetta/vuosi
	1 uusi luontoreitti on suunniteltu, kyltitetty ja kartoitettu, ja sitä markkinoidaan aktiivisesti	Luontoreitti on kyltitetty ja tarvittavat parannukset ovat valmiina toukokuussa 2020
	Strategian toteuttaminen Kaupunkikuvan kehittäminen pitkällä aikavälillä kulttuurisuunnittelun avulla asukkaiden viihtyisyyden ja osallistumisen lisäämiseksi	Yksi hanke toteutettu prosenttiperiaatteen mukaisesti.
	Kulttuurielämysten tarjoaminen päiväkodeille ja kouluille sekä toiselle asteelle. Kulttuurielämysten tarjoaminen hoitoalalle yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan kanssa.	100 ohjelmakohtaa hoidossa ja kouluissa
	Näyttelytoimintaa Galleria Perspektiivissä ja Galleria Fokuksessa.	20 näyttelyä
	Omia tapahtumia tai tapahtumia yhdessä muiden kanssa	100 000 kävijää

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Kaupungin järjestämiä yritys-, matkailu- ja kulttuuritapaamisia	12 krt/vuosi
	Saaristofoorumi järjestetään saaristolaisten kuulemiseksi.	1 krt/vuosi
	Strategian toteuttaminen Työpaikkojen ja yritysten lisääminen tekemällä yhteistyötä Novagon kanssa.	Työttömyysprosentin lasku <7.0% Useampia yrityksiä Useampia uusia yrityksiä
	Visuaalisen linjan jatkokehittäminen	Uusien mallien kehittäminen yhteiseen käyttöön ja mallien käytön implementointi.
	Mittareiden ja näkyvyysarvon määrittäminen	Uusien näkyvyysmittareiden käyttöönotto
	Varattujen yöpymisten kasvattaminen	20 % enemmän majoitusmahdollisuuksia mökeissä ja yksityisissä asunnoissa Yhteensä 7 % enemmän ulkomaalaisten yöpymisiä
	Kehitetään 3 uutta matkailutuotetta jaksolle syyskuu–toukokuu	3 uutta valmista matkailutuotetta/vuosi
	1 uusi luontoreitti	Reitti on toteutettu
	Strategian toteuttaminen Kaupunkikuvan kehittäminen pitkällä aikavälillä kulttuurisuunnittelun avulla asukkaiden viihtyisyyden ja osallistumisen lisäämiseksi	Yksi hanke toteutettu prosenttiperiaatteen mukaisesti.
	Kulttuurielämysten tarjoaminen päiväkoteihin ja kouluihin sekä toiselle asteelle. Kulttuurielämysten tarjoaminen hoitoalalle yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan kanssa.	100 ohjelmakohtaa hoidossa ja kouluissa
	Näyttelytoimintaa Galleria Perspektiivissä ja Galleria Fokuksessa.	20 näyttelyä
	Omia tapahtumia tai tapahtumia yhdessä muiden kanssa	100 000 kävijää

Kaupunkikehitys

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kaupunkikehitys	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Matkailutoiminta	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Kulttuuritoiminta	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
HINKU-koordinaattori				0,5	0,5	0,5
Yhteensä	9,0	9,0	9,0	9,5	9,5	9,5

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	TA-suunnitelma 2022
Toimintatuotot	92 835	74 000	79 500	79 500	79 500	79 500
Henkilöstökulut	-562 754	-527 460	-543 460	-573 460		
Ostopalvelut	-514 598	-519 130	-536 930	-536 930		
Aineet ja tavarat	-8 752	-29 100	-17 500	-16 800		
Avustukset	-427 113	-450 000	-686 400	-686 400		
Muut kulut	-102 733	-114 510	-86 550	-106 550		
Toimintakulut	-1 615 950	-1 640 200	-1 870 840	-1 920 140	-1 900 840	-1 907 110
Toimintakate	-1 523 115	-1 566 200	-1 791 340	-1 840 640	-1 821 340	-1 827 610
Muutos TA 2019-TA 2018		2,8 %	14,4 %	17,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-160 450	-153 390	-131 030	-131 030	-131 030	-131 030

Joukkoliikenne

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Toimintakuvaus

Raaseporin etujen valvominen kaupungin ja seudun julkisessa liikenteessä sekä Helsinkiin ja Turkuun suuntautuvassa työmatkaliikenteessä. Kaupunki osallistuu alueelliseen yhteistyöhön julkisen liikenteen kysymyksissä. Alueen kunnilla on yhteinen logistikko, joka kehittää palveluja yhdessä kuntien kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toiminnan tavoitteena on kehittää joukkoliikennettä siten, että kaupunki on houkutteleva asumispaikka myös heille, joilla ei ole omaa autoa. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti on asetettu työryhmä, jonka tehtävänä on koordinoita ja kehittää toimialarajat ylittäviä ratkaisuja ja toimivia työtapoja. Kyläbussihanke jatkuu vuonna 2020, ja toimintaa arvioidaan ja vuoden aikana selvitetään, tuleeko kokeilusta pysyvä ratkaisu. Vuoden aikana Raaseporissa suoritetaan joukkoliikenteen palveluverkkoselvitys. Suoritetaan vertailuanalyysi, jossa toimintaa verrataan muihin joukkoliikenteen toimivaltaisina viranomaisina toimiviin paikkakuntiin. Palkataan hankekoordinaattori, joka hoitaa ja johtaa palveluverkkoselvitystä. Joukkoliikenteen hankinta toteutetaan vahvistetun palvelutason mukaisesti. Aloitetaan Waltti-matkakortin käytön selvitys. Kaupunki tekee alueellista yhteistyötä toimivien kokonaisuuksien saamiseksi Länsi-Uudellemaalle.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Viranomaisasema valmis ja jatkekehityksessä joukkoliikenteen optimoimiseksi. Joukkoliikenteen palvelutaso toteutetaan vahvistetun palvelutason mukaisesti. Jatketaan Waltti-matkakortin käyttöönoton selvitystä.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Linjaliikenteen ja koulukuljetusten yhdistäminen siten, että koulukuljetukset käyttävät linjaliikennettä maksimaalisesti	Selvitys tehty
	Strategian toteuttaminen Kyläbussihankkeen jatkaminen ja arviointi palvelun vakinaistamisesta.	Vähintään yksi edestakainen vuoro viikossa harvaan asutulle alueelle, jossa ei ole joukkoliikennettä.
	Strategian toteuttaminen Selvitys Waltti-matkakortin käyttöönotosta.	Selvitys aloitettu 2020.
	Strategian toteuttaminen Osastolle palkataan hankekoordinaattori johtamaan palvelutasoselvitystä.	Selvitys laadittu 2020.
	Strategian toteuttaminen Laaditaan joukkoliikenteen palvelutasoselvitys.	Selvitys laadittu 2020.

Joukkoliikenne

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Strategian toteuttaminen Asukkaat käyttävät kyläbussia	Matkustajia koskevat tilastot.
	Strategian toteuttaminen Selvitys Walthi-matkakortin käyttöönotosta.	Selvitys aloitettu 2020.
	Strategian toteuttaminen Joukkoliikenteen palvelutaso toteutetaan vahvistetun palvelutason mukaisesti.	Vahvistetun palvelutason mukaisesti toteutettu joukkoliikenne.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Seutuliput	325	220	0	0	0	0
Kaupunkilipput	2 319	2 330	2 300	2 300	2 300	2 300
Työmatkalippu	11	15	10	10	10	10
HSL	579	870	500	500	500	500
VR (Easybreak)	1 045	1 380	1 200	1 200	1 250	1 250

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Joukkoliikenne	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Yhteensä	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Joukkoliikenne

Luottamuselin: Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Kehityspäällikkö Jennifer Gammals

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	172 978	100 000	170 000	170 000	170 000	170 000
Henkilöstökulut		-43 690	-97 350	-54 350		
Ostopalvelut	-18 326	-115 000	-156 730	-156 730		
Aineet ja tavarat						
Avustukset	-480 609	-540 000	-560 000	-560 000		
Muut kulut						
Toimintakulut	-498 935	-698 690	-814 080	-771 080	-771 080	-764 810
Toimintakate	-325 957	-598 690	-644 080	-601 080	-601 080	-594 810
Muutos TA 2019-TA 2018		83,7 %	7,6 %	0,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut						

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

---

Toimialan perustiedot

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on organisaationa jaettu viiteen osastoon sekä yksi osasto joka on hallintoa ja tukitoimia varten. Jokaista osastoa johtaa osastopäällikkö, lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon, josta vastaa sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja. Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja vastaa myös hallinnon ja tukitoimien toiminnasta.

Toimialan perustehtävä on varmistaa, että kaupungin asukkaat saavat laadullisesti hyvää ja riittävää sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoa ja palvelua. Palvelut tuotetaan omana toimintana tai ostopalveluina.

Vanhuspalvelut

Vanhuspalvelut tarjoaa Raaseporin ikääntyville ihmisille henkilökohtaista tukea ja palvelua. Tavoitteena on, että ikääntyneet voivat asua kodeissaan tai kodinomaisissa olosuhteissa mahdollisimman kauan. Keskeisiä toimintamuotoja ovat ehkäisevä toiminta (seniorineuvonta ja päivätoiminta), kotihoitopalvelut sekä tukipalvelut ja ympärivuorokautinen asumispalvelu.

Terveyspalvelut

Terveyspalvelut käsittävät terveysasemien avovastaanoton, kuntouttavan toiminnan (fysioterapia, puheterapia ja toimintaterapia), ehkäisevän toiminnan (lapsi- ja äitiysneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto), TK:n vuodeosaston, mielenterveyshoidon ja päihdehuollon sekä hammashuollon.

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluja leimaa vahvasti viranomaistehtävät. Toiminta-alueeseen kuuluvat viranomaistehtävät lapsi- ja perhepalveluissa (ehkäisevä lastensuojelu (sosiaalipäivystyksen toiminta sekä perhekeskustoiminta), avohuolto ja jälkihuolto, lasten ja nuorten sijoitukset sekä lastenvalvojan tehtävät). Sosiaalipalveluihin kuuluvat myös aikuissosiaalityö sekä vammaispalvelu, joka on jaettu omaan tuotantoon ja ulkoisiin sopimuksiin (erityishuollon ostopalvelut). Lisäksi osaston toiminta-alueeseen kuuluu maahanmuuttajatoimisto.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut tarjoaa palveluja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavan työtoiminnan muodossa, terveystarkastuksia, sosiaalityötä, työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä työhönvalmennusta. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille tarjotaan työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä työhönvalmennusta. Työhönvalmennusta työpajamuodossa tarjotaan myös mielenterveyshuollon asiakkaille.

Erikoissairaanhoidon

Toiminta-alueeseen kuuluu kaikki HUSilta ja muilta erikoissairaanhoidon tuottajilta ostettu erikoissairaanhoidon. Muita erikoissairaanhoidossa hoidettavia toimintoja ovat erikoissairaanhoidon liikelaitosten tuottamat tukipalvelut, kuten röntgen ja laboratoriopalvelut. Myös ensihoito, apuvälinekeskus sekä eläkkeet entisille erikoissairaanhoidon kuntayhtymien ja kuntainliiton työntekijöille kuuluvat toiminta-alueeseen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020

Valtuuston hyväksymä toimenpideohjelma otetaan käyttöön suurelta osin koko toimialan toiminnassa. Koko toimintaan vaikuttaa ehkäisevässä työssä oleva painopiste.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa käydään jatkuvia keskusteluita ja suunnittelua mahdollisesta sote-uudistuksesta sekä alueellisen työn jatkamisesta C10-kuntien kanssa. Myös Raaseporin sairaalan profiili on valmistelun alla, ja kaupungilta selvitystyöhön osallistuu sekä virkamiehiä että luottamusmiehiä. Tavoitteena on tietyissä puitteissa laatia ehdotus Raaseporin sairaalan toiminnan tulevaisuudelle.

Vuonna 2019 on laadittu palveluverkkoselvitys, joka kattaa kaupungin kiinteistöt ja toimintapisteen. Myös tätä selvitystä käytetään jatkosuunnittelun pohjana, ja se on mukana eri osastojen toiminnassa suunnittelukaudella.

Toimialalta siirretään teknisen toimialan tilahallinnolle/toimitilahuoltoon 17 vakanssia, mikä tarkoittaa noin 650 siivoustuntia viikossa. Siirtoa perustellaan siten, että keskitetty toiminta, jossa on erityisosaamisen työnjohtoa, on tulos- ja kustannustehokkaampaa, mikä käy ilmi, kun suurempi huoltopalvelu keskittyy yhteen paikkaan. Rakennusten pintamateriaalin huolto ja elinikä pitenevät myös, kun materiaalia hoidetaan oikeilla aineilla ja koneilla. Tällä on myös positiivista vaikutusta toimitilahuollon hintoihin. Muutoksen myötä noin 760 000 euron

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

---

ulkoiset kustannukset siirtyvät tekniselle toimialalle. Vastaavat kustannukset siirretään sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle sisäisinä kustannuksina.

Hallinnossa pyritään toimistohenkilökunnan työtehtävien tasaiseen jakamiseen laadittujen prosessikuvausten avulla.

Vanhuspalveluissa panostetaan ehkäisevään toimintaan ja avohoitoon. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni pystyisi asumaan omassa kodissaan tai kodinomaisessa ympäristössä erilaisten tuki- ja hoitotoimenpiteiden avulla. Tämä edellyttää perusteellista arviointia, kuntoutusta ja turvallista kotiuttamista.

Terveydenhuoltopalveluissa laaditaan lääkäripalveluiden rekrytointisuunnitelma. Erikoissairaanhoidon yhteistyötä vahvistetaan. Digitaalisten palveluiden käyttöä kehitetään. Lapsille ja nuorille suunnatun ehkäisevän työn kehittämiseksi kehitetään toimialojen ja osastojen välistä yhteistyötä, ja osa toiminnasta tulee keskittää yhteisiin tiloihin, jotta lapsia, nuoria ja perheitä voidaan palvella parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsi- ja perhetyön vahvistamiseksi mielenterveystoiminnan ja päihdehuollon lapsi- ja nuorisovastaanottoa laajennetaan perheterapeutilla. Tavoitteena on vähentää vuodeosaston keskimääräistä hoitoaikaa jatkamalla hyvän kuntoutuksen ja hoidon kehittämistä yhteistyössä koko henkilökunnan kanssa osastolla sekä kotiuttamis- ja kotikuntoutustiimissä.

Sosiaalipalveluissa sekä lapsi- ja perhetyössä panostetaan ehkäisevään työhön yhteistyössä muiden osastojen ja toimialojen kanssa. Kehitystä suunnataan kohti lapsille ja nuorille suunnattuja palveluita sekä kohti muuttunutta toimintakulttuuria, joka vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja heidän omia resurssejaan. Lastensuojelun avohoitoon tehdään tavoitteellisia panostuksia. Lastensuojeluun on kuitenkin vaikeaa rekrytoida sosiaalityöntekijää, mikä osaltaan vaikeuttaa kehitystyötä.

Aikuissosiaalityössä panostetaan palvelutarpeen arviointiin. Vammaispalvelu panostaa itse tuotettuun tukiasumiseen ostopalveluiden sijaan. Tavoitteena on kehittää toimintaa niin, että se vastaa paremmin tarpeeseen ja on helposti saatavilla. Vuonna 2020 kaupungin vuoro on vastaanottaa 25 kiintiöpakolaista kaupunginhallituksen hyväksymän Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa laaditun sopimuksen mukaisesti.

Sosiaalihuollon asiakastietoarkisto siirretään asteittain Kantaan, ja prosessi on alkanut jo 2019.

Työllisyyspalveluiden kustannusten hillitseminen edellyttää aktivointitoimenpiteitä. Yli 300 päivää työttöminä olleiden henkilöiden määrä on noin 630. Kunta on mukana ja maksaa vähintään 50 % työmarkkinatuesta. Vuoden 2020 talousarvio lähtee laskennallisesti siitä, että kunta maksaa työmarkkinatukea 380 henkilölle, ja aktivointia voidaan tarjota 250 henkilölle. Vuonna 2020 uutena panostuksena kaupungin talousarvioon otetaan talousarviovarojen 10 palkkatuetta paikkaa.

Perus- ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä tulee vahvistaa erikoissairaanhoidon kustannusten hillitsemiseksi. Suuremmat linjanvedot ovat riippuvaisia poliittisten päättäjien linjanvedoista koskien Raaseporin sairaalan profiilia sekä tulevasta sote-yhteistyöstä alueella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021–2022

Toimintasuunnitelman tavoitteiden kehittämisen jatkaminen ja käyttöönotto toiminnassa. Kaikkien osastojen kuvatut prosessit arvioidaan ja niitä kehitetään voimassa olevien tarpeiden ja kriteerien mukaisesti. Alueellisen yhteistyön suunnittelemisen jatkaminen. Palveluverkkoselvityksen tulosten toteuttamisen jatkaminen.

Erikoissairaanhoidon käyttöä seurataan ja arvioidaan niin, että päällekkäistä toimintaa ei tapahdu. Raaseporin sairaalan profiiliksi laaditun suunnitelman tuloksia toteutetaan asteittain. Perusterveydenhuollon palveluiden tehostamista vahvistetaan.

Toimiala: Sosiaali- ja terveydenhuolto

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoimialan johtaja Benita Öberg

Strategian jalkauttaminen sosiaali- ja terveystoimialan tavoitteisin

Vuoropuhelua erikoissairaanhoidon ja erityishuollon kanssa koskien palveluita ja kustannuksia	Jatkaa perus- ja erikoissairaanhoidon integrointia hoitoketjujen optimoimiseksi sekä kustannusten alentamiseksi. Itse tuotetut palvelut/yhteistyö/ostopalvelut. Toimintaa (erityisesti erityishuollossa) ruvetaan tuottamaan itse niiltä osin, kun se on tarkoituksenmukaista.
Asiakas- ja potilasvirran koordinointi.	Oikea potilas oikeassa paikassa, tehostettua palveluasumista ei tarvitse ostaa tai rakentaa niin laajassa mittakaavassa. Avohoitoon panostaminen. Lyhyemmät jonot palveluasumiseen ja vuodeosastojen hoitopäivien pienentäminen. Vuodeosastojen keskimääräisen hoitoajan alentaminen. Ostopalveluiden vähentäminen.
Hyväksytty vanhuspalvelusuunnitelma	Suunnitelmassa hyväksytyt tavoitteet implementoidaan toimintaan painopisteenä avohoito.

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	10 589 468	9 864 030	10 084 780	10 284 780	10 084 780	10 084 780
Henkilöstökulut	-30 635 676	-32 452 010	-32 777 870	-32 882 460		
Ostopalvelut	-70 646 235	-70 598 600	-72 561 730	-72 522 150		
Aineet ja tavarat	-1 856 987	-2 098 680	-2 084 770	-2 001 420		
Avustukset	-5 746 168	-5 944 500	-5 747 650	-5 747 650		
Muut kulut	-4 535 216	-4 717 710	-4 867 770	-4 706 690		
Toimintakulut	-113 420 282	-115 811 500	-118 039 790	-117 860 370	-118 900 210	-119 059 210
Toimintakate	-102 830 814	-105 947 470	-107 955 010	-107 575 590	-108 815 430	-108 974 430
Muutos TA 2020-TA 2019		3,0 %	1,9 %	1,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	15 192	0	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-6 492 729	-6 575 890	-7 570 050	-7 369 390	-7 618 970	-7 618 970

Hallinto ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

Toimintakuvaus

Osasto vastaa koko toimialan kokonaisvaltaisesta hallinnosta ja tukipalveluista sekä toimialan osastojen osastokohtaisesta hallinnosta. Osasto johtaa ja koordinoi toimialan taloussuunnittelun ja vastaa toimialan koko talousseurannasta. Osasto vastaa lisäksi toimialarajat ylittävästä yhteistyöstä. Hallinnossa käsitellään lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistykselle myöntämät tuet.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Henkilöstömäärää mukautetaan jatkuvasti työtehtävien mukaan. Työprosessien jatkuva läpikäynti tehostaa työrutiineita ja tekee työtehtävien jakamisesta optimaalista ja kokonaisvaltaista. Työtehtävien tasainen jakaminen lisää yksittäisen työntekijän sekä työtiimin hyvinvointia.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Työtehtävien ja prosessien seurannan ja arvioinnin jatkaminen.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen: Työtehtävien tasainen jakaminen laadittujen prosessikuvausten mukaisesti.	Työhyvinvointi/henkilöstökysely
	Strategian toteuttaminen: Jatkuva seuranta ja laadittujen prosessien arvioiminen	Optimaaliset työprosessit ja todellisen ajankäytön arviointi LEAN-metodilla

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen: Laadittujen prosessien jatkuva seuranta	Optimaaliset työprosessit ja todellisen ajankäytön arviointi LEAN-metodilla

Hallinto ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	14,0	13,0	14,0	15,0	15,0	15,0
Yhteensä	14,0	13,0	14,0	15,0	15,0	15,0

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	87 169	49 170	39 100	39 100	39 100	39 100
Henkilöstökulut	-1 215 718	-1 188 450	-1 165 080	-1 165 080		
Ostopalvelut	-637 410	-551 900	-547 950	-547 950		
Aineet ja tavarat	-10 142	-33 100	-13 800	-13 250		
Avustukset	-216 711	-200 000	-180 000	-180 000		
Muut kulut	-96 203	-99 740	-117 340	-117 340		
Toimintakulut	-2 176 185	-2 073 190	-2 024 170	-2 023 620	-2 024 170	-2 024 170
Toimintakate	-2 089 016	-2 024 020	-1 985 070	-1 984 520	-1 985 070	-1 985 070
Muutos TA 2019-TA 2018		-3,1 %	-1,9 %	-2,0 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-129 956	-144 180	-156 450	-156 450	-156 450	-156 450

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Toimintakuvaus

Kotihoito ja tukipalvelut -toiminnan tavoitteena on turvata asiakkaille mahdollisimman laadukas, turvallinen ja omatoiminen elämä omassa kodissa. Toiminta-alue koostuu ennaltaehkäisevästä toiminnasta, kotona-asumisen tukipalveluista, kotiutustiimitoiminnasta ja kotihoidosta.

Seniorineuvonta tarjoaa iäkkäille ja heidän omaisilleen henkilökohtaista neuvontaa, tietoa ja tukea kysymyksissä, jotka koskevat iäkkäiden henkilöiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on tukea iäkkäiden omaa toimintakykyä ja itsenäistä asumista. Työhön sisältyy mm. omaishoidontuki, sotainvalidi- ja sotaveteraaniasiat, palvelutarpeen arviointi, neuvonta sosiaalietuuksia koskevissa kysymyksissä, terveysneuvonta ja -tarkastukset sekä muistisairaiden vastaanotto. Yhteistyö kolmannen sektorin ja vapaaehtoisten kanssa on tärkeää iäkkäiden yksinäisyyden torjunnassa.

Kuntouttava päivätoiminta tukee vanhusten fyysistä toimintakykyä sekä psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Päivätoiminnan tavoitteena on tukea asiakkaita, jotka kärsivät muistisairauksista tai heikentyneestä fyysisestä toimintakyvystä, omaishoitajaperheitä ja yksinäisiä henkilöitä heidän oman aktiivisuutensa ylläpitämiseksi ja näin ollen tukea heidän edellytyksiään omatoimiselle elämälle. Halutaan myös tukea omaisia ja omaishoitajia, jotka ovat osallisia vanhuksen arjessa. Tällä hetkellä päivätoimintaa järjestetään Karjaalla, Pohjassa, Tammisaaressa ja Tenholassa.

Kotiutustiimin tehtävä on varmistaa potilaan turvallinen kotiutuminen sairaala- tai vuodeosastohoidon jälkeen silloin kun potilas tarvitsee erityistä tukea ja hoitoa kotonaan. Kotiutustiimi osallistuu kotiutukseen liittyvien asioiden suunnitteluun ja kotiin tuotavien tukitoimenpiteiden toteuttamiseen. Kotiutustiimi tekee kotikäyntejä asiakkaan luona kotiutumisen jälkeen ja huolehtii siitä, että kotihoito tarvittaessa jatkaa hoivan ja hoidon toteutusta.

Kotihoito koostuu kotisairaanhoidosta ja kotiavusta. Kotihoito pyrkii ohjauksen, hoidon toteutuksen ja kuntoutumista edistävän työotteen avulla turvaamaan toimintakyvyltään heikentyneiden henkilöiden omassa kodissa asumista. Kotihoidon tavoitteena on tukea asiakkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja mahdollisimman itsenäistä selviytymistä kotona sekä ylläpitää ja parantaa asiakkaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Kotihoito palvelut perustuvat asiakkaan toimintakyvyn ja terveydentilan arviointiin, jonka perusteella tehdään yksilöllinen palvelu- ja hoitosuunnitelma.

Kotihoidon tukipalvelut ovat kotona asuvien henkilöiden päivittäisessä arjessa selviytymistä tukevia palveluja. Tukipalveluiden tarve kartoitetaan kotihoidon palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Tukipalveluja on mahdollista saada joko yksittäisinä palveluina tai täydentämässä kotihoidon palveluiden kokonaisuutta. Tukipalveluita ovat mm. ateriapalvelut, turvapalvelut.

Panostukset Tenhola-Bromarvissa on toteutettu perustamalla oma kotihoidon alue ja lisäämällä lähihoitajien määrää niin, että yöhoito alueella toteutuu.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Vuonna 2020 toiminnan päätavoitteena on kehittää keskitettyä asiakas- ja palveluohjausta niin, että palvelutarpeen arvio tapahtuu lähellä asiakasta, hänen lähtökohdistaan lähtien. Palvelutarpeen arvion jälkeen asiakas ohjataan mahdollisimman nopeasti hänen tarvitsemiinsa palveluihin ja hän saa palveluitaan koskevat päätökset nopeasti.

Päivätoiminnan tehostamiseksi nykyisten resurssien varassa toiminta keskitetään Karjaalle ja Tammisaareen. Tällöin päivätoimintaa voidaan kehittää vastaamaan kaikkien asiakasryhmien tarpeita.

On tärkeää, että sekä asiakasta että toiminnan johtamista koskevat päätökset pohjautuvat asianmukaiseen toimintakyvyn mittaamiseen ja seurantaan. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen hallinnoiman RAI-mittarin

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

(Resident Assessment Instrument) käyttöönotto on siksi oleellinen osa prosessin kehittämistä. RAI:n käyttöönoton suunnittelu tehdään vuoden 2020 aikana ja ohjelma otetaan käyttöön vuonna 2021.

Kotiutustiimissä työskentelee tällä hetkellä kaksi sairaanhoitajaa ja yksi lähihoitaja. Tiimiä laajennetaan vuonna 2020 kahdella lähihoitajalla. Tämä mahdollistaa asiakaskäynnit myös viikonloppuisin.

Kotihoidossa nostetaan keskiöön asiakkaan arkiaktiivisuuden lisääminen. Toimintatapaa toteutetaan jo Pohjan alueella ja sitä laajennetaan koko kotihoitoon. Henkilöstöä tuetaan toimintatavan toteuttamisessa mm. koulutuksilla. Mahdollisuuksia etäkäyntien käyttöönottoon selvitetään. Tämä on tarkoitus tehdä pilottiprojektina Karjaalla. Etäkäyntien avulla on mahdollista tarjota asiakkaalle enemmän aikaa ja myös mahdollistaa omaisten osallistuminen asiakkaan arkeen.

Omaishoitoperheiden suunnitelmallista tukemista jatketaan. Keinoja tähän ovat mm. omaishoitajan vapaiden aikaisen hoivan koordinoinnin kehittäminen, ryhmätoiminnat sekä omaishoitajien terveystarkastuksen. Omaishoitajien määrä tulee tunnuslukuseurannassa pienenemään koska alle 65-vuotiaiden omaishoidon järjestämisvastuu siirtyy sosiaalitoimeen.

Kehittämiskohteeksi nostetaan prosessijohtaminen (LEAN) sekä ihmislähtöisen esimiestyön edistäminen. Suoraan huolenpidon laatuun ja hoitohenkilökunnan hyvinvointiin todistetusti vaikuttavat myös hoitotyöntekijöiden valmiudet ihmislähtöiseen työskentelyyn. Tämä on myös seuraavien vuosien kehittämistyön ydintä.

Kinestetiikkaosaamiseen panostetaan edelleen vanhuspalveluissa. Henkilöstökoulutuksia jatketaan ja esimiesvalmennus toteutetaan kevään 2020 aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

RAI-mittari otetaan käyttöön vanhuspalveluissa asteittain. Keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen prosessi on kuvattu ja toiminnassa.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Luotettava toimintakyvyn mittaaminen asiakaspäätösten tukena	RAI-mittari käyttöönoton suunnittelu aloitettu
	Strategian toteuttaminen Kuntouttavan päivätoiminnan tehostaminen	Päivätoiminnan keskittäminen Karjaalle ja Tammisaareen
	Strategian toteuttaminen Kotona asumisen tukeminen	Kotiutustiimin laajentaminen kahdella lähihoitajalla
	Strategian toteuttaminen Asiakkaan arkiaktiivisuuden lisääminen	Toimintatapa käytössä kotihoidon kaikilla alueilla
	Strategian toteuttaminen Asiakkaan turvallisuuden tunteen ja omaisten osallisuuden lisääminen	Etäkäyntien pilotointi / tavoitteena 2 500 käyntiä

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Sitovat tavoitteet 2021-2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Luotettava toimintakyvyn mittaus asiakaspäätösten tukena	RAI-mittari otettu käyttöön asteittain
	Asiakkaan turvallisuuden tunteen ja omaisen osallisuuden lisääminen	Etäkäyntien käyttöönotto kotihoidossa
	Strategian toteuttaminen Asiakas saa tarvitsemansa palvelut nopeasti ja luotettavasti	Keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen toimintamalli otettu käyttöön

Toimenpideohjelma 2019-2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Tenhola-Bromarvin kotihoitoyksikön muodostaminen sekä panostus Tenhola-Bromarvin alueen päivätoimintaan	2017: 80 000 euroa 2018: 60 000 euroa 2019: 60 000 euroa 2020: 50 000 euroa

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Omaishoitajia, lukumäärä	0	230	180	180	180	200
Kotihoito, asiakasmäärä (säännöllinen ja tilap.)	600	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
Kotihoito, käyntimäärä (säännöllinen ja tilap.)	213 740	270 000	270 000	270 000	270 000	270 000
Kotihoito, suoran asiakastyön aika (%)	46	58	60	60	60	60
Kotihoito, käyntihinta	27	24	24	24	24	25
Etäkäynnit	0	0	2 500	2 500	5 000	7 000
Päivätoiminnan käyntipäivät	0	0	5 500	5 500	6 000	7 000

Kotihoito ja tukipalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	145,1	148,7	150,8	153,0	153,0	153,0
Yhteensä	145,1	148,7	150,8	153,0	153,0	153,0

2020: 2 uutta lähihoitajaa. Henkilötyövuodet lasketaan jakamalla kokonaispalkkakustannukset keskimääräisellä kuukausipalkalla, jolloin vuosien välillä on pieniä vaihteluita. Jonkin verran resurssien uudelleenjakamista; vuodelle 2020 budjetoidaan yksi seniorineuvonnan lääkäri.

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	1 740 158	1 885 130	1 667 000	1 867 000	1 667 000	1 667 000
Henkilöstökulut	-6 312 343	-6 806 220	-7 185 280	-7 185 280		
Ostopalvelut	-1 082 004	-1 450 970	-1 295 780	-1 295 780		
Aineet ja tavarat	-485 099	-569 290	-519 900	-499 110		
Avustukset	-1 150 278	-1 240 000	-1 240 000	-1 240 000		
Muut kulut	-284 515	-303 410	-342 780	-342 780		
Toimintakulut	-9 314 239	-10 369 890	-10 583 740	-10 562 950	-10 636 740	-10 825 740
Toimintakate	-7 574 081	-8 484 760	-8 916 740	-8 695 950	-8 969 740	-9 158 740
Muutos TA 2020-TA 2019		12,0 %	5,1 %	2,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	0	0	0	0		
Sisäiset kulut	-400 044	-410 960	-509 860	-509 860	-509 860	-509 860

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Toimintakuvaus

Ympäri vuorokautisilla asumispalveluilla turvataan arvokas ja toimintakykyinen ikääntyminen asiakkaalle, jolla hoivan ja huolenpidon tarve on merkittävästi kasvanut, eikä hän enää voi turvallisesti asua omassa kodissaan. Asiakkaan palvelutarve selvitetään monialaisesti, ikäihmisen näkökulmasta lähtien. Asumispalvelujen asiakkaiden tahtoa ja mielipidettä kunnioitetaan kaikissa hänen elämänsä ja arkeaan koskevilla kysymyksissä. Asukkaalle tarjotaan mahdollisimman kodinomaisen ja omannäköinen elämä, heidät hoidetaan kaikissa asumisyksiköissä elämän loppuvaiheeseen asti.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Ympäri vuorokautisen asumispalvelun asiakkaaksi tulon prosessia kehitetään perustamalla Villa Anemoneen arviointi- ja kuntoutusyksikkö varaamalla 6-8 paikkaa tätä toimintaa varten. Yksikön toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan vuonna 2020. Kaikkien asumispalveluihin jonottavien asiakkaiden toimintakyky ja palveluiden tarve selvitetään yksikössä. Kuntoutuksen avulla pyritään selvittämään voisiko asiakas vielä asua kotonaan riittävien palveluiden turvin ennen asumisyksikköön muuttoa.

Vanhuspalveluiden palvelurakennetta muutetaan niin, että laitospaikkojen määrä vähenee. Hagakodin toiminta siirtyy väliaikaisesti tiloihin Gammelbodaan. Samalla yksikkö muuttuu kokonaan tehostetun asumisen yksiköksi. Toiminnan kustannukset on huomioitu vanhuspalveluiden budjetissa, kiinteistökulut puolestaan tilahallinnon budjetissa. Uudelleenjärjestelyistä johtuen henkilöstö pienenee kolmella henkilötyövuodella. Myös muiden laitospaikkojen muuttamista tehostetun asumisen paikoiksi selvitetään.

Asukkaat asuvat kotona heille järjestettyjen palveluiden avulla entistä pidempään. Tämä tarkoittaa sitä, että asumispalveluiden piiriin tullessaan asukkaiden toimintakyky on entistä alhaisempi ja että vaatimukset asumispalvelujen toiminnalle kasvavat. Asumisyksiköissä tarjotun palvelulaadun nostaminen edellyttää oman toiminnan tehostamista.

Kehittämiskohteeksi nostetaan prosessijohtaminen (LEAN) sekä ihmislähtöisen esimiestyön edistäminen. Suoraan huolenpidon laatuun ja hoitohenkilökunnan hyvinvointiin todistetusti vaikuttavat myös hoitotyöntekijöiden valmiudet ihmislähtöiseen työskentelyyn. Tämä on myös seuraavien vuosien kehittämistyön ydintä.

RAI-mittarin (Resident Assessment Instrument) käyttöönoton suunnittelu tehdään vuoden 2020 aikana ja ohjelma otetaan käyttöön vuonna 2021.

Kinestetiikkaosaamiseen panostetaan edelleen vanhuspalveluissa. Henkilöstökoulutuksia jatketaan ja esimiesvalmennus toteutetaan kevään 2020 aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Tammisaaren alueella on tarvetta tarkoituksenmukaisille esteettömille asunnoille sekä korvaavalle tehostetulle palveluasumiselle. Suunnittelu on osa vuonna 2019 laadittua palveluverkkoselvitystä.

Pohjan alueen asumispalveluita kehitetään niin, että tehostetun asumisen yksikkö Onnela siirtyy nykyisistä tiloistaan Marianmäelle Sophiekotiin. Muutto edellyttää sitä, että Pohjan alueella on korvaavaa vuokra-asuntotarjontaa ikäihmisille. Samalla Mariakoti muuttuu tehostetun asumisen yksiköksi ja paikkamäärää vähennetään noin kymmenellä. Vastaavasti Onnelan paikkamäärää on mahdollista nostaa uusissa tiloissa.

Arviointi- ja kuntoutusyksikön kehittäminen on tarpeen, mikä tarkoittaa henkilöstöresurssien lisäämistä yhdellä lähihoitajalla, mikäli että toiminta järjestetään olemassa olevissa tiloissa.

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Luotettava toimintakyvyn mittaus asiakaspäätösten tukena	RAI-mittari käyttöönoton suunnittelu aloitettu
	Strategian toteuttaminen Asumispalveluihin sijoittuvien henkilöiden toimintakyky ja palveluntarve on selvitetty asianmukaisesti	Perustetaan arviointi- ja kuntoutusyksikkö

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Luotettava toimintakyvyn mittaus asiakaspäätösten tukena	RAI-mittari otettu käyttöön asteittain
	Strategian toteuttaminen Palvelurakennetta kehitetään kohti tehostettua palveluasumista.	Laitospaikkojen määrä vähenee.

Toimenpideohjelma 2019-2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Tunahemmet-kodin muutos vanhainkodista palveluasumiseen	(2018) 2019-2020: -95 000 euroa
Tässä kohdassa toimenpideohjelmaan tehtiin muutos, joka hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.5.2018 § 35.		

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Jonossa kotihoidosta	0	8	8	8	10	10
Jonotusaika, päiviä keskim.	0	max 90	90	90	80	80
Jonossa vuodeosastolta	0	5	5	5	4	2
Jonotusaika, päiviä keskim.	0	max 90	90	90	80	80
Ympäri vuorokautiset paikat, oma tuotanto + ostopalvelut	65	274	274	274	274	264

Ympäri vuorokautinen asuminen

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuuhenkilö: Vanhuspalvelupäällikkö Kirsi Ala-Jaakkola

Henkilötyövuodet

31.12	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Henkilötyövuodet	200,8	191,0	183,0	168,8	169,8	169,8
Yhteensä	200,8	191,0	183,0	168,8	169,8	169,8

2020: 11 vakanssia on siirretty tekniseen toimeen. Muutos palvelurakenteessa – 3 vakanssia.

Henkilötyövuodet lasketaan jakamalla kokonaispalkkakustannukset keskimääräisellä kuukausipalkalla, jolloin vuosien välillä on pieniä vaihteluita.

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	4 273 643	4 236 650	4 422 500	4 422 500	4 422 500	4 422 500
Henkilöstökulut	-8 151 108	-8 442 900	-8 178 910	-8 178 910		
Ostopalvelut	-6 180 865	-6 078 070	-6 782 630	-6 737 650		
Aineet ja tavarat	-217 287	-292 400	-204 950	-196 740		
Avustukset						
Muut kulut	-2 241 322	-2 321 560	-2 407 840	-2 246 760		
Toimintakulut	-16 790 582	-17 134 930	-17 574 330	-17 360 060	-17 663 250	-17 843 250
Toimintakate	-12 516 939	-12 898 280	-13 151 830	-12 937 560	-13 240 750	-13 420 750
Muutos TA 2020-TA 2019		3,0 %	2,0 %	0,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	1 586	0	0	0	0	0
Sisäiset kulut	-3 137 431	-3 192 010	-3 737 720	-3 531 660	-3 786 640	-3 786 640

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

---

Toimintakuvaus

Terveyspalvelut käsittävät terveysasemien avovastaanoton, kuntouttavan toiminnan (fysioterapia, puheterapia ja toimintaterapia), ehkäisevän terveydenhoito (lapsi- ja äitiysneuvolan, koulu- ja opiskeluterveyshuollon sekä ehkäisyneuvonnan) sekä TK:n vuodeosaston. Päämääränä on edistää asukkaiden terveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäisevillä toimenpiteillä että sairaanhoidolla. Palvelut on järjestettävä siten, että nykyisillä resursseilla saadaan mahdollisimman suuri terveyshyöty. Kaikessa suunnittelussa pyritään jatkuvuuden parantamiseen, hyvään saatavuuteen ja potilasturvallisuuteen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittäviä henkilöstöresursseja ja hyvää pätevyyttä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Terveyskeskuksen avovastaanotto

Terveyden- ja sairaanhoidon avovastaanotto toimii kaupungin kolmella terveysasemalla niin, että lääkärin vastaanotto on Karjaan ja Tammisaaren terveysasemilla, ja Pohjassa on tarjolla sairaanhoitajan vastaanotto 2 kertaa viikossa sekä muistisairaille tarkoitettu lääkärin vastaanotto.

Tarvitaan pitkän aikavälin rekryointisuunnitelma, jonka tavoitteena on, että kaikki lääkäripalvelut on täytetty kolmen vuoden aikana.

Laatuohjelma on tärkeä, jotta saadaan hyviä tuloksia ja voidaan nostaa terveyskeskusten toiminnan profiilia. Tämä tarkoittaa poikkeamien seurantaa, vertailuanalyysiä muiden terveyskeskusten kanssa sekä prosessityötä.

Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa ja selvitys yhteistyön lisäämisestä on ajankohtaista – kyse voi olla esim. lääketurvallisuudesta, tulehduksia ehkäisevästä työstä, kipupotilaiden hoidosta, saattohoidosta, päivystystoiminnasta sekä mahdollisesti myös osastotoiminnasta.

Työ hoidon jatkuvuuden parantamiseksi on käynnissä. Tavoitteena on, että potilaita voitaisiin suuremmassa määrin ohjata samalle sairaanhoitajalle ja samalle lääkärille. Työ on haastavaa, sillä suuri osa lääkäreistä on määräaikaisia, ja monet eri prosessit, kuten puhelinneuvonta, reseptien uusiminen ja kiireellinen hoito, ovat alttiita muutoksille, jotka tulee suunnitella huolellisesti ja pitkäjänteisesti.

Kuntouttava toiminta ja ehkäisevä terveydenhuolto

Kuntouttava toiminta ja ehkäisevä terveydenhuolto yhdistettiin samaan yksikköön syksyllä 2019.

Lapsille ja nuorille suunnatun ehkäisevän työn kehittämiseksi laaditaan yhteistyömalleja neuvonnan ja lasten kuntoutuksen välille sekä kouluterveydenhuollon sekä kuntoutuksen välille.

Hyvin toimiva toimialojen ja osastojen välinen yhteistyö on edellytys lapsille ja perheille suunnatun ehkäisevän työn kehittämisessä.

Vanhemman väestön terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi jatketaan TK:n vuodeosaston ja kotikuntoutuksen välisen yhteistyön kehittämistä ja työstämistä. Työn on tarkoitus johtaa yhteiseen hoitoprosessiin.

TK:n vuodeosasto

TK:n vuodeosasto on 40-paikkainen lyhytaikaishoito-osasto. Suurin osa potilaista tulee Raaseporin sairaalasta, yhteispäivystyksen kautta tai jälkihoitoon joltain muulta osastolta. Toiminnan painopisteenä on lyhytaikaishoito ja tavoitteena on mahdollisimman nopeasti kartoittaa potilaan kokonaistilanne yhdessä omaisten ja potilaan kanssa kotiuttamisen suunnittelemiseksi. Onnistumisen kannalta ratkaisevaa on osaston yhteistyö sairaalan, ympärivuorokautisen asumisen, kotihoidon, kotiuttamistiimin sekä kotikuntoutuksen kanssa.

TK:n vuodeosaston keskimääräistä hoitoaikaa lyhennetään lisäämällä aktiivisen kuntoutuksen painottamista yhteistyössä kuntouttavan toiminnan kanssa. Monialaista yhteistyötä parannetaan kehittämällä sujuvampaa hoitoprosessia, jonka tavoitteena on vähentää hoitopäiviä.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Hankintana ostetaan kaksi lääkäripalvelua sekä senioritukea ja puhelinkonsultaatiota vuodeosastolle. Palvelun kuvauksen vaatimukset koskien kompetenssia, kaksikielisyyttä, integroimista muun palvelun kanssa, kehitystyötä ja seurantaa ovat sellaiset, että ne mahdollistavat laadukkaan hoidon.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Vuonna 2020 aloitetut kehitysprosessit jatkuvat, niitä arvioidaan jatkuvasti ja ne sisällytetään toimintaan. Mahdollinen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ratkaisee yllä mainitun jakson keskeiset tavoitteet. Jotta ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan painottaa entisestään, palkataan ravintoterapeutti, jotta asukkaille voidaan tarjota neuvontaa ja ravitsemusasioihin liittyviin ongelmiin voidaan puuttua ajoissa.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Digitaalisten palveluiden kehittämisen jatkaminen	Digitaalisten palveluiden käyttöönottamista varten laaditaan suunnitelma/ käyttöön otetut digitaaliset palvelut
	Lääkäreiden rekrytoimista varten laaditaan rekrytointisuunnitelma, joka mahdollistaa pitkäjänteisen rekrytointityön.	Tavoitteena on, että miehityksen keskiarvo on vuonna 2020 korkeampi kuin vuonna 2019.
	Strategian toteuttaminen Potilasvirran koordinointi hoitopäivien ja ylikäyttömaksujen pienentämiseksi sekä hoidon saatavuuden parantamiseksi kiireettömän hoidon lyhyemmällä jonotusajoilla.	-Sisäänkirjautumisten määrää ja TK-vuodeosaston keskimääräistä hoitoaikaa seurataan. -Kotikuntoutuskäyntien määrää (2000 kpl) -Terveiden- ja sairaanhoidon avovastaanoton kiireettömän hoidon jonotusajat

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Potilasvirran koordinointi hoitopäivien ja ylikäyttömaksujen pienentämiseksi sekä hoidon saatavuuden parantamiseksi kiireettömän hoidon lyhyemmällä jonotusajoilla.	-Sisäänkirjautumisten määrää ja TK-vuodeosaston keskimääräistä hoitoaikaa seurataan. -Kotikuntoutuskäyntien määrää seurataan -Terveiden- ja sairaanhoidon avovastaanoton kiireettömän hoidon jonotusaikoja seurataan
	Strategian toteuttaminen Digitaalisten palveluiden käyttöönoton jatkaminen	Digitaalisten palveluiden käyttöönottamiseksi laaditun suunnitelman toteuttaminen

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Avovastaanotto/ sairaanhoitajakäyntien määrä	22 152	23 800	24 000	24 000	24 200	24 500
Avovastaanotto/ lääkärikäyntien määrä	10 091	10 100	12 000	12 000	13 000	14 000
Ei-kiireellinen hoito/ jonotusajat	15	15	15	15	15	10
Keskimääräinen hoitoaika, vuodeosasto	0	25	23	23	21	19
Sisäänkirjautumisia, vuodeosasto	0	650	720	720	740	750

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	138,6	134,6	135,0	126,0	127,0	127,0
Yhteensä	138,6	134,6	135,0	126,0	127,0	127,0

2020: 6 vakanssia on siirretty tekniseen toimeen, 2 lääkärivakanssia korvataan ostopalveluilla joka myös vaikuttaa sijaismäärärahaan. Henkilötyövuodet lasketaan jakamalla kokonaispalkkakustannukset keskimääräisellä kuukausipalkalla, jolloin vuosien välillä on pieniä vaihteluita.

Terveyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	902 601	871 700	887 460	887 460	887 460	887 460
Henkilöstökulut	-6 381 269	-7 144 670	-6 868 110	-6 868 110		
Ostopalvelut	-1 998 222	-1 407 140	-1 975 420	-1 975 420		
Aineet ja tavarat	-775 362	-717 820	-845 450	-811 650		
Avustukset		0	0	0		
Muut kulut	-911 819	-940 580	-911 980	-911 980		
Toimintakulut	-10 066 672	-10 210 210	-10 600 960	-10 567 160	-10 642 960	-10 642 960
Toimintakate	-9 164 071	-9 338 510	-9 713 500	-9 679 700	-9 755 500	-9 755 500
Muutos TA 2020-TA 2019		1,9 %	4,0 %	3,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	736	0				
Sisäiset kulut	-1 501 992	-1 497 040	-1 769 450	-1 769 450	-1 769 450	-1 769 450

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

---

Toimintakuvaus

Mielenterveysyksikkö muodostuu kolmesta tiimistä: lapsi- ja nuorisotiimi, aikuistiimi, sekä kuntoutuskeskustoiminta. Vastaanottoimipisteitä on Tammisaassa, Karjaalla ja Pohjassa. Päihdehuolto muodostuu ajanvarausvastaanotosta sekä jalkautuvasta toiminnasta. Jalkautuvan toiminnan toimipiste on Tammisaassa, mutta sen palvelut ulottuvat koko Raaseporiin. Ajanvarausvastaanoton toimipisteet sijaitsevat Tammisaassa, Karjaalla ja Pohjassa.

Mielenterveys- ja päihdehuolto tukee ihmisiä, joilla on erilaisia psyykkisiä- tai riippuvuusongelmia ja/tai heidän omaisiaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana aikuisten asiakkaiden kanssa työskentelevä henkilökunta suorittaa suuremman koulutuskokonaisuuden lyhytaikaisissa terapeuttisissa työtavoissa. Tämän panostuksen tarkoituksena on saada käyttöön uusia näyttöön perustuvia hoitotapoja, joiden avulla olemassa olevia resursseja voidaan käyttää optimaalisesti. Uusien työtapojen implementoinnin odotetaan tapahtuvan vuoden 2020 aikana.

Kuntoutuskeskuksen toimintaa kehitetään niin, että se tarjoaa uusia ryhmätoiminnan muotoja vuonna 2019 aloitettujen prosessien mukaisesti.

Lapsi- ja nuorisovastaanoton resursseja lisätään yhdellä perheterapeutilla 1.4.2020 alkaen, jotta se pystyy paremmin vastaamaan perheiden kasvavaan tukitarpeeseen. Kolme psykologia siirretään 1.8.2020 alkaen sivistystoimialalle vahvistamaan oppilas- ja opiskeluhoitoa, jolloin saadaan paremmat mahdollisuudet ennaltaehkäisevään työhön ja aikaiseen puuttumiseen kouluympäristössä. Lapsi- ja nuorisovastaanotolle jäävät psykologit ja perheterapeutit kehittävät uusia työtapoja oppilas- ja opiskeluhoollon siirtyessä sivistystoimialalle.

Hyvin toimiva toimialojen ja osastojen välinen yhteistyö on edellytys lapsille ja perheille suunnatun ehkäisevän työn kehittämisessä.

Sosiaalipalveluista siirretään yksi sairaanhoitajan toimi päihdehuoltoon. Katkaisu- ja korvaushoitoasiakkaiden hoidossa on suurta tarvetta vahvistukselle ja lisäksi nuorille sekä nuorille aikuisille suunnattu ajanvarausvastaanotto kaipaa kehittämistä. Tarkoituksena on voida tarjota entistä suuremmassa määrin ehkäisevää palvelua nuorille, joille on vaarassa muodostua päihdeongelma. Yksi sosiaaliohjaaja siirretään sosiaalipalveluun.

Yksi osa-aikainen lääkärin virka on hankittu ajalle 2019–2020. Lääkärin erikoisosaaminen päihdehuoltoasioissa mahdollistaa C-hepatiittia sairastavien asiakkaiden hoitamisen perusterveydenhuollossa. Suurin osa katkaisuhoidosta tapahtuu avohoidossa, mutta yksittäisissä tapauksissa tarvitaan yhteistyötä yhteispäivystyksen, vuodeosaston ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Päihdeongelmat ovat usein monitasoisia ja ne aiheuttavat terveysongelmien lisäksi sosiaalisia haasteita. Vahva monialainen tiimi on edellytys oikean hoidon tarjoamiseksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Päihdehoitoa vahvistetaan yhdellä sosiaaliohjaajalla vuonna 2021.

Vuonna 2020 aloitetut kehitysprosessit jatkuvat, niitä arvioidaan jatkuvasti ja ne sisällytetään toimintaan. Mahdollinen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ratkaisee yllä mainitun jakson keskeiset tavoitteet.

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Sitovat tavoitteet 2020

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Resurssien tehokkaampi käyttö	Enemmän saatavilla mielenterveyshoidon ja päihdehuollon palveluita perustasolla / Käynti-/asiakasmäärät mielenterveyshoidon ja päihdehuollon aikuisvastaanotoilla
	Strategian toteuttaminen Ehkäisevä työ keskitetään lapsiin ja nuoriin.	Lapsi- ja nuorisovastaanotolle palkataan perheterapeutti. Yksi sairaanhoitaja siirretään perhekeskuksesta päihdehuoltoon.

Sitovat tavoitteet 2021-2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Strategian toteuttaminen Resurssien tehokkaampi käyttö ja hoidon parempi saatavuus.	Enemmän saatavilla mielenterveyshoidon ja päihdehuollon palveluita perustasolla / Käynti-/asiakasmäärät mielenterveyshoidon ja päihdehuollon aikuisvastaanotoilla

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Päihdehuolto, käyntejä	4 622	4 500	3 500	3 500	3 700	4 000
Mielenterveyshoito, käyntejä	0	5 500	5 800	5 800	5 800	6 000

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	31,0	31,0	32,0	31,7	31,0	31,0
Yhteensä	31,0	31,0	32,0	31,7	31,0	31,0

2020: 3 vakanssia siirretään sivistystoimeen (koulupsykologit) 1.8.2020. 1 uusi perheterapeutti 1.4.2020 alkaen.

Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	461 897	418 600	446 600	446 600	446 600	446 600
Henkilöstökulut	-1 468 119	-1 548 570	-1 484 140	-1 588 730		
Ostopalvelut	-1 636 499	-1 785 710	-1 765 900	-1 765 900		
Aineet ja tavarat	-26 713	-31 800	-31 050	-29 830		
Avustukset						
Muut kulut	-182 726	-196 500	-196 400	-196 400		
Toimintakulut	-3 314 057	-3 562 580	-3 477 490	-3 580 860	-3 532 990	-3 532 990
Toimintakate	-2 852 160	-3 143 980	-3 030 890	-3 134 260	-3 086 390	-3 086 390
Muutos TA 2020-TA 2019		10,2 %	-3,6 %	-0,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-260 400	-266 860	-278 200	-278 200	-278 200	-278 200

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Toimintakuvaus

Kuntalaisten suun terveydenhoidon järjestäminen lainsäädännön, asetusten ja ohjeistusten mukaan. Toiminta sisältää suun ja hampaiston tutkimuksen, hoidon ja ennaltaehkäisevän hoidon sekä ympärivuorokautisen kiireellisen hoidon järjestämisen. Perushoito tulee järjestää 3 kuukauden kuluessa, kuitenkin viimeistään 6 kuukauden kuluessa ja kiireellinen hoito hoidontarpeen arvion mukaisesti tarvittaessa 24 tunnin kuluessa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Laadukkaan hoidon varmistaminen ja jonotusajan pitäminen lain edellyttämässä puitteissa. Tähän sisältyy laitteiden ja koulutuksen päivittäminen sekä yhteistyö erikoishammashoidon kanssa. Ehkäisevä hoito on erityisen tärkeää lapsille ja nuorille. Lasten hammasongelmat ovat usein yhteydessä muihin terveysongelmiin ja sosiaalisiin ongelmiin, ja niihin tulee kiinnittää huomiota. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään sosiaalitoimialan kanssa, jotta tukitoimenpiteiden avulla voidaan taata hyvä suunterveys, mihin kaikilla lapsilla on oikeus.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Vanhemmalle väestölle tulee antaa suu- ja hammashoitoa tarvittaessa kotihoidossa ja ympärivuorokautisessa asumisessa. Hampaiden hoidolla sekä tulehdusten hoidolla ja ennaltaehkäisemisellä on merkitystä koko keholle. Henkilökunnan fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin ja motivaatioon tulee kiinnittää huomiota, ja se on myös osa rekrytointityötä. Hammaslääkäreiden ja erikoishammaslääkäreiden rekrytoiminen on haastavaa, ja suunnittelukauden ajaksi tarvitaan kiertävä hammashoitaja takaamaan, että kaikki paikalla olevat hammaslääkärit ovat täysin työllistettyjä, koska hammaslääkärit eivät voi työskennellä tehokkaasti ilman hoitajan apua. Kiertävällä hammashoitajalla on muita tehtäviä, kuten hygieniavastuu. Suuhygienistien rooli ennaltaehkäisevässä työssä ja heidän panoksensa jatkuvat kuten aiemmin.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kaikkien ikäryhmien ennaltaehkäisevä suu- ja hammashoito on lakisääteisen jonotusajan puitteissa.	Jonotusaika korkeintaan 6 kuukautta huolimatta samanaikaisesta panostuksesta laitteistoon, koulutukseen, henkilöstöpanokseen ja muihin laadukkaan hoidon edellyttämiin seikkoihin. Lasten ennaltaehkäisevän hoidon kateprosentti on 100.
	Jonotusajan tulee olla lakisääteisellä tasolla.	6 kuukautta

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Lyhyemmät jonot kokonaihoitoon	Jonotusaika lakisääteisellä tasolla tai lyhyempi ja samanaikaiset panostukset, joiden avulla kaikille lapsille ja nuorille voidaan taata ennaltaehkäisevä hammashoito ja asumisyksiköiden ja kotihoidon vanhuksilla on mahdollisuus hammashoitoon. Koko väestöllä tulee olla mahdollisuus perustason hammashoitoon.
	Kiertävän hammashoitajan avulla jonotusaika 5 kuukautta tai vähemmän, jotta voidaan taata kaikkien paikalla olevien hammaslääkärin täysi työpanos.	5 kuukautta

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Käynnit - hammaslääkärit	24 050	25 600	24 100	24 100	24 200	24 300
Käynnit - suuhygienistit	3 710	4 300	4 300	4 300	4 300	4 300
Käynnit - hammashoitajat	1 228	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100
Jonotusajat - kuukausia	6	5	6	6	6	5

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	38,2	38,2	38,0	38,0	39,0	39,0
Yhteensä	38,2	38,2	38,0	38,0	39,0	39,0

Hammashoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Johtava lääkäri Tove Wide, ylihoitaja Annika Rehn

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2018	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	1 083 103	1 125 000	1 151 000	1 151 000	1 151 000	1 151 000
Henkilöstökulut	-2 175 879	-2 284 970	-2 390 000	-2 390 000		
Ostopalvelut	-368 510	-371 360	-420 120	-420 120		
Aineet ja tavarat	-276 015	-335 500	-338 900	-325 340		
Avustukset						
Muut kulut	-246 563	-258 220	-251 950	-251 950		
Toimintakulut	-3 066 967	-3 250 050	-3 400 970	-3 387 410	-3 436 970	-3 436 970
Toimintakate	-1 983 864	-2 125 050	-2 249 970	-2 236 410	-2 285 970	-2 285 970
Muutos TA 2020-TA 2019		7,1 %	5,9 %	5,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-342 433	-331 280	-360 070	-360 070	-360 070	-360 070

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

---

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluu lapsi- ja perhepalvelujen viranomaistehtävät. Toiminta on jakautunut ehkäisevään lasten- ja perhepalveluun (sosiaalipäivystyksen sekä perhekeskuksen toiminta), lastensuojelun avohuoltoon ja jälkihuoltoon, lasten ja nuorten sijoitukseen sekä lastenvalvojatehtäviin.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Ehkäisevää lapsi- ja perhetyötä tehdään perhekeskustoiminnassa ja kunnan muiden palveluiden puitteissa (esim. neuvola, päivähoito, koulu, nuorisotyö), kun lapsi/nuori ei ole lastensuojelun asiakas. Kehitystä suunnataan kohti lapsille ja nuorille suunnattuja palveluita sekä kohti muuttunutta toimintakulttuuria, joka vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja heidän omia resurssejaan. Matalan kynnyksen toimintaa ja vanhemmuuden tukea vahvistetaan. Kun tukea annetaan oikeaan aikaan, palveluilla on enemmän tehoa. Panostukset perhekeskustoiminnassa vuonna 2019 näkyvät vuoden 2020 talousarviossa henkilöstökustannusten kasvuna, koska vuoden 2020 henkilöstökustannukset kuormittavat talousarviota koko vuoden ajan.

Raaseporin lapsi- ja perhepalvelut osallistui maakunnan kärkihankkeeseen (LAPE). Hanke päättyi 2018, mutta kunnallisten ja alueellisten työmallien kehittäminen jatkuu aktiivisesti. Pyrkimyksenä on saada palveluita, jotka ovat enemmän lapsi- ja perhesuuntautuneita, vaikuttavampia, kustannustehokkaampia ja paremmin yhteen sovitettuja. Ensi sijalla ovat lapsen paras ja vanhemmuuden tukeminen. Tavoitteena on, että lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on riittävät taidot ja että prosessit ovat mahdollisimman sujuvia ja toimivia.

Lastensuojelu käsittää lapsiin ja perheisiin kohdistetun lastensuojelun, jota ohjaa lastensuojelulaki. Lastensuojelulakia on päivitetty uuden sosiaalihuoltolain astuttua voimaan. Lapsiin ja perheisiin kohdistettuun lastensuojeluun kuuluu avoimen lastensuojelun toimenpiteiden lisäksi myös lasten kiireelliset sijoitukset ja huostaanotot sekä niihin liittyvä hoito kodin ulkopuolella ja jälkihoito. Tärkeitä työkaluja ovat laaditut asiakassuunnitelmat ja tehtävä dokumentointi. Lapsi- ja perhepalveluiden, johon tiimiin kuuluu sekä sosiaali- että perhetyöntekijöitä, keskeisinä painopisteinä ovat tavoitteelliset panostukset avoimessa lastensuojelussa. Tehostettu perhetyö joustavampien työmuotojen muodossa mahdollistaa lastensuojeluperheiden tukemisen suuremmissa määrin omassa kodissa.

Tiimissä on sosiaalityöntekijöitä, joilla on oikeus vastata perhehoitajien, tukiperheiden ja tukihenkilöiden koulutuksesta. Tämä panostus johtaa siihen, että perhehoidossa on enemmän sijoitusmahdollisuuksia, mikä on kustannustehokkaampi ratkaisu kuin laitos- tai perhekotisijoitukset.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kehitystä suunnataan kohti lapsille ja nuorille suunnattuja palveluita sekä kohti muuttunutta toimintakulttuuria, joka vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja heidän omia resurssejaan. Matalan kynnyksen toimintaa ja vanhemmuuden tukea vahvistetaan. Kun tukea annetaan oikeaan aikaan, palveluilla on enemmän tehoa. Yhteistyötä ehkäisevää lapsi- ja perhetyötä tekevien yksiköiden (nykyinen perhekeskus sekä terveydenhoito, päivähoito, koulut ja nuorisotyö) kanssa tulee kehittää ja tehostaa vuoden 2020 aikana. Kustannussäästöt saavutetaan, kun lastensuojelulain mukaisten lastensuojelutoimenpiteiden määrä laskee.

Lapsi- ja perhepalveluiden maakunnan kärkihankkeen (LAPE) myötä aloitettu alueellinen yhteistyö jatkuu kunnallisena ja alueellisena yhteistyönä, jonka tavoitteena on kehittää matalan kynnyksen asiakaslähtöistä työtä lasten ja perheiden kanssa. Alueellinen yhteistyö jatkuu, ja Raasepori osallistuu aktiivisesti jatkotyöhön asiakaslähtöisen työn kehittämiseksi.

Ajatuksena on, että lapsi- ja perhepalveluissa kehitetään järjestelmällistä lastensuojelutyömallia. Systemaattinen lastensuojelutyö lähtee vuoropuhelullisesta yhteistyöstä monialaisessa tiimissä, jonka jäsenillä on eri vastuualueita.

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

Tiimin jäsenillä on eri rooleja suhteessa lapseen, mikä laajentaa lapsen perspektiiviä työssä, jonka lähtökohtana on kokonaisvaltainen ja järjestelmällinen lapsen tarpeiden ja tilanteen ymmärtäminen.

Alueelliset yhteystyökeskustelut yhteisestä perheoikeudellisesta palvelusta, johon kuuluvat mm. lastenvalvojapalvelut, on aloitettu.

Vuodesta 2020 alkaen perhehoitajien, tukihenkilöiden ja tukiperheiden koulutukset järjestetään alueellisena yhteistyönä.

Lastensuojelussa on vuoden 2019 aikana ollut vaikeuksia rekrytoida päteviä sosiaalityöntekijöitä vapaana oleviin sosiaalityöntekijöiden virkoihin. Mikäli rekrytointivaikeudet jatkuvat vuonna 2020, lastensuojelun kehitystyötä ei voida toteuttaa suunnitelmien mukaisesti, ja myös lakisääteiset palvelut ovat vaarassa. Lastensuojelun tavoitetta, eli työntekijäkohtaisten asiakastapausten pienentymistä ei ole voitu toteuttaa, vaan kehitys on ollut päinvastainen. Lastensuojelun rekrytointivaikeudet ovat kansallisia, ja ainoa tapa voida tässä vaiheessa kilpailla muiden kuntien kanssa, on käydä palkkapolitiittisia keskusteluita, jotka lisäävät pätevän henkilökunnan rekrytoimisen mahdollisuuksia. Mikäli lastensuojelun rekrytointiongelmia jatkuvat, seurauksena voi olla, että kaikkia lakisääteisiä palveluita ei voida toteuttaa lain määräämässä ajassa, ja henkilökunnan pitkät sairauspoissaolot lisääntyvät ja rekrytointiongelmia lisääntyvät entisestään.

Sosiaalihuollon asiakastietoarkisto siirretään asteittain Kantaan. Työ Raaseporissa on aloitettu vuonna 2019 ja se jatkuu suunnitelman mukaisesti vuonna 2020. Omakanta-sivu on palvelu, jossa kansalaiset näkevät omat terveystietonsa ja voivat hoitaa asioitaan sähköisesti. Ensimmäisessä vaiheessa, joka Raaseporissa toteutetaan vuonna 2020, voidaan kaupungin omaan käyttöön arkistoida asiakirjoja, jotka on laadittu ennen tai jälkeen Kanta-palvelun käyttöönottoa.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Perhekeskustystä tehostetaan. Paremmat matalan kynnyksen palvelut lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Enemmän poikkiammatillista yhteistyötä sosiaalihuoltolain tavoitteiden mukaisesti.	Raskaimpien hoitomuotojen käytön vähentäminen ja kulujen hillitseminen
	Lapsi- ja perhepalvelujen yksilöasioiden määrän odotetaan vähenevän nyt tehtävillä panostuksilla perhekeskukseen.	Vähemmän yksilöasioita/sosiaalityöntekijä/perhetyöntekijä
	Perhehoitajien, tukiperheiden ja tukihenkilöiden koulutus jatkuu.	Uusia kursseja toteutetaan alueellisena yhteistyönä.

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kehitystä ohjataan kohti lapsi- ja perhekeskeisiä palveluja	Lastensuojelun asiakastapaukset eivät lisäänty.

Lapsi- ja perhepalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Lastensuojelu - laitossijoitukset/vrk määrä/vuosi	9 837	8 400	9 000	9 000	8 700	8 700
Lastensuojelu - perhehoito/vrk määrä/vuosi	6 306	5 900	4 850	4 850	4 850	4 850
Lastensuojelu - yksilöasioiden määrä	245	220	250	250	230	230
Laitossijoitukset/€/vrk	206	266	350	350	350	350
Perhehoito/€/vrk	82	86	90	90	90	90
Perhekeskus/yhteydenottoja	0	470	500	500	520	540

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Henkilötyövuodet	18,0	24,0	26,0	26,0	26,0	26,0
Yhteensä	18,0	24,0	26,0	26,0	26,0	26,0

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	320 871	37 050	251 300	251 300	251 300	251 300
Henkilöstökulut	-1 219 897	-1 275 840	-1 387 550	-1 387 550		
Ostopalvelut	-3 730 193	-3 590 800	-3 862 100	-3 862 100		
Aineet ja tavarat	-15 523	-32 520	-32 520	-31 240		
Avustukset	-120 634	-185 000	-163 000	-163 000		
Muut kulut	-130 219	-154 610	-155 890	-155 890		
Toimintakulut	-5 216 466	-5 238 770	-5 601 060	-5 599 780	-5 601 060	-5 601 060
Toimintakate	-4 895 595	-5 201 720	-5 349 760	-5 348 480	-5 349 760	-5 349 760
Muutos TA 2020-TA 2019		6,3 %	2,8 %	2,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-173 939	-192 520	-197 290	-197 290	-197 290	-197 290

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

---

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluvat aikuissosiaalityön viranomaistehtävät sekä vammaispalvelu, joka on jaettu omaan tuotantoon ja ulkoisiin sopimuksiin (erityishuollon ostopalvelut). Lisäksi osaston toiminta-alueeseen kuuluu maahanmuuttajatoimisto. Maahanmuuttajatoimisto koordinoi palvelun myös Hangon osalta kuntien välillä solmitulla sopimuksella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Aikuissosiaalityö

Työ asiakaslähtöisen palvelun kehittämiseksi aikuissosiaalityössä jatkuu. Jotta työ edistyy, tulee laatia selkeät ja sujuvat prosessikuvaukset. Samalla monialaisia yhteistyömuotoja tulee kehittää niin, että asiakkaat, jotka tarvitsevat monialaista arviointia ja eri ammattilaisten välistä yhteistyötä, saavat tarvitsemansa palvelut. Ajatuksena on, että palvelutarpeen arviointi on aikuissosiaalityön tärkein väline jatkossa.

Sosiaalihuollon asiakasarkistojen siirtyessä asteittain kantaan tulee aikuissosiaalityön palveluntuotanto jäsenellä uudelleen. Lisäksi asiakirjanhallinta ja sosiaalihuollon dokumentaatio yhtenäistyvät. Valmistelut ja työ tehdään yhteistyössä aikuissosiaalityön henkilökunnan kanssa vuonna 2020. Omakanta-sivu on palvelu, jossa kansalaiset näkevät omat terveystietonsa ja voivat hoitaa asioitaan sähköisesti.

Vammaispalvelut

Vammaispalvelun toimintaa ohjaavat pitkälti asiakkaiden subjektiiviset oikeudet eri palvelumuotoihin. Nämä, ja yhdessä asiakkaan kanssa laaditut asiakas- ja palvelusuunnitelmat, ovat tärkeitä työkaluja.

Raasepori on osallistunut kumppanuushankkeeseen #Pähemvägen/#Kotimatalla yhdessä Kehitysvammaliiton, FDUV:n, ARAn ym. kanssa. Hankkeen tavoitteena on kehittää monipuolisia asumis- ja palveluratkaisuja. Hankkeen seurauksena Raaseporin kaupunki aloitti syksyllä 2019 uuden tukimuodon omana työnä. Nyt käynnistyneen tukimuodon lähtökohtana on naapurustoverkostomalli. Asiakas asuu omassa asunnossa naapurustoverkostossa, ja tuen tarve räätälöidään asiakkaalle hänen omien tarpeidensa pohjalta. Vuonna 2020 toivomuksena on palvelun arvioiminen ja kehittäminen niiden kokemusten pohjalta, joita on saatu toiminnan käynnistyttyä syksyllä 2019. Panostukset näkyvät henkilöstökustannusten kasvuna vuonna 2020, henkilöstöressit ovat kasvaneet lokakuussa 2019 joten ne kuormittavat talousarviota koko vuoden 2020.

Raasepori osallistuu yhdessä Espoon, Kauniaisten, Kirkkonummen, Lohjan, Vihdin, Karkkilan, Siuntion, Inoon ja Hangon kanssa kuljetuspalvelun hankintaan. Ajatuksena on muodostaa yhteinen kulkukeskus, joka hoitaa kuljetuspalveluiden tilaukset. Hankinnan ja hankkeen isäntäkuntana toimii Espoo.

Raasepori osallistuu myös vuonna 2020 vammaisten ympärivuorokautisen asumisen alueelliseen yhteishankintaan. Myös tämän hankinnan isäntäkuntana toimii Espoo.

Aiemmin suunnitellun maakuntauudistustyön aikana aloitettu alueellinen yhteistyö jatkuu, vaikka itse maakuntauudistustyö päättyi. Nykyisen yhteistyön tavoitteena on asiakaslähtöinen, oikeudenmukainen ja tasavertainen palvelu alueella.

Maahanmuuttajatoimisto

Pakolaisstatuksen omaavien kuntalaisten (joista kaupunki saa lasketun korvauksen) arvioitu määrä 1.1.2020 on 64 henkeä. Näistä 43 henkeä on sellaisia, joista kaupunki saa korvauksen koko vuodelta 2020. Monen pakolaisen kotoutumisaika päättyy vuonna 2020, mikä tarkoittaa, että asiakkaiden intensiivisin tukitarve kotoutumisasiassa vähenee samalla, kun valtiolta saatavat laskennalliset korvaukset vähenevät. Tämä tarkoittaa luultavasti, että maahanmuuttajapalveluiden henkilöstöressit tulee arvioida.

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveystalokunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

Maahanmuuttajatoimisto osallistuu vielä vuonna 2020 AMIF-rahoitettuun Resurssipankki-kotoutumishankkeeseen yhdessä Lohjan, Vihdin ja Karkkilan kuntien kanssa. Hanke jatkuu vuosina 2018-2020. Hankkeen aikana kehitetään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa ja kehitetään toimintaa yhdistystalossa.

Vuonna 2020 kaupungin vuoro on vastaanottaa 25 kiintiöpakolaista kaupunginhallituksen hyväksymän Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa laaditun sopimuksen mukaisesti.

Kaupunginhallitus hyväksyi vuosien 2019–2022 kotoutumishjelman vuonna 2019. Maahanmuuttajatoimisto jatkaa vuonna 2020 kotoutumishjelmassa esille tulleiden toimenpiteiden ja kehitystarpeiden implementoimista ja toteuttamista.

Koska Raaseporissa ei enää ole omaa vastaanottokeskusta, on paperittomien määrä Raaseporissa vähentynyt. Paperittomien määrää on vaikea arvioida, mutta arvio määrän vähentymisestä on tehty maahanmuuttajatoimistolta saatujen tietojen perusteella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Sosiaalipalvelun kaikkien yksiköiden yhtenäisen tavoitteen tulee olla alueellinen yhteistyö, jonka fokuksena on asiakaslähtöinen palvelu.

Aikuissosiaalityössä tulee keskittyä kehittämään palvelua asiakaslähtöisesti ja niin, että palvelu on asiakkaan lähellä. Painopisteen tulee olla monialaisessa yhteistyössä, ja tärkeimmän työvälineen tulee olla asiakkaiden palvelutarpeen arviointi ja siihen liittyvät työprosessit.

Vammaispalvelun työn ja toiminnan kehittämisen vuosina 2021–2022 tulee keskittyä uuteen vammaispalvelulakiin. Tarkoituksena on, että vammaispalvelulaki ja kehitysvammalaki yhdistetään yhdeksi laiksi, joka koskee sosiaalihuollon erityisiä palveluita vammaisille. Uusi laki takaa riittävät, sopivat ja tasapuoliset palvelut kaikille vammaisille, ja vahvistaa vammaisten itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta. Laissa koskien toimintarajoitteisia turvataan vammaisille erityinen palvelu henkilön omiin tarpeisiin perustuen, jos palvelu toisen lain mukaan ei ole sopiva tai riittävä. Henkilöt, jotka välttämättä ja toistuvasti tarvitsevat apua ja tukea sairauden tai vamman aiheuttamasta toimintarajoitteesta johtuen, saavat toimintarajoitepalvelua. Uusi laki painottaa toimintarajoitteisen henkilön osallistumista ja osallisuutta, kun palvelun tarvetta arvioidaan, virkoja suunnitellaan ja toteutetaan.

Maahanmuuttajatoimiston fokus on myös jatkossa kotoutumispalveluiden antamisessa ja kehittämisessä henkilöille, joilla on pakolaisstatus. Vuosina 2018–2020 toteutettavan Resurssipankki-hankkeen implementointia tulee myös jatkaa, jotta toiminta ei unohtu, vaikka hanke päättyy.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Aikuissosiaalityössä toteutettujen palvelutarpeen arviointien seuranta	Arviointien määrä suhteessa siihen asiakkaiden määrään, jotka saavat taloudellista tukea
	Strategian toteuttaminen Palvelu, joka aiemmin on järjestetty ostopalveluna, toteutetaan omana toimintana (esim. tuki asiakkaille, jotka ovat ulkoistetussa työssä, sosiaalihuoltolakiin perustuvat ostopalvelut) silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.	Kustannustehokkaampia ratkaisuja/erityishuollon kulujen hillitseminen

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Joustavampia asumisratkaisuja, kun on kyse erityistä tukea tarvitsevista henkilöistä sekä vammaispalvelujen ja erityishuollon asiakkaista.	Kustannusneutraaleja ratkaisumalleja, jotka vahvistavat itsemääräämisoikeutta

Toimenpideohjelma 2019-2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit/euro
	Resurssien vähentäminen aikuissosiaalityössä	Vähennys 5 henkilötyövuotta ajalla 2017-2020

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Täydentävä toimeentulotuki, talouksien määrä/vuosi	387	350	350	350	330	330
Ehkäisevä toimeentulotuki, talouksien määrä/vuosi	120	120	120	120	100	100
Sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi/% kyseisistä talouksista	10	50	50	50	65	80

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	27,3	25,0	25,0	25,0	32,0	32,0
Yhteensä	27,3	25,0	25,0	25,0	32,0	32,0

taloussuunnitelma 2021: toiminta hoidetaan omana toimintana

Aikuissosiaalityö, vammaispalvelut ja maahanmuuttajatoimisto

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaalipalvelupäällikkö Mikaela Heinonen-Lindholm

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	582 604	517 600	430 440	430 440	430 440	430 440
Henkilöstökulut	-1 181 874	-1 230 810	-1 359 330	-1 359 330		
Ostopalvelut	-10 393 024	-10 486 140	-11 292 140	-11 292 140		
Aineet ja tavarat	-9 440	-19 600	-22 600	-21 690		
Avustukset	-2 155 348	-2 319 000	-2 182 150	-2 182 150		
Muut kulut	-132 057	-123 180	-169 960	-169 960		
Toimintakulut	-13 871 742	-14 178 730	-15 026 180	-15 025 270	-15 426 180	-15 216 180
Toimintakate	-13 289 139	-13 661 130	-14 595 740	-14 594 830	-14 995 740	-14 785 740
Muutos TA 2020-TA 2019		2,8 %	6,8 %	6,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	5 448	0	0	0		
Sisäiset kulut	-190 998	-184 610	-202 000	-202 000	-202 000	-202 000

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

Toimintakuvaus

Työllisyyspalvelut tarjoaa palveluja pitkäaikaistyöttömille kuntouttavan työtoiminnan muodossa, terveystarkastuksia, sosiaalityötä, työ- ja toimintakyvyn arviointia sekä työhönvalmennusta. Työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille tarjotaan työpajatoimintaa, etsivää nuorisotyötä sekä työhönvalmennusta. Työhönvalmennusta työpajamuodossa tarjotaan myös mielenterveyshuollon asiakkaille. Kaupungin kesätyösetelien hoitaminen kuuluu myös tänne.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kunnan osuus työmarkkinatuesta

Kunnan työmarkkinaosuuksien kustannusten hillitsemiseksi vaaditaan aktivointitoimenpiteitä. Aktivointitoimenpiteitä ovat kunnan osalta kuntouttava työtoiminta, työkokeilu tai palkkatuettu työ. Nämä toimenpiteet järjestetään aina yhteistyössä TE-palvelujen kanssa aktivointisuunnitelmaa laadittaessa. Niitä henkilöitä, jotka ovat olleet työttöminä yli 300 päivää ja joiden työmarkkinatuesta kunta maksaa vähintään 50 %, on kaikkiaan noin 630. Talousarviossa 2020 lähdetään laskennallisesti siitä, että kunta maksaa 380 henkilön työmarkkinatuen ja että 250 henkilölle voidaan myöntää aktivointitoimenpiteitä.

Aktivointitoimenpiteet

Tavoitteena on tarjota kuntouttavan työtoiminnan piiristä joka kuukausi työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä eri ryhmien, omien työpajojen, kautta kaupungin organisaatiossa sekä ostopalveluina kolmannelta sektorilta. Lisäksi tarjotaan kuntalisää työnantajalle, joka palkkaa pitkäaikaistyöttömiä, ja kaupunki hakee sopivia työpaikkoja työllistämismuotoon kuuluville henkilöille. Uutena panostuksena 2020 varataan talousarviomäärärahoja 10 palkkatuetulle työpaikalle. Nämä kustannukset ovat n. 80 000 euroa. Tavoitteena on, että kaikkiaan 250 pitkäaikaistyöttömästä aktivoidaan kuukausittain. Työttömien TYP-toiminnalle on laadittu uusi sopimus vuosille 2019–2021, mikä turvaa yhteistyön TE-palvelujen ja Kelan kanssa.

Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Pitkäaikaistyöttömien joukossa on monta, jotka eivät selviä aktivointitoimenpiteestä, koska heidän työ- ja toimintakykynsä on heikko. Tälle ryhmälle tarjotaan terveydenhoitajan, psykologin, lääkärin ja muiden asiantuntijoiden tekemiä selvityksiä ja arvioita. Nämä toimenpiteet eivät johda työmarkkinatuen säästöihin ennen kuin henkilön työtilanne on ratkaistu lopullisesti.

Etsivä nuorisotyö

Etsivästä nuorisotyöstä otetaan aina yhteyttä niihin nuoriin, jotka ovat peruskoulun jälkeen jääneet ilman opintopaikkaa tai jotka ovat keskeyttäneet opintonsa, asevelvollisuutensa tai siviilipalveluksensa. Työ muotoutuu jokaisen yksilön elämäntilanteen ja voimien mukaan tavoitteena löytää takaisin työ- ja opiskeluelämään.

Muita muutoksia

Hallituksen työllistämistoimenpiteitä koskevan ohjelman 2020 mukaan kunnan työllistämisvastuu voi kasvaa. Kunnilta edellytetään, että näistä kysymyksistä keskustellaan TE-palvelujen ja ely-keskuksen kanssa. Lisäksi vaaditaan lainmuutokset, jotta voidaan mahdollistaa kunnan vastuuta lisäävät uudet työtavat. Suunnitteluvaiheessa lähdetään siitä, että tavoiteryhmänä ovat pitkäaikaistyöttömät sekä he, joilla on heikko asema työmarkkinoilla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kun kunnan työllistämisvastuu kasvaa, on tärkeitä harkita joitakin uusia toimintamalleja sekä tarjota työttömille henkilökohtaisempaa palvelua.

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kunnan osuuden työmarkkinatuesta kustannusten hillitseminen	Työmarkkinatuen kustannusten hillitseminen aktivoinnin kautta 1 560 000 eurolla
	Alle 30-vuotiata nuoria, jotka ovat pääsevät eteenpäin työllisyyspalveluista	90/v
	Työllisyyspalveluista eteenpäin päässeet aikuiset	70/v
	Strategian toteuttaminen Vähentää työttömien määrää kaupungissa	Alle 7,5 % työttömiä (ely-keskuksen tilastoa)

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Työttömyyden vähetessä vähenee myös työllisyyspalvelujen tarve pitkäaikaistyöttömille, siinä on kuitenkin tietty viive. Työllisyyden toimintaa ja resursseja arvioidaan jatkuvasti tarvetta vastaaviksi.	Resursoinnin tulee olla kustannustehokasta suhteessa kunnan maksamaan osuuteen työmarkkinatuesta.
	Strategian toteuttaminen Vähentää työttömien määrää kaupungissa	Alle 7 % työttömiä (ELY-keskuksen tilastoa)

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Työmarkkinatuki €/vuosi	2 029 218	1 950 000	1 900 000	1 900 000	1 850 000	1 800 000

Henkilötyövuodet

31.12	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Henkilötyövuodet	24,9	23,9	24,0	24,0	24,0	24,0
Yhteensä	24,9	23,9	24,0	24,0	24,0	24,0

Työllisyyspalvelut

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Työllisyyspalvelujen päällikkö Stefan Fri

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	494 094	573 130	629 380	629 380	629 380	629 380
Henkilöstökulut	-1 247 012	-1 379 580	-1 529 470	-1 529 470		
Ostopalvelut	-272 244	-346 510	-413 540	-418 940		
Aineet ja tavarat	-41 405	-66 650	-75 600	-72 570		
Avustukset	-2 103 198	-2 000 500	-1 982 500	-1 982 500		
Muut kulut	-309 793	-319 910	-313 630	-313 630		
Toimintakulut	-3 973 653	-4 113 150	-4 314 740	-4 317 110	-4 314 740	-4 314 740
Toimintakate	-3 479 559	-3 540 020	-3 685 360	-3 687 730	-3 685 360	-3 685 360
Muutos TA 2020-TA 2019		1,7 %	4,1 %	4,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	7 422	0				
Sisäiset kulut	-355 535	-356 430	-359 010	-364 410	-359 010	-359 010

Erikoissairaanhoido / Maksuosuus

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveysjohtaja Benita Öberg

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluu erikoissairaanhoido (NordDRG-tuotteet, hoitopäivien määrä/psykiatria, käyntimäärä/psykiatria ja somatiikka). Määrärahaan kuuluu myös Raaseporin osuus päivystys- ja seurantaosastosta sekä yhteispäivystys HUS Raaseporin sairaalassa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Tavoitteena on, että kuntalaiset saavat tarvitsemansa erikoissairaanhoidon, jotta tavallisemmat sairaudet ja usein toistuvaa hoitoa edellyttävät ongelmat voidaan hoitaa lähipalveluna Raaseporissa, kun harvinaiset sairaudet ja korkea erikoistunutta hoitoa edellyttävät sairaudet hoidetaan keskitetysti. Joissakin tapauksissa hoito voidaan suunnitella suuremmassa hoitoyksikössä ja toteuttaa lähempänä kotia. Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhoidon palveluiden integroiminen on välttämätöntä takaamaan saatavuus, kustannustehokkuus ja potilasturvallisuus. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan virkamiehet kommunikoivat aktiivisesti erikoissairaanhoidon virkamiesten kanssa ja esittävät perusterveydenhuollon faktoja ja osaamista. Suuremmat linjanvedot ovat riippuvaisia poliittisten päättäjien linjanvedoista koskien Raaseporin sairaalan profiilia sekä tulevasta sote-yhteistyöstä. Käytännön kehitystyötä tulee tehdä paikallisesti eri toiminta-alueilla, kuten kotisairaanhoidossa, saattohoidossa, kipuhoidossa, vanhusten hoidossa, aikuisten mielenterveyshoidossa sekä lasten ja nuorten mielenterveyshoidossa ym. niin, että sekä laatu että kustannustehokkuus otetaan huomioon.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Raaseporin sairaalan profiilin tulokset implementoidaan.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toteuttaminen Aktiivinen organisaatorajat ylittävä viestintä, jonka tavoitteena on samanaikaisesti parantaa laatua ja kustannustehokkuutta. Tämä voi tapahtua alueittain 1–3 samanaikaisella hankkeella, joiden tavoitteet määritellään potilaiden tarpeiden mukaan.	Sosiaali- ja terveydenhuollon alemmat kokonaiskustannukset per capita, jotka tällä hetkellä ylittävät selkeästi kansallisen keskiarvon.
	Strategian toteuttaminen Vanhustenhuollon ehkäisevää työtä vahvistetaan, jotta vanhusten päivystyskäyntien tarvetta saadaan vähennettyä.	Siirtoja asumisesta ja kotihoidosta yhteispäivystykseen seurataan ja analysoidaan puolivuositain.
	Asukkaiden erikoissairaanhoidon tarve lähipalveluna annetaan Raaseporin sairaalassa.	Sairaala jatkaa HUS-erikoissairaanhoidon yksikkönä.

Erikoissairaanhoido / Maksuosuus

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

Sitovat tavoitteet 2021-2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Strategian toteuttaminen Omien prosessien ja yhteisten hoitoketjujen kehittämisen jatkaminen niin, että oikeaa potilasta hoidetaan oikeassa paikassa, ja näin ollen vähennetään päällekkäistä toimintaa.	Perushoidon ja erikoissairaanhoidon kokonaiskustannusten pienentäminen vastaamaan kansallista keskiarvoa.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Hoitovuorokausien määrä päivystys- ja seuranta- osastolla	1 849	1 310	1 830	1 830	1 830	1 830
Euroa/hoitovuorokausi	483	496	400	400	400	400
Kävijämäärä yhteispäivystyksessä	8 308	7 300	8 300	8 300	8 300	8 300
Euroa per käynti/keskim.	116	115	155	155	155	155

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	643 328	150 000	160 000	160 000	160 000	160 000
Henkilöstökulut						
Ostopalvelut	-40 802 472	-41 120 000	-41 115 000	-41 115 000		
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut						
Toimintakulut	-40 802 472	-41 120 000	-41 115 000	-41 115 000	-41 300 000	-41 300 000
Toimintakate	-40 159 144	-40 970 000	-40 955 000	-40 955 000	-41 140 000	-41 140 000
Muutos TA 2020-TA 2019		2,0 %	0,0 %	0,0 %		

Mistä:

Sisäiset tuotot

Sisäiset kulut

Erikoissairaanhoito / Muu erikoissairaanhoito

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

Toimintakuvaus

Toiminta-alueeseen kuuluvat röntgen, laboratorio, ensihoito, apuvälinekeskus, muu erikoissairaanhoito sekä eläkkeet entisille erikoissairaanhoidon kuntayhtymien ja kuntainliiton työntekijöille.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Laboratorio- ja röntgenpalvelut sekä apuvälinekeskus ovat perushoidon ja erikoissairaanhoidon integraation kannalta tärkeitä toimintoja. Jatkuvuus ja optimaaliset lääkäriresurssit estävät laboratorio- ja röntgenpalveluiden kustannusten nousun. Ensihoidon kustannukset laskevat 60 eurosta per capita 50 euroon per capita.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Ensihoidon kustannusten tasapuolisen jakautumisen toteuttaminen koko HUSin alueella.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Laboratorio- ja röntgenpalveluiden optimaalinen käyttö.	Kustannusten seuranta ja palaute muutoksista tutkimusläheteiden tekijöille.

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Pyrkiminen ensihoidon kustannusten tasoittamiseen	Ensihoidon kustannukset jaettaisiin per capita pohjana koko sairaanhoitopiiriin kustannukset.

Erikoissairaanhoido / Muu erikoissairaanhoido

Luottamuselin: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Vastuhenkilö: Sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Benita Öberg

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot						
Henkilöstökulut	-1 282 457	-1 150 000	-1 230 000	-1 230 000		
Ostopalvelut	-3 544 792	-3 410 000	-3 091 150	-3 091 150		
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut						
Toimintakulut	-4 827 248	-4 560 000	-4 321 150	-4 321 150	-4 321 150	-4 321 150
Toimintakate	-4 827 248	-4 560 000	-4 321 150	-4 321 150	-4 321 150	-4 321 150
Muutos TA 2020-TA 2019		-5,5 %	-5,2 %	-5,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut						

Toimiala: Sivistys

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Perustietoa sektorista

Toimiala vastaa varhaiskasvatuksen, opetuksen ja vapaa-aikatoiminnan kehittämisestä, suunnittelusta ja järjestämisestä kaupungin asukkaille. Sivistystoimialaan kuuluu neljä osastoa: varhaiskasvatus, opetus, vapaa-aikatoiminta sekä hallinto ja muu sivistys.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020

Toiminnan tavoite:

Toiminta-alueen tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti relevantissa oppimisympäristössä. Tavoitteellisen ja tietoisesti asteiden välisen työn avulla pyrimme luomaan yhtenäisen ja turvallisen oppimispolun lapsille varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen. Tavoitteen saavuttamisen edellytyksenä on henkilökunnan hyvinvointi.

Painopisteet:

Yhtenäinen oppimispolku.

- Työ yhtenäisen oppimispolun rakentamiseksi jatkuu. Vuonna 2020 tavoitteena on toteuttaa varjostustilaisuudet sataprosenttisesti asteiden ja osastojen ylittävänä. Henkilökunnan huomioidaan koostetaan ja tuloksia käytetään prosessin jatkokehittämisessä.

Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi:

- Kaikkien sivistystoimialan yksiköiden tulee vuoden 2020 aikana laatia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma oppilashuollon ohjausryhmän laatimien ohjeiden pohjalta.
- Oppilas- ja opiskeluhuollon toiminta- ja prosessikuvausta täsmennetään, ja henkilökunta ottaa sen käyttöön.
- Kehityskeskusteluita käytetään johdonmukaisesti hyvinvoinnin strategioiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Kestävä kehitys

- Vuoden 2020 aikana eri yksiköt tekevät työtä materiaalin kierrättämiseksi. Työhön kuuluu nykytilanteen kartoittaminen ja kehityssuunnitelman laatiminen materiaalin kierrättämiseksi. Varhaiskasvatuksessa kaikki varhaiskasvatuksen ryhmät laativat oman kestävän kehityksen suunnitelman.
- Sivistystoimialan kestävän kehityksen suunnitelman laatiminen alkaa vuoden 2020 aikana.

Infrastruktuurien uudistaminen

- Laatujohtaminen: suunnittelu, arviointi ja toiminnan jatkuva parantaminen kaikessa toiminnassa.
- Molemmille kieliryhmille tarkoitetun kunnallisen palvelun uudisrakennuksen suunnittelu ja toteuttaminen jatkuvat.
- Karjaan uuden Fokustalon suunnittelu ja toteuttaminen jatkuvat. Kirjastotoiminnan kehittäminen syksyllä 2019 tehdyn asukaskyselyn pohjalta.

Toimiala: Sivistys

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Strategian jalkauttaminen sivistystoimialan tavoitteisiin

Kaupunginvaltuuston 4.6.2018 § 45 vahvistaman strategian toimeenpanon katsotaan olevan toimialan eri osastojen päämäärä. Strategiassa esitetyt toimenpiteet on pyritty käsittelemään konkreettisina osina koko toimialan toimintaa.

Painopisteet:

- Yhtenäinen oppimispolku:
- Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- Kestävä kehitys
- Infrastruktuurin uudistaminen

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	4 996 172	4 664 860	4 705 640	4 687 440	4 687 440	4 687 440
Henkilöstökulut	-34 884 811	-35 909 740	-36 908 160	-36 688 680		
Ostopalvelut	-12 751 516	-12 782 770	-13 451 440	-13 353 020		
Aineet ja tavarat	-1 752 157	-1 659 010	-1 593 780	-1 530 100		
Avustukset	-1 526 964	-1 611 000	-1 661 000	-1 661 000		
Muut kulut	-11 321 204	-12 462 180	-12 455 490	-12 455 490		
Toimintakulut	-62 236 652	-64 424 700	-66 069 870	-65 688 290	-65 851 450	-65 851 450
Toimintakate	-57 240 480	-59 759 840	-61 364 230	-61 000 850	-61 164 010	-61 164 010
Muutos TA 2020-TA 2019		4,4 %	2,7 %	2,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	849 804	851 060	783 080	783 080	783 080	783 080
Sisäiset kulut	-18 952 098	-20 170 070	-20 331 040	-20 232 620	-20 331 040	-20 331 040

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Toimintakuvaus

Osasto Muu sivistys käsittää sivistystoimialan hallinnon, kuraattoritoiminnan, Raaseporin Kulttuuriopiston (vapaa sivistystyö sekä taiteen perusopetus), koulukuljetukset sekä yhteistyön muiden kouluttajien kanssa. Osasto tuottaa hallinnollisia palveluita, johtaa ja koordinoi talouden suunnittelua ja seurantaa sekä tukee osastoja kaikkia osastot ja toimialat ylittävissä asioissa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Sivistystoimialan yhteiset painopisteet ovat:

- Yhtenäinen oppimispolku
- Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- Kestävä kehitys
- Infrastruktuurien uudistaminen

Kuraattoritoiminnan kehittäminen niin, että se yhä suuremmassa määrin käsittää myös kaupungin esikouluissa tehtävän työn. Lakisääteisen tehtävän täyttämiseksi esitetään uuden kuraattorin viran perustamista 1.8.2020 alkaen.

Jotta voidaan vahvistaa oppilas- ja opiskelijahuoltoa ja lisätä mahdollisuuksia kehittää työtä useammilla ehkäisevillä panostuksilla ja varhaisella puuttumisella esikouluissa ja kouluissa, siirretään lapsi- ja nuorisovastaanotolta kolme psykologia sivistystoimialalle. Sivistystoimiala ehdottaa, että uusi koulupsykologin vakanssi perustetaan 1.4.2020 alkaen.

Vuoden 2020 aikana selvitetään mahdollisuuksia yhdistää Kulttuuriopiston ja Västra Nylands folkhögskolan:in toimintaa koskien vapaata sivistystyötä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Yhtenäisen oppimispolun kehittämistyö jatkuu vuosina 2021–2022 pohjautuen niihin huomioihin, joita henkilökunta on tehnyt varjostamisen aikana vuonna 2020. Koulukuljetusten hankinta tulee ajankohtaiseksi vuonna 2022, ja suunnittelu tulee aloittaa hyvissä ajoin.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku - Yhtenäisen toimintakulttuurin kehittäminen sivistystoimialalla	Asteiden ja osastojen rajat ylittävät varjostustilaisuudet on toteutettu sataprosenttisesti.
	Strategian toimeenpano Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi - Kuraattoritoiminnan kehittäminen perustamalla uusi kuraattorin virka 1.8.2020 alkaen.	Uusi kuraattorin virka on perustettu 1.8.2020.

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

	Strategian toimeenpano Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi - Kehityskeskusteluita käytetään johdonmukaisesti hyvinvoinnin strategioiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi	Esimies pitää kehityskeskusteluita henkilökunnan kanssa (100 % pidettyjä keskusteluita)
	Strategian toimeenpano Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen ja implementointi kaikissa yksiköissä
	Strategian toimeenpano Kestävä kehitys - Nykytilanteen kartoittaminen, yksikkökohtaisten materiaalinkierrätys-suunnitelmien laatiminen	Materiaalin kierrättäminen (biojäte, paristot, metalli, paperi, pahvi, muovi, metalli) toimii kaikissa yksiköissä.

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kestävä kehitys - Nykytilanteen kartoittaminen, yksikkökohtaisten energiankulutus-suunnitelmien laatiminen	Energiankulutus on laskenut kaikissa yksiköissä

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Koulukuljetus/kuljetusoppilas	2 105	2 241	2 506	2 506	2 506	2 506
Opetustuntien määrät, kansalaisopist.	17 109	18 000	18 000	18 000	18 000	18 000
Osallistujien määrä, kansalaisopist.	7 580	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Viikkotuntien määrä/Musiikkiopist.	492	500	490	490	490	490

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Hallinto	7,3	7,3	7,3	7,30	7,3	7,3
Koulukuraattorit ja psykologit	7,0	7,0	7,0	9,40	12,0	12,0
Aamu- ja iltapäivätoiminta	18,9	19,8	21,0	21,00	21,0	21,0
Kansalaisopisto	26,6	26,6	26,6	26,60	26,6	26,6
Musiikkiopisto	23,6	22,6	23,5	23,50	23,5	23,5
Yhteensä	83,4	97,7	85,4	87,8	90,4	90,4

Kolme psykologivirkaa siirretään sosiaali- terveystoimialalta sivistystoimialalle 1.8.2020 alkaen.

Muu sivistys

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	1 501 384	1 518 210	1 609 060	1 609 060	1 609 060	1 609 060
Henkilöstökulut	-3 355 221	-3 484 060	-3 806 710	-3 686 650		
Ostopalvelut	-4 100 298	-4 321 160	-4 782 990	-4 782 730		
Aineet ja tavarat	-180 503	-156 530	-91 250	-87 600		
Avustukset	-174 950	-166 000	-166 000	-166 000		
Muut kulut	-617 233	-716 460	-701 930	-701 930		
Toimintakulut	-8 428 205	-8 844 210	-9 548 880	-9 424 910	-9 577 880	-9 577 880
Toimintakate	-6 926 821	-7 326 000	-7 939 820	-7 815 850	-7 968 820	-7 968 820
Muutos TA 2020-TA 2019		5,8 %	8,4 %	6,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	282 700	298 160	264 480	264 480	264 480	264 480
Sisäiset kulut	-997 113	-1 061 700	-1 051 280	-1 051 020	-1 051 280	-1 051 280

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh

Toimintakuvaus

Varhaiskasvatuksen toimiala koostuu varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus, joka koostuu kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, joissa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Esikouluopetuksessa lapselle tarjotaan mahdollisuus inspiroitua, kokeilla ja oppia uutta. Lapsen kehitystä eri taito- ja valmiusalueilla laajennetaan leikkisällä tavalla monipuolisissa oppimisympäristöissä. Kommunikatiiviset ja sosiaaliset valmiudet vahvistuvat, ja lapsi oppii arvostamaan itseään ja muita. Esikouluopetuksella on suuri merkitys, kun aikaisessa vaiheessa havaitaan tukitarpeita kasvamiselle ja oppimiselle, annetaan tukea ja samanaikaisesti ennaltaehkäistään vaikeuksia.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toiminnan tavoitteena on edesauttaa lasten hyvinvointia varhaiskasvatuksessa ja esikoulussa. Laadukas varhaiskasvatus ja toimiva toimialojen ja asteiden välinen työ muodostavat pohjan pitkäjänteiselle ennaltaehkäisevälle lasten hyvinvointityölle. Tavoitteellisen ja tietoisien asteiden välisen työn avulla edesautamme yhtenäistä ja turvallista oppimispolkua lapsille varhaiskasvatuksesta esikouluun ja edelleen perusopetukseen. Tavoitteen saavuttamisen edellytyksenä on henkilökunnan hyvinvointi.

Painopisteet:

- Yhtenäinen oppimispolku
- Toimintakulttuurin kehittäminen
- Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- Kestävä kehitys
- Infrastruktuurin uudistaminen

Kaupungin päiväkodeissa on tiettyä ylikapasiteettia ja tilanne tulee selvittää tavoitteena yhden päiväkodin sulkeminen vuoden 2020 aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Svartå/Mustio -hanke on valmis ja toiminta on käynnissä uusissa tiloissa.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • Yhtenäisen toimintakulttuurin kehittäminen sivistystoimialalla 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisiä keskustelutilaisuuksia: varhaiskasvatus/esikoulu ja peruskoulu/toinen aste on järjestetty kaksi kertaa • Yhteinen jatkokoulutus järjestetään kerran
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> - Esikoulun ja koulun välistä yhteistyötä kehitetään 	<ul style="list-style-type: none"> • Esikoulu toimii mahdollisuuksien mukaan koulun tiloissa • Yhteinen jatkokoulutus järjestetään kerran
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku	<ul style="list-style-type: none"> • Asteiden rajat ylittävät varjostustilaisuudet on toteutettu sataprosenttisesti

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh

	Strategian toimeenpano Toimintakulttuurin kehittäminen - Laatujohtaminen: suunnittelu, arviointi ja varhaiskasvatuksen jatkuva parantaminen varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi	<ul style="list-style-type: none"> Arviointitulosten kooste toiminnan suunnittelun ja kehittämisen pohjana valmis 1.8.2020.
	Strategian toimeenpano Kestävä kehitys	<ul style="list-style-type: none"> Jokaisella varhaiskasvatuksen ryhmällä on oma kestävän kehityksen suunnitelma.
	Strategian toimeenpano Infrastruktuurin uudistaminen - Svartå/Mustio -hanke - yhteisen toimintakulttuurin rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> Mustion koulukeskuksen rakentaminen aloitetaan Henkilökunnalle järjestetään kaksi yhteistä keskustelutilaisuutta Yhteinen opintovierailu
	Strategian toimeenpano Henkilökunnan ja oppilaiden hyvinvointi vahvistuu	<ul style="list-style-type: none"> Esimies pitää kehityskeskusteluita henkilökunnan kanssa (100 % pidettyjä keskusteluita)
	Strategian toimeenpano Henkilökunnan ja oppilaiden hyvinvointi vahvistuu - Oppilashuollon toiminta- ja prosessikuvaukset tarkennetaan	<ul style="list-style-type: none"> Toimintamallit ja prosessit ovat valmiit ja henkilökunta tuntee ne
	Strategian toimeenpano Henkilökunnan ja oppilaiden hyvinvointi vahvistuu - työtapojen kehittäminen lasten vahvuksien pohjalta - ergonomisten työtapojen kehittäminen - Liikuntakasvatuksen kehittäminen - tasa-arvo ja yhdenvertaisuus lisääntyvät	<ul style="list-style-type: none"> Vähemmän haastavia tilanteita käytösongelmaisten lasten kanssa yksikkökohtaisen seurannan avulla Ergonomisten työskentelytapojen läpikäynti 50 %:ssa yksiköistä yhteistyössä työterveyshuollon kanssa Kaikilla päiväkodeilla ja esikouluilla on oma liikuntakello ja vastuuhenkilö Sivistystoimialan/esikoulun ja varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma valmis

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Työ yhtenäisen oppimispolun rakentamiseksi jatkuu	Varjostustilaisuuksien tulokset koostetaan ja niitä käytetään työn jatkokehittämisen pohjana
	Henkilökunnan ja oppilaiden hyvinvointityö jatkuu	Henkilökunnan poissaolot ovat vähentyneet
	Kestävä kehitys	Työn kehittäminen perustuu toimeenpantujen suunnitelmien arviointiin
	Svartå/Mustio -hanke	Hanke valmis ja toiminta aloitettu
	Infrastruktuurin uudistaminen Katarinaskolan	Korjauksen suunnittelu aloitetaan

Varhaiskasvatus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuuhenkilö: Varhaiskasvatuspäällikkö Charlotte Lindh

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Vuosina 2013-2018 syntyneet lapset		1 388	1 401	1 401		
joista päivähoitossa	905	889	862	862		
Vuonna 2013 synt.lapset 264						
joista esiopetuksessa	282	279	258	258		
Lasten hoidon tuki (KELA)	312	320	320	320	320	320
Nettomeno/päivähoitolapsi	11 692	11 643	12 770	12 746	12 770	12 770

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	286,0	282,0	280,0	278,0	278,0	278,0
Yhteensä	286,0	282,0	280,0	278,0	278,0	278,0

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	1 547 411	1 500 750	1 492 200	1 492 200	1 492 200	1 492 200
Henkilöstökulut	-10 871 322	-11 128 260	-10 989 380	-10 989 380		
Ostopalvelut	-2 217 102	-2 262 060	-2 349 610	-2 315 650		
Aineet ja tavarat	-204 903	-253 300	-276 100	-265 130		
Avustukset	-1 213 675	-1 285 000	-1 335 000	-1 335 000		
Muut kulut	-2 394 520	-2 517 550	-2 503 760	-2 503 760		
Toimintakulut	-16 901 522	-17 446 170	-17 453 850	-17 408 920	-17 453 850	-17 453 850
Toimintakate	-15 354 111	-15 945 420	-15 961 650	-15 916 720	-15 961 650	-15 961 650
Muutos TA 2020-TA 2019		3,9 %	0,1 %	-0,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	2 740	0	2 000	2 000	2 000	2 000
Sisäiset kulut	-4 332 218	-4 542 010	-4 580 520	-4 546 560	-4 580 520	-4 580 520

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Toimintakuvaus

Koulutus edistää lasten ja nuorten elinikäisen oppimisen jatkuvuutta. Toiminta kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa lapsille ja nuorille hyvät tiedot ja valmiudet jatko-opintoihin ja laadukkaaseen elämään. Perusopetusta Raaseporissa annetaan luokat 1-6 (14 kpl), luokat 7-9 (3 kpl) sekä luokat 1-9 (2 kpl) käsittävissä kouluissa voimassa olevan opetussuunnitelman mukaisesti.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä. Tavoitteellisella ja suunnitelmallisella työllä pyrimme kohti yhtenäistä ja turvallista oppimispolkua varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja toiseen asteeseen saakka. Tavoitteiden saavuttamisen edellytys on hyvinvoiva henkilökunta.

Painopistealueet:

- yhtenäinen oppimispolku
- henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- kestävä kehitys
- infran uusiminen

Palveluverkkoselvitys osoittaa kaupungin kouluissa selvää ylikapasiteettia: oppilasmäärä suhteessa tiloihin on pieni. Ennusteen mukaan oppilasmäärä laskee edelleen seuraavien seitsemän vuoden aikana. Vuoden 2020 aikana selvitetään ja esitellään ehdotuksia siitä, miten ylikapasiteettiin puututaan.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Mustio-Svartå-hanke on valmis ja toiminta on käynnissä uusissa tiloissa. Katarinaskolan hanke käynnistyy vuonna 2022. Muiden painopistealueiden osalta työskentely jatkuu.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • sivistyksen toimintakulttuurin kehittäminen 	Järjestetään kaksi yhteistä keskustelutilaisuutta (varhaiskasvatus-esikoulu-peruskoulu-lukio). Järjestetään yksi yhteinen täydennyskoulutustilaisuus
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • esikoulun ja koulun yhteistyön kehittäminen 	Esikoulu toimii mahdollisuuksien mukaan koulun tiloissa. Järjestetään yksi yhteinen täydennyskoulutustilaisuus
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • sivistyksen toimintakulttuurin kehittäminen 	Varjostamiskäynnit (toisen työhön tutustuminen) toteutetaan 100-prosenttisesti.
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • arviointiperusteiden kehittäminen 	Paikallinen opetussuunnitelma on päivitetty kansallisten arviointivaatimusten mukaisesti.

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilashuollon toiminta ja käytännöt täsmennetään • tehtäväkuvaukset ja prosessit ovat selkeitä ja henkilökunnan tiedossa. 	<p>Järjestetään tilaisuus, jossa mallit ja prosessit esitellään rehtoreille.</p>
	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden jatkuva edistäminen 	<p>Kaikilla kouluilla tehdään kysely. Kyselyyn pohjautuvat uudet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat on tehty.</p>
	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehityskeskusteluja käytetään johdonmukaisesti hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja kehittämisessä. 	<p>Esimies käy keskustelun henkilöstönsä kanssa (peitto on 100 %).</p>
	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan vahvuudet otetaan huomioon 	<p>Järjestetään täydennyskoulutusta positiivisessa pedagogiikassa käytön luokkien 1-6 opettajille.</p>
	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan vahvuudet otetaan huomioon; opetuksen eriyttäminen tehdään näkyväksi 	<p>Aloitetaan eriyttämisen kokeilu oppilaille, jotka tarvitsevat vaativaa opetusta.</p>
	<p>Strategian toimeenpano Kestävä kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään kierrätykseen liittyviä rutiineja 	<p>Materiaalien kierrättäminen (biojäte, metalli, pahvi, paperi, paristot, muovi, lasi) toimii kaikissa kouluissa.</p>
	<p>Strategian toimeenpano Infran uusiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mustio-Svartå -hanke 	<p>Mustion monitoimitalon rakentaminen aloitetaan. Henkilökunnalle järjestetään kaksi yhteistä keskustelutilaisuutta. Henkilökunnalle järjestetään yhteinen tutustumiskäynti.</p>

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	<p>Yhtenäinen oppimispolku</p>	<p>Varjostamisen (toisen työhön tutustuminen) tulokset kootaan ja niitä käytetään pohjana toiminnan jatkosuunnittelussa.</p>
	<p>Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p>	<p>Poissaolot vähenevät.</p>
	<p>Kestävä kehitys</p>	<p>Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätyksen jatkaminen</p>
	<p>Infran uusiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mustio-Svartå -hanke 	<p>Mustio-Svartå-hanke on valmis ja toiminta on käynnissä uusissa tiloissa.</p>
	<p>Infran uusiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Katarinaskolan 	<p>Peruskorjauksen suunnittelu aloitetaan.</p>

Opetus

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Oppilasmäärä yhteensä lk. 1-9	2 632	2 655	2 601	2 601	2 531	2 464
Nettomeno/oppilas yhteensä, sis. koulukulut	10 867*	11 083*	11 614*	11 593*	11 866*	12 191*
Nettomeno/oppilas, opetus	6 578*	6 617*	7 014*	7 014*	7 139*	7 335*
Tuntikehys/oppilas	2,16*	2,14 *	2,20*	2,20*	2,20	2,20
Sijoittuminen toisen asteen koulutukseen	100	100	100	100	100	100

*luku ei sisällä valmistavaa opetusta eikä sairaalaopetusta

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	316,3	321,8	327,0	328,9	325,0	325,0
Yhteensä	316,3	321,8	327,0	328,9	325,0	325,0

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	717 363	662 800	595 570	595 570	595 570	595 570
Henkilöstökulut	-15 963 090	-16 524 490	-16 943 220	-16 943 220		
Ostopalvelut	-4 631 325	-4 551 320	-4 607 010	-4 551 710		
Aineet ja tavarat	-779 461	-679 280	-669 430	-642 640		
Avustukset						
Muut kulut	-6 232 644	-6 808 690	-6 796 730	-6 796 730		
Toimintakulut	-27 606 520	-28 563 780	-29 016 390	-28 934 300	-28 841 390	-28 841 390
Toimintakate	-26 889 157	-27 900 980	-28 420 820	-28 338 730	-28 245 820	-28 245 820
Muutos TA 2020-TA 2019		3,8 %	1,9 %	1,6 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	167 455	175 000	157 100	157 100	157 100	157 100
Sisäiset kulut	-10 453 138	-11 021 800	-11 066 380	-11 011 080	-11 066 380	-11 066 380

Lukioiden

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Toimintakuvaus

Lukio tarjoaa korkeatasoista yleissivistävää koulutusta, joka antaa hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja muodostaa tärkeimmän väylän korkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin. Koulutus kasvattaa terveeseen itsetuntoon ja ihmisyyteen sekä antaa nuorille hyvät tiedot ja valmiudet laadukkaaseen elämään. Raaseporissa lukio-opetusta antavat Ekenäs gymnasium, Karis-Billnäs gymnasium ja Karjaan lukio.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toimialan tavoitteena on tarjota laadukasta toimintaa ja opetusta turvallisessa ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa oppimisympäristössä. Tavoitteellisella ja suunnitelmallisella työllä pyrimme kohti yhtenäistä ja turvallista oppimispolkua varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja toiseen asteeseen saakka. Tavoitteiden saavuttamisen edellytys on hyvinvoiva henkilökunta.

Lukio tekee yhteistyötä muiden toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen, yliopistojen sekä vapaan sivistystyön kanssa.

Painopistealueet:

- yhtenäinen oppimispolku
- henkilöstön ja opiskelijoiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- kestävä kehitys

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön syksyllä 2021.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • sivistyksen toimintakulttuurin kehittäminen 	Järjestetään kaksi yhteistä keskustelutilaisuutta (varhaiskasvatus-esikoulu-peruskoulu-lukio), Järjestetään yksi yhteinen täydennyskoulutustilaisuus.
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • sivistyksen toimintakulttuurin kehittäminen 	Varjostamiskäynnit (toisen työhön tutustuminen) toteutetaan 100-prosenttisesti.
	Strategian toimeenpano Yhtenäinen oppimispolku <ul style="list-style-type: none"> • sivistyksen toimintakulttuurin kehittäminen 	Yhteinen paikallinen opetussuunnitelma kaupungin lukioille on hyväksytty sivistyslautakunnassa.
	Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi <ul style="list-style-type: none"> • oppilashuollon toiminta ja käytännöt täsmennetään • tehtäväkuvaukset ja prosessit ovat selkeitä ja henkilökunnan tiedossa. 	Järjestetään tilaisuus, jossa mallit ja prosessit esitellään rehtorerille.

Lukiot

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden jatkuva edistäminen 	Kaikilla kouluilla tehdään kysely. Kyselyyn pohjautuvat uudet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat on tehty.
	<p>Strategian toimeenpano Henkilöstön ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> Kehityskeskusteluja käytetään johdonmukaisesti hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja kehittämisessä. 	Esimies käy keskustelun henkilöstönsä kanssa (peitto on 100 %).
	<p>Strategian toimeenpano</p> <ul style="list-style-type: none"> aloitetaan multimedialuokan kehittäminen, mikä mahdollistaa verkkokurssien hybridiopetuksen 	Verkkokurssien lukumäärä kasvaa
	<p>Strategian toimeenpano Kestävä kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> hankitaan laitteistoa energian kulutuksen seuraamiseksi 	Sähkön kulutus dokumentoidaan ja sitä analysoidaan.
	<p>Strategian toimeenpano Kestävä kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> kehitetään kierrätyksen rutiineja 	Materiaalin kierrättäminen (biojäte, metalli, muovi, pahvi, paperi, paristot, lasi) toimii kaikissa kouluissa.
	<p>Strategian toimeenpano Erityisopetusta lukioissa kehitetään</p>	Lukion erityisopettajan tehtäväkuvaus laaditaan. Erityisopetuksen tarjonta lisääntyy.
	Yhteistyön edistäminen alueella toimivien opetuksen järjestäjien kanssa.	Laaditaan konkreettinen toimintasuunnitelma lukioiden, toisen ja kolmannen asteen opetuksen järjestäjien sekä vapaan sivistystyön väliselle yhteistyölle.

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toimintakulttuurin kehittäminen	Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön syksyllä 2021.

Lukiot

Luottamuselin: Sivistyslautakunta

Vastuhenkilö: Opetuspäällikkö Elisabet Ehrstedt / Opetuspäällikkö Jukka Hautaviita

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Opiskelijamäärä yhteensä	435	433	426	426	446	446
Nettomeno/opiskelija €	8 483	9 090	9 602	9 581	9 232	9 232
Lukion valinneiden osuus kaupungin peruskoulujen 9.luokan oppilaista, %	55	53	55	55	55	55
Oman lukion valinneiden osuus kaupungin peruskoulujen 9. luokan oppilaista, %	47	47	47	47	47	47
Ylioppilastutkinto ja päättötodistus kolmessa vuodessa, %	95	95	90	90	90	90

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	42,4	41,0	43,2	43,8	43,8	43,8
Yhteensä	42,4	41,0	43,2	43,8	43,8	43,8

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Toimintatuotot	65 351	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Henkilöstökulut	-2 509 949	-2 620 200	-2 720 020	-2 720 020		
Ostopalvelut	-548 796	-548 530	-600 910	-592 010		
Aineet ja tavarat	-58 067	-39 700	-39 700	-38 110		
Avustukset	-29					
Muut kulut	-638 532	-734 200	-736 220	-736 220		
Toimintakulut	-3 755 373	-3 942 630	-4 096 850	-4 086 360	-4 123 850	-4 123 850
Toimintakate	-3 690 022	-3 936 130	-4 090 350	-4 079 860	-4 117 350	-4 117 350
Muutos TA 2020-TA 2019		6,7 %	3,9 %	3,7 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	4 395	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Sisäiset kulut	-1 033 282	-1 168 620	-1 222 020	-1 213 120	-1 222 020	-1 222 020

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Museonjohtaja Dan Lindholm/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

---

Toimintakuvaus

Länsi-Uudenmaan museo on asiantuntijaorganisaatio, jonka visiona on toimia Raaseporin kaupungissa Länsi-Uudenmaan osaamispankkina sekä kulttuurihistoriallisena osaamiskeskuksena. Museo haluaa kokoelmiensa ja toimintansa pohjalta lisätä ymmärtämystä ja tietämystä seudulla kaupungin ja seudun historiasta ja siten vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Museo välittää tietoa historiallisesta kulttuuriperinnöstä sellaisena kuin se on ilmennyt rakennetun- ja arkeologisen kulttuuriperinnön muodossa sekä esineissä, valokuvissa, arkistoasiakirjoissa että suullisessa perinteessä. Tavoitteet saavutetaan aktiivisen tutkimus-, näyttely-, tiedotus-, informaatio-, neuvonta- ja opetustoiminnan avulla.

Museo toimii Raaseporin kaupungin museona sekä Länsi-Uudenmaan museona. Uusi museolaki astuu voimaan 1.1.2020 ja mikäli Opetus- ja Kulttuuriministeriö nimeää museon alueelliseksi vastuumuseoksi, siitä tulee se viranomainen, joka ottaa kantaa Länsi-Uudenmaan kulttuuriympäristöä ja kulttuuriperintöä koskeviin kysymyksiin. Tähän toimintaan sisältyy kaupunkisuunnitteluun ja maankäyttöön liittyviä asiantuntijatehtäviä ja tarkastuksia sekä viranomaislausuntojen kirjoittamista rakennettuun- ja arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvissä kysymyksissä, viranomaisneuvotteluita ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjauksia koskevaa neuvontaa. Lisäksi toimintaan kuuluu museotoiminnan koordinoimista toiminta-alueella ja neuvontaa paikallismuseoille museoteknisissä kysymyksissä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Museolla on useita keskeisiä tavoitteita vuonna 2020:

Tavoite numero 1 on, että museo aloittaa toiminnan Länsi-Uudenmaan alueellisena vastuumuseona. Toiminta laajenee alueellisen museotoiminnan edistämistehtävän ja rakennetun kulttuuriympäristön lisäksi koskemaan myös arkeologista kulttuuriperintöä. Laajennettu vastuu vaatii lisää henkilöstöresursseja, jonka seurauksena myös kulut kasvavat. Uusia vakansseja olisivat yksi arkeologi ja yksi rakennuskorjauksen ammattilainen. Kasvaneet kulut paikataan korotetuilla valtionosuuksilla, joita saadaan alueelliseksi vastuumuseoksi nimeämisen myötä. Nimeäminen tarkoittaisi näin ollen huomattavaa taloudellista lisäystä, joka ei kattaisi ainoastaan lisääntyneitä henkilöstökuluja, vaan myöskin muita museon kuluja. Laajennetusta toiminnasta ja muutoksesta tiedotetaan.

Tavoite numero 2 on yhteistyössä muiden ammattimuseoiden ja organisaatioiden kanssa kehittää toimintaa maakunnallisessa kulttuuriperintökeskuksessa Kokoelmakeskus Leirassa. Kokoelmakeskus Leiran visio on tulevaisuudessa toimia länsiusuomaalaisten oman kulttuuriperinnön kohtamispaikkana, josta saa monipuolista palvelua rakennettuun- tai arkeologiseen kulttuuriympäristöön liittyviin kysymyksiin, vanhoihin esineisiin liittyvää neuvontaa ja konservointipalveluja tai voi tutustua vanhoihin valokuviin ja ainutlaatuisen kokoelmanäyttelyyn, jossa voi nähdä koko maakunnan historian "pähkinänkuoressa". Kokoelmanäyttelyn myötä, joka on ensimmäinen laatuaan Suomessa, saadaan kokoelmat saavutettavimmiksi laajemmalle yleisölle, mutta se on myös keino kertoa museon päätehtävästä, joka on säilyttää museokokoelmia tuleville sukupolville.

Tavoite numero 3 on suunnitella ja aloittaa uuden taidemuseon toteuttamisen EKTA:n yhteyteen ja siihen liittyvää toimintaa.

Tavoite numero 4 on osa pitkäjänteistä suunnitelmaa, jonka tavoitteena on tarjota museopedagogista toimintaa lapsille ja nuorille mm. aikamatkojen ja museokerhojen kautta. Vuonna 2020 aloitetaan uutta kerhotoimintaa 3-6 luokkalaisille ja museo on aktiivisesti mukana sivistystoimen ohjausryhmässä, jossa kehitetään yhtenäistä oppimispolkua ja siihen liittyvää kulttuurioppimispolkua.

Tavoite numero 5 on kaupungin kestävä kehityksen strategian mukaisesti kartoittaa ja tehdä suunnitelma materiaalikierätykseen kehittämiseksi, tehdä strategia henkilökunnan fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin kehittämiseksi ja tehdä tasa-arvoa koskevaa suunnitelmaa annettujen ohjeiden mukaisesti.

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Museonjohtaja Dan Lindholm/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Museolle myönnetään alueellisen vastuumuseon tehtävä 1.1.2020 lähtien.	Museo aloittaa toiminnan alueellisena vastuumuseona laajennetulla vastuulla. Laajennetusta toiminnasta tiedotetaan.
	Strategian toimeenpano Jatkaa maakunnallisen kulttuuriperintökeskuksen Kokoelmakeskus Leiran kehittämistä, erityisenä painopisteenä kokoelmanäyttelyn kehittämisessä. Pitkäaikainen suunnitelma toteutetaan asteittain mm. valaistus- ja äänitekniikalla.	Ryhmiä otetaan vastaan ainoastaan tilauksesta. Tavoitteena 50 ryhmää ja yhteensä 1000 kävijää vuoden 2020 aikana.
	Strategian toimeenpano Suunnitella uutta taidemuseota ja siihen liittyvää toimintaa EKTA:n yhteyteen.	Uuden taidemuseon suunnitelmat valmiina ja toteuttaminen voidaan aloittaa.
	Strategian toimeenpano Tarjota museopedagogista toimintaa lapsille ja nuorille mm. aikamatkojen ja museokerhojen kautta.	Vuonna 2020 aloitetaan uutta kerhotoimintaa 3-6 luokkalaisille. Kerho kokoontuu 12 kertaa vuoden aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

	Maakunnallinen kokoelmanäyttely vakiinnuttaa asemansa ja sitä kehitetään mm. käyttämällä uutta tekniikkaa. Tehokkaan markkinoinnin myötä Leirasta tulee merkittävä turistikohde maakunnassa.	Kokoelmanäyttelystä tulee suosittu kävijäkohde, joka täydentää EKTA:n näyttelyitä.
	Uusi taidemuseo rakennetaan ja avataan EKTA:n yhteyteen. EKTA muodostaa galleria Elverketin kanssa yhtenäisen "kulttuurikorttelin".	Uudesta "kulttuurikorttelista" tulee suosittu matkailu- ja kävijäkohde.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Näyttelyt, pysyvät	7	7	7	7	7	7
Erikoisnäyttelyt	6	6	4	4	4	4
Näyttelykävijät yhteensä	14 221	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Lausunnot yhteensä	219	150	300	300	300	300

Museot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Museonjohtaja Dan Lindholm/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	9,5	9,5	9,9	11,4	11,4	11,4
Yhteensä	9,5	9,5	9,9	11,4	11,4	11,4

- Uudet vakanssit alueellisen vastuumuseon myötä ovat yksi arkeologi ja yksi rakennuskorjauksen ammattilainen.

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	295 654	70 000	82 500	82 500	82 500	82 500
Henkilöstökulut	-576 334	-536 370	-771 450	-708 430		
Ostopalvelut	-285 953	-155 850	-159 020	-159 020		
Aineet ja tavarat	-45 088	-28 450	-28 450	-27 310		
Avustukset						
Muut kulut	-264 481	-273 900	-319 080	-319 080		
Toimintakulut	-1 171 857	-994 570	-1 278 000	-1 213 840	-1 214 980	-1 214 980
Toimintakate	-876 203	-924 570	-1 195 500	-1 131 340	-1 132 480	-1 132 480
Muutos TA 2020-TA 2019		5,5 %	29,3 %	22,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	31 556					
Sisäiset kulut	-294 279	-317 580	-362 930	-362 930	-362 930	-362 930

Kasvaneet kulut paikataan korotetuilla valtionosuuksilla, joita saadaan alueelliseksi vastuumuseoksi nimeämisen myötä.

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Toimintakuvaus

Kirjastotoiminta muotoutuu kirjastolain mukaan, jonka tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kirjaston tavoitteena on kirjastopalvelujen korkean laadun ylläpitäminen, toiminnan jatkuvan arvioinnin ja kehityksen kautta. Syksyllä 2019 Raaseporin asukkaiden mielipiteitä kartoitettiin laajasti kyselyin, työpajoin, tapaamisissa yhdistysten ja koululuokkien kanssa sekä kuulemalla eri eturyhmiä. Tämän pohjalta suunnitellaan eri toimenpiteitä toimintaan. Vuoden 2020 alussa tehdään käyttäjäkysely koko Helle-alueen asiakkaille. Sen pohjalta laaditaan toimenpidesuunnitelma Hellessä.

Kirjasto jatkaa panostamista monipuolisiin e-resursseihin, jotka ovat helposti käytettävissä ja ympäristöystävällinen vaihtoehto fyysisiin kokoelmiin. Kuten sivistyksen muut yksiköt tekee myös kirjasto vuonna 2020 työtä materiaalin kierrättämiseksi; nykytilanne kartoitetaan ja laaditaan materiaalinkierrätyksen kehittämissuunnitelma.

Uusien digitaalisten palvelumuotojen kehittyessä asukkaat tarvitsevat yhä enemmän neuvontaa niiden käytössä, ja digineuvonta kuuluu kirjaston tehtäviin. Kirjastohenkilöstön digitaidot on kartoitettu ja tulevan vuoden aikana järjestetään koulutusta niillä alueilla, jossa sitä tarvitaan, työn kehittämiseksi strategian toimenpideohjelman mukaisesti.

Uuden Fokusrakennuksen suunnittelu ja toteutus jatkuu. Karjaan kirjasto muuttaa väistötiloihin kun Fokusrakennus puretaan. Samalla kokoelma käydään läpi ja tehdään poistoja, koska kirjaston tilat vähenevät puolella.

Uuden kunnallisen palvelurakennuksen, sisältäen kirjaston, suunnittelu ja toteutus molemmille kieliryhmille Mustiossa jatkuu. Rakennus tulee samalle paikalle, missä kirjasto sijaitsi ennen. Tämän vuoksi Mustion sivukirjasto on kiinni tämän vuoden ajan ja kirjastopalveluita hoitaa kirjastoauto.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Mustion sivukirjasto avaa uusissa tiloissa 2021, ja toimii osittain itsepalveluna.

Karjaan kirjasto muuttaa uusiin tiloihin 2022.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toimeenpano Henkilökunnan digitaitoja parannetaan	Kaikki työntekijät ovat osallistuneet ainakin yhteen digitaitokoulutukseen
	Strategian toimeenpano Suurempi ja monipuolisempi e-resurssikokoelma	E-resurssien käyttö kasvaa
	Karjaan kirjasto toimii tilapäisissä tiloissa	Karjaan kirjaston kokoelmaa on karsittu noin puolella

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

	<p>Strategian toimeenpano Kestävä kehitys</p>	<p>Materiaalinkierrätyksen kehittämissuunnitelma</p>
---	--	--

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	<p>Mustion sivukirjasto muuttaa uusiin tiloihin</p>	<p>Mustion kirjasto toimii uusissa tiloissa</p>

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Aukiolotunnit	9 691	9 800	9 800	9 800	9 800	9 800
Fyysiset vierailut	196 491	205 000	205 000	205 000	205 000	205 000
Verkkokäynnit	29 961	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Hankinta	9 145	10 000	9 500	9 500	9 500	9 500
Lainat	282 888	300 000	290 000	290 000	290 000	290 000

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4
Yhteensä	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4	16,4

Kirjastot

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Kirjastopäällikkö Heidi Enberg/Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	46 331	28 000	54 210	36 010	36 010	36 010
Henkilöstökulut	-710 311	-706 410	-742 320	-705 920		
Ostopalvelut	-213 424	-191 230	-188 360	-188 360		
Aineet ja tavarat	-229 094	-233 100	-235 800	-226 360		
Avustukset						
Muut kulut	-446 100	-443 810	-414 210	-414 210		
Toimintakulut	-1 598 929	-1 574 550	-1 580 690	-1 534 850	-1 544 290	-1 544 290
Toimintakate	-1 552 598	-1 546 550	-1 526 480	-1 498 840	-1 508 280	-1 508 280
Muutos TA 2020-TA 2019		-0,4 %	-1,3 %	-3,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	13 427	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Sisäiset kulut	-583 638	-576 840	-537 660	-537 660	-537 660	-537 660

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Toimintakuvaus

Vapaa-aikaosasto vastaa kaupungin urheilusta, liikunnasta, nuorisotoiminnasta, kirjastotoiminnasta ja museotoiminnasta.

Vapaa-aikaosasto tarjoaa kaikille asukkaille suunnattua toimintaa sekä tukee liikunta- ja nuorisotoimintaa harjoittavia yhdistyksiä ja organisaatioita. Vapaa-aikaosasto jakaa liikuntalaitoksien käyttövuorot ja ylläpitää varausjärjestelmää. Yhdyskuntatekninen osasto vastaa liikuntalaitosten ja urheilukenttien – ei uimahallin – hoidosta ja ylläpidosta.

Raaseporin nuorisotoiminta on ehkäisevää ja terveyttä edistävää, ja se pyrkii tarjoamaan mielenkiintoista ja päihteetöntä toimintaa kaupungin nuorille. Nuorisotoiminta tarjoaa nuorisotalotoimintaa, pienryhmätoimintaa, välituntitoimintaa kouluissa, leirejä ja retkiä. Nuorisotoiminta muodostaa tärkeän osan yhtenäisestä oppimispolusta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Painopisteet:

- Yhtenäinen oppimispolku
- Henkilökunnan ja oppilaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi
- Kestävä kehitys
- Infrastruktuurin uudistaminen

Liikuntaneuvonta aloitti toimintansa syyskuussa 2019. Se on tarkoitettu kaikille ja kaikenikäisille kuntalaisille, joilla on kohonnut terveysriski. Hankkeelle on myönnetty valtionavustusta vuoden 2019 loppuun asti, ja avustukselle voi hakea jatkoa vuodelle 2020. Liikuntaneuvontaa kehitetään jatkuvasti. Tavoitteena on, että toiminnasta leviää tietoa ja että yhä useampi raaseporilainen hakeutuu tai ohjataan liikuntaneuvontaan.

Kaupungin liikuntalaitosten harjoitusvuoroille laaditaan myöntämisperiaatteet keväällä 2020. Toimintavuoden 2020–2021 harjoitusvuorot jaetaan vapaa-aikalautakunnan vahvistamien periaatteiden mukaisesti.

Vuonna 2020 valmistellaan uimahallin hoito- ja kunnossapitovastuun siirto tilahallinnolle. Siirto tapahtuu vuoden 2021 alusta.

Nuorisotoiminta laatii toimenpideohjelmansa koulujen lukuvuoden mukaan. Toimintaa on järjestetty uudelleen syksyllä 2019, jotta se saavuttaisi paremmin useampia nuoria. Iltatyöntekijöiden määrää vähennetään. Palkattavat iltajohtajat saavat sen sijaan useampia tunteja, minkä ansiosta he voivat eri tavalla osallistua toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun. Erityisnuorisotyöntekijät ovat entistä enemmän nuorisotaloilla. Uudelleenjärjestely antaa nuorisotoiminnalle mahdollisuuden olla näkyvämpiä kouluissa sekä järjestää monipuolisempaa toimintaa. Uudelleenjärjestelyn vaikutusta seurataan ja arvioidaan jatkuvasti.

Nuorisovaltuuston työn tukeminen ja kehittäminen siten, että sen tekemä työ tuntuu mielekkäältä. Ohjaajan rooli ja tehtävät tulee tarkentaa.

Vuonna 2020 urheilu, liikunta ja nuorisotoiminta panostavat kestäväan kehitykseen kehittämällä kaikkien yksiköiden materiaalien uusiokäyttöön liittyviä rutiineja.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021–2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kestäväan kehitykseen liittyvä työ jatkuu kaikissa yksiköissä. Uimahallin kuntotarkastus saatetaan päätökseen vuonna 2021, ja uimahallin kunnostamista suunnitellaan tuloksen pohjalta.

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Strategian toimenpideohjelman toteuttaminen Henkilökunnan ja oppilaiden/asukkaiden fyysinen ja psyykinen hyvinvointi: - liikuntaneuvontaa kehitetään ja arvioidaan tavoitteena, että toiminta saavuttaa ne raaseporilaiset, joilla on siihen tarvetta	Olennaisten tunnuslukujen laatiminen liikuntaneuvonnan vaikutusten seuraamiseksi. Laadittujen tunnuslukujen seuranta.
	Harjoitusvuorojen myöntämisperiaatteiden laatiminen kaupungin liikuntalaitoksille.	Vapaa-aikalautakunta hyväksyy huhtikuussa harjoitusvuorojen myöntämiselle laaditut periaatteet.
	Strategian toimenpideohjelman toteuttaminen Yhtenäinen oppimispolku: - nuorisotoiminnan uudelleenjärjestelyn vaikutuksia seurataan tunnusluvuin	Erytisnuorisotoiminnan ja nuorisotoiminnan tunnuslukuja seurataan, ja tavoitteena on, että kaikki tunnusluvut nousevat.
	Strategian toimenpideohjelman toteuttaminen Kestävä kehitys - Nykytilanteen kartoittaminen, yksikkökohtaisten materiaalin kierrätys suunnitelmien laatiminen	Materiaalin kierrättäminen (biojäte, paristot, metalli, paperi, pahvi, muovi, metalli) toimii kaikissa yksiköissä.

Sitovat tavoitteet 2021-2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kestävä kehitys	Sähkön vähentämistä ja käyttöä koskevan suunnitelman laatiminen.
	Uimahallin kuntotarkistus saatetaan päätökseen 2021. Uimahallin peruskorjausta koskeva korjaussuunnitelma laaditaan vuosina 2022–2023.	Uimahallin käyttäjille teetetään kysely 2021.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Uimahallikäynnit/vuosi	94 508	95 000	97 000	97 000	97 000	97 000
Uimaopetus kouluille/osallistujamäärä per vuosi		7 000	7 200	7 200	7 200	7 200
Nuorisotalojen käynnit/vuosi	13 498	14 000	14 500	14 500	14 500	14 500
Ohjattu toiminta/osallistujat (vesitoiminnot, kuntosali, ei kouluja)	20 765	20 000	21 000	21 000	21 000	21 000
Ohjattu nuorisotoiminta/osallistujat	3 637	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Erytisnuorisotoiminta/osallistujien määrä per vuosi		100	100	100	100	100
Käyttökulut netto/asukas (liikunta)	48,96	53,90	0,00	0,00	0,00	0,00

Vapaa-aika

Luottamuselin: Vapaa-aikalautakunta

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja Tina Nordman

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nuorisotoiminta	7,5	6,3	7,3	7,3	6,3	6,3
Liikuntatoiminta	13,5	13,7	13,7	13,7	13,7	13,7
Yhteensä	21,0	20,0	21,0	21,0	20,0	20,0

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Toimintatuotot	822 678	878 600	865 600	865 600	865 600	865 600
Henkilöstökulut	-898 584	-909 950	-935 060	-935 060		
Ostopalvelut	-754 618	-752 620	-763 540	-763 540		
Aineet ja tavarat	-255 041	-268 650	-253 050	-242 950		
Avustukset	-138 310	-160 000	-160 000	-160 000		
Muut kulut	-727 694	-967 570	-983 560	-983 560		
Toimintakulut	-2 774 247	-3 058 790	-3 095 210	-3 085 110	-3 095 210	-3 095 210
Toimintakate	-1 951 569	-2 180 190	-2 229 610	-2 219 510	-2 229 610	-2 229 610
Muutos TA 2020-TA 2019		11,7 %	2,3 %	1,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	347 530	366 400	348 000	348 000	348 000	348 000
Sisäiset kulut	-1 258 429	-1 481 520	-1 510 250	-1 510 250	-1 510 250	-1 510 250

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Perustietoa sektorista

Tekninen toimiala on valtuustotasolla jaettu kahdeksaan sitovuustasoon: (kaupunginvaltuuston sitovuustasot) 1) Hallinto 2) Yhdyskuntatekniikka 3) Mittaus ja kiinteistönmuodostus 4) Kaavoitus 5) Rakentaminen ja ympäristö 6) Tilahallinto 7) Siivous ja ruokahuolto 8) Jätelautakunta.

Tekniseen toimiala käsittää seuraavat toimintaosastot: 1) Hallinto 2) Yhdyskuntatekniikka 3) Kaavoitus- ja ympäristö 4) Tilahallinto ja 5) Jätelautakunta

Tekninen lautakunta vastaa koko toimialan toiminnoista, talousarviosta sekä henkilökunnasta lukuunottamatta rakennus- ja ympäristöviranomaistoimintaa sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaa. Kaavoituslautakunta on asiantuntijalautakunta kaavoituskysymyksissä, ympäristö- ja rakennuslautakunta hoitaa rakennus- ja ympäristöluvut ja Uudenmaan jätelautakunta on 12 uudenmaan kunnan jäteviranomaislautakunta.

Pääasialliset tehtävät:

- Edistää Raaseporin kaupungin kasvua ja viihtyisyyttä
- Vastata maapolitiikasta, kiinteistöjen myynnistä ja aluesuunnittelusta
- Vastata yleisten alueiden hoidosta ja kunnossapidosta
- Edistää ja ylläpitää turvallista infrastruktuuria ja hyviä liikenneyhteyksiä
- Koordinoida investointien suunnittelua ja toteutusta yhdessä muiden toimialojen kanssa
- Vastata kaupungin rakennetun kiinteistökannan/toimitilojen kunnossapidosta ja kiinteistöstrategian toimeenpanosta
- Vastata kaupungin ruokahuollon- ja siivouspalveluiden tuottamisesta toimialojen tarpeiden mukaan.
- Vastata viranomaistoiminnasta, rakennusvalvonta ja ympäristöyksikkö osana toimialaa

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020

- Teknisen toimialan päämäärät;
  - kuntalaisten eduksi; tavoitteena tyytyväinen asiakas
  - muiden toimialojen kanssa; tavoitteena tyytyväinen tilaaja
  - toimialan sisäisesti; tavoitteena toimivat sisäiset työtavat
- Teknisen toimialan hyvä ja selkeä johtaminen, selkeät toimenkuvaukset ja vastuualueet
- Teknisen toimialan ja kaupungin muiden toimialojen kiinteä yhteistyö
- Taloudellisen tilanteen mukaan mitoitettu motivoitunut ja osaava henkilökunta
- Oikein mitoitettu asiakaspalvelu sekä osastoilla että kaupungin kotisivuilla
- Selkeä kaavoitus, sujuva luvitus sekä tonttien oikea-aikainen markkinointi ja myynti
- Kyky reagoida nopeasti tuleviin tarpeisiin ja kysyntään
- Hankekehitys jatkuvaa, kehitysprojektien tehokas läpivienti
- Hankkeiden toteutuksen aikataulut ja työvaiheiden suunnittelu
- Kiinteistöstrategian toimeenpano ja toimivat kiinteistökehitystoimenpiteet
- Hyvä yhteistyö teknisen keskuksen, Raaseporin Veden, Tammisaaren Energian ja muiden verkkorakentajien kanssa:
  - Investointien samanaikainen toteuttaminen muiden toimijoiden kanssa kun se on mahdollista
  - Yhteisten hankintamenettelyjen kehittäminen
- Hyvä yhteistyö alueellisten ja valtion viranomaisten kanssa

Tammiharjun alue on keskeisessä roolissa kaupungin hallinnon sijoittumisen suhteen uuden kaupungintalon siirryttyä tammiharjun alueella. Alueen 16 rakennuksen käyttöä tehostetaan keskittämällä kaupungin toimintoja alueelle. Tammiharjun alueen kehittäminen ns. hallintokeskittymäksi on tulevien toimintavuosien haaste! Alueelle on tarkoituksenmukaista keskittää kunnallisia- ja palvelutoimintoja, pelkästään jo kiinteistökannan tehokkaan käyttöasteen ja yleisten palveluiden parantamiseksi keskitetysti samalle alueelle.

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Kaupungin kiinteistöjen sisäinen pääomavuokra vastaa yleisesti kunnissa käytössä olevaa käypää tasoa. Maakuntahallinnon- ja mahdolliset sote-toimintojen muutokset edellyttävät että kaupungin kiinteistöjen (ulkoinen) vuokrataso on oikea. Talousarviossa 2020 noudatettu sisäisen pääomavuokran määrittäminen vastaa maakunnan tilakeskuksen laskentamallia- ja periaatteita.

Kaavoitusohjelma ja rakentamisen toteutussuunnitelmat päivitetään vastaamaan ajankohtaista tarvetta. Tonttimaan kaavoittaminen yritystoiminnalle on painopisteenä toimintavuonna 2020. Karjaan ja Tammisaaren välinen yleiskaava vahvistuessaan edesauttaa työpaikka-alueiden asemakaavoittamista, lisäksi Skogbyn ja Horsbäckin alueita kehitetään. Tovön ja Risön alueelle esitetään kaavoitettavaksi loma-asuntotontteja vuoden 2020-2021, joilla on merkitystä kaupungin kiinteistömyyntitulojen kannalta. Edelliset vuosien kokemusten mukaan pääpaino tontinmuodostuksessa (kaavoituksessa) tulee olla työpaikka- ja teollisuustonttien kaavoituksessa sekä Tammisaaren ja Karjaa keskustan alueen kerrostalovarannon kasvattamisessa. Vallalla oleva asumisen trendi on että ihmiset haluavat asua taajamien keskustoissa palveluiden lähellä.

Kaupunginhallitus on asettanut Asuntoliittisen työryhmän käsittelemään asumiseen ja maankäytön kehityskuvan laadintaan koskevia asioita – palveluverkkoselvitys toimii tausta-aineistona.

Kiinteistömyynti, sekä rakentamattomat maa-alueet, että rakennukset, on keskitetty mittaus- ja kiinteistömuodostusosastolle. Myyntiprosessi valmistellaan siten, että kohteen myynnille on päätöstä tehtäessä vaadittavat tiedot, riittävä taustatieto myyntipäätöksen tekoon sekä ostajaehdokkaalle. Saumaton yhteistyö raakamaanhankinnan (maapolitiikka) – kaavoituksen - luvituksen ja kiinteistömyynnin osalta on tärkeää ja kytkeytyy koko toimialan yhteisiin toiminnallisiin- ja taloudellisiin tavoitteisiin. Kiinteistömyynnistä saatu myyntivoitto on vuodelle 2020 asetettu 1,2 miljoonaa euroon. Kiinteistöjen myynnistä saadaan sekä suoranaisia myyntituloja sekä toisaalta säästöjä ylläpitokustannuksista ja laskennallinen rakennuksiin liittyvä korjausvelka vähenee kiinteistömassa pienentyessä. Kiinteistömyynnin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet liittyvät käytännössä koko teknisen toimialan toimintaan.

Teknisen toimen tavoite on edelleen tiivistää teknisen henkilöstön yhteistyötä yhdyskuntatekniikan ja tilahallinnon osastojen välillä, tehtäväkuvauksia, työnjohtoa ja kustannusseurantaa tarkennetaan. Toimintatapoja tulee muuttaa kautta linjan, jotta taloudellinen sopeuttaminen on mahdollista.

Tavoitteena on että rakennusvalvonta ja ympäristötoimisto toimivat läheisessä yhteistyössä muun teknisen toimen kanssa ja koko toimiala pyrkii näin hyödyntämään osastojen välisiä synergiaetuja. Viranomaistoimintojen mahdolliseen alueellistamiseen varaudutaan, Raasepori on näiltä osin valmis keskustelemaan yhteistyöstä Inkoon ja Hangon kanssa.

Vuoden 2020 alusta osa toimitilahuollon ja hoivatoimintojen henkilökunnasta siirtyy tekniselle toimialalle sosiaali- ja terveydenhuoltotoimialta. Tarkoituksena on yhtenäistää ja keskittää toimintatapoja.

Raasepori toimii Uudenmaan jätelautakunnan isäntäkuntana. Uuden 'Uudenmaan jätelautakunnan' toimintaa on kuvattu tarkemmin kyseisen osaston alla erillisessä kappaleessa.

Investoinnit 2020

Investoinnit esitellään talousarvion investointiosassa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021–2022

Raaseporin alue tarjoaa hyvät toimintaedellytykset yritystoiminnalle toimivien liikenneyhteyksien varrelle luontevasti sijoittuvilla liike- ja teollisuustonteilla. Aktiivisella maankäyttöpölytiikalla ja kaavoituksella luodaan edellytyksiä muutolle ja kaupungin kasvulle. Kaavoitus tapahtuu ensi kädessä omalla maalla, muussa tapauksessa laaditaan osapuolien välille maankäyttösopimus.

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

Kaupunki tukee pendelöintiä kehittämällä uutta Karjaan matkakeskuksen (Länsi Uudenmaan keskusasema) aluetta yhdessä muiden maanomistajien ja toimijoiden kanssa. Kaupunki pyrkii vaikuttamaan aktiivisesti siihen, että rautatie- ja maantieteyhteydet Länsi Uudellamaalla säilyvät ja kehittyvät. Joukkoliikennettä kehitetään junaliikenteeseen tukeutuen, Karjaalla sijaisteva keskusasema tarjoaa hyvät ja toimivat liikenneketjut liikkumismuotojen välillä.

Kaupungin vuonna 2016 käynnistetyt ns 'kiinteistöstrategian' mukaisesti (kiinteistöjen salkutus ja sisäinen vuokramenetelmä) realisoidaan tarpeettomat ja kuluja aiheuttavat rakennukset ja omistukset, tavoitteena on vähentää toimitiloja ja keskittää toimintoja kaupungin omistamiin kiinteistöihin. Kaupungin tilatoimintoja tehostetaan ja keskitetään ylläpidettäviin ja kehitettäviin toimitiloihin. Vähentyvän kiinteistömäärän odotetaan tuovan toimenpideohjelman edellyttämiä säästöjä käyttökuluissa. Palveluverkkoselvitys on keskeinen osa kiinteistöstrategiaa, jota toimeenpannaan ja kehitetään edelleen. Maankäytön kehityskuva pohjautuu palveluverkkoselvityksen tavoitteisiin. Kiinteistöstrategiaa, sen toimenpiteitä ja tavoitteita päivitetään tarvittaessa. Palveluverkkoselvityksen mukaisia tehostustoimenpiteitä toimeenpannaan erillisin päätöksin.

Kiinteistönmyynti, sekä rakentamattomat maa-alueet, että rakennukset, odotetaan johtavan kustannussäästöihin toimintakuluissa. Tilahallinnon toimintoja sopeutetaan tilanteen mukaan. Maanhankinta ja kaavoitus takaa sen, että kaupungilla on tarjota toimivia työpaikka- ja asuinalueita. Saumaton yhteistyö raakamaanhankinnan (maapolitiikka) – kaavoituksen - luvituksen ja kiinteistönmyynnin osalta on tärkeää ja kytkeytyy koko toimialan yhteisiin tavoitteisiin.

Ruokahuollon tuotantotilojen perusparantaminen jatkuu vuoden 2021 aikana, toteutus perustuu KH 20.8.2018 § 315 hyväksytty ruokahuoltoselvitykseen. Päätökset tulevien vuosien valmistuskeittöiden ja päätöksen piiriin kuuluvien jakelukeittöiden saneerauksista tehdään erillisin päätöksin.

Siivoustoimintaa ylläpidetään ja kehitetään edelleen. Muutokset kaupungin toiminnoissa huomioidaan ruokahuollon- ja siivouksen palvelutuotannossa

Strategian jalkauttaminen teknisen toimialan tavoitteisiin

Vaikuttavuus ja lobbaus työpaikkojen lisäämiseksi ja kasvuedellytysten mahdollistamiseksi	Toteuttamalla suunniteltuja hankkeita, kuten esim Länsi Uudenmaan Keskusasema (Västra Nylands Centralstation), toimivat liikennejärjestelyt vt 25 ja raideliikenteen (rantarata ja Hanko-Hyvinkää rata) vaikutusalueella, edesauttaa kaupan hankkeiden toteuttamista, edesauttaa teollisuuden hankkeiden toteuttamista
Toimivaan viranomaistoimintaan panostetaan	Sujuva luvitus (rakennusluvat, poikkeusluvat ja ympäristöluvat)
Kiinteistöstrategian jatkuva noudattaminen	Toiminnan keskittäminen omiin rakennuksiin, oikein mitoitettu sisäinen vuokrajärjestelmä, jota voidaan käyttää myös mahdollisessa maakuntauudistuksessa, tarpeettomista rakennuksista luovutaan
Tekninen toimiala osallistuu palveluverkkoselvityksen toimeenpanoon, (palvelutarjonta, koulutus, päiväkodit, perusturva, hallinto jne.)	Huomioidaan investointi- ja peruskorjausten suunnittelussa. Palveluverkkoselvitysten mukaan laaditaan maankäytön kehityskuva (= suunnitelma), joka toimii yleiskaavoituksen tausta-aineistona.
Teknisen toimialan prosessikuvaukset	Teknisen toimialan prosessit määritellään ja niitä ylläpidetään ja muokataan tarvittaessa. Pääprosessit, osastotaso ja yksikkö/toimintatason prosessikuvaukset määritellään.

Toimiala: Tekniikka

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	31 006 907	33 791 830	34 672 760	34 373 680	34 379 680	34 379 680
Henkilöstökulut	-10 592 305	-10 874 330	-11 712 400	-11 664 400		
Ostopalvelut	-8 074 244	-8 867 750	-8 523 920	-8 523 920		
Aineet ja tavarat	-6 350 703	-6 562 730	-6 600 840	-6 351 530		
Avustukset	-202 261	-228 520	-230 740	-230 740		
Muut kulut	-4 185 557	-5 339 280	-5 789 440	-5 617 900		
Toimintakulut	-29 405 071	-31 872 610	-32 857 340	-32 388 490	-32 686 230	-32 686 230
Toimintakate	1 601 836	1 919 220	1 815 420	1 985 190	1 693 450	1 693 450
Muutos TA 2020-TA 2019		19,8 %	-5,4 %	3,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	23 666 432	25 826 370	26 913 390	26 614 310	26 962 310	26 962 310
Sisäiset kulut	-1 174 960	-1 993 800	-1 991 230	-1 991 230	-1 991 230	-1 991 230

Henkilöstökulut nousevat vuonna 2020 johtuen 17 hoitoapulaisen siirrosta eläköitymiset huomioituna sosiaali- ja terveydenhuollosta tilahuoltoon.

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

Toimintakuvaus

Osasto vastaa koko toimialan kokonaisvaltaisesta hallinnosta ja tukitoimista. Osasto johtaa ja koordinoi taloussuunnittelun ja vastaa toimialan koko talousseurannasta.

Kanslia vastaa asiakäsittelystä, asiakaspalvelusta, toimialan taloushallinnosta sisältäen laskutuksen ja ostoreskontra, ennusteet ja tilastot sekä controller-toiminnon. Kanslia hoitaa koko toimialan yhteisiä hallinnollisia toimintoja. Muilla osastoilla on omia ja läheisiä kansliatoimintoja varten oma hallinnollinen henkilökunta.

Investointisuunnitteluosasto vastaa kaupungin kaikkien toimialojen investoinneista. Tämä merkitsee vastuuta talousarvion laatimisesta sekä kaupungin investointibudjetin koordinoinnista ja täytäntöönpanosta kokonaisuudessaan.

Ajoneuvohallintoosasto vastaa kaupungin ajoneuvokannasta. Avustaa ajoneuvojen hankinnoissa, pitää yllä rekisteriä sekä seuraa käyttökustannuksia.

Kaupungin pienvenesatamat hoidetaan nettoyksikkönä osaston alaisuudessa.

Pelastustoimi hoidetaan ostopalveluna Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta / Espoon kaupunki. Osasto hallinnoi toimintaa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Sähköautot otetaan käyttöön niin sisäiseen käyttöön kuin vuokrakäyttöön. Painopiste on kaupungin henkilökunnan käytössä, ja autot sijoitetaan kaupungintalolle Tammiharjun alueelle. Toimenpiteellä pyritään vähentämään työssä oman auton käytöstä aiheutuvia kilometrikorvauksia.

Pienvenesatamille laaditaan tehostamissuunnitelma. Tavoitteena on lisätä venepaikkojen vuokra-astetta ja tämän myötä pitkällä aikavälillä myös toimintanettoa. Venepaikkojen vuokrausjärjestelmä digitalisoidaan vuoden aikana.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Pienvenesatamien tehostamistyö jatkuu. Sähköautojen käyttö arvioidaan ja mukautetaan vastaamaan tarvetta.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Venepaikkojen vuokrauksen lisääminen	85 % venepaikoista vuokrattuna
	Investoinnit toteutetaan sovitussa ajassa ja pidetään annetuissa investointimäärärahoissa.	Toteutuva investointitalousarvion osuus
	Strategian toimeenpano Sähköautojen käyttöaste nousee vuoden aikana	Autojen käyttöaste on 33 %, eli keskimäärin 8 tuntia vuorokaudessa.

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Venepaikkojen vuokrauksen lisääminen	90 % venepaikoista vuokrattuna

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Tekn ltk kokouksia / vuosi	12	12	12	12	12	12
Tekn ltk käsitelyjä asioita	203	200	200	200	200	200
Ostotositteita lkm/v	18 932	20 000	19 000	19 000	19 000	19 000
Tehtyjä laskuja lkm	14 937	18 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Pienvenesatamat						
Venepaikkojen määrä	870	877	843	843	843	843
Vuokrattujen osuus %	76	85	85	85	85	90
Pelastuslaitos						
Liikenneonnettomuuksia	118	100	100	100	100	100
Rakennuspalojen määrä	12	18	18	25	25	25
Rakennuspalovaarat	23	30	30	24	24	24
Rakennuspalot*				13	13	13
Vahingontorjuntatehtävät*				70	70	70
Kaikki pelastustoimen tehtävät*				750	750	750
Ensihoidon tehtävät*				3 900	3 900	3 900

*uusi mittari 2020

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Toimisto	6,2	6,3	5,55	4,9	4,9	4,9
Investointisuunnitteluyksikkö	2,0	2,0	2,9	2,9	2,9	2,9
Ajoneuvohallintayksikkö	0,7	0,6	0,35	0,3	0,3	0,3
Pienvenesatamat			0,1	0,1	0,1	0,1
Yhteensä	8,9	8,9	8,9	8,2	8,2	8,2

Hallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Hallintopalvelupäällikkö Jens Rosendal

Käyttötalous €

	BS 2018	BU 2019 med ändr.	Förslag 2020	BU 2020	Ekonomiplan 2021 2022	
Verksamhetsintäkter	199 244	303 500	316 500	316 500	316 500	316 500
Personalkostnader	-495 763	-516 490	-557 640	-532 640		
Köp av tjänster	-1 910 497	-1 969 190	-1 994 790	-1 994 790		
Material och varor	-12 584	-24 900	-20 600	-19 780		
Understöd						
Övriga kostnader	-15 416	-25 700	-42 530	-42 530		
Verksamhetskostnader	-2 434 259	-2 536 280	-2 615 560	-2 589 740	-2 590 560	-2 590 560
Verksamhetsbidrag	-2 235 014	-2 232 780	-2 299 060	-2 273 240	-2 274 060	-2 274 060
Förändring BU 2020-BU 2019		-0,1 %	3,0 %	1,8 %		
Därav:						
Interna intäkter	1 041	500				
Interna kostnader	-42 073	-55 680	-54 460	-54 460	-54 460	-54 460

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

---

Toimintakuvaus

Yhdyskuntatekniikan toimialueeseen kuuluvat:

- kadut, tiet ja yleiset alueet, puistot, uimarannat, satamat sekä kaatopaikat ja maankaatopaikat sekä niihin liittyvien investointien toteutukseen osallistuminen
- kaupungin kiinteistöjen lähialueiden hoidon koordinointi osana muuta kunnossapitotoimintaa
- pienvenesatamien kunnossapito hallinto-osaston tasomäärityksen mukaisesti
- urheilualueiden tekninen hoito ja kunnossapito sivistystoimen tasomäärityksen mukaisesti
- talous- ja puistometsien hoito
- katu- ja kaivuluparekisterin hallinnointi
- teknisen toimen päivystystoimintojen koordinointi
- aktiivinen asiakaspalvelu

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Yhdyskuntatekniikan omaa palvelutuotantoa keskitetään keskustoihin ja pyritään käyttämään joustavasti urakoitsijoita. Kunnossapidon hankkeiden ja pienten investointiluonteisten projektien hallintaan panostetaan, tavoitteena selkeyttää ja nopeuttaa projektien läpivientiä. Tämä edellyttää aktiivista raamisopimuskannan kehittämistä eri tarpeisiin. Hankkeista ja kunnossapidon ajankohtaisista asioista tiedotetaan aktiivisesti.

Yhteistyö tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan välillä on lisääntynyt, mutta sitä voidaan edelleen syventää erityisesti keskusta-alueiden ulkopuolella ja kiinteistöjen ulkoalueilla. Tuotantomenetelmiä muutetaan henkilöstömitoituksen muuttuessa, alueurakkamalli otetaan käyttöön yhdessä tilahallinnon kanssa, perustuen erilliseen selvitykseen.

Osasto on aktiivisesti mukana ELY-keskuksen ja Liikenneviraston alueella käynnistämässä hankkeissa, mm. Hanko-Hyvinkää ratasuunnitelmasta, VT25:n liikennejärjestelyjen kehittämistarpeista nousevien kohteiden toteutussuunnittelussa.

Toimialueen määräraha pysyy kokonaisuutena katsoen edellisvuosien tasolla. Ostopalveluille ja katuvalaistukselle on osoitettu määräraha, joka perustuu aiempien vuosien kuluihin. Toimintavuoden 2020 aikana kartoitetaan mahdollisuus katuvalaistusverkon siirtämisestä/myymisestä Tammisaaren Energialle. Talvikunnossapidon urakkahinnoissa tapahtui uudelle kaudelle 2018-2022 nousua, johon tulee varautua. Sähkön ja polttonesteiden hinnan sekä maanrakennuksen rakennusmateriaalien on arvioitu pysyvän nykytasolla vuonna 2019. Omassa toiminnassa jatketaan kaupungin vanhojen soranotto- ja maanlajituspaikkojen ennallistustoimintaa.

Liikenneväylät ja kiinteistöjen lähialueet

Merkittävin yksittäinen kuluerä yhdyskuntateknisessä palvelutuotannossa on liikenneväylien talvikunnossapito. Talven töitä tuotetaan sekä omana tuotantona että ostopalveluina. Työ on jaettu noin pariin kymmeneen hoitourakkaan eri urakka-alueille. Talvikunnossapidon kustannusten hallinta on aktiivista olosuhdetta valvovan päivystävän työnjohdon kautta.

Yhdyskuntatekniikan työnjohto vastaa myös kaupungin omassa käytössä olevien kiinteistöjen talvikunnossapidon koordinoinnista ja suunnittelusta ja osallistuu palvelujen tuotantoon. Sekä omana työnä tuotettavia, että ostopalveluin hoidettavia urakoita on tiivistetty ja yhdistelty.

Alueurakointia, käsittäen kaiken ulkoaluehoidon, otetaan uutena tuotantotapana käyttöön vuoden 2019-2020 aikana sopivissa kohteissa kaupungin alueella. Tämä edellyttää, että se herättää myös markkinoiden kiinnostuksen, tämän vuoksi valmistelu käynnistyy markkinakartoituksen teolla.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

---

Viheralueiden ja puistojen hoito

Puistojen ja viheralueiden kunnossapidossa tehtävänä on ylläpitää Raaseporin miellyttävää kaupunkikuvaa, johon kuuluvat kauniit ja hyvin hoidetut yleiset alueet, puistot ja uimarannat.

Talvikautena puistohenkilökunta on mukana kaupungin lumivalmiusryhmässä ja suorittaa mm. lumenluonti- ja liukkauden estotoimenpiteitä, ylläpitää puistoirtaimistoa, konekantaa ja oksii katupuita. Puistojen hoidon työnjohtajat hoitavat myös tiettyjä ympäristönsuojelun viranomaistehtäviä osana työtehtäviään.

Puistoissa ja kaduilla järjestetään monet kaupungin suuremmista ja pienemmistä tapahtumista ja niitä hyödynnetään myös muuhun, mm. rakennustoimintaan. Kustannuksiltaan tämä toiminta on itsekantavaa, markkinoinnillinen arvo huomioiden. Alueiden vuokraamista ja tapahtumapaikkaa kehitetään järjestäjätasoiselta kannalta, siten osaltamme mahdollistaen tapahtumia ja aktiviteetteja kaupungissa.

Liikunta-alueiden hoito ja kunnossapito

Liikunta-alueiden hoidon määräraha painotuksineen esitetään säilyväksi entisenlaisena. Liikunta-alueiden hoidon kulut syntyvät teknisessä toimessa ja vapaa-aikatoimi varaa vastaavan määrärahan omaan talousarvioonsa.

Liikuntapaikkojen hoidossa on aikaansaatu sopimuskantaa paikallisten yhdistystoimijoiden kanssa. Liikuntapaikkojen, niiden kunnan ja kunnossapitotarpeen sekä kunnossapidon tuotantovaihtoehtojen kartoitusta jatketaan toimintavuonna 2020.

Sopeuttaminen ja tehostaminen

Kunnossapidon tasoa pyritään sopeuttamaan taloudellisten edellytysten mukaan, hoidon tasoa joudutaan mahdollisesti alentamaan siellä, missä se ei aiheuta kohtuutonta haittaa kuntalaisille. Tuotantotapoja arvioidaan jatkuvasti, markkinatilanteen vaihdeltaessa. Kunnossapitotoiminnassa on jo otettu käyttöön hoitoluokituksia esim. viheralueiden hoidossa, tarvittaessa priorisointia tulee jatkaa. Kunnossapidettävien alueiden ja kohteiden määrä kasvaa hiljalleen, resurssien pienentyessä. Ylimääräisistä, korjaavista säästö- sopeuttamistoimenpiteistä tehdään tarvittaessa erillinen selvitys ja päätösehdotus kustannusvaikutuksineen.

Metsätalous

Kaupungin metsiä hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaisesti ekoloogisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Taloudellinen tulos talousmetsien toiminnasta vastannee suurin piirtein vastaavilta yksityisistä omistetuilta metsiltä odotettua tulosta. Talousmetsien hakkuuvolyymit sopeutetaan ehdotukseen metsätaloussuunnitelmaksi suunnittelukaudella.

Puistometsien hoidossa painotetaan turvallisuutta, esteettisyyttä ja biodiversiteettiä. Puistometsien hoitosuunnitelman laatiminen jatkuu. Koneellisen hakkuun osuus puistometsiessä lisääntyy.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021–2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Projektien hallinnan selkeyttäminen, nopeampi läpivienti. Lupaprosessien hallinnan kehittäminen.

Dynamiikkaa kunnossapidon laatuun. Tärkeimpien keskusta-alueiden viihtyisyyden lisääminen, priorisointipäätökset, työnjohto.

Sähköisen työajan- ja -panoksen seurannan kehittäminen ja hyödyntäminen. Paikkatietoaineiston tuottaminen ja kehittäminen.

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

Raskaan ja matalan käyttöasteen konekannan karsiminen. Painopiste on monikäyttöisissä ja joustavissa, yhteiskäyttöisissä koneissa.

Kaupungin alueiden hyödyntäminen markkinoinnissa, tapahtumapaikat ja tapahtumien tukeminen

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kiinteistöjen- ja viheralueiden hoidon alueurakat Markkinakartoitus ennen kilpailutusta	Kiinteistöjen ulkoalueiden ja kaupungin viheralueiden alueurakoiden käynnistäminen keväällä 2020: Alue 1: Fiskars ja Mustio Alue 2: Tenhola ja Bromarv
	Varikkoselvityksen toimeenpano yhteistyössä Tammisaaren Energian ja Raaseporin Veden kanssa. Varikkotoiminnan keskittäminen.	Varikkoselvityksen luottamuselinkäsittely, hyväksyntä ja toimeenpanon käynnistäminen 2 teknistä varikkoa Yhteistyötä yli osastorajojen
	Sähköinen työajan ja työsuorituksen seuranta	Henkilöstökattavuus 100 % Talvikunnossapidon urakoitsijat 100% Raporttien aktiivinen hyödyntäminen
	Talvikunnossapidon uuden kauden kehittämiskohteet	Taloudellisuuden ohjaaminen Auraisvaurioiden korjaaminen, valvonta Liikenneturvallisuus GPS-laitteiden käyttöönotto, aineiston hyödyntäminen Sopimusmuutosten vieminen käytäntöön
	Liikenneväylien hoidon sesonkiluonteisuus ja resursointi	Työaikapankkijärjestelmän arviointi Kevät-kesäresurssitarpeiden arviointi
	Kaupungin metsiä hoidetaan ekoloogisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Hoitosuunnitelma lähi-, virkistys- ja puistometsille.	Hakkuut suunnitelmien mukaan: Talousmetsät 11 000 m3 Puistometsät 1 000 m3
	Strategian toimeenpano Kunnossapidon ja projektien ajankohtaisista asioista tiedottaminen kaupungin kanavissa	Tietoa on jalkakäytävien kunnossapidosta, talvikunnossapidosta, hiekanpoistosta, kasvillisuuden poistosta, vieraslajeista
	Strategian toimeenpano Kunnossapidon ja pienprojektien hallinnan prosessikuvausten tuottaminen	3 osaston tärkeintä prosessia kuvattuna
	Strategian toimeenpano Matkakeskuksen toiminnan analysointi 1. toimintavuonna, matkaketjujen toteutuminen	Käyttäjäkyselyn järjestäminen
	Strategian toimeenpano Kaupungin markkinointi; kaupungin yleisten alueiden houkuttavuus tapahtumapaikkana	Kehitetään vuokraustoimintoa osana kaupungin markkinoimista tapahtumajärjestäjille

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Monipuolisesti tuotetut kunnossapitopalvelut	Aktiivinen tuotantotapojen taloudellisuuden arviointi

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Katuverkosto						
Katuverkoston pituus (km)	256,0	257,0	253,5	253,5	253,5	253,5
Kevyen liikenteen väyläverkoston pituus (km)	44,3	43,5	51,8	51,8	51,8	51,8
Katuverkosto (€/km)	6 846	7 022	7 043	7 043	7 043	7 043
Yksityistiet, avutukset (€/km)	327	370	370	370	370	370
Valopisteiden määrä (kpl)	9 752	9 720	9 800	9 800	9 800	9 800
Katuvalaistus (€/valopiste)	51,08	41,15	40,82	40,82	40,32	40,32
Puistot						
Hoidetut viheralueet (ha)	79,0	79,0	79,0	79,0	79,0	79,0
Hoidetut kävelytiet (km)	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0
Leikkikenttiä (kpl)	37	37	37	37	37	37
Uimarantoja (kpl)	19	19	19	19	19	19
Metsätalous						
Metsäpinta-alaa (ha)*	2 400	3 500	3 400	3 400	3 400	3 400
Puistometsää (ha)*	500	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Myytyä puutavara metsä+puisto m ³	12 700	14 500	12 000	12 000	12 000	12 000

*uusi laskutapa 2019

Yhdyskuntatekniikka

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja Jan Gröndahl / Vastaava katupäällikkö Piia Nordström

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Yhdyskuntatekniikka, kuukausipalkkalaiset	7,9	6,9	6,85	6,85	6,85	6,85
Liikuntapaikkoja	3,6	4,4	5,0	5,0	5,0	5,0
Tuntipalkkalaiset, liikenneväylät	9,6	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9
Tuntipalkkalaiset, puisto	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2
Tuntipalkkalaiset, metsätalous	3,0	3,0	3,0	2,0	2,0	2,0
Yhteensä	34,3	33,3	33,95	32,95	32,95	32,95

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Toimintatuotot	1 284 799	1 274 230	1 165 860	1 165 860	1 165 860	1 165 860
Henkilöstökulut	-1 661 863	-1 659 870	-1 631 520	-1 631 520		
Ostopalvelut	-1 477 514	-1 723 540	-1 510 970	-1 510 970		
Aineet ja tavarat	-858 080	-895 250	-893 750	-856 720		
Avustukset	-201 661	-227 920	-230 140	-230 140		
Muut kulut	-427 478	-478 860	-482 070	-482 070		
Toimintakulut	-4 626 596	-4 985 440	-4 748 450	-4 711 420	-4 748 450	-4 748 450
Toimintakate	-3 341 797	-3 711 210	-3 582 590	-3 545 560	-3 582 590	-3 582 590
Muutos TA 2020-TA 2019		11,1 %	-3,5 %	-4,5 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	451 109	424 230	421 360	421 360	421 360	421 360
Sisäiset kulut	-249 237	-282 620	-278 950	-278 950	-278 950	-278 950

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

Toimintakuvaus

Vastata kaupungin maapolitiikasta, kaupungin maaomaisuuden hallinnasta, mittaus toiminnasta, kiinteistömuodostuksesta ja karttapalvelusta. Tarjota kaavoitukselle riittävä ja tarkoituksenmukainen raakamaavaranto. Suorittaa kiinteistötoimituksia ja pitää kiinteistörekisteriä asemakaavoitetulla alueella. Vastata asemakaavoituksen käynnistämiseksi ja toteuttamiseksi tarvittavien sopimusten ja maankäytösopimusten laatimisesta. Laatia karttatuotteita sekä ylläpitää kaupungin kartastoa. Suorittaa maastomittauksia. Vastata maa-alueiden ostosta, rakennettujen ja rakentamattomien kiinteistöjen myynnistä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Vuonna 2020 painotetaan kiinteistöomistuksen jatkuvaa kehittämistä ja edellytysten luomista yritysten etabloitumiselle. Yksi vuoden 2020 painopisteistä on jatkaa kaupungille tarpeettomien kiinteistöjen myyntiä myyntitulojen saamiseksi ja säästää samalla kiinteistöjen ylläpitokustannuksissa. Muita painopisteitä ovat toimialarajat ylittävän yhteistyön tehostaminen toiminnan keskittämiseksi, myydä kiinteistöjä ja vähentää käyttökuluja. Joka kohteesta tehdään erillinen myyntipäätös ja tasearvo ja muut tekijät otetaan huomioon. Kiinteistömyynnille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että erityisiä kehityshankkeita voidaan myydä vuosittain. Edellytyksenä on, että kohteita voidaan jalostaa asemakaavoituksella ja maaperän kunnostuksilla, mikä johtaa investointimäärärahan tarpeeseen. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä on jäljellä 157 783,75 euroa varauksesta kaatopaikkojen maasaneerauksesta.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Kiinteistöomistuksen edelleen kehittäminen ja yritysten perustamisen suosiminen. Kiinteistöjen, joita kaupunki ei tarvitse omaan käyttöön, myynnin jatkuva tehostaminen säästöjen saavuttamiseksi, toimialarajat ylittävän yhteistyön edelleen tehostaminen jotta toimintaa voidaan keskittää, myydä kiinteistöjä ja vähentää käyttökustannuksia. Kiinteistömyynnille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että erityisiä kehityshankkeita voidaan myydä vuosittain. Yksi edellytyksistä on, että kohteita voidaan jalostaa asemakaavoituksella ja investoimalla infraan.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Pyrkiä lisäämään varsinaisia asuintonttiluovutuksia.	8 luovutettua tonttia/vuosi. 200 000 euroa myyntiä, vaihtoehtoisesti 10 000 euroa vuokraa.
	Kiinteistömyynti, myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden toteutus. Kiinteistömyynnin prosessien edelleen kehittäminen tilahallinnon kanssa.	1 200 000 euroa myyntivoittoa. Myyntitulot muodostuvat eri kohteista, kehityshankkeista, omasta tonttituotannosta sekä myyntisalkusta.
	Raakamaan aktiivinen hankinta ja oman maan kuntoon saattaminen asemakaavoitusta varten.	Maa-alueiden osto 500 000 euroa / vuosi maapoliittisen ohjelman mukaisesti. Maaperän saneeraus rakennustarkoituksiin.

Mittaus- ja kiinteistömuodostus
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg
Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Pyriä lisäämään varsinaisia asuintonttiluovutuksia.	8 luovutettua tonttia/vuosi. 200 000 euroa myyntiä, vaihtoehtoisesti 15 000 euroa vuokraa.
	Kiinteistöstrategian implementointi jatkuu ja palveluverkkoselvityksen mukaiset toimenpiteet jatkuvat. Aktiivisia päätöksiä koskien kiinteistömyyntiä.	Poistosalkun lisäys.
	Raakamaan aktiivinen hankinta ja maa-alueiden saneeraus asemakaavoitusta varten.	Maa-alueiden osto 500 000 euroa / vuosi. Maaperän saneeraus rakennustarkoituksiin.
	Myyntikohteiden on muodostuttava tavallisesta kiinteistömyynnistä, kehitysprojektien myynnistä sekä myyntisalkusta tavoitellun tason saavuttamiseksi.	1 000 000 euroa myyntivoittoa per vuosi.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Luovutetut tontit (vuokra + myydyt)	33	30	20	20	20	20
Tonttivaranto, pientalotontit	109	120	100	100	100	100
Tonttivaranto, kerrostalotontit	12	12	12	12	12	12
Tonttivaranto, työpaikkatontit	40	40	38	38	38	38
Muodostettuja tontteja, toimitus/muod.lkm	49/26	50/25	40/20	40/20	40/20	40/20
Tontteja tonttijaoissa	19	40	20	20	20	20
Rakennusten merkitseminen	71	60	40	40	40	40
Myydyt rekisteriotteet	985	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Myydyt kartat	925	1 200	1 100	1 100	1 100	1 100
Kaupungin maaomaisuus (ha)	5 860	5 900	5 900	5 900	5 900	5 900
Maaomaisuuden bruttotulot (€/ha)	351	491	460	460	426	426
Myyntivoitot käyttöomaisuudesta (€)	1 089 992	1 370 000	1 200 000	1 200 000	1 000 000	1 000 000

Henkilötyövuodet

31.12	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mittausosasto, henkilöstö	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Yhteensä	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

Mittaus- ja kiinteistömuodostus

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tekninen johtaja / Mittauspäällikkö Roger Nyberg

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2019	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	2 056 942	2 897 000	2 715 000	2 715 000	2 515 000	2 515 000
Henkilöstökulut	-433 073	-423 910	-435 700	-435 700		
Ostopalvelut	-103 120	-152 030	-143 090	-143 090		
Aineet ja tavarat	-7 239	-7 900	-7 000	-6 720		
Avustukset						
Muut kulut	-53 236	-49 850	-52 880	-52 880		
Toimintakulut	-596 668	-633 690	-638 670	-638 390	-638 670	-638 670
Toimintakate	1 460 274	2 263 310	2 076 330	2 076 610	1 876 330	1 876 330
Muutos TA 2020-TA 2019		55,0 %	-8,3 %	-8,2 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	4 533	654 500	662 000	662 000	662 000	662 000
Sisäiset kulut	-57 022	-73 580	-76 770	-76 770	-76 770	-76 770

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Toimintakuvaus

Tilahallinto-osastoon kuuluvat kiinteistöhallinto, siivous ja ruokahuolto. Talousarviorakenteessa kiinteistöhallinto muodostaa oman kokonaisuuden ja toisen kokonaisuuden muodostavat siivous ja ruokapalvelut

Kiinteistöhallinto vastaa kaupungin 194 rakennuksesta, joiden pinta-ala on 172 737 m², sisältäen leasingkohteet, liikuntarakennukset ja 219 vuokra-asuntoa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Tilahallinnon tavoitteena on yhdessä muiden toimialojen kanssa käyttää niin tehokkaasti kuin mahdollista kaupungin rakennuksia, ylläpitää niitä kiinteistösalkkujonon mukaisesti ja toteuttaa tarkoituksenmukaiset tilat käyttäjille. Myyntiprosessi jatkuu niille rakennuksille, jotka eivät ole optimaalisessa käytössä. Toimintaa ohjaa pitkälti muiden toimialojen tilaukset yksikölle, jossa toimipisteet sijaitsevat.

Sisäisen hinnoittelujärjestelmän avulla tilojen kaupungille aiheuttamat todelliset ja tosiasialliset kustannukset siirtyvät käyttäjälle. Tarkoituksena on, että kustannukset siirtyvät tilojen käyttäjille mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja selkeästi. Keskeisenä tavoitteena on saavuttaa niin sanottu kustannusvastaavuus. Tarkoituksena on, että sisäinen käyttövuokra kattaa kaikki ne kustannukset, jotka syntyvät rakennuksen elinaikana. Järjestelmän on myös oltava yksinkertainen ja selkeä, ja kustannukset tulee jaksottaa siten, että vuokrataso pysyy vakaana vuodesta toiseen. Kunnostuksiin ja parannuksiin käytettävä jakamaton määräraha ei näin ollen suoraan rasita vuokralaisen vuokratasoa. Sisäinen vuokra koostuu käyttövuokrasta, pääomavuokrasta ja maanvuokrasta.

Käyttövuokraan sisältyvät kaikki rakennuksen kunnossapitokustannukset, esimerkiksi kiinteistönhoito- ja isännöitsijäpalvelut, pienet korjaukset, sähkö, lämmitys, vesi, jätehuolto, vartiointipalvelut jne. Käyttövuokran suuruus arvioidaan rakennuskohtaisessa budjetoinnissa, ja esimerkiksi lämmin tai kylmä talvi vaikuttaa suuresti todellisiin käyttökustannuksiin. Käyttäjä voi puolestaan osittain vaikuttaa veden ja sähkön käytöstä johtuviin kustannuksiin. Käyttövuokra perustuu vuosien 2017 ja 2018 todellisten menojen keskiarvoon, johon on lisätty niin sanottu markkinalisä. Sähkön, lämmityksen, veden, puhtaanapidon, kiinteistöhuollon jne. kustannusten lisäksi maksettavaksi tulee kustannuslisä, jonka suuruus on 0,95 euroa/m². Kustannuslisä kattaa työnjohdon, päivystystoiminnan, autojen leasingvuokrat, vakuutukset, sisäiset it-palvelut, ajoneuvojen varaosat, polttoainekustannukset jne.

Pääomavuokran laskentaperiaate, jonka kaupunginhallitus on vahvistanut, perustuu kiinteistösalkkujakoon sekä rakennuksen tekniseen arvoon ja jälleenhankinta-arvoon. Vuoden 2020 talousarviossa tuottovaatimus on 3,3 %–6 %, ja se koostuu 3,3 %:n korkotasosta sekä 0–1,7–2,7 %:n (riippuen kiinteistön statuksesta kiinteistösalkussa) korjausvastuuosasta. Ajatuksena on, että tämä kannustaisi käyttämään tiloja tehokkaammin ja luopumaan sellaisista tiloista, jotka ovat mahdollisesti tulleet tarpeettomiksi tai jotka eivät ole täydessä käytössä. Maavuokraksi on vahvistettu 0,50 €/m².

Toimenpideohjelma Raasepori 2020, osa 2

Pyrkimyksenä on käyttää kaupungin omia rakennuksia niin pitkälle kuin mahdollista. Vuoden 2020 talousarviossa on huomioitu, että Tunabon päiväkodin toiminta muuttaa Snappertuna skolan tiloihin kesällä 2019. Tunabo, joka koostuu kaikkiaan kolmesta rakennuksesta, laitettiin myyntiin syksyllä 2019. Nettovaikutus on tilahallinnon osalta +/- 0, säästöt saavutetaan "tilaajan" päässä eli sivistystoimessa. Kiinteistöhuollon säästöt saavutetaan, kun Raasepori 2020 osa 2 -toimenpideohjelmassa olevat rakennukset on myyty.

Tehostamistoimenpiteet 2020

Monitoimitalot ovat avain tehokkaaseen käyttöön ja neliöitä hyödyntävään arkeen. Mustion koulukeskus toteutetaan ehdotuksen mukaan vuosien 2020–2021 aikana, ja suunniteltaessa tulee pyrkiä siihen, että useampi toiminto on yhteinen, esimerkiksi kiinteistöhuolto, siivous ja ruokailu. Tilojen käyttöä tehostetaan niiden yhteiskäytön kautta. Tehostamistoimenpiteenä, jonka pääpaino on energiatehokkuudessa, pyritään uudisrakentamisessa ja

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

---

kunnostamisessa pinta-alatehokkaisuun ja ilmaston kannalta älykkäisiin ratkaisuihin. Kaupungin strategiaan kuuluu olla hiilineutraali kunta ennen vuotta 2035. Mustion koulukeskuksen toteuttamisen kautta kaupunki näyttää hyvää esimerkkiä ja parantaa huomattavasti hiilitulostaan lakkauttamalla kolme fossiilista polttoainetta käyttävää rakennusta. Mustion koulukeskuksen toteuttamisen valmistelut on huomioitu sivistyksen toimintaan liittyvissä kustannuksissa, ja kiinteistöihin liittyvät kustannukset on huomioitu tilahallinnon talousarviossa.

Kaupungin rakennusten toiminasta on laadittu nk. palveluverkkoselvitys. Palveluverkkoselvityksessä esitetään eri tehostamisvaihtoehtoja, joissa toimintoja voitaisiin siirtää olemassa olevissa rakennuksissa tai korvata uusilla rakennuksilla. Palveluverkkoselvityksen implementointi tehdään erillisillä päätöksillä (palveluverkkoselvityksen käsittelyprosessi syksyllä 2019).

Vuoden 2020 talousarviossa on huomioitu Hagahemmet-vanhainkodin toiminnan siirtyminen Gammelbodassa sijaitseviin tiloihin niin, että toiminta voi alkaa 1.1.2020. Toiminnan kulut on huomioitu sosiaali- ja terveydenhuollon talousarviossa, ja kiinteistöihin liittyvät kustannukset on huomioitu tilahallinnon talousarviossa. Myös uuden Fokuksen valmistelut on huomioitu sivistystoimialan sekä tilahallinnon talousarvioissa.

Raaseporin kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. Tämä tarkoittaa, että kaupungin toiminta ei muuta ilmamekän hiilipitoisuutta. Koska hiilidioksidipäästöjä ei voida vähentää nollaan, kaupungin tulee kompensoida uusiutuvan ja resurssitehokkaan sähköntuotannon muodossa samalla, kuin hiilidioksidi vähenee. Kiinteistöissä painopiste on rakennetussa ympäristössä ja fossiilisten lämmönlähteiden lakkauttamisessa. Yksi vaihtoehto on käyttää aurinkoenergiaa lämmitykseen. Tämä voidaan toteuttaa maalämmöllä, joka on tehokas tapa hyödyntää maahan varastoitunutta aurinkoenergiaa. Maalämpö on joustava lämmönlähde, jota voidaan käyttää yhdessä muiden lämmönlähteiden kanssa. Auringon energiaa voidaan hyödyntää myös aurinkokennoilla, joita voidaan sijoittaa maa-alueille tai sellaisille katoille, jotka rakennusteknisesti ja ylläpidon kannalta soveltuvat tähän tarkoitukseen.

Tilahallinnon ja yhdyskuntatekniikan yhteistyötä on kehitetty. Kiinteistöhoitajien mitoituksessa kävi ilmi, että 52 % kiinteistöhoitajien työajasta menee ulkoisiin alueisiin. Jäljelle jäävä työaika tulee säästää rakennusten ylläpitoon. Palveluntuotanto muuttuu henkilöstömittausten mukaisesti, ja alueurakointia voidaan jatkossa implementoida kiinteistökunnossapitoon, mutta tämä perustuu erilliseen selvitykseen.

Kiinteistöhallinto

Kiinteistönhoidosta vastaa kuusi poolia. Joka poolilla on oma vastuhenkilö. Kiinteistöhoitajalla on huollettavanaan noin 5–7 rakennusta. Vuonna 2018 tilahallinto on teettänyt kiinteistönhoidon teknisten töiden ja ulkoalueiden töiden mittauksen voidakseen paremmin resursoida poolien työnjaon, saada tasaisemman työtaakan jaon sekä tiedon siitä, kuinka laajasti osasto tekee yhteistyötä yhdyskuntateknisen osaston kanssa. Mittauksessa kävi ilmi, että 52 % kiinteistöhoitajien työajasta menee ulkoisten alueiden ylläpitoon ja yhteistyöhön yhdyskuntateknisen osaston kanssa. Mittaus on myös johtanut siihen, että kiinteistöyksikkö on vuonna 2019 toteuttanut sisäisen seurantajärjestelmän toimialojen palvelukyselyistä.

Kiinteistönhoidon ja kiinteistöjä koskevan tiedon arkistoinnin helpottamiseksi osasto käyttää sähköistä palveluohjelmaa Granlund Manager. Kaupungin koko henkilöstö voi ja saa tehdä kiinteistöyksikölle työtilauksia ja vikailmoituksia sähköisesti palveluohjelman kautta. Sähköisellä tilauksella kartoitetaan kiinteistöhoitajien työmäärä. Palveluohjelmaa laajennetaan siten, että kaupunki ottaa käyttöön lisämoduulin, joka sisältää rakennusten sähköiset pelastussuunnitelmat. Kaupungille on nimetty turvallisuuspäällikkö sekä eri toimialojen henkilöstöä edustava työryhmä.

Oman palkatun henkilökunnan henkilöstökulut rasittavat käyttötalousarviota niin, että ne vastaavat noin 12,6 % kiinteistöosaston kokonaiskustannuksista.

Kaupungin kaikki rakennukset ovat tarkistettu ja merkitty eri salkkuihin, kunnosta, käyttötarkoituksesta ja käyttöasteesta riippuen. Salkkuja on seitsemän (7). Salkkujen nimet ovat: kehitys, käyttö, korjaus, ylläpito, poisto, vuokra-asunnot ja hankinta. Tämä salkkuluokittelu on lähtökohtana sille, miten rakennusta tulevaisuudessa hoidetaan ja korjataan.

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Tyhjät kiinteistöt, jotka ovat myytävänä poistosalkussa rasittavat tuntuvasti tilahallinnon talousarviota. Rakennuksille on vuonna 2020 budjetoitu käyttökustannus pitämään rakennuksen lämpimänä ja kevyesti kunnossapidettynä.

Kiinteistöyksiköllä on jo ennestään puitesopimus pienempiä rakennusteknisiä töitä ja lvi-töitä suorittavien yritysten kanssa. Puitesopimukset kilpailutettiin ja uusittiin keväällä 2018. Sopimukset ovat voimassa kolme vuotta yhden vuoden optiolla. Myös sähkö-, lvi- ja arkkitehtisuunnittelussa on käytetty puitesopimussuunnittelutoimistoja. Myös nämä on keväällä 2018 kilpailutettu ja uusittu kolmeksi vuodeksi yhden vuoden optiolla. Puitesopimuksia on solmittu myös 2018 koskien valvontapalveluita sekä rakennuttajakonsultaatioita. Valvoja/rakennuttajakonsultti valvoo teknisen toimialan rakennushankkeita sekä infran rakentamista.

Kiinteistöhallintoyksikkö priorisoi tehokasta ylläpitoa ja ilmastointikoneiden ja -kanavien kunnossapitoa sisäilmaongelmien minimoimiseksi. Kaupungilla on oma sisäilmaryhmä, joka kokoontuu kerran kuussa. Ryhmä koostuu kaupungin edustajien lisäksi kiinteistöyksikön ja työsuojelun edustajista, Eteläkärjen ympäristöterveyden edustajista, työterveyshuollon ja sivistystoimen edustajista. Työlistalla on keskimäärin 10 kohdetta, joissa koetaan sisäilmaongelmia, mikä on prosentuaalisesti vähän, kun otetaan huomioon, kuinka monessa rakennuksessa kaupungilla on toimintaa. Kiinteistöyksikön tavoitteena on, että aikaisessa vaiheessa puuttua asiaan ja selvittää syyt oireisiin rakennuksissa. Kiinteistöyksikkö käyttää sisäilman laatua koskevissa kysymyksissä asiantuntija-apua.

Tilahallinto panostaa rakennusten sisäilman laatuun muun muassa selvityksin, reaaliaikaisin ilmanlaadunmittausten sekä konkreettisten rakennus- ja puhdistustoimenpiteiden kautta.

Investointihankkeet 2020

Katso erillinen kappale koskien investointeja.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Monitoimitalot ovat avain tehokkaaseen käyttöön ja neliöitä hyödyntävään arkeen. Rakennuksissa tulee pyrkiä siihen, että useampi toiminto on yhteinen, esimerkiksi kiinteistönhuolto, siivous ja ruokailu. Tilojen käyttöä tehostetaan niiden yhteiskäytön kautta. Tehostamistoimenpiteenä, jonka pääpaino on energiatehokkuudessa, pyritään uudisrakentamisessa ja kunnostamisessa pinta-alatehokkaisiin ja ilmaston kannalta älykkäisiin ratkaisuihin. Kaupungin strategiana on olla hiilineutraali kunta ennen vuotta 2035. Kiinteistöyksikkö edesauttaa tavoitteen saavuttamista lakkauttamalla rakennuksia, jotka käyttävät fossiilista polttoainetta.

Raaseporin kaupungin uimahallin, palloiluhallin ja rakennusten ylläpidon on suunniteltu siirtyvän sivistystoimen vapaa-aikaosastolta tilahallinnolle vuonna 2021. Siirtyvän rakennusmassan kerrosala on 3 910 m², mikä edellyttää ylläpitohenkilökuntaa sekä hallimestaria.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kiinteistömyynti, myyntisalkun ja epätavallisten kohteiden toteutus	1 200 000 € myyntivoittoa. Kiinteistömyynnin hoitaa mittausosasto yhteistyössä tilahallinnon kanssa.
	Säännöllisiä seuranta- ja "vastaus"kokouksia toimialojen kanssa	<ul style="list-style-type: none"> - vähintään 2 kertaa vuodessa - oikein sopeutettu palvelutaso - tulevien muutosten esisuunnittelu - talousseuranta - palatutetta toimialoilta/toimialoille

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

	Varikkotoimintojen keskittäminen Tammiharjuun ja Karjaan varikolle	Saatetaan loppuun varikkoselvitys ja laaditaan tilojen käyttösuunnitelma ja siihen liittyvä investointitarveselvitys.
	Alueurakointi otetaan käyttöön Markkinoiden kartoittamiseksi suoritetaan markkinakartoitus	Kiinteistöhuollon käsittävä alueurakointi otetaan käyttöön keväällä 2020. Alue 1: Fiskars ja Mustio Alue 2: Tenhola ja Bromarv
	Sähköinen työajan ja työsuorituksen seuranta	Henkilöstökattavuus 100 % Raporttien aktiivinen hyödyntäminen
	Strategian toimeenpano Siirytään uusiutuvaan ja resurssitehokkaaseen sähköntuotantoon, joka vähentää samalla hiilidioksidia.	Vähintään yksi vuosittainen asennus
	Strategian toimeenpano Tehostamistoimenpiteiden toteuttaminen hyväksytyin palveluverkkoselvityksen mukaisesti	

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kiinteistöstrategian implementointi jatkuu. Aktiivisia päätöksiä koskien kiinteistömyyntiä.	Poistosalkun kasvatus
	Pyrkii hiilidioksidineutraaliksi ennen vuotta 2035 mennessä.	Parantaa kiinteistöjen CO ₂ -päästöjen tuloksia, esimerkiksi uusimalla koneita tai vaihtamalla lämmönlähteitä.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Kiinteistömäärä/oma (m ²)	156 430	158 000	151 000	151 000	151 000	151 000
Ulkopuoliset vuokratut tilat (m ²)	11 089	9 312	11 888	12 080	12 080	12 080
Vuokratut tilat (m ²)*	10 011	15 131	14 662	14 662	14 662	14 662
Kiinteistökulut (€/m ² /kk)	5,35	5,84	6,10	6,02	6,12	6,12
Toimintakate (€/m ² /kk)	3,36	3,33	3,40	3,41	3,41	3,41
Poistot (€/m ² /kk)	1,34	1,37	1,43	1,43	1,43	1,43
Kiinteistökulut (€/asukas/kk)		38,16	39,16	38,65	39,28	39,28

* Sisältää muun muassa Knipnäsin puuntyöstö (660 m²), Lyckebo (528 m²), Fiskarin koulu + iltapäiväkerho (3948 m²), Maaseutumuseo (2100 m²), Sisu-hallit (506 m²), LUS G-talo (716 m²), Sophiakoti (1025,5 m²) sekä Gammelbodan hoitokoti (2073 m²).

Tilahallinto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kuukausipalkkalaiset	28,5	28,5	28,5	27,5	25,5	24,5
Tuntipalkkalaiset	7,0	7,0	7,0	7,0	6,0	6,0
Yhteensä	35,5	35,5	35,5	34,5	31,5	30,5

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	18 558 648	20 063 330	20 258 050	20 096 970	20 306 970	20 306 970
Henkilöstökulut	-1 604 651	-1 594 010	-1 638 890	-1 638 890		
Ostopalvelut	-2 803 255	-3 116 910	-2 964 190	-2 964 190		
Aineet ja tavarat	-3 895 802	-3 960 940	-3 918 400	-3 761 800		
Avustukset						
Muut kulut	-3 096 767	-4 103 470	-4 483 770	-4 312 230		
Toimintakulut	-11 400 475	-12 775 330	-13 005 250	-12 677 110	-13 054 140	-13 054 140
Toimintakate	7 158 173	7 288 000	7 252 800	7 419 860	7 252 830	7 252 830
Muutos TA 2020-TA 2019		1,8 %	-0,5 %	1,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	15 442 064	16 925 420	17 020 230	16 859 150	17 069 150	17 069 150
Sisäiset kulut	-287 065	-981 810	-964 910	-964 910	-964 910	-964 910

Toimitilahuolto ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Toimintakuvaus

Kiinteistöhallinnosta, toimitila- ja ruokahuollosta tuli omat toiminnot tilahallinto-osastoon. Talousarviorakenteessa kiinteistöhallinta muodostaa oman kokonaisuuden ja toisen kokonaisuuden muodostavat siivous ja ruokapalvelut.

Toimitilahuolto

Tilahallinto-osasto vastaa 129 500 m² suuruisen alan siivouksesta. Siivousta ohjaa toiminnan hygieniataso. Toimitilahuollon tuotanto on sidoksissa kiinteistöjen toimintaan ja toimialojen tilauksiin.

Toimitilahuoltotoimintaan sisältyy kaksi eri toimitilahuoltopakettia:

Toimitilahuoltopaketti 1 käsittää siivouspalvelun maanantaista perjantaihin hintaan 21,75 €/tunti, eli edullisemmin kuin 2018 ja 2019, jolloin hinta oli 21,95 €/tunti. Paketti on käytössä kaikissa kouluissa, päiväkodeissa, terveysasemilla, toimistotiloissa ym. Paketti sisältää myös liinavaatteiden pesupalvelun ja ruokahuollolle yhteisiä keittiötehtäviä.

Toimitilahuoltopaketti 2 sisältää siivouspalvelun ma-su, eli 7 päivää viikossa. Paketti käsittää pyhäpäivien, perussiivouksen, kaiken materiaalin kuten roskapussit, wc-käsipaperit, saippuan, konehuollon, ohjauksen ym. Hinta on 23,75 €/tunti, mikä on edullisempi kuin vuonna 2019, jolloin hinta oli 23,95 €/tunti. Toimitilahuoltopaketin 2 käyttö on lisääntynyt huomattavasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala on lisännyt tilauksiaan. Myös sivistystoimi käyttää toimitilahuoltopakettia 2 toiminnassaan Karjaan urheiluhallissa.

Muuton yhteydessä huonekalut erikoispuhdistetaan tukitoimenpiteenä hyvän sisäilman edistämiseksi.

Ruokahuolto

Raaseporin kaupungin ruokahuoltorakenteella on tällä hetkellä 1 keskuskeittiö, 8 valmistuskeittiötä ja 32 erisuuruista jakelukeittiötä, jotka tuottavat vuosittain yhteensä 1 400 000 ruoka-annosta. Lisäksi ostetaan vuosittain ulkopuoliselta tuottajalta noin 143 000 annosta. Ruokahuollon päätavoite on valmistaa ravinteikasta ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan, jossa henkilöstökulujen osuus ruokahuoltoyksikön kokonaisbudjetista ei ylitä 50 %:a. Tavoitteena on lisäksi että keittiöt mahdollisuuksien mukaan käyttävät lähellä tuotettuja raaka-aineita. Raaseporin kaupungilla on toimitussopimus Kuntahankinnat Oy:n kanssa.

Ruokahuoltoyksikkö valmistaa suurimman osan Raaseporin ruoasta omana toimintana. Ruoka ostetaan kuitenkin Hagahemmet-kotiin, Raaseporin vuodeosastolle sekä Mäntykoto päiväkotiin HUS Tukipalvelulta. Ateriahinnat vaihtelevat aika tavalla, koska ruokahuollon asiakkaita on pikkulapsista vanhuksiin, joilla kaikilla on eri tarpeet ja suositukset ja jotka syövät erisuuruisia aterioita eri määriä vuorokaudessa. Tuotantokustannuksista riippumatta sovelletaan samoja ateriahintoja. Tämä merkitsee, että Raaseporissa esiintyviä tuotantokustannusten vaihteluita ei huomioida sisäisessä laskutuksessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää ateriahinnoista vanhuksille, jotka asuvat kotona, ja syövät kaupungin valmistamia aterioita vanhainkodissa. Nämä hinnat (euro/annos) koskevat aamiainen, ateria sekä iltapala toimintayksikössä.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toimitilahuolto

Toimitilahuollon painopiste on siivoustyöajan tehostamisessa, eli että siivotaan oikeaan aikaan oikeilla välineillä ja työtavoilla. Mitoittamalla toimitilahuolto oikein pidetään kiinteistöistä huolta ja rakennusmateriaalien elinikä pitenee.

Toimitilahuolto ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Siivouksen tavoitteena on luoda kaupungin tiloihin turvallinen, terveellinen ja viihtyisä ympäristö sekä lisätä ympäristöystävällisten siivousaineiden käyttöä. Käytetyistä siivousaineista noin 80 %:lla on joutsenmerkki. Joutsen on Pohjoismaiden tunnetuin ja virallinen ympäristömerkintä. Joutsen arvioi tarvikkeen tai palvelun vaikutusta ympäristöön koko sen elinkaaren ajan, raaka-aineesta jätteeksi. Se asettaa kovia ilmasto- ja ympäristövaatimuksia sekä toiminnallisia että laadullisia vaatimuksia. Joutsen ottaa huomioon kaikki ympäristötekijät, kuten esim. ilmastovaikutuksen, kemikaalit, biologisen monimuotoisuuden, päästöt ilmaan, veteen ja maaperään sekä jätteenkäsittelyyn. Joutsen tiukentaa vaatimuksia jatkuvasti, jotta kehitys kulkisi kohti kestävästä yhteiskunnasta. Toimitilahuolto noudattaa ekologisia arvoja, joihin kuuluvat vähäinen vesimäärä, ekologiset siivousaineet sekä siivoustavat, joissa käytetään mikrokuituliinoja ja moppeja.

Rakenteelliset muutokset vaikuttavat toimitilahuoltoon. Siivouksen mitoitus päivitetään säännöllisesti ja uusia siivousmitoituksia tehdään vanhustenhuoltoyksiköissä toiminta huomioiden. Mahdolliset epäilyt sisäilmanlaadusta kuormittavat toimitilahuoltoa toiminnallisesti ja taloudellisesti.

Sähköinen laadunseurantaohjelma ePuhtaus otetaan käyttöön vuoden 2020 aikana. Ohjelman avulla voidaan mm. seurata hygieniatason ylläpitämistä erityisesti tiloissa, jotka vaativat tavallista korkeampaa hygieniatasoa. Laadunseurantaohjelma parantaa asiakaspalvelua sekä mahdollisuutta puuttua mahdollisiin ongelmiin välittömästi.

Karjaan kirjaston muutto toisiin tiloihin uuden Fokusrakennuksen rakennusaikana ei aiheuta kustannuksia toimitilahuollolle. Askersgårdenin purkamisen ja toiminnan muutto kirjastoautoon Mustion koulukeskuksen rakennusaikana johtaa vuosittaiseen 4 000 euron säästöön. Uudisrakennusten säästöt johtuvat pienentyneistä siivousaloista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta tulee 17 työntekijää ja 650 viikoittaisen siivoustunnin tilaus. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunta siirretään tekniselle toimialalle. Muutoksen myötä noin 760 000 euron kustannukset siirretään tekniselle toimialalle. Keskitetty toiminta jossa on erityisosaamisen työnjohtoa, on tulos- ja kustannustehokkaampaa, mikä käy ilmi, kun suurempi huoltopalvelu keskittyy yhteen paikkaan. Rakennusten pintamateriaalin huolto ja elinikä pitenevät myös, kun materiaalia hoidetaan oikeilla aineilla ja koneilla. Tämän myötä myös toimitilahuoltopakettien 1 ja 2 hintoja voidaan laskea sopimuksenmukaisista palkankorotuksista huolimatta. Toimitilahuollon henkilökustannukset muodostavat 85,7 % kokonaistalousarviosta.

Ruokahuolto

Tavoitteena on valmistaa ravitsevaa ja hyvää ruokaa taloudellisesti edulliseen hintaan, mutta myös poistaa ja vähentää lisäaineita sekä valita ekologisia vaihtoehtoja, kun se on mahdollista. Keskeisiä muutoksia ruokahuollossa toteutetaan kaupunginhallituksen ruokahuoltorakennetta koskevan päätöksen 20.8.2018 § 315 mukaisesti. Ruokahuoltorakenteen toteuttaminen jatkuu Ekenäs högstadium -koulun keittiön korjauksen suunnittelun aloittamisen myötä syksyllä 2020.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ruokahuollon suuntaviivat 3.6.2019 § 67. Ruokajätteet punnitaan päivittäin kaikissa kaupungin kouluissa. Tavoitteena on vähentää ruokajätettä ja jalanjälkeä ympäristössä.

Kasvislounaiden osuus yksikön ruokalistalla on 1–2 viikossa, koska kala- tai puuropäivät luetaan kasvispäiviksi. Tavoitteena on viimeistään viiden vuoden kuluessa voida tarjota lounailla kasvisvaihtoehto kouluissa. Vähentämällä lihankulutusta vaikutetaan ilmastomuutokseen positiiviseen suuntaan. Raaseporin kaupunki on HINKU-kunta, jonka tavoitteena on vähentää CO₂-päästöjä. Tavoitteena on kehittää uusia kasvisruokia ja palautteen perusteella ottaa ne ruokalistalle ja tehdä täten ympäristöteko. Ekologisia tuotteita käytetään ja tavoitteena on lisätä kotimaisten ekologisten tuotteiden osuutta vuonna 2020.

Liha ja lihatuotteet hankittiin erikseen vuoden 2017 hankinnassa samoilla kriteereillä, jotka koskevat suomalaisia maanviljelijöitä ja karjankasvatusta. Lihaprosentti on tarkennettu hankinnan yhteydessä. Raaseporin omassa tuotannossa käytetyt puolivalmisteet ovat pihvejä, murekkeita ja jossain määrin kiusauksia. Näiden tuotteiden hankinnassa kriteerejä ovat tiukennettuja.

Toimitilahuolto ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Uudistettu keittiön tietokoneohjelma Aromi on vuonna 2020 ollut käytössä vuoden, ja reseptejä, palautetta ja sovellusta arvioidaan.

Langansböle daghem -päiväkodin ruoka toimitetaan Österby skola -koulun uudistetusta keittiöstä tammikuusta 2020 alkaen. Langansböle daghem -päiväkodin ruoka on toimitettu HUS Tukipalveluiden keittiöstä tammikuusta 2018 alkaen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Toimitilahuolto

Uusien työtapojen kehittäminen tähtäimessä parempi sisäilma ja materiaalituntemuksella säilyttää nykyisten pintojen kestävyys hoitamalla niitä oikein. Tavoitteena on myös kehittää ekologisten siivousaineiden käyttöä. Uudet työmenetelmät vaativat lisää resursseja koneiden ja ulkoisten palvelujen erikoistyo- ja erikoisosaamiseen muodossa, mikä on toimitilahuollolle taloudellinen haaste.

Palveluverkkorakenteen muutokset otetaan huomioon toimitilahuollossa.

Ruokahuolto

Kaupunginhallituksen päätöksen 20.8.2018 § 315 mukaan on Tammisaaren alueen nykyiset valmistuskeittiöt sekä jakelukeittiöt saneerattava ja uusittava seuraavan 10-vuotiskauden aikana. Laskelmien mukaan nykyisten valmistuskeittiöiden saneeraus ja uudistus toteutetaan seuraavan aikataulun mukaan; Österby skola 2019, sen jälkeen alustavasti Ekenäs högstadieskola 2021, Höjdens skola 2023 ja Seminarieskolan 2025. Lisäksi jakelukeittiöitä saneerataan rinnakkain valmistuskeittiöiden kanssa siten, että jakelulogistiikka on huomioitu uusittujen valmistuskeittiöiden mitoituksessa. Nämä investoinnit ehdotetaan sisältyvän tuleviin investointiehdotuksiin vuosille 2019–2025.

Nykyistä keittiörakennetta voidaan palveluverkkoselvityksen perusteella tehostaa erillisillä, yksittäisiä keittiöitä koskevilla päätöksillä. Muutoksia keittiörakenteeseen voivat aiheuttaa muutokset koulu- tai päiväkotirakenteessa sekä mahdolliset tulevat muutokset maakuntahallinnossa, joka koskee ruokahuollon tuotantoa.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Uusia työtapoja ja erikoisosaamista otetaan käyttöön toimitilahuollossa sisäilman parantamiseksi.	5 %:ia henkilöstöstä koulutetaan käyttämään uusia menetelmiä erikoissiivouksissa
	Alueurakointi otetaan käyttöön toimitilahuollossa, markkinakartoitusta suoritetaan	Kiinteistöhuollon ja toimitilahuollon käsittävä alueurakointi otetaan käyttöön vuonna 2020.
	Tehostuminen lisääntyneen yhteistyön myötä, toimitilahuollon ja ruokahuollon välillä keskeisissä toimipisteissä.	Henkilöstömitoituksen tehostaminen
	Ruokajäte punnitaan kaikissa kaupungin kouluissa	Kaupungin koulujen ruokajätteet ovat vuonna 2020 enintään 10% tuotannosta

Toimitilahuolto ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

	<p>Säännöllisiä seuranta- ja "vastaus"kokouksia toimialojen kanssa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vähintään 2 kertaa vuodessa - oikein sopeutettu palvelutaso - tulevien muutosten esisuunnittelu - talousseuranta - palautetta toimialoilta/toimialoille
---	--	---

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	<p>Siivousmitoitus päivitetään säännöllisesti ja uudet toiminta-alueet kartoitetaan. Työ- ja tuotantomenetelmiä tehostetaan säännöllisesti. Luentoja työterveydestä, ryhmädynamiikasta ja turvallisuudesta.</p>	<p>Sairauspoissaolojen vähentäminen</p>
	<p>Lisätään ympäristöystävällisten siivousaineiden käyttöä uudella tuoteryhmällä</p>	<p>Toimitilahuollossa 1 vakiotuoteryhmä korvataan yhdellä (1) ympäristöystävällisellä</p>
	<p>Ruokahuoltoselvityksen implementointi tapahtuu olemassa olevia keittiöitä saneeraamalla</p>	<p>Oma tuotanto lisääntyy ja ostopalveluiden määrärahat pienenevät</p>

Toimitilahuolto ja ruokahuolto
Luottamuselin: Tekninen lautakunta
Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg
Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Toimitilahuolto						
Siivouspaketti 1 (€)	22,23	21,95	21,75	21,75	21,75	21,75
Siivouspaketti ulkoinen (€)	23,90	23,90	23,75	23,75	23,75	23,75
Siivoustunteja	134 507	131 500	163 800	163 800	163 800	163 800
Kustannukset (€/asukas/kk)		8,91	11,10	11,10	11,10	11,10
Ruokahuolto						
Kustannukset (€/asukas/kk)		15,54	16,15	15,99	16,15	16,15
<i>Annokset (kpl)</i>						
Päiväkodit	454 868	462 420	389 710	389 710	389 710	389 710
Koulut	541 303	564 740	567 360	567 360	567 360	567 360
Vanhainkodit	311 212	315 546	296 940	296 940	296 940	296 940
Kotihoiva	4 989	4 745	5 110	5 110	5 110	5 110
Muut	109 697	110 000	105 000	105 000	105 000	105 000
Yhteensä	1 422 069	1 457 451	1 364 120	1 364 120	1 364 120	1 364 120
<i>Annoshinnat (€)</i>						
Päiväkodit/kokopäivähoito*	5,55	5,55	6,50	6,32	6,50	6,50
Päiväkodit/kokopäivähoito dieetti*	6,13	6,13	7,00	6,94	7,00	7,00
Koulut/lounas, alaaste	3,42	3,42	3,57	3,46	3,57	3,57
Koulut/dieettilounas yläaste/lukio	3,46	3,46	3,77	3,65	3,77	3,77
Koulut/dieettilounas	3,95	3,95	4,10	3,95	4,10	4,10
Vanhainkodit/vuorokausihinta**	13,73-23,12	13,73-23,12	16,00-29,86	15,55-29,86	16,00-29,86	16,00-29,86
Eläkeläinen lounas	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80
Eläkeläinen päivätoiminta	7,00	7,00	6,34-7,00	6,34-7,00	6,34-7,00	6,34-7,00
Kotihoiva	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80

*Hintaan sisältyy aamupala, lounas sekä välipala

** Hintaan sisältyy aamupala, lounas, iltapäiväkahvi, päivällinen ja iltapala

Henkilötyövuodet

31.12	207	2018	2019	2020	2021	2022
Siivous	64,0	62,0	62,0	74,0	74,0	74,0
Ruokahuolto	69,5	66,0	69,0	67,0	67,0	67,0
Yhteensä	133,5	128,0	131,0	141,0	141,0	141,0

2020: 17 vakanssia siirretty sosiaali- ja terveydenhuollosta, ympärivuorokautisesta asumisesta ja terveystalouksista

Toimitilahuolto ja ruokahuolto

Luottamuselin: Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Tilahallintopäällikkö Anna Friberg

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	8 016 892	8 098 770	9 050 350	8 912 350	9 050 350	9 050 350
Henkilöstökulut	-4 925 760	-4 992 710	-5 737 110	-5 737 110		
Ostopalvelut	-913 054	-958 910	-952 280	-952 280		
Aineet ja tavarat	-1 568 301	-1 657 540	-1 747 340	-1 693 300		
Avustukset						
Muut kulut	-516 510	-573 800	-613 620	-613 620		
Toimintakulut	-7 923 624	-8 182 960	-9 050 350	-8 996 310	-9 050 350	-9 050 350
Toimintakate	93 268	-84 190	0	-83 960	0	0
Muutos TA 2020-TA 2019		-190,3 %	-100,0 %	-0,3 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	7 752 518	7 821 720	8 809 800	8 671 800	8 809 800	8 809 800
Sisäiset kulut	-384 266	-420 040	-425 120	-425 120	-425 120	-425 120

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Toimintakuvaus

Kaavoituksen päätavoite on toteuttaa kaupungin hyväksymä kaavoitusohjelma talousarviossa asetettujen mittauslukujen mukaisesti, tavoitteena kaupungin tarpeeksi suuri ja kiinnostava tonttitarjonta, joka sisältää sekä asuin-, palvelu- että yritystontteja. Taloudellisesti kestävä asunto- ja elinkeinopolitiikka edellyttää pitkäjännitteistä ja riittävää tonttituotantoa kaupungin omalla maalla. Kaavoitus osallistuu aktiivisesti hankkeisiin, jotka koskevat asunto- ja elinkeinoelämäpolitiikkaa.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on kaupungin jatkuvasti lisättävä pinta-alaa keskusta-alueilla ja muilla kaupungille strategisesti tärkeillä alueilla oikeusvaikutteisilla yleiskaavoilla. Tämä antaa kaupungille paremmat mahdollisuudet vaikuttaa itse yksityiskohtaiseen suunnitteluun. Alueita, joilla on oikeusvaikutteinen yleiskaava, voi kaupunki suunnitella ilman maakuntakaavan suoraa ohjausta ja täten käyttää tehokkaammin hyväkseen kaavoitusmonopoliaan. Lisäksi mahdolliset valitusprosessit lyhenevät, koska valitusoikeus korkeampaan oikeusasteeseen on rajoitettu alueilla, joilla on oikeusvaikutteinen yleiskaava.

Suunnittelun resursoinnissa huomioidaan suuremmissa määrin tarve käydä tarkemmin läpi asemakaavojen ajantasaisuus. Uusien kaavahankkeiden rajauksissa huomioidaan aina ympäröivien kaavojen ajankohtaisuus ja päivitystarve.

Keskeisenä tavoitteena on, että suunnitteluprosessissa syvennetään suunnittelun yhteistyötä yli toimiala- ja osastorajojen. Tarkoituksena on niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista selvittää suunnitelmien kokonaistaloudelliset vaikutukset huomioiden infrastruktuurin rakentaminen ja muu kunnallinen palvelu.

Yksikkö vastaa yleisten kaavoitustehtävien lisäksi, kuten esim. yleis- ja asemakaavojen laatiminen, myös luvista 171 §, 137 § ja 137a § mukaisesti

Yksikkö valvoo kaupungin etuja maakuntasuunnittelussa.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Talousarviovuoden 2020 aikana aloitetaan laatia kehityskuvaa maankäytölle Raaseporin koko maantieteellisellä alueella. Hanke on kirjattu kaupungin uuteen strategiaan ja sen tulee strategiapäätöksen mukaisesti perustua palveluverkkoselvitykseen. Kehityskuva tulee toimimaan ohjeellisena kaupungin tuleville yleiskaavoituksille. Kehityskuvan laatiminen strategian mukaisesti edellyttää puolta (0,5 henkilötyövuoden) lisäresurssia kaavoitusyksikköön, joka vastaisi yleiskaavoituksesta. Kehityskuvatyo huomioidaan tulevien kaavoitusohjelmien suunnittelussa.

Kärribyn teollisuusalueen asemakaavoitus aloitetaan uutena kaavahankkeena alueen uuden osayleiskaavan mukaisesti.

Tammisaaressa valmistuu Tammiharjun alueen suunnittelu, uuden taidemuseon asemakaava sekä vanhan kaupungintalon asemakaavan muutos.

Karjaan alueella jatkuu Asemanmäen alueen suunnittelu ja Karjaan keskusta-alueen asemakaavaa valmistellaan hyväksyttäväksi. Suunnittelussa otetaan huomioon mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä/pendelöintiä sekä pyrkimys tiivistämään keskustaa asuinkerrostalotonteilla.

Nämä asuntokaavahankkeet antavat muiden muassa kaupungille mahdollisuuden harjoittaa kestävä ja pitkäkantoista asuntopolitiikkaa. Tavoitteena on luoda toimivia palveluyksiköitä aivan kaupunkien keskustaan, jossa eri käyttäjäryhmiltä tuleva ja eri asumismuotojen kysyntä otetaan huomioon. Asuntopolitiikka muotoutuu kaupungissa poikkialoittaisesti ja taloudelliset seuraukset arvioidaan konsernitasolla. Osasto vastaa yhdessä vanhustenhuollon kanssa asuntopoliittisen ohjelman valmistelemisesta.

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Ohjelman tarkoituksena on kartoittaa eri asukas- ja asiakasryhmien asumistarpeet sekä luoda toimintaohjelma, selvittää kustannuksia ja toimenpiteitä toteuttamisaikataulun avulla.

Suunnittelun painopiste asetetaan myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin ympäristöihin ja asemakaavojen ajankohtaisuuden tarkasteluun, m.m. Billnäsin ruukin vaiheen II ja Fiskarsin ylempi ruukin, Malcolmintien suunnittelu jatkuu.

Tonttitarjonnan turvaamiseen tähtäävät panostukset tapahtuvat saattamalla valmiiksi sopivia, jo käynnissä olevia suunnittelukohteita, Båssastranden kaavoitetaan merenläheiseen asumiseen käsittäen noin 50 omakotitalotonttia.

Stallörsparkenin asemakaavan yhteydessä tulee laatia hankesuunnitelma pienvenesatamalle ja vierassatamalle. Kaavoitusosasto vastaa alueen esisuunnittelusta. Vuoden 2020 aikana tehdään tiettyjä selvityksiä: lay-out, rakennettavuus sekä kustannuslaskelma. Tavoitteena on löytää pitkällä aikavälillä investointimalli alueelle.

Toimintaan sisältyy kaupungin edun valvominen menneillään olevassa maakuntakaavaprosessissa.

Kaupungin talouden tasapainottamisen toimenpiteinä on mm. käynnissä olevien hankkeiden loppuun saattaminen sekä uusien kaavahankkeiden nostaminen esille saaristossa ja rannoilla, esim. Bråtan, Baggö, Sommarö sekä Tovö. Ranta-asemakaavoja saariston majoitus- ja matkailutoimintaa varten edistetään.

Suunnittelupalvelujen ostojen määräraha pidetään 170 000 euronä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Poikkeuslupien ja suunnittelutarpeen valmistelussa suoritetaan henkilökunnan kiertoa lupakäsittelyn sekä rakennusvalvonnan ja kaavoituksen välisen yhteistyön tehostamiseksi.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Pitkäaikaistavoite on toteuttaa kaavoitusohjelma ja etenkin ne strategiset tavoitteet, jotka liittyvät yleiskaavoitukseen. Raaseporin kehityskuva tulee toimimaan pohjana jakson maankäytön suunnittelulle.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Kärbyn teollisuussuunnitelma aloitettu	Vireillepanopäätös
	Asuntopoliittisia panostuksia keskustassa: Rautatienkatu-Liljedahlinkatu katu, Karjaan keskustan sekä Asemanmäen asemakaava valmis.	Päätös hyväksymisestä valtuustossa
	Stallörenin vierassataman/pienvenesataman hankesuunnitelma (osa I) laadittu.	Kaavoituspäätös ja hankesuunnitelma
	Strategian toimeenpano Asuntopoliittisen ohjelman hyväksyminen. Strategian toimintaohjelmassa mainitaan tavoitteena vuokratalojen rakentaminen keskustaan.	Hyväksymispäätös kaupunginvaltuustossa
	Strategian toimeenpano Kehityskuvan laatimisen aloitus, hankinta, OAS.	Päätös lautakunnassa sekä viranhaltijatasolla

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Sitovat tavoitteet 2021-2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Toimenpideohjelman (uusia rakennuspaikkoja saaristoon ja rannoille) toteuttaminen	Kaavoituspäätös ja myynti
	Strategian toimeenpano Keskustan yleiskaavoitus kehityskuvan perusteella	Yleiskaavoituksen aloittaminen

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Vireillä olevat kaavat	18	7	7	7	7	7
Yleiskaavat, ehdotukset esillä/jaksoa	2	2	2	2	2	2
Asemakaavat, ehdotukset esillä/jaksoa	19	7	7	7	7	7
Hyväksytyt yleiskaavat	0	1	1	1	1	1
Hyväksytyt asemakaavat	9	6	6	6	6	6
Uusia suunnitteilla olevia tontteja	65	30	30	30	30	30
Poikkeuslupia	77	100	100	100	100	100

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kaavoitustoimisto, henkilökunta	7,25	7,00	7,00	7,20	7,20	7,20
Yhteensä	7,25	7,00	7,00	7,20	7,20	7,20

Kaavoitus

Luottamuselin: Kaavoituslautakunta / Tekninen lautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	82 329	73 000	73 000	73 000	73 000	73 000
Henkilöstökulut	-482 390	-440 740	-487 250	-477 250		
Ostopalvelut	-260 259	-246 110	-240 570	-240 570		
Aineet ja tavarat	-2 091	-3 000	-3 650	-3 510		
Avustukset						
Muut kulut	-16 934	-27 010	-30 230	-30 230		
Toimintakulut	-761 675	-716 860	-761 700	-751 560	-751 700	-751 700
Toimintakate	-679 346	-643 860	-688 700	-678 560	-678 700	-678 700
Muutos TA 2020-TA 2019		-5,2 %	7,0 %	5,4 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	3 860					
Sisäiset kulut	-60 719	-72 920	-74 800	-74 800	-74 800	-74 800

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

---

Toimintakuvaus

Ympäristöyksikkö

Ympäristöyksikkö hoitaa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain mukaisia tehtäviä ja ympäristönsuojelua koskevien erillislakien (mm. ympäristönsuojelulaki, jätelaki, vesilaki, luonnonsuojelulaki, maa-aineslaki, vesihuoltolaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, maastoliikennelaki) mukaisia tehtäviä. Ympäristöviranomaisen myöntää lupia, käsittelee ilmoituksia, valvoo erilaisia toimintoja sekä antaa lausuntoja. Neuvonta, valistus ja ympäristön tilan seuranta sekä ympäristönsuojelun edistäminen ja kehittäminen muodostavat tärkeän osan tehtävistä.

Ympäristöterveydenhuolto

Eteläkärjen ympäristöterveyslautakunta Hangon kaupungissa toimii kunnan terveydensuojeluviranomaisena ja järjestää lakisääteistä eläinlääkäripalvelua.

Rakennusvalvonta

Yksikkö hoitaa rakennusvalvontaviranomaisen tehtäviä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Rakennusvalvontayksikön toimintaan kuuluu neuvonta ja valvonta rakentamisen ohjaamiseksi voimassa olevien kaavojen ja rakennusjärjestyksen mukaan. Se vastaa mm. rakennuslupien asianmukaisesta käsittelystä, toimenpideluvista sekä rakennusasioita koskevista lausunnoista. Se tekee katselmuksia ja maastoon merkinnät haja-asutusalueella.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Ympäristöyksikkö:

Tavoitteena on, että kunnan asukkaille turvataan terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. Ympäristöyksikkö panostaa kaupungin strategian mukaan kestävä kehityksen edistämiseen yhteistyössä kaupungin muiden sektorien kanssa. Energia- ja ympäristöohjelma päivitetään vuonna 2020 strategian mukaan.

Priorisointi valvonnassa ja ehkäisevässä toiminnassa ja lupakäsittelyssä. Valvonta perustuu riskinarviointiin, ja valvontaa tehdään aikaisempaa suunnitelmallisemmin. Valvontaohjelman mukaisista tarkastuksista ja raporttien tarkastuksista peritään maksu ympäristönsuojelulain ja uudistetun taksan mukaisesti. Ympäristölupahakemukset ja maa-aineslupahakemukset käsitellään 6 kuukauden sisällä, rekisteröinti-ilmoitukset käsitellään 90 päivän sisällä. Haja-asutusalueen jätevesijärjestelmiä koskevat kysymykset tulevat kuormittamaan yksikköä aiempaa enemmän, koska vanhat jätevesijärjestelmät tulee uusia 31.10.2019 mennessä.

2018 käynnistynyt Raaseporin joki -hanke on yksi hallituksen kärkihankkeista vesien ja merien suojelussa. Ympäristöministeriön rahoittama hanke jatkuu konkreettisilla toimenpiteillä. Tarkoituksena on parantaa Barösundin rannikkovesialuetta, joka kuuluu maan huonoimmassa kunnossa oleviin merialueisiin.

Muutokset lainsäädännössä edellyttävät merkittävää työpanosta ja koulutusta riittävän osaamisen säilyttämiseksi.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tavoitteena on, kaupungin hallintosäännön mukaisesti, ylläpitää oikein resursoitua ja joustavaa lupakäsittelyä, jonka käsittelyajat ovat lyhyet. Uusi rakennusjärjestys on vuoden 2018 lain voimassa. Se mahdollistaa entistä yksinkertaisemman lupakäsittelyn. Vuonna 2020 hyväksytään rakennusjärjestyksen tarkistus joidenkin teemojen osalta: ilmoitusmenettely toimenpideluvan sijaan, yöpymismökki (talousrakennus) vaihtoehtona vapaa-ajan sivuasunnolle pienemmissä kiinteistöissä.

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

Vuoden 2020 aikana pyritään siihen, että suurin osa lupahakemuksista jätetään sähköisesti, verkkopohjaisen Lupapiste-liitännän kautta. Luvan hakemismahdollisuus paperisessa muodossa säilyy, mutta itse käsittely ja arkistointi tapahtuvat Lupapisteen kautta. Lupakäsittelijät hoitavat nykyisin suurimman osan lupavalmistelusta, kun taas rakennustarkastajat vastaavat lupien myöntämisestä, katselmusten tekemisestä sekä yleisestä valvonnasta omilla geografisilla vastuualueillaan. Lupavalmistelijoiden ja rakennustarkastajien tulee, huolimatta vastuualueistaan, olla joustavia ja heidän on myös voitava jakaa resursseja niille osa-alueille, joilla rakennustoimintaa on eniten, jotta lupa-asioiden käsittely ja katselmuksot voidaan optimoida.

Rakennusvalvontaviranomainen tulee vuonna 2020 vähentämään katselmuksia asettaakseen etusijalle lupa-asioiden käsittelyn ja lupien myöntämisen. Luvaton rakentaminen vie myös yhä enemmän rakennusvalvojien aikaa kuin aikaisemmin. Piha- ja katukatselmuksia voidaan pitää joka toinen vuosi jokavuotisen toteutuksen sijasta, jotta resursseja saadaan jaettavaa lisää ja asettaa lupakäsittely etusijalle.

Yksikkö tulee vuoden 2020 aikana panostamaan henkilökunnan koulutukseen.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Ympäristöyksikkö

Ennaltaehkäisevän valvonnan roolia kasvatetaan ja toimintaa hoidetaan aiempaa suunnitelmallisemmin. Panostusta kestävään kehitykseen kasvatetaan. Suuret muutokset lainsäädännössä ja valtion ympäristöhallinnossa asettavat vaatimuksia toiminnan kehittämiseksi ja henkilökunnan osaamiselle.

Rakennusvalvonta

Strategian mukaan lupien käsittelyn tulee olla sujuvaa, mikä tarkoittaa mm. riittäviä resursseja, panostusta koulutukseen sekä toimialan sisäistä yhteistyötä. Delegointien tulee olla tarkoituksenmukaisia lyhyen käsittelyajan/valitusajan vuoksi.

Rakennusvalvonta pyrkii pidemmällä tähtäimellä lisäämään yhteistyötä seudullisesti Inkoon ja Hangon kaupunkien kanssa, voidakseen laajentaa erityisosaamista esim. lvi- ja rakennevalvonnassa.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Ympäristöyksikkö Ympäristöluvat ja maa-ainesluvut käsitellään viivytyksettä	Lupapäätös annetaan 6 kuukauden sisällä
	Tarkastuksia tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti	10 kpl valvontasuunnitelman mukaisia ympäristölupatarkastuksia
	Lausunnot annetaan pyydytyssä ajassa	Vuodessa annetaan 100 lausuntoa
	Rakennusvalvonta Saavuttaa talousarvion mittaluvut rakennuslupapäätösten määrän suhteen sekä tarkistaa että toiminnan laajuus on suhteessa lupien ja hakemusten määrään	320 kpl rakennuslupapäätöstä
	Saavuttaa talousarvion mittaluvut ilmoituspäätösten määrän suhteen	150 kpl ilmoituspäätöstä

Rakentaminen ja ympäristö
Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta
Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

	Rakennusjärjestys tarkistetaan tietyiltä osin tavoitteena esim. vapaa-ajan asumisen sujuvampi rakentaminen	Hyväksymispäätös
	Rakennustarkastajat ja lupakäsittelijät osallistuvat koulutuksiin vähintään kaksi kertaa vuodessa	Kaksi kurssia toteutettu

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Seudullinen yhteistyö lvi- ja rakenneasioissa	Voimassa olevat yhteistyösopimukset

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Rakennusvalvonta						
Myönnettyjä rakennuslupia	416	320	320	320	320	320
Bruttokustannukset/myön.rakennuslupa	1 429,10	1 861,41	1 800,34	1 800,34	1 800,34	1 800,34
Bruttokustannukset/asukas	21,52	21,35	20,82	20,82	20,82	20,82
Toimenpidelupia	271	180	200	200	200	200
Ilmoitukset	150	250	150	150	150	150
Suoritettut katselmukset	691	450	450	450	450	450
Ympäristöyksikkö						
Ympäristölupatarkastukset	30	15	10	10	10	10
Maa-aineslupatarkastukset	24	25	25	25	25	25
Jätelain mukaiset tarkastukset	47	40	20	20	20	20
Muut ympäristötarkastukset	96	20	50	50	50	50
Ympäristötarkastukset, yhteensä	197	100	105	105	105	105
Käsitellyt maisematyöluvat	18	15	15	15	15	15
Lausunnot	322	100	100	100	100	100
Päätökset ja rekisteröinnit	62	30	30	30	30	30
Lausunnot ja päätökset, yhteensä	384	130	130	130	130	130
Käsitellyt ilmoitukset	257	50	250	250	250	250
Ympäristöterveydenhuolto						
Nettokust. ympäristöterv.huolto	213 720	244 000	245 000	245 000	245 000	245 000
Eläinlääkärihuolto						
Nettokustannukset eläinlääkärihuolto	201 744	220 000	220 000	220 000	220 000	220 000

Rakentaminen ja ympäristö

Luottamuselin: Ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vastuhenkilö: Kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store / Ympäristötarkastaja Maria Eriksson

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rakennusvalvonta	7,0	8,0	8,0	7,5	7,5	7,5
Ympäristöhuolto*	5,8	5,5	6,5	6,25	6,25	6,25
Yhteensä	12,8	13,5	14,5	13,75	13,75	13,75

*Sisältäen Raaseporin Joki-hanke

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Toimintatuotot	612 404	631 000	636 000	636 000	494 000	494 000
Henkilöstökulut	-842 164	-885 060	-851 220	-838 220		
Ostopalvelut	-593 207	-676 410	-693 930	-693 930		
Aineet ja tavarat	-6 606	-13 200	-10 100	-9 700		
Avustukset	-600	-600	-600	-600		
Muut kulut	-50 982	-75 250	-84 240	-84 240		
Toimintakulut	-1 493 558	-1 650 520	-1 640 090	-1 626 690	-1 455 090	-1 455 090
Toimintakate	-881 155	-1 019 520	-1 004 090	-990 690	-961 090	-961 090
Muutos TA 2019-TA 2018		15,7 %	-1,5 %	-2,8 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot	11 307					
Sisäiset kulut	-86 213	-102 760	-116 220	-116 220	-116 220	-116 220

Jätelautakunta

Luottamuselin: Uudenmaan jätelautakunta

Vastuuhenkilö: Jäteasiainpäällikkö Christine Perjala

Toimintakuvaus

Uudenmaan jätelautakunta on kahdentoista kunnan (Askola, Hanko, Inkoo, Karkkila, Lohja, Loviisa, Pornainen, Porvoo, Raasepori, Sipoo, Siuntio ja Vihti) yhteislautakunta, jonka vastuulla on jätehuoltoon liittyvät viranomaistehtävät jäsenkuntien alueella.

Lautakunta laatii alueelleen jätehuoltomääräykset, antaa jätelakiin ja jätehuoltomääräyksiin perustuvia yleisiä määräyksiä ja hyväksyy kotitalouksien jätehuoltotaksan ja maksut ja antaa jätehuoltoon liittyviä lausuntoja muille viranomaisille. Jätelautakunta huolehtii ja päättää jätehuollon viranomaistehtävistä, jotka jätelain mukaan kuuluvat kunnille ja jotka kunnat ovat antaneet jätelautakunnalle hoidettavaksi. Jätelautakunta valvoo päätöstensä noudattamista ja jätehuollon toimivuutta. Toiminta tapahtuu läheisessä yhteistyössä jäteyritys Rosk'n Roll Oy Ab:n ja kuntien ympäristönsuojeluyksiköiden kanssa.

Raaseporin kaupunki toimii jätelautakunnan isäntäkuntana, toiminta on määritelty sopimuksessa yhteisestä jätelautakunnasta. Henkilökunnan sijoitus on sekä läntisellä että itäisellä Uudellamaalla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Uudenmaan jätekesittely toimii tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta vastaa yli 228 000 asukkaan jätehuollosta Länsi- ja Itä-Uudellamaalla. Jätelautakunnan kaikki kustannukset katetaan sillä perusmaksulla, jonka kunnallinen jäteyritys Rosk'n Roll Oy perii. Jätelautakunnan toiminnasta ei tule kustannuksia Raaseporin kaupungille. Henkilökunta koostuu neljästä virkamiehestä ja kahdesta toimesta.

Suomen tulee sovittaa jätehuolto vastaamaan vaatimuksia, jotka EU-direktiivit asettavat materiaalin uusiokäytölle ja kierrätykselle tulevaisuudessa. Jätelautakunta on hyväksynyt jätteenkäsittelymääräykset, joissa asetetaan mm. taloyhtiöille uusia velvollisuuksia asukkaiden kierrätettävän jätteen erilliskeräyksestä. Jätehuollon viranomaisen tulee sitoa resursseja, jotta voidaan seurata, että taloyhtiöt liittyvät uusien vaatimusten mukaiseen jätehuoltoon.

On tehty kansallinen ehdotus, jossa esitetään muutoksia jätelakiin. Jätelautakunta tulee todennäköisesti myös jatkossa vastaamaan jätteenkuljetusrekisteristä jätelain mahdollisista muutoksista huolimatta. Lautakunnalla on jo aiemmasta kattava rekisteri sekajättekuljetuksista, joista kunta vastaa. Lietekuljetusten kattavan jätteenkuljetusrekisterin saamiseksi tehtävä työ jatkuu. Lietteenkuljetusrekisterin ylläpitäminen vaatii mittavaa panostusta. Tietojen vieminen rekisteriin edellyttää henkilöstöresursseja.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021-2022 strategian toimenpideohjelman mukaisesti

Jätepalvelu on julkinen välttämätön palvelu ja yksi lautakunnan tärkeimmistä toimintatavoitteista on seurata, että jätelain lautakunnalle määräämät tehtävät suoritetaan siten, että jätehuolto toimii lautakunnan alueella. Jätelaissa tulee todennäköisesti tapahtumaan muutoksia. Nyt tiedossa olevat muutokset merkitsisivät, että jätehuollon viranomaisella on suuri rooli eri jätelajien uudelleenkäytössä ja kierrätyksessä. Materiaalin kierrätyksen osuudelle laissa asetettujen vaatimusten saavuttamisen seuraaminen asettaa suuria vaatimuksia jätehuollon viranomaiselle ja edellyttää resursseja.

Jätelautakunta

Luottamuselin: Uudenmaan jätelautakunta

Vastuuhenkilö: Jäteasiainpäällikkö Christine Perjala

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Jätteenkäsittelymääräykset täyttyvät asukkaiden biojätteen ja kierrätyskelpoisen jätteen erilliskeräyksen vaatimuksen osalta.	Jätteenkäsittelymääräysten vaatimusten täyttymiseksi on tehty yhteistyötä jäteyhtiön ja kuntien ympäristönsuojeluyksiköiden kanssa.
	Kuljetusrekisterin luominen lietteen kuljetuksille edistyy.	Tietojen vieminen lietteenkuljetusrekisteriin jatkuu niillä tiedoilla, jotka ovat jätehuollon viranomaisen käytössä.

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Uudenmaan jätelautakunnan alueen 12 kunnan jätekäsittely toimii tarkoituksenmukaisella tavalla.	Jätteenkäsittely hoidetaan noudattamalla jätteenkäsittelymääräyksiä sekä muita toiminnalle asetettuja vaatimuksia.

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma	
					2021	2022
Kokousten määrä	3	5	5	5	5	5
Käsitellyt asiat	17	40	40	40	40	40
Viranhaltijapäätökset	80	200	200	200	200	200

Henkilötyövuodet

31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Jäteasiainpäällikkö	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Vastaava jäteasiaintarkastaja			1,0	1,0	1,0	1,0
Jätehuoltokoordinaattori	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Jäteasiatarkastaja	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Jätehuoltoassistentti			1,0	1,0	1,0	1,0
Yhteensä	2,0	2,0	6,0	6,0	6,0	6,0

Jätelautakunta

Luottamuselin: Uudenmaan jätelautakunta

Vastuuhenkilö: Jäteasiainpäällikkö Christine Perjala

Käyttötalous €

	TP 2018	TA 2019 muutoksin	Ehdotus 2019	TA 2020	TA-suunnitelma 2021 2022	
Toimintatuotot	195 649	451 000	458 000	458 000	458 000	458 000
Henkilöstökulut	-146 642	-361 540	-373 070	-373 070		
Ostopalvelut	-13 339	-24 650	-24 100	-24 100		
Aineet ja tavarat						
Avustukset						
Muut kulut	-8 236	-5 340	-100	-100		
Toimintakulut	-168 216	-391 530	-397 270	-397 270	-397 270	-397 270
Toimintakate	27 432	59 470	60 730	60 730	60 730	60 730
Muutos TA 2020-TA 2019		116,8 %	2,1 %	2,1 %		
Mistä:						
Sisäiset tuotot						
Sisäiset kulut	-8 365	-4 390				

2018 sisältää vain Länsi-Uudenmaan jätelautakunnan kustannukset. Itä-Uudenmaan jätelautakunnan kustannukset johtuvat Porvoon kaupungista. Vuodesta 2019 lähtien Uudenmaan jätelautakunnan kustannukset kirjataan Raaseporin kaupungille. Tästä johtuu vuosien 2018 ja 2019 välinen ero.

Toimintakuvaus

Raaseporin Vesi tuottaa vesihuoltopalveluja Raaseporin asukkaille ja yrityksille. Kaupunginvaltuuston hyväksymällä toiminta-alueella on noin 6 750 kiinteistöä, jotka on liitetty vesihuoltoon. Toiminta rahoitetaan kokonaan asiakkailta perittävillä maksuilla.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2020

Toiminnan strategia-alueet ovat korkea toimintavarmuus, vakaa talous, osaava ja motivoitunut henkilöstö sekä hyvä palvelu. Tavoitteena on pitää mahdollisimman kustannustehokkaasti korkea taso jaetussa vedessä, jäteveden käsittelyssä ja palvelussa. Vuonna 2020 suurin investointi tulee olemaan Tammisaaren ja Karjaan välisen yhdysjohdon loppuun saattaminen. Lisäksi tulee joukko pienempiä johtoverkon investointeja sekä Skeppsholmenin puhdistamon prosessialtaiden tekniikan suunnittelu ja päivittäminen. Finnäsiin johtavan yhdysjohdon suunnittelu käynnistetään. Vuonna 2020 laadimme riskinhallinnalle talousveden riskinhallintajärjestelmän WSP (Waters Safety Plan). Henkilöstön osalta pääpaino on tapaturmien estämisessä sekä kehityskeskustelujen pitämisessä koko henkilökunnalle. Haluamme parantaa asiakaspalveluamme kehittämällä verkkosivuja ja digitaalisia palveluita.

Toiminnan tavoitteet, painopisteet ja keskeiset muutokset 2021–2022

Vuosina 2021–2022 tavoitteena on pitää edelleen mahdollisimman kustannustehokkaasti korkea taso jaetussa vedessä, jäteveden käsittelyssä ja palvelussa. Tähän pyrimme pääsemään panostamalla toiminnan strategia-alueisiin: korkea toimintavarmuus, vakaa talous, osaava ja motivoitunut henkilöstö sekä hyvä palvelu. Vuosina 2021–2022 Raaseporin Veden toiminta-alueen päivittäminen tulee ajankohtaiseksi. Skeppsholmenin puhdistamon prosessialtasiin investointi jatkuu katon ja seinien rakentamisella. Sen lisäksi selvitämme eri mahdollisuuksia vähentää sähkönkulutusta sekä mahdollisuutta asentaa aurinkopaneelit esim. puhdistamoihin. Verkostoa laajennetaan palvelemaan useampia asiakkaita, esim. yhdysjohto Finnäsiin. Pyrimme laatimaan pitkäaikaisemmän saneerausohjelman nykyisille putkille sekä työskentelemään aktiivisesti vuotovesien määrän vähentämiseksi. Taajamien jätevesien riskinhallinnalle laadimme riskinhallintaohjelman SSP (Sanitation Safety Plan). Henkilöstön osaamista ja motivaatiota ylläpidämme koulutuksella ja aktiivisella henkilöstöpolitiikalla. Digitaalisten palveluiden kehittäminen jatkuu.

Sitovat tavoitteet 2020

	Toimintatavoitteet	Tavoiteltu taso / Mittarit
	Korkea toimintavarmuus Vedenhankinta, vedenjakelu ja jäteveden johtaminen, jätevesien käsittely	Talousvedelle on laadittu riskinhallintajärjestelmä WSP. Karjaan ja Tammisaaren yhdysjohto on valmis. Finnäsin yhdysjohdon suunnittelu on valmis. Skeppsholmenin puhdistamon prosessialtaiden väliseinät on asennettu
	Vakaa talous	Talousarviota noudatetaan.
	Pätevä ja motivoitunut henkilöstö	Kehityskeskusteluja pidetään koko henkilökunnalle. Sairauspoissaolopäivien seuranta tapaturmien seurauksena
	Hyvät palvelut	Digitaalisten palvelujen kehittäminen Vesimaksu tulee pitää kohtuullisella tasolla.
	Raaseporin Veden tulostavoitetta nostetaan.	30 230 eurolla.

Luottamuselin: Raaseporin Vesi -liikelaitoksen johtokunta
Vastuhenkilö: Vesilaitoksen johtaja Klara Eklund

KÄYTTÖTALOUS

Sitovat tavoitteet 2021–2022

	<i>Toimintatavoitteet</i>	<i>Tavoiteltu taso / Mittarit</i>
	Korkea toimintavarmuus Vedenhankinta, vedenjakelu ja jäteveden johtaminen, jätevesien käsittely	Yhdysjohto Finnäsiin on valmis. Jätevedelle on laadittu riskinhallintajärjestelmä SSP. Skeppsholmenin puhdistamon prosessialtaille on rakennettu katto ja seinät.
	Vakaa talous	Talousarviota noudatetaan. Sähkönkulutusta vähennetään. Vuotovesien määrää vähennetään.
	Pätevä ja motivoitunut henkilöstö	Koulutus Kehityskeskustelut
	Hyvät palvelut	Digitaalisten palvelujen kehittäminen Vesimaksu tulee pitää kohtuullisella tasolla

Muut tunnusluvut

	TP 2018	TA 2019	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Suoritteet						
Liittymiä kpl	6 733	6 770	6 800	6 800	6 830	6 860
Myyty vesimäärä m ³	1 340 198	1 370 000	1 259 260	1 259 260	1 265 000	1 270 000
Myyty jätevesimäärä m ³	1 268 849	1 310 000	1 147 540	1 147 540	1 152 500	1 157 500
Vesijohtoa km	399	399	401	401	413	418
Viemärijohtoa km	421	422	424	424	436	438
Vedenottamoita kpl	12	12	12	12	12	11
Jätevesipumppaamoita kpl	139	146	146	146	149	149
Jätevedenpuhdistamoja kpl	3	3	3	3	3	3
Sitovat mittarit						
Menot €/m ³ vesi	2,35	2,35	2,58	2,58	2,62	2,62
Tulot €/m ³ vesi	4,41	4,46	4,70	4,70	4,70	4,70

Luottamuselin: Raaseporin Vesi -liikelaitoksen johtokunta
Vastuhenkilö: Vesilaitoksen johtaja Klara Eklund

KÄYTTÖTALOUS

Henkilötyövuodet

HENKILÖTYÖVUODET 31.12	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Henkilötyövuodet	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0
Henkilötyövuodet kaikkiaan	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0

Käyttötalous €

YHTEENVETO €	TP 2018	TA 2019	Ehdotus 2020	TA 2020	TA-suunnitelma 2021	2022
Tuotot						
Myyntituotot	5 921 665	6 113 630	5 923 080	5 923 080	5 942 000	5 960 000
Muut tuotot	69 273	60 550	61 300	61 300	57 000	58 000
Tuotot yhteensä	5 990 938	6 174 180	5 984 380	5 984 380	5 999 000	6 018 000
Muutos (TA 2019 vs TA 2018)		3,1 %	-3,1 %	0,0 %		
Kulut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-762 236	-740 100	-777 750	-777 750	-780 000	-790 000
Palvelujen ostot	-1 106 667	-1 118 130	-1 158 880	-1 158 880	-1 150 000	-1 150 000
Palkat ja palkkiot	-905 606	-968 000	-948 850	-948 850	-1 000 000	-1 000 000
Henkilöstösivukulut	-229 136	-238 750	-230 800	-230 800	-240 000	-240 000
Poistot ja arvonalennukset	-1 501 689	-1 412 300	-1 481 200	-1 481 200	-1 500 000	-1 500 000
Muut liiketoiminnankulut	-149 717	-159 000	-137 650	-137 650	-150 000	-150 000
Kulut yhteensä	-4 655 051	-4 636 280	-4 735 130	-4 735 130	-4 820 000	-4 830 000
Muutos (TA 2019 vs TA 2018)		-0,4 %	2,1 %	0,0 %		
Liikeylijäämä	1 335 887	1 537 900	1 249 250	1 249 250	1 179 000	1 188 000
Korkotuotot	0	0	0	0	0	0
Muut rahoitustuotot	3 167	4 000	3 000	3 000	4 000	4 000
Kunnalle maksetut korkokulut	-52 763	-46 000	-27 000	-27 000	-13 000	-13 000
Muille maksetut korkokulut	-103 648	-105 000	-77 000	-77 000	-60 000	-42 000
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000
Muut rahoituskulut	-247	0	0	0	0	0
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	583 863	791 900	549 250	549 250	511 000	538 000
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut						
Tilikauden ylijäämä	583 863	791 900	549 250	549 250	511 000	538 000
Muutos (TA 2019 vs TA 2018)		35,6 %	-30,6 %	0,0 %		

INVESTOINNIT 2020-2022	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2020		Suunnitelma 2021		Suunnitelma 2022		2020-2022 Talousarvio - Suunnitelma
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	
Vanhusten asuminen Tammisaaressa Sosiaali- ja terveystaloutta on ehdottanut, että investointisuunnitelmaan lisätään 150 000 euron määräraha vuonna 2021 sekä 250 000 euron määräraha vuonna 2022 vanhuksille Tammisaaren keskustassa tarkoitettujen esteettömien asuntojen ja tehostetun palveluasumisen kokonais suunnittelua ja tarveselvitystä varten. Tavoitteena tulee olla, että tämä on toteutettu 30.6.2024.								
Menot			-100 000	-150 000	0	-250 000	0	-100 000
Peruskorjaukset Eri rakennusten korjaukseen varataan vuosittain korjausmääräraha, joka jaetaan teknisen lautakunnan tekemän erillisen päätöksen mukaan. Yksittäiset yli 200 000 euron hankkeet hyväksyy kaupunginhallitus. Vuodelle 2020 suunniteltavat suuremmat peruskorjaukset perustuvat palveluverkkoselvitykseen, kaupungin kiinteistöstrategiaan sekä vuonna 2019 tehtyihin rakenne- ja tarveselvityksiin. Tekninen lautakunta hallinnoi seuraavien kohteiden määrärahoja: •Raaseporintie 5 •Tammiharjun alueen päätearkisto •Seminarieskolanin voimistelusalin kattorakenne •Seminarieskolanin voimistelusalin lattiapinnoite •Karjaan palloiluhallin kattorakenne •Grabbegården •Tammiharjun alue •Useiden rakennusten vesikatot •Iloq-avainjärjestelmä								
Menot		-1 500 000	-1 500 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 500 000	-1 500 000	-4 200 000
Rakennukset yhteensä		-4 140 000	-4 200 000	-6 410 000	-6 100 000	-4 550 000	-4 500 000	-14 800 000
Infrastruktuuri								
Puistolaitteet ja leikkipuistot Määräraha käsittää julkisten alueiden rakenteiden kunnostamisen ja korjaamisen. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-300 000
Vapaa-aika kohteet Määräraha käsittää urheilurakennukset ja -laitokset sekä vapaa-aika- ja liikuntalaitokset. Ajankohtaisia hankkeita ovat Tammisaaren ulkokuntosali ja Karjaan keskusurheilukentän ulkoveraston ympäristön asfaltointi. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-250 000	-250 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-650 000
Pienvenesatamat Määräraha sisältää Ormnäsin laiturin saneerauksen sekä nykyisen satamainfran pienehköt parannukset. Tekninen lautakunta hallinnoi määrärahoja.								
Menot		-200 000	-200 000	-150 000	-150 000	-650 000	-650 000	-1 000 000
Södra viken, ruoppaus ja satamareunukset Aluehallintovirasto on päätöksellään 18.3.2019 100/2019 myöntänyt luvan Södra vikenin kunnostamiseen ja ruoppaukseen. Ympäristöluvan mukaan hanke tulee aloittaa viimeistään 2022 ja sen tulee valmistua viimeistään 2025. Ruoppauksen ja olemassa olevien satamareunusten kunnostamisen ehdotetaan olevan kolmevuotinen hanke. Ensimmäisenä vuonna vahvistetaan satamareunuksia, toisena vuonna vahvistetaan satamareunuksia ja ruopataan ja kolmantena vuonna jatketaan satamareunusten vahvistamista ja ruoppausta.								
Menot	-3 500 000	-1 000 000	0	-1 500 000	0	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000

INVESTOINNIT 2020-2022	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2020		Suunnitelma 2021		Suunnitelma 2022		2020-2022 Talousarvio - Suunnitelma
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	
Mustionjoen kalatiet								
Kalateiden rakentamiseen Mustionjokeen varataan vuosille 2016-2021 yhteensä 1,3 milj. euron määräraha. Kalateiden rakennushanke on ELY-keskuksen sekä Raaseporin, Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Lopen kuntien yhteishanke. Lisäksi hankkeeseen saadaan rahoitusta valtiolta ja EU:lta. Hankkeen rakennuttajana toimii Raaseporin kaupunki. Vuodelle 2020 esitetään määrärahaa Äminneforsin kalatien loppuunsaattamiseen sekä Peltokosken kalatien yleistä suunnittelua ja rakennesuunnittelua varten.								
Menot	-1 295 000	-265 000	-265 000	-15 000	-15 000			-280 000
Tulot								
Netto	-1 295 000	-265 000	-265 000	-15 000	-15 000			-280 000
Liikenneväylät, perusparannukset ja uudisrakentaminen								
Määräraha käytetään väylien perusparantamiseen, uudisrakentamiseen ja asfaltointiin. Päätaivoite on vähentää sanerausvelkaa. Määrärahan jakamiseen laaditaan erillinen työohjelma. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-2 000 000	-2 000 000	-1 700 000	-1 700 000	-1 700 000	-1 700 000	-5 400 000
Uusia asuin- ja teollisuusalueita								
Asuin- ja teollisuusalueiden laajentaminen tonttien tarpeiden ja kysynnän mukaan. Ajankohtaisia hankkeita vuonna 2020 ovat Gammelbodan satama-alue, Rödmossen ja Ollabrinken Mustiolla. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-240 000	-240 000	-300 000	-300 000	-400 000	-400 000	-940 000
Maankäyttösopimukset								
Hankkeille, joissa kaupunki on solminut maankäyttösopimuksen. Ajankohtaiset hankkeet 2020 ovat Billnäs, Fiskari ja Rautatienkatu. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-400 000	-400 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-800 000
Projektit								
Vuodelle 2020 ehdotetaan määrärahaa Pohjan keskustalle, ulkoilureitille joka koskee Ormnäs - Estholmen ja myöhemmin Tammiharjun alueelle sekä liikenneturvatoimeenpiteille, yhteensä 250 000 euro. Liikenneturvatoimeenpiteet tarkoittaa liikenneympäristön parantaminen liikenneturvallisuussuunnitelman mukaisesti lautakunnan priorisointien mukaan. Määrärahaa Ramsholmen-Gäsörenin luonnonpolulle ja sillalle ehdotetaan 2022. Määräraha jaetaan teknisen lautakunnan erillisellä päätöksellä.								
Menot		-250 000	-250 000	-250 000	-250 000	-480 000	-480 000	-980 000
Liikennejärjestelyt VT 25								
Valtatien 25 liikennejärjestelyt nk. kehityskäytävään. Määräraha varataan Lepin liikennejärjestelyille. Ohikulkutien ja vt 25 risteysjärjestelyt katsotaan yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan vaiheittain. Suunnitelmat poistaa tasoristeykset Hanko-Hyvinkää radalta voi johtaa kaupungin osallistumiseen kustanuksiin. Kaupunginhallitus on 17.6.2019 § 247 tehnyt talousarviovarauksen 100 000 euron tiesuunnittelumäärärahalle vuodelle 2020. Tavoitteena on, että rakennustyöt aloitetaan tulevina toimintavuosina. Rakennusmääräraha käsitellään erillisellä päätöksellä.								
Menot		-100 000	-100 000	-2 000 000	-2 000 000	-800 000	-800 000	-2 900 000
Infrastruktuuri yhteensä		-4 805 000	-3 805 000	-6 415 000	-4 915 000	-5 530 000	-5 530 000	-14 250 000

INVESTOINNIT 2020-2022	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2020		Suunnitelma 2021		Suunnitelma 2022		2020-2022 Talousarvio - Suunnitelma
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	
Muut investoinnit								
Numeerinen pohjakartta								
Pohjakartta kaavoitukseen ja maankäyttöön.								
Menot				-60 000	-60 000			-60 000
Sijoitukset								
Muut osakkeet ja osuudet (Fokus)								
Kaupunginhallitus on 17.6.2019 § 248 hyväksynyt nk. uuden Fokustalon hankesuunnitelman. Karjaan keskusta-kiinteistöille on laadittu selvitys ja Fokustalo on kuntokartoitettu ja sille on tehty hankesuunnitelma. Kuntokartoitus osoittaa, että rakennus on huonossa kunnossa ja hankesuunnitelmasta käy ilmi, että rakennus esitetään korvattavan uudisrakennuksella. Hankemääräraha sisältää uudisrakennuksen ja Fokuksen purkamisen. Investointimääräraha käytetään yhteisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden ostamiseen. Kaupungin maksuosuus kiinteistöosakeyhtiölle tapahtuu osapuolten välisen sopimuksen mukaan. Kaupunginhallitus hyväksyy nk. yhteistyösopimuksen erikseen. Uusi kiinteistöosakeyhtiö toimii rakennuttajana.								
Menot	-5 000 000	-2 800 000	-2 800 000	-2 000 000	-2 000 000			-4 800 000
Bruttoinvestoinnit		-12 245 000	-11 305 000	-15 385 000	-13 575 000	-10 580 000	-10 530 000	-35 410 000
Tulot		500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	1 500 000
Nettoinvestoinnit		-11 745 000	-10 805 000	-14 885 000	-13 075 000	-10 080 000	-10 030 000	-33 910 000

INVESTOINNIT 2020-2022	Hankkeen kokonaiskustannus	TA 2020		Suunnitelma 2021		Suunnitelma 2022		2020-2022 Talousarvio - Suunnitelma
		Yksiköiden ehdotus	Talousarvio	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	Yksiköiden ehdotus	Suunnitelma	
LIIKELAITOKSET:								
Raaseporin Vesi								
Vedenottamoiden täydennys								
Menot		-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-75 000
Johtoverkon laajennus asuin- ja teollisuusalueille								
Menot		-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-900 000
Johtoverkon saneeraus, pintavesijohtojen laajennusrakentaminen								
Menot		-800 000	-800 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 200 000	-1 200 000	-3 000 000
Finnäs yhdysjohto								
Menot		-30 000	-30 000	-100 000	-100 000	-300 000	-300 000	-430 000
Tammisaaren-Karjaan yhdysjohto								
Menot		-200 000	-200 000					-200 000
Viemäripumppuasemien täydennys								
Menot		-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-75 000
Puhdistuslaitoksien täydennys								
Menot		-300 000	-300 000	-300 000	-300 000	-25 000	-25 000	-625 000
Raaseporin Vesi								
Menot		-1 680 000	-1 680 000	-1 750 000	-1 750 000	-1 875 000	-1 875 000	-5 305 000
Tulot		0	0	0	0	0	0	0
Netto		-1 680 000	-1 680 000	-1 750 000	-1 750 000	-1 875 000	-1 875 000	-5 305 000
Bruttoinvestoinnit sis. liikelaitokset		-13 925 000	-12 985 000	-17 135 000	-15 325 000	-12 455 000	-12 405 000	-40 715 000
Tulot sis. liikelaitokset		500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	1 500 000
Nettoinvestoinnit sis. liikelaitokset		-13 425 000	-12 485 000	-16 635 000	-14 825 000	-11 955 000	-11 905 000	-39 215 000

INVESTOINTIOHJELMA	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Investointiohjelma vuosittain	10,805	13,075	10,03	9,97	6,85	16,51	8,85	4,71	11,55	4,51	4,65	7,61	4,55	4,51	4,65
RAKENNUKSET															
<i>Rakennukset, investoinnit</i>															
Mustion koulukeskus	00	00													
Katarinaskolan <i>Saneerauksen aikana korvaavat tilat Fokukselle ja Katarinaskolanille: es. Grabbgården, Lönnbergs, Klincebackan koulu, parakit</i>	00	00	00												
Kirkonkylän koulu, iso koulurakennus			0	00											
Seminarieskolan					0	00									
Tenholan palvelukoti									00						
Tenholan paloasema	00														
Ekenäs högstadieskola								0	00						
Maria-koti											0	00			
Kirkonkylän koulu, tiilirakennus												00			
Ruokahuoltouudistus	0	00	0	00	0	00									
Uimahalli		0	0	00	00										
Aurinkopaneelit, määräraha energiatavokkaiden ratkaisujen parantamiseksi	00														
Koulupihat	00														
Vanhusten asuminen Tammissaarella	0														
Kohdistamattomat määrärahat	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
RAKENNUKSET Yhteensä	4,20	6,10	4,50	4,56	2,00	12,75	5,50	1,40	8,10	1,20	1,30	4,20	1,20	1,20	1,20
INFRA															
<i>Infrastruktuurin investoinnit</i>															
Puistolaitteet ja leikkipuistot	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Vapaa-aika kohteet	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Pienvenesatamat	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Södra viken, ruoppaus ja satamareunukset			00	00	00										
Mustionjoen kalatiet	00	0													
Liikenneväylät, kohdistamattomat määrärahat	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Maasilta silta				00											
Uusia asuin- ja teollisuusalueita	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Maankäyttösopimukset (Fiskars, Pinjainen, Axxell, Rautatienkatu)	00	00	00	00		00									
Projektit	00	00	00			00			00			00			00
VT 25	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
INFRA yhteensä	3,805	4,915	5,53	5,35	4,85	3,70	3,35	3,25	3,45	3,25	3,35	3,35	3,35	3,25	3,45
MUUT															
<i>Muut investoinnit</i>															
Maa-alueiden ostot	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Kiinteistömyynti	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00
Numeerinen pohjakartta		00		00		00		00		00		00		00	
Sijoitukset	00	00													
Muut yhteensä	2,80	2,06	0	0,06	0	0,06	0	0,06	0	0,06	0	0,06	0	0,06	0

ULKOINEN Tuloslaskelmaosa

TULOSLASKELMA sis. liikelait. Raaseporin Vesi	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis. TA-muutokset	Ennuste 30.09.2019	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Suunn. 2021	Suunn. 2022
Toimintatulot							
Myytitulot	10 359 718	10 228 270		9 879 550	10 079 550		
Maksutulot	9 628 537	9 669 830		9 458 890	9 458 890		
Tuet ja avustukset	2 256 808	1 844 530		2 063 650	2 063 650		
Muut toimintatulot	7 070 177	6 921 260		7 140 420	7 122 220		
Toimintatulot	29 315 240	28 663 890	28 862 056	28 542 510	28 724 310	28 542 430	28 561 430
Valmistus omaan käyttöön	267 439	325 000	278 521	345 500	345 500		
Toimintamenot							
Henkilöstömenot	-81 553 849	-84 698 350		-86 811 050	-86 684 420		
Palvelujen ostot	-86 463 499	-87 324 400		-88 788 670	-88 739 410		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 855 924	-11 199 620		-11 177 840	-10 776 670		
Avustukset	-8 694 684	-9 068 520		-9 007 790	-9 037 790		
Muut toimintamenot	-5 681 615	-6 163 310		-6 622 300	-6 450 760		
Toimintamenot	-193 249 571	-198 454 200	-197 988 366	-202 407 650	-201 689 050	-202 882 690	-203 051 690
TOIMINTAKATE	-163 666 891	-169 465 310	-168 847 789	-173 519 640	-172 619 240	-174 340 260	-174 490 260
Verotulot	112 870 601	114 625 000	113 484 000	119 262 000	119 262 000	121 705 000	124 035 000
Kunnallisvero	97 092 137	98 946 000	97 826 000	103 455 000	103 455 000	105 642 000	107 778 000
Kiinteistövero	11 343 494	11 470 000	11 485 000	11 544 000	11 544 000	11 587 000	11 632 000
Yhteisövero	4 434 969	4 209 000	4 173 000	4 263 000	4 263 000	4 476 000	4 625 000
Valtionosuudet	53 892 643	53 415 000	54 520 000	59 559 020	59 496 020	60 806 000	61 037 000
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot, ulkoiset	1 738 512	1 665 000	1 675 000	1 610 300	1 610 300	1 571 000	1 520 000
Korkotulot, sisäiset	52 763	46 000	42 000	27 000	27 000	13 000	13 000
Muut rahoitustulot	1 043 160	975 000	1 048 000	1 021 000	1 021 000	1 024 000	1 024 000
Korkomenot, ulkoiset	-1 533 649	-1 560 500	-1 396 000	-1 051 600	-1 051 600	-936 000	-807 000
Korkomenot, sisäiset	-52 763	-46 000	-40 000	-27 000	-27 000	-13 000	-13 000
Muut rahoitusmenot	-7 400	-6 000	-3 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Korvaus peruspääomasta	-598 533	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000	-599 000
VUOSIKATE	3 738 442	-950 810	-116 789	6 276 080	7 113 480	9 224 740	11 713 740
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 414 502	-6 762 300	-6 852 000	-6 901 200	-6 901 200	-7 050 000	-7 250 000
Arvonalentumiset	-14 034						
Satunnaiset erät							
TILIKAUDEN TULOS	-2 690 095	-7 713 110	-6 968 789	-625 120	212 280	2 174 740	4 463 740
Varausten lisäys/vähennys							
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	-2 690 095	-7 713 110	-6 968 789	-625 120	212 280	2 174 740	4 463 740
TUNNUSLUVUT							
Toimintatulot / -menot, %	-15,2	-14,4	-14,6	-14,1	-14,2	-14,1	-14,1
Verotulot, euro/asukas	4 091	4 123	4 127	4 345	4 345	4 434	4 519
Valtionosuudet, euro/asukas	1 953	1 921	1 983	2 170	2 167	2 215	2 224
Vuosikate, euro/asukas	135	-34	-4	229	259	336	427
Vuosikate / Poistot, %	58,2	-14,1	-1,7	90,9	103,1	130,8	161,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000€	-5 033	-12 746	-12 001	-12 627	-11 789	-9 614	-5 151
Asukasmäärä vuoden lopussa	27 592	27 800	27 500	27 450	27 450	27 450	27 450

Kunnan ja liikelaitoksen tuloslaskelma

	Talousarvio 2020		Eliminoinnit		Kunnan tulos- laskelmaosa ml. liike- laitokset
	Kaupunki	Raaseporin Vesi	Kaupunki	Raaseporin Vesi	
Toimintatulot	53 441 180	5 984 380			59 425 560
Toimintamenot	-228 790 870	-3 253 930			-232 044 800
Toimintakate	-175 349 690	2 730 450	0	0	-172 619 240
Verotulot	119 262 000				119 262 000
Valtionosuudet	59 496 020				59 496 020
Rahoitustulot ja menot					
Korkotulot	1 637 300		-27 000		1 610 300
Muut rahoitustulot	1 018 000	3 000	-599 000		422 000
Korkomenot	-974 600	-104 000		27 000	-1 051 600
Muut rahoitusmenot	-6 000				-6 000
Korvaus peruspääomasta		-599 000		599 000	0
Vuosikate	5 083 030	2 030 450	-626 000	626 000	7 113 480
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 420 000	-1 481 200			-6 901 200
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Tilikauden tulos	-336 970	549 250	-626 000	626 000	212 280

Liikelaitosten vaikutus kunnan toiminnan rahoitukseen

	Talousarvio 2020		Eliminoinnit		Kunnan tulos- laskelmaosa ml. liike- laitokset
	Kaupunki	Raaseporin Vesi	Kaupunki	Raaseporin Vesi	
Tulorahoitus					
Vuosikate	5 083 030	2 030 450			7 113 480
Satunnaiset erät					0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 200 000				-1 200 000
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-11 305 000	-1 680 000			-12 985 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin					0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 700 000				1 700 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 721 970	350 450	0	0	-5 371 520
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					0
Antolainasaamisten lisäykset					0
Antolainasaamisten vähennykset	1 327 250		-310 000		1 017 250
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	15 360 000				15 360 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-10 803 000	-1 137 250		310 000	-11 630 250
Lyhytaikaisten lainojen muutos					0
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	162 280	-786 800	-310 000	310 000	-624 520

TALOUSARVIO 2020
Ulkoiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Tilintarkastus						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-60 396	-57 720	-59 700	-59 700	3,4	-1,2
Netto	-60 396	-57 720	-59 700	-59 700	3,4	-1,2
Kaupunginkanslia						
Tulot	446 017	187 920	93 420	93 420	-50,3	-79,1
Menot	-5 627 445	-5 546 300	-5 391 320	-5 399 900	-2,6	-4,0
Netto	-5 181 428	-5 358 380	-5 297 900	-5 306 480	-1,0	2,4
Talousoasto						
Tulot	101 149	91 500	101 000	101 000	10,4	-0,1
Menot	-1 160 660	-1 244 530	-1 289 240	-1 289 100	3,6	11,1
Netto	-1 059 511	-1 153 030	-1 188 240	-1 188 100	3,0	12,1
Henkilöosasto						
Tulot	717 644	718 000	693 000	693 000	-3,5	-3,4
Menot	-2 851 056	-2 827 120	-2 784 890	-2 782 320	-1,6	-2,4
Netto	-2 133 412	-2 109 120	-2 091 890	-2 089 320	-0,9	-2,1
Kaupunkikehitys						
Tulot	92 835	74 000	79 500	79 500	7,4	-14,4
Menot	-1 455 500	-1 486 810	-1 739 810	-1 789 110	20,3	22,9
Netto	-1 362 665	-1 412 810	-1 660 310	-1 709 610	21,0	25,5
Joukkoliikenne						
Tulot	172 978	100 000	170 000	170 000	70,0	-1,7
Menot	-498 935	-698 690	-814 080	-771 080	10,4	54,5
Netto	-325 957	-598 690	-644 080	-601 080	0,4	84,4
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ						
Tulot	1 530 623	1 171 420	1 136 920	1 136 920	-2,9	-25,7
Menot	-11 653 992	-11 861 170	-12 079 040	-12 091 210	1,9	3,8
Netto	-10 123 369	-10 689 750	-10 942 120	-10 954 290	2,5	8,2
Hallinto ja tukipalvelut						
Tulot	87 169	49 170	39 100	39 100	-20,5	-55,1
Menot	-2 046 229	-1 929 010	-1 867 720	-1 867 170	-3,2	-8,8
Netto	-1 959 060	-1 879 840	-1 828 620	-1 828 070	-2,8	-6,7
Kotihoito + tukipalvelut						
Tulot	1 740 158	1 885 130	1 667 000	1 867 000	-1,0	7,3
Menot	-8 914 195	-9 958 930	-10 073 880	-10 053 090	0,9	12,8
Netto	-7 174 037	-8 073 800	-8 406 880	-8 186 090	1,4	14,1
Ympäri vuorokauti.asumin.						
Tulot	4 272 057	4 236 650	4 422 500	4 422 500	4,4	3,5
Menot	-13 653 151	-13 942 920	-13 836 610	-13 828 400	-0,8	1,3
Netto	-9 381 094	-9 706 270	-9 414 110	-9 405 900	-3,1	0,3
Terveydenhoitopalvelut						
Tulot	901 865	871 700	887 460	887 460	1,8	-1,6
Menot	-8 564 680	-8 713 170	-8 831 510	-8 797 710	1,0	2,7
Netto	-7 662 815	-7 841 470	-7 944 050	-7 910 250	0,9	3,2
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto						
Tulot	461 897	418 600	446 600	446 600	6,7	-3,3
Menot	-3 053 657	-3 295 720	-3 199 290	-3 302 660	0,2	8,2
Netto	-2 591 760	-2 877 120	-2 752 690	-2 856 060	-0,7	10,2
Hammashoito						
Tulot	1 083 103	1 125 000	1 151 000	1 151 000	2,3	6,3
Menot	-2 724 534	-2 918 770	-3 040 900	-3 027 340	3,7	11,1
Netto	-1 641 431	-1 793 770	-1 889 900	-1 876 340	4,6	14,3
Lapsi- ja perhepalvelut						
Tuotot	320 871	37 050	251 300	251 300	578,3	-21,7
Kulut	-5 042 527	-5 046 250	-5 403 770	-5 402 490	7,1	7,1
Netto	-4 721 656	-5 009 200	-5 152 470	-5 151 190	2,8	9,1

TALOUSARVIO 2020, TALOUSSUUNNITELMA 2021 - 2022
Sisäiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Tulot	0	0	0	0		
Menot	-2 408	-3 760	-4 210	-4 210	12,0	74,8
Netto	-2 408	-3 760	-4 210	-4 210	12,0	74,8
Tulot	2 787 544	2 830 160	2 958 360	2 958 360	4,5	6,1
Menot	-335 582	-405 430	-387 400	-387 400	-4,4	15,4
Netto	2 451 962	2 424 730	2 570 960	2 570 960	6,0	4,9
Tulot	1 360	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-64 963	-80 420	-94 190	-94 190	17,1	45,0
Netto	-63 603	-80 420	-94 190	-94 190	17,1	48,1
Tulot	975	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-138 116	-124 830	-145 680	-145 680	16,7	5,5
Netto	-137 141	-124 830	-145 680	-145 680	16,7	6,2
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-160 450	-153 390	-131 030	-131 030	-14,6	-18,3
Netto	-160 450	-153 390	-131 030	-131 030	-14,6	-18,3
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	0	0	0	0	0,0	0,0
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0
Tulot	2 789 879	2 830 160	2 958 360	2 958 360	4,5	6,0
Menot	-701 519	-767 830	-762 510	-762 510	-0,7	8,7
Netto	2 088 360	2 062 330	2 195 850	2 195 850	6,5	5,1
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-129 956	-144 180	-156 450	-156 450	8,5	20,4
Netto	-129 956	-144 180	-156 450	-156 450	8,5	20,4
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-400 044	-410 960	-509 860	-509 860	24,1	27,5
Netto	-400 044	-410 960	-509 860	-509 860	24,1	27,5
Tulot	1 586	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-3 137 431	-3 192 010	-3 737 720	-3 531 660	10,6	12,6
Netto	-3 135 845	-3 192 010	-3 737 720	-3 531 660	10,6	12,6
Tulot	736	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-1 501 992	-1 497 040	-1 769 450	-1 769 450	18,2	17,8
Netto	-1 501 256	-1 497 040	-1 769 450	-1 769 450	18,2	17,9
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-260 400	-266 860	-278 200	-278 200	4,2	6,8
Netto	-260 400	-266 860	-278 200	-278 200	4,2	6,8
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-342 433	-331 280	-360 070	-360 070	8,7	5,2
Netto	-342 433	-331 280	-360 070	-360 070	8,7	5,2
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Kulut	-173 939	-192 520	-197 290	-197 290	2,5	13,4
Netto	-173 939	-192 520	-197 290	-197 290	2,5	13,4

TALOUSARVIO 2020
Ulkoiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Aikuissosiaalityö, vammaspalvelut ja maahanmuuttajatoimisto						
Tulot	577 156	517 600	430 440	430 440	-16,8	-25,4
Menot	-13 680 744	-13 994 120	-14 824 180	-14 823 270	5,9	8,4
Netto	-13 103 588	-13 476 520	-14 393 740	-14 392 830	6,8	9,8
Työllisyyspalvelut						
Tulot	486 672	573 130	629 380	629 380	9,8	29,3
Menot	-3 618 118	-3 756 720	-3 955 730	-3 952 700	5,2	9,2
Netto	-3 131 446	-3 183 590	-3 326 350	-3 323 320	4,4	6,1
Erikoissairaanhoito/Maksuosuus						
Tulot	643 328	150 000	160 000	160 000	6,7	-75,1
Menot	-40 802 472	-41 120 000	-41 115 000	-41 115 000	0,0	0,8
Netto	-40 159 144	-40 970 000	-40 955 000	-40 955 000	0,0	2,0
Erikoissairaanhoito/Muu erikoissairaanhoito						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-4 827 248	-4 560 000	-4 321 150	-4 321 150	-5,2	-10,5
Netto	-4 827 248	-4 560 000	-4 321 150	-4 321 150	-5,2	-10,5
SOSIAALI- JA TERV.HUOLT. YHTEENSÄ						
Tulot	10 574 276	9 864 030	10 084 780	10 284 780	4,3	-2,7
Menot	-106 927 555	-109 235 610	-110 469 740	-110 490 980	1,1	3,3
Netto	-96 353 279	-99 371 580	-100 384 960	-100 206 200	0,8	4,0
Muu sivistys						
Tulot	1 218 684	1 220 050	1 344 580	1 344 580	10,2	10,3
Menot	-7 431 092	-7 782 510	-8 497 600	-8 373 890	7,6	12,7
Netto	-6 212 408	-6 562 460	-7 153 020	-7 029 310	7,1	13,1
Varhaiskasvatus						
Tulot	1 544 671	1 500 750	1 490 200	1 490 200	-0,7	-3,5
Menot	-12 569 304	-12 904 160	-12 873 330	-12 862 360	-0,3	2,3
Netto	-11 024 633	-11 403 410	-11 383 130	-11 372 160	-0,3	3,2
Opetus						
Tulot	549 908	487 800	438 470	438 470	-10,1	-20,3
Menot	-17 153 382	-17 541 980	-17 950 010	-17 923 220	2,2	4,5
Netto	-16 603 474	-17 054 180	-17 511 540	-17 484 750	2,5	5,3
Lukioiden						
Tulot	60 956	5 000	5 000	5 000	0,0	-91,8
Menot	-2 722 091	-2 774 010	-2 874 830	-2 873 240	3,6	5,6
Netto	-2 661 135	-2 769 010	-2 869 830	-2 868 240	3,6	7,8
Museot						
Tulot	264 098	70 000	82 500	82 500	17,9	-68,8
Menot	-877 578	-676 990	-915 070	-850 910	25,7	-3,0
Netto	-613 480	-606 990	-832 570	-768 410	26,6	25,3
Kirjasto						
Tulot	32 904	18 000	44 210	26 010	44,5	-21,0
Menot	-1 015 291	-997 710	-1 043 030	-997 190	-0,1	-1,8
Netto	-982 387	-979 710	-998 820	-971 180	-0,9	-1,1
Vapaa-aika						
Tulot	475 148	512 200	517 600	517 600	1,1	8,9
Menot	-1 515 818	-1 577 270	-1 584 960	-1 574 860	-0,2	3,9
Netto	-1 040 670	-1 065 070	-1 067 360	-1 057 260	-0,7	1,6
SIVISTYS YHTEENSÄ						
Tulot	4 146 369	3 813 800	3 922 560	3 904 360	2,4	-5,8
Menot	-43 284 556	-44 254 630	-45 738 830	-45 455 670	2,7	5,0
Netto	-39 138 187	-40 440 830	-41 816 270	-41 551 310	2,7	6,2

TALOUSARVIO 2020, TALOUSSUUNNITELMA 2021 - 2022
Sisäiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Tulot	5 448	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-190 998	-184 610	-202 000	-202 000	9,4	5,8
Netto	-185 550	-184 610	-202 000	-202 000	9,4	8,9
Tulot	7 422	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-355 535	-356 430	-359 010	-364 410	2,2	2,5
Netto	-348 113	-356 430	-359 010	-364 410	2,2	4,7
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	0	0	0	0	0,0	0,0
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	0	0	0	0	0,0	0,0
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0
Tulot	15 192	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-6 492 728	-6 575 890	-7 570 050	-7 369 390	12,1	13,5
Netto	-6 477 536	-6 575 890	-7 570 050	-7 369 390	12,1	13,8
Tulot	282 700	298 160	264 480	264 480	-11,3	-6,4
Menot	-997 113	-1 061 700	-1 051 280	-1 051 020	-1,0	5,4
Netto	-714 413	-763 540	-786 800	-786 540	3,0	10,1
Tulot	2 740	0	2 000	2 000	0,0	-27,0
Menot	-4 332 218	-4 542 010	-4 580 520	-4 546 560	0,1	4,9
Netto	-4 329 478	-4 542 010	-4 578 520	-4 544 560	0,1	5,0
Tulot	167 455	175 000	157 100	157 100	-10,2	-6,2
Menot	-10 453 138	-11 021 800	-11 066 380	-11 011 080	-0,1	5,3
Netto	-10 285 683	-10 846 800	-10 909 280	-10 853 980	0,1	5,5
Tulot	4 395	1 500	1 500	1 500	0,0	-65,9
Menot	-1 033 282	-1 168 620	-1 222 020	-1 213 120	3,8	17,4
Netto	-1 028 887	-1 167 120	-1 220 520	-1 211 620	3,8	17,8
Tulot	31 556	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-294 279	-317 580	-362 930	-362 930	14,3	23,3
Netto	-262 723	-317 580	-362 930	-362 930	14,3	38,1
Tulot	13 427	10 000	10 000	10 000	0,0	-25,5
Menot	-583 638	-576 840	-537 660	-537 660	-6,8	-7,9
Netto	-570 211	-566 840	-527 660	-527 660	-6,9	-7,5
Tulot	347 530	366 400	348 000	348 000	-5,0	0,1
Menot	-1 258 429	-1 481 520	-1 510 250	-1 510 250	1,9	20,0
Netto	-910 899	-1 115 120	-1 162 250	-1 162 250	4,2	27,6
Tulot	849 803	851 060	783 080	783 080	-8,0	-7,9
Menot	-18 952 097	-20 170 070	-20 331 040	-20 232 620	0,3	6,8
Netto	-18 102 294	-19 319 010	-19 547 960	-19 449 540	0,7	7,4

TALOUSARVIO 2020
Ulkoiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Hallinto (Tekniikka)						
Tulot	198 203	303 000	316 500	316 500	4,5	59,7
Menot	-2 392 186	-2 480 600	-2 561 100	-2 535 280	2,2	6,0
Netto	-2 193 983	-2 177 600	-2 244 600	-2 218 780	1,9	1,1
Yhdyskuntatekniikka						
Tulot	833 690	850 000	744 500	744 500	-12,4	-10,7
Menot	-4 377 359	-4 702 820	-4 469 500	-4 432 470	-5,7	1,3
Netto	-3 543 669	-3 852 820	-3 725 000	-3 687 970	-4,3	4,1
Mittaus- ja kiinteistömuodostus						
Tulot	2 052 409	2 242 500	2 053 000	2 053 000	-8,5	0,0
Menot	-539 646	-560 110	-561 900	-561 620	0,3	4,1
Netto	1 512 763	1 682 390	1 491 100	1 491 380	-11,4	-1,4
Tilalahallinta						
Tulot	3 116 584	3 137 910	3 237 820	3 237 820	3,2	3,9
Menot	-11 113 410	-11 793 520	-12 040 340	-11 712 200	-0,7	5,4
Netto	-7 996 826	-8 655 610	-8 802 520	-8 474 380	-2,1	6,0
Toimitilahuolto ja ruokahuolto						
Tulot	264 374	277 050	240 550	240 550	-13,2	-9,0
Menot	-7 539 358	-7 762 920	-8 625 230	-8 571 190	10,4	13,7
Netto	-7 274 984	-7 485 870	-8 384 680	-8 330 640	11,3	14,5
Kaavoitus						
Tulot	78 469	73 000	73 000	73 000	0,0	-7,0
Menot	-700 956	-643 940	-686 900	-676 760	5,1	-3,5
Netto	-622 487	-570 940	-613 900	-603 760	5,7	-3,0
Rakentaminen ja ympäristö						
Tulot	601 097	631 000	636 000	636 000	0,8	5,8
Menot	-1 407 345	-1 547 760	-1 523 870	-1 510 470	-2,4	7,3
Netto	-806 248	-916 760	-887 870	-874 470	-4,6	8,5
Jätelautakunta						
Tulot	195 649	451 000	458 000	458 000	1,6	134,1
Menot	-159 851	-387 140	-397 270	-397 270	2,6	148,5
Netto	35 798	63 860	60 730	60 730	-4,9	69,6
TEKNIikka YHTEENSÄ						
Tulot	7 340 475	7 965 460	7 759 370	7 759 370	-2,6	5,7
Menot	-28 230 111	-29 878 810	-30 866 110	-30 397 260	1,7	7,7
Netto	-20 889 636	-21 913 350	-23 106 740	-22 637 890	3,3	8,4
Raseborgs stad						
Tulot	23 591 743	22 814 710	22 903 630	23 085 430	1,2	-2,1
Menot	-190 096 214	-195 230 220	-199 153 720	-198 435 120	1,6	4,4
Netto	-166 504 471	-172 415 510	-176 250 090	-175 349 690	1,7	5,3
Raaseporin Vesi						
Tulot	5 990 938	6 174 180	5 984 380	5 984 380	-3,1	-0,1
Menot	-3 153 362	-3 223 980	-3 253 930	-3 253 930	0,9	3,2
Netto	2 837 576	2 950 200	2 730 450	2 730 450	-7,4	-3,8
KAUPUNKI + LIIKELAITOKSET YHTEENSÄ						
Tulot	29 582 681	28 988 890	28 888 010	29 069 810	0,3	-1,7
Menot	-193 249 576	-198 454 200	-202 407 650	-201 689 050	1,6	4,4
Netto	-163 666 895	-169 465 310	-173 519 640	-172 619 240	1,9	5,5

TALOUSARVIO 2020, TALOUSSUUNNITELMA 2021 - 2022
Sisäiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Tulot	1 041	500	0	0	0,0	-100,0
Menot	-42 073	-55 680	-54 460	-54 460	-2,2	29,4
Netto	-41 032	-55 180	-54 460	-54 460	-1,3	32,7
Tulot	451 109	424 230	421 360	421 360	-0,7	-6,6
Menot	-249 237	-282 620	-278 950	-278 950	-1,3	11,9
Netto	201 872	141 610	142 410	142 410	0,6	-29,5
Tulot	4 533	654 500	662 000	662 000	0,0	14504,0
Menot	-57 022	-73 580	-76 770	-76 770	4,3	34,6
Netto	-52 489	580 920	585 230	585 230	0,7	-1215,0
Tulot	15 442 064	16 925 420	17 020 230	16 859 150	-0,4	9,2
Menot	-287 065	-981 810	-964 910	-964 910	-1,7	236,1
Netto	15 154 999	15 943 610	16 055 320	15 894 240	-0,3	4,9
Tulot	7 752 518	7 821 720	8 809 800	8 671 800	10,9	11,9
Menot	-384 266	-420 040	-425 120	-425 120	1,2	10,6
Netto	7 368 252	7 401 680	8 384 680	8 246 680	11,4	11,9
Tulot	3 860	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-60 719	-72 920	-74 800	-74 800	2,6	23,2
Netto	-56 859	-72 920	-74 800	-74 800	2,6	31,6
Tulot	11 307	0	0	0	0,0	-100,0
Menot	-86 213	-102 760	-116 220	-116 220	13,1	34,8
Netto	-74 906	-102 760	-116 220	-116 220	13,1	55,2
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-8 365	-4 390	0	0	-100,0	-100,0
Netto	-8 365	-4 390	0	0	-100,0	-100,0
Tulot	23 666 432	25 826 370	26 913 390	26 614 310	3,1	12,5
Menot	-1 174 960	-1 993 800	-1 991 230	-1 991 230	-0,1	69,5
Netto	22 491 472	23 832 570	24 922 160	24 623 080	3,3	9,5
Tulot	27 321 306	29 507 590	30 654 830	30 355 750	2,9	11,1
Menot	-27 321 306	-29 507 590	-30 654 830	-30 355 750	2,9	11,1
Netto	0	0	0	0	0,0	0,0

TALOUSARVIO 2020
Ulkoiset / Sisäiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Tilintarkastus						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0,0
Menot	-62 804	-61 480	-63 910	-63 910	4,0	1,8
Netto	-62 804	-61 480	-63 910	-63 910	4,0	1,8
Kaupunginkanslia						
Tulot	3 233 561	3 018 080	3 051 780	3 051 780	1,1	-5,6
Menot	-5 963 027	-5 951 730	-5 778 720	-5 787 300	-2,8	-2,9
Netto	-2 729 466	-2 933 650	-2 726 940	-2 735 520	-6,8	0,2
Taloussosasto						
Tulot	102 509	91 500	101 000	101 000	10,4	-1,5
Menot	-1 225 623	-1 324 950	-1 383 430	-1 383 290	4,4	12,9
Netto	-1 123 114	-1 233 450	-1 282 430	-1 282 290	4,0	14,2
Henkilösosasto						
Tulot	718 619	718 000	693 000	693 000	-3,5	-3,6
Menot	-2 989 172	-2 951 950	-2 930 570	-2 928 000	-0,8	-2,0
Netto	-2 270 553	-2 233 950	-2 237 570	-2 235 000	0,0	-1,6
Kaupunkikehitys						
Tulot	92 835	74 000	79 500	79 500	7,4	-14,4
Menot	-1 615 950	-1 640 200	-1 870 840	-1 920 140	17,1	18,8
Netto	-1 523 115	-1 566 200	-1 791 340	-1 840 640	17,5	20,8
Joukkoliikenne						
Tulot	172 978	100 000	170 000	170 000	70,0	-1,7
Menot	-498 935	-698 690	-814 080	-771 080	10,4	54,5
Netto	-325 957	-598 690	-644 080	-601 080	0,4	84,4
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ						
Tulot	4 320 502	4 001 580	4 095 280	4 095 280	2,3	-5,2
Menot	-12 355 511	-12 629 000	-12 841 550	-12 853 720	1,8	4,0
Netto	-8 035 009	-8 627 420	-8 746 270	-8 758 440	1,5	9,0
Hallinto ja tukipalvelut						
Tulot	87 169	49 170	39 100	39 100	-20,5	-55,1
Menot	-2 176 185	-2 073 190	-2 024 170	-2 023 620	-2,4	-7,0
Netto	-2 089 016	-2 024 020	-1 985 070	-1 984 520	-2,0	-5,0
Kotihoito + tukipalvelut						
Tulot	1 740 158	1 885 130	1 667 000	1 867 000	-1,0	7,3
Menot	-9 314 239	-10 369 890	-10 583 740	-10 562 950	1,9	13,4
Netto	-7 574 081	-8 484 760	-8 916 740	-8 695 950	2,5	14,8
Ympäri vuorokauti.asumin.						
Tulot	4 273 643	4 236 650	4 422 500	4 422 500	4,4	3,5
Menot	-16 790 582	-17 134 930	-17 574 330	-17 360 060	1,3	3,4
Netto	-12 516 939	-12 898 280	-13 151 830	-12 937 560	0,3	3,4
Terveydenhoitopalvelut						
Tulot	902 601	871 700	887 460	887 460	1,8	-1,7
Menot	-10 066 672	-10 210 210	-10 600 960	-10 567 160	3,5	5,0
Netto	-9 164 071	-9 338 510	-9 713 500	-9 679 700	3,7	5,6
Mielenterveyshoito ja päihdehuolto						
Tulot	461 897	418 600	446 600	446 600	6,7	-3,3
Menot	-3 314 057	-3 562 580	-3 477 490	-3 580 860	0,5	8,1
Netto	-2 852 160	-3 143 980	-3 030 890	-3 134 260	-0,3	9,9
Hammashoito						
Tulot	1 083 103	1 125 000	1 151 000	1 151 000	2,3	6,3
Menot	-3 066 967	-3 250 050	-3 400 970	-3 387 410	4,2	10,4
Netto	-1 983 864	-2 125 050	-2 249 970	-2 236 410	5,2	12,7
Lapsi- ja perhepalvelut						
Tuotot	320 871	37 050	251 300	251 300	578,3	-21,7
Kulut	-5 216 466	-5 238 770	-5 601 060	-5 599 780	6,9	7,3
Netto	-4 895 595	-5 201 720	-5 349 760	-5 348 480	2,8	9,3

TALOUSARVIO 2020
Ulkoiset / Sisäiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Aikuissosiaalityö, vammaspalvelut ja maahanmuuttajatoimisto						
Tulot	582 604	517 600	430 440	430 440	-16,8	-26,1
Menot	-13 871 742	-14 178 730	-15 026 180	-15 025 270	6,0	8,3
Netto	-13 289 138	-13 661 130	-14 595 740	-14 594 830	6,8	9,8
Työllisyyspalvelut						
Tulot	494 094	573 130	629 380	629 380	9,8	27,4
Menot	-3 973 653	-4 113 150	-4 314 740	-4 317 110	5,0	8,6
Netto	-3 479 559	-3 540 020	-3 685 360	-3 687 730	4,2	6,0
Erikoissairaanhoito/Maksuosuus						
Tulot	643 328	150 000	160 000	160 000	6,7	-75,1
Menot	-40 802 472	-41 120 000	-41 115 000	-41 115 000	0,0	0,8
Netto	-40 159 144	-40 970 000	-40 955 000	-40 955 000	0,0	2,0
Erikoissairaanhoito/Muu erikoissairaanhoito						
Intäkter	0	0	0	0	0,0	0,0
Kostnader	-4 827 248	-4 560 000	-4 321 150	-4 321 150	-5,2	-10,5
Netto	-4 827 248	-4 560 000	-4 321 150	-4 321 150	-5,2	-10,5
SOSIAALI- JA TERV.HUOLT. YHTEENSÄ						
Tulot	10 589 468	9 864 030	10 084 780	10 284 780	4,3	-2,9
Menot	-113 420 283	-115 811 500	-118 039 790	-117 860 370	1,8	3,9
Netto	-102 830 815	-105 947 470	-107 955 010	-107 575 590	1,5	4,6
Muu sivistys						
Tulot	1 501 384	1 518 210	1 609 060	1 609 060	6,0	7,2
Menot	-8 428 205	-8 844 210	-9 548 880	-9 424 910	6,6	11,8
Netto	-6 926 821	-7 326 000	-7 939 820	-7 815 850	6,7	12,8
Varhaiskasvatus						
Tulot	1 547 411	1 500 750	1 492 200	1 492 200	-0,6	-3,6
Menot	-16 901 522	-17 446 170	-17 453 850	-17 408 920	-0,2	3,0
Netto	-15 354 111	-15 945 420	-15 961 650	-15 916 720	-0,2	3,7
Opetus						
Tulot	717 363	662 800	595 570	595 570	-10,1	-17,0
Menot	-27 606 520	-28 563 780	-29 016 390	-28 934 300	1,3	4,8
Netto	-26 889 157	-27 900 980	-28 420 820	-28 338 730	1,6	5,4
Lukiot						
Tulot	65 351	6 500	6 500	6 500	0,0	-90,1
Menot	-3 755 373	-3 942 630	-4 096 850	-4 086 360	3,6	8,8
Netto	-3 690 022	-3 936 130	-4 090 350	-4 079 860	3,7	10,6
Museot						
Tulot	295 654	70 000	82 500	82 500	17,9	-72,1
Menot	-1 171 857	-994 570	-1 278 000	-1 213 840	22,0	3,6
Netto	-876 203	-924 570	-1 195 500	-1 131 340	22,4	29,1
Kirjasto						
Tulot	46 331	28 000	54 210	36 010	28,6	-22,3
Menot	-1 598 929	-1 574 550	-1 580 690	-1 534 850	-2,5	-4,0
Netto	-1 552 598	-1 546 550	-1 526 480	-1 498 840	-3,1	-3,5
Vapaa-aika						
Tulot	822 678	878 600	865 600	865 600	-1,5	5,2
Menot	-2 774 247	-3 058 790	-3 095 210	-3 085 110	0,9	11,2
Netto	-1 951 569	-2 180 190	-2 229 610	-2 219 510	1,8	13,7
SIVISTYS YHTEENSÄ						
Tulot	4 996 172	4 664 860	4 705 640	4 687 440	0,5	-6,2
Menot	-62 236 653	-64 424 700	-66 069 870	-65 688 290	2,0	5,5
Netto	-57 240 481	-59 759 840	-61 364 230	-61 000 850	2,1	6,6

TALOUSARVIO 2020
Ulkoiset / Sisäiset

	Tilinpäätös 2018	TA 2019 sis.TA-muut.	Ehdotus 2020	Talousarvio 2020	Muutos % TA 19-20	Muutos % 2018-20
Hallinto (Tekniikka)						
Tulot	199 244	303 500	316 500	316 500	4,3	58,9
Menot	-2 434 259	-2 536 280	-2 615 560	-2 589 740	2,1	6,4
Netto	-2 235 015	-2 232 780	-2 299 060	-2 273 240	1,8	1,7
Yhdyskuntatekniikka						
Tulot	1 284 799	1 274 230	1 165 860	1 165 860	-8,5	-9,3
Menot	-4 626 596	-4 985 440	-4 748 450	-4 711 420	-5,5	1,8
Netto	-3 341 797	-3 711 210	-3 582 590	-3 545 560	-4,5	6,1
Mittaus- ja kiinteistömuodostus						
Tulot	2 056 942	2 897 000	2 715 000	2 715 000	-6,3	32,0
Menot	-596 668	-633 690	-638 670	-638 390	0,7	7,0
Netto	1 460 274	2 263 310	2 076 330	2 076 610	-8,2	42,2
Tilahallinta						
Tulot	18 558 648	20 063 330	20 258 050	20 096 970	0,2	8,3
Menot	-11 400 475	-12 775 330	-13 005 250	-12 677 110	-0,8	11,2
Netto	7 158 173	7 288 000	7 252 800	7 419 860	1,8	3,7
Toimitilahuolto ja ruokahuolto						
Tulot	8 016 892	8 098 770	9 050 350	8 912 350	10,0	11,2
Menot	-7 923 624	-8 182 960	-9 050 350	-8 996 310	9,9	13,5
Netto	93 268	-84 190	0	-83 960	-0,3	-190,0
Kaavoitus						
Tulot	82 329	73 000	73 000	73 000	0,0	-11,3
Menot	-761 675	-716 860	-761 700	-751 560	4,8	-1,3
Netto	-679 346	-643 860	-688 700	-678 560	5,4	-0,1
Rakentaminen ja ympäristö						
Tulot	612 404	631 000	636 000	636 000	0,8	3,9
Menot	-1 493 558	-1 650 520	-1 640 090	-1 626 690	-1,4	8,9
Netto	-881 154	-1 019 520	-1 004 090	-990 690	-2,8	12,4
Jätelautakunta						
Tulot	195 649	451 000	458 000	458 000	1,6	134,1
Menot	-168 216	-391 530	-397 270	-397 270	1,5	136,2
Netto	27 433	59 470	60 730	60 730	2,1	121,4
TEKNIikka YHTEENSÄ						
Tulot	31 006 907	33 791 830	34 672 760	34 373 680	1,7	10,9
Menot	-29 405 071	-31 872 610	-32 857 340	-32 388 490	1,6	10,1
Netto	1 601 836	1 919 220	1 815 420	1 985 190	3,4	23,9
Raseborgs stad						
Tulot	50 913 049	52 322 300	53 558 460	53 441 180	2,1	5,0
Menot	-217 417 518	-224 737 810	-229 808 550	-228 790 870	1,8	5,2
Netto	-166 504 469	-172 415 510	-176 250 090	-175 349 690	1,7	5,3
Raaseporin Vesi						
Tulot	5 990 938	6 174 180	5 984 380	5 984 380	-3,1	-0,1
Menot	-3 153 362	-3 223 980	-3 253 930	-3 253 930	0,9	3,2
Netto	2 837 576	2 950 200	2 730 450	2 730 450	-7,4	-3,8
KAUPUNKI + LIIKELAITOKSET YHTEENSÄ						
Tulot	56 903 987	58 496 480	59 542 840	59 425 560	1,6	4,4
Menot	-220 570 880	-227 961 790	-233 062 480	-232 044 800	1,8	5,2
Netto	-163 666 893	-169 465 310	-173 519 640	-172 619 240	1,9	5,5